



# HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitim Yönetimi Programı

## TÜRKİYE'DE ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNE YÖNELİK ÜRETİLEN POLİTİKALARIN VE BİLSEM MODELİNİN İNCELENMESİ

Bahar ÇEBİ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

*Daha ileriye ... En İyiyeye ...*



Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitim Yönetimi Programı

TÜRKİYE'DE ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNE YÖNELİK ÜRETİLEN  
POLİTİKALARIN VE BİLSEM MODELİNİN İNCELENMESİ

EXPLORING OF GIFTED AND TALENTED EDUCATION POLICIES AND THE BİLSEM  
MODEL IN TURKEY

Bahar ÇEBİ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

## Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,

Bahar ÇEBİ'nin hazırladığı "T¼rkiye'de zel Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Üretilen Politikaların ve Bilsem Modelinin İncelenmesi" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL İmza

J¼ri Üyesi (Danışman) Doç. Dr. Didem KOŞAR İmza

J¼ri Üyesi Doç. Dr. Gökhan ARASTAMAN İmza

Enstit¼ Yönetim Kurulunun  
.../.../.... Tarihli ve .....  
sayılı kararı.

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından .... / .... / ..... tarihinde uygun gör¼lm¼ř ve Enstit¼ Yönetim Kurulunca ..... / ..... / ..... tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmail Hakkı Mirici  
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

## Öz

Türkiye Cumhuriyeti bilim ve aklın önderliğinde çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkma idealiyle kurulmuştur. Bu ideale ulaşmanın en önemli basamaklarından biri; özel yetenekli bireylerin büyük potansiyellerini insanlık ve ülke yararına kullanmalarını sağlayacak yeterli, sağlam ve uygulanabilir politikalar ortaya koymak ve onların eğitimi için çağdaş ve ülkeye özgü modellerin geliştirilmesini sağlamaktır. Cumhuriyet tarihi boyunca özel yetenekliler ile ilgili pek çok kanun çıkarılmış, farklı politikalar uygulanmıştır. Ancak özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinin tam olarak sağlandığı, bu potansiyelin yeterince insanlık ve Türkiye için doğru şekilde işlenip kullanıldığı söylenemez. Alan yazın tarandığında; özel yetenekli öğrencilerle ilgili stratejiler ortaya konulmasına, çalıştaylar, kongreler yapılmasına ve hedefler belirlenmesine rağmen, uygulamada büyük aksaklıkların yaşandığı görülmektedir. Bu araştırmada, özel yeteneklilerle ilgili var olan politikalar değerlendirilmiş ve BİLSEM modeli olumlu ve olumsuz yönleriyle ele alınmıştır. Özel yeteneklilerin eğitimlerine dair politikalarla ilgili problemlere ve BİLSEM modelinde karşılaşılan sorunlara, çözüm önerileri sunulmuştur. Bu çalışma farklı yönlerden ve farklı paydaşlar açısından özel yetenekli öğrencilerin eğitimini ele aldığı için önemlidir. Bu araştırma, nitel durum çalışması desenine göre hazırlanmıştır. Çalışmaya, Ankara'daki BİLSEM'lerde görev yapmakta olan 9 yönetici, 10 öğretmen ve özel yetenekliler ana bilim dalında çalışmakta olan 9 akademisyen katılmıştır. Katılımcıların görüşlerinden elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Elde edilen verilere göre; özel yeteneklilerin eğitimine yönelik politikaların daha çok kâğıt üstünde kaldığı, uygulanan politikaların ise takibinin sistemli bir şekilde yapılmadığı, özel yetenekli bireyler için tutarlı, sistemli, sürdürülebilir politikalara ihtiyaç duyulduğu ve BİLSEM modelinin pek çok aksayan yönü olsa da modelin aksaklıkları giderilerek ve geliştirilerek sürdürülmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

**Anahtar sözcükler:** Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi, Özel Yeteneklilerin Eğitimi Politikaları, Bilim ve Sanat Merkezleri

## Abstract

The Republic of Turkey was founded with the ideal of rising above the level of contemporary civilization under the leadership of science and reason. One of the most important steps to reach this ideal is to put forward adequate, robust and applicable policies that will enable gifted individuals to use their great potential for the benefit of humanity and the country. It is also to ensure the development of contemporary and country-specific models for their education. Throughout the history of the Republic, many laws have been enacted regarding the gifted and different policies have been implemented. However, it cannot be said that the education of gifted students is fully provided and that this potential is properly processed and used for humanity and Turkey. When the literature is scanned, it is seen that despite the strategies for gifted students, workshops, congresses, and goals being set, there are major problems in practice. In this study, existing policies regarding gifted people were evaluated, and the BİLSEM model was discussed with its positive and negative aspects. Solution suggestions are presented to the problems related to the policies regarding the education of the gifted and the problems encountered in the BİLSEM model. The study is important because it deals with the education of gifted students from different aspects and different stakeholders. This research was prepared according to the qualitative case study pattern. 9 administrators and 10 teachers working in BİLSEMs in Ankara participated in the study. In addition, 9 academicians working in the department of special talents participated in the research. The data obtained from the opinions of the participants were analyzed by the content analysis method. According to the data obtained, the policies for the education of the gifted are mostly on paper, the policies applied are not followed up in a systematic way, and there is a need for consistent, systematic and sustainable policies for the gifted individuals, Although the BİLSEM model has many faulty aspects, it has been concluded that this model should be continued by eliminating its faults and improving it.

**Keywords:** Education of the gifted, Educational policies concerning the gifted, Science and arts centers

## Teşekkür

Toplumumuzun gelişimi için ekmek ve su kadar önemli olduğuna inandığım eğitim ile ilgili bazı aksaklıkları eğitim yönetimi alanına hâkim olabilirim değiştirebileceğimi düşündüğüm için bu alanda yüksek lisans yapmayı tercih ettim. Bu düşüncelerle başladığım tezsiz yüksek lisansım sürecinde BİLSEM öğretmeni oldum. Böylece ülkemizin paha biçilmez mücevherleri diye adlandırdığım özel yetenekli öğrencilerinin gözlerine bakabilme şansına nail oldum. BİLSEM öğretmeni olduktan sonra en önemli amacım; zekâları, yaratıcılıkları, empati becerileri ve hayranlık uyandıran pek çok farklı özellikleriyle beni kendileri için mücadeleye iten özel yetenekli öğrencilerimizin Türkiye’de huzur ve mutluluk içinde potansiyellerini gerçekleştirebilmelerini sağlayacak çözümler üretmeye çalışmak oldu. Yüksek lisans eğitimim sayesinde bu amacım için büyük bir adım atarken, 2000’li yıllarda kılık kıyafetim nedeniyle ertelemek zorunda kaldığım akademik çalışma yapabilme hayalimi de gerçekleştirdim. Ayrıca öğrenci olmaya duyduğum sonsuz sevgiyi besleyip büyüttüm ve öğretmenliğimi geliştirdim.

Tekrar üniversite sıralarına dönmek beni öyle mutlu ediyordu ki yüksek lisansın bir anlam ifade etmediğini sıklıkla dile getirenler, hastalıklar, okul ve türlü farklı sorumlulukların üzerime bindirdiği yüklerin hiçbiri bu süreci tamamlamama engel olmadı. Ayrıca varlığıyla güç veren özel insanların süreci tamamlamamda büyük katkıları oldu. Bu bağlamda; tanıdığım ilk günden beri pozitif enerjisiyle beni destekleyen ve tez sürecimde rehberliğinden hep mutluluk duyduğum değerli Danışman Hocam Doç. Dr. Didem Koşar’a, tezsiz yüksek lisansım boyunca beni tezli yüksek lisans yapmaya yönlendiren Doç. Dr. Gökhan Arastaman hocama, süreçte desteğini esirgemeyen ve bu sebeple kendisine hep duacı olacağım Doç. Dr. Mahmut Çitil hocama ve üzerimde emeği geçen tüm değerli hocalarıma, desteğini esirgemeyen arkadaşlarım ve aile üyelerime teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Ayrıca hiç bitmeyen desteği ve kocaman yüreği ile sürekli yanımda duran, elimden tutan sevgili eşim Eyüp Sultan ebi'ye, canım evlatlarım Elif Ceren ile Hasan ınar'a çok teşekkür ediyorum.

Tezimi, bir kadın olarak toplum hayatının her alanında gururla var olmamızı sağlamış olan Ulu nderimiz Mustafa Kemal Atatürk'e ve zamanında eğitim hakkı elinden alınmış olsa da öğrenmekten, öğretmekten ve gelişmekten asla vazgeçmeyen canım annem Hamide Topçu'ya ithaf ediyorum.



## İçindekiler

Kabul ve Onay.....	ii
Öz.....	iii
Abstract.....	iv
Teşekkür.....	v
İçindekiler.....	vii
Tablolar Dizini.....	xv
Şekiller Dizini.....	xviii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	xix
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	7
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	8
Zekâ Nedir?.....	8
Zekâ Teorileri ve Yaklaşımları.....	9
Çift Faktör Kuramı.....	10
Thorndike Çok Faktör Kuramı.....	11
Thurstone Grup Faktörleri Kuramı.....	11
Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı.....	11
Başarılı Zekâ Kuramı.....	12
Duygusal Zekâ Kuramı.....	13
Renzulli Üçlü Çember Modeli.....	14
Beşgen Modeli.....	14
Özel Yetenek (Üstün Zekâ).....	15
Zekânın Sınıflandırılması-Belirlenmesi.....	16
Bireysel Olarak Uygulanan Zekâ Testleri:.....	17
Stanford Binet Zekâ Testi.....	17

Wechsler Zekâ Ölçeği – R .....	17
Goodenough-Harris Adam Çizme Testi .....	17
Grup Olarak Uygulanan Zekâ Testleri.....	18
Cattel'in Kültürden Arındırılmış Zekâ Testi .....	18
Thurstone Temel Kabiliyetler Testi .....	18
Otis Alfa/Otis Beta Testleri.....	18
Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Kullanılan Eğitim Stratejileri .....	19
Türkiye'de Uygulanan Zekâ Testleri.....	19
Hızlandırma.....	19
Okula Erken Kayıt.....	20
Sınıf Atlama .....	20
Uluslararası Bakalorya Programı .....	20
Üniversiteye Erken Kayıt .....	20
Birleştirilmiş Sınıflar .....	20
İçerik Hızlandırılması .....	20
İkili Kayıt .....	20
Onur Sınıfları .....	20
Üstten Ders Alma.....	21
Sınavla Ders Geçme.....	21
Ders Hızlandırma.....	21
Öğretim Programının Daraltılması .....	21
Programdaki bazı kısımların çıkarılmasıdır.....	21
Öğretim Programının Sıkıştırılması.....	21
Öğretim Programı Dışındaki Programlar.....	21
Çevrim içi dersler .....	21
Zenginleştirme .....	21
Gruplama .....	22

Farklılaştırma .....	22
Müfredat Sıkıştırma.....	23
Mentorluk .....	23
Özel Yetenekliler Öğretim Programı Modelleri .....	24
Bütünleşik Öğretim Modeli .....	24
DISCOVER Değerlendirme ve Program Modeli.....	24
Koşut (Paralel) Öğretim Programı Modeli .....	24
Renzulli Okul Çapında Zenginleştirme Modeli .....	25
ÜYEP Öğretim programı Modeli.....	25
Dünyada Özel Yeteneklilerin Eğitimi .....	26
Avrupa Ülkelerinde Özel Yeteneklilerin Eğitimi .....	27
Amerika Birleşik Devletleri'nde ÖYE .....	28
Rusya'da ÖYE .....	29
Türkiye'de ÖYÖ Eğitimi .....	29
Cumhuriyet Öncesinde .....	29
Cumhuriyetin İlanından Sonra.....	30
Özel Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Politikalar .....	35
Politika .....	35
Eğitim Politikası.....	36
Türkiye'de Cumhuriyet ÖYE Yönelik Politikalar.....	37
1416 Sayılı Kanun.....	37
5245 Sayılı Kanun.....	37
Gazi Eğitim Enstitüsü Özel Eğitim Şubesinin Açılışı .....	38
6660 Sayılı Kanun.....	38
278 Sayılı Kanun ve Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) .....	39
Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği .....	39
1739 Sayılı MEB Temel Eğitim Kanunu .....	40

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği .....	41
Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği .....	42
İlköğretim Yönelme Yönergesi .....	43
Devlet Planlama Teşkilatı 5 Yıllık Kalkınma Planları ve Özel Yeteneklilerin Eğitimi .....	43
Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967) .....	43
İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972) .....	44
Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972) .....	44
Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983).....	45
Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989).....	45
Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994) .....	46
Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) .....	46
Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) .....	47
Dokuzuncu Beş Yıllık kalkınma Planı (2007-2013).....	48
Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018).....	49
On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2019-2023).....	49
MEB 5 Yıllık Stratejik Planları ve ÖYE .....	50
2015-2019 MEB Stratejik Planı ve ÖYE .....	50
2019-2023 Stratejik Planı ve ÖYE .....	51
MEB Şuralarında ÖYE .....	52
Dördüncü MEB Şûrası (23-31 Ağustos 1949).....	52
Beşinci Millî Eğitim Şûrası (04-14 Şubat 1953).....	53
On İkinci MEB Şurası.....	54
On Yedinci Millî Eğitim Şûrası (13-17 Kasım 2006).....	54
On Sekizinci Millî Eğitim Şûrası .....	55
Yirminci Millî Eğitim Şûrası .....	56
MEB Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Eylem Planı (2013-2017) .....	56

TBMM Komisyon Raporu .....	57
2023 Eğitim Vizyon Belgesi .....	58
Türkiye’de Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimine Yönelik Uygulanan Modeller ...	59
Fen Liseleri .....	59
Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri.....	60
Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Lisesi (TEVİTÖL).....	60
Beyazıt Ford-Otosan İlköğretim Okulu .....	60
Sosyal Bilimler Liseleri .....	61
Çocuk Üniversiteleri .....	61
Ankara Üniversitesi Çocuk Üniversitesi .....	62
İstanbul Üniversitesi Çocuk Üniversitesi .....	62
Trakya Üniversitesi Çocuk Üniversitesi.....	63
Anadolu Üniversitesi Üstün Yetenekliler Eğitim Programları .....	63
İnönü Üniversitesi Üstün Yetenekliler Araştırma ve Uygulama Merkezi ..	63
Karabük Üniversitelerinde Üstün Yetenekliler Araştırma ve Uygulama Merkezleri .....	63
Destek Eğitim Odaları .....	64
ARGEM Modeli .....	65
Türkiye’de BİLSEM Modeli.....	66
BİLSEM Yönergesi .....	67
BİLSEM’lerin Amaç ve İlkeleri.....	68
BİLSEM Öğrenci Tanılama Politikaları.....	68
Ön Değerlendirme Uygulamaları .....	69
Bireysel Değerlendirme Uygulamaları .....	69
BİLSEM’e Öğretmen Seçimi Politikaları.....	71
BİLSEM Yönetici Seçim Politikaları .....	73
BİLSEM Eğitim Programı .....	74
Uyum Programı.....	75

Destek Eğitim Programı .....	75
Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı .....	76
Özel Yetenekleri Geliştirme Programı (ÖYGP).....	76
Proje Üretimi ve Yönetimi Programı.....	77
Projenin Hazırlanması ve Sonuçlandırılması .....	77
Eğitim ve Öğretim Süresi .....	78
Ölçme ve Değerlendirme .....	78
Eğitim ve Öğretim Ortamı .....	79
Bölüm 3 Yöntem .....	81
Araştırmanın Türü .....	81
Çalışma Grubu .....	81
Araştırma Katılımcılarına İlişkin Demografik Veriler .....	81
BİLSEM öğretmenlerine ilişkin veriler .....	81
BİLSEM yöneticilerine ilişkin veriler .....	82
Özel Yetenekliler Eğitimi Ana Bilim Dalında Çalışmalar Sürdüren Akademisyenlere İlişkin Veriler. ....	83
Veri Toplama Süreci.....	84
Veri Toplama Araçları .....	85
Veri Analizi .....	85
Geçerlik- Güvenilirlik Çalışmaları .....	86
Araştırmanın Amacı ve Önemi .....	87
Araştırma Problemi .....	87
Alt Problemler .....	87
Sayıtlılar .....	88
Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıklar.....	88
Bölüm 4 Bulgular, Yorumlar ve Tartışma.....	90
Görüşme Sorularına Öğretmenlerin Verdikleri Cevaplara Dair Bulgular ve Yorumlar .....	90

Görüşme Sorularına BİLSEM Yöneticilerinin Verdikleri Cevaplara Dair Bulgular ve Yorumlar.....	129
Görüşme Sorularına Akademisyenlerin Verdikleri Cevaplara Dair Bulgular ve Yorumlar .....	163
Bölüm 5 Sonuç ,Tartışma ve Öneriler .....	194
Türkiye’de ÖYE Alanında Çalışmanın Nedenleri, Avantaj ve Dezavantajlarına İlişkin Görüşlere Dair Sonuç ve Tartışma.....	194
Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Politikaların Uygulama Boyutuna İlişkin Genel Görüşlere Dair Sonuç ve Tartışma .....	198
Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Politikalarla İlgili Sorunlar ve Çözümlere Dair Sonuç ve Tartışma .....	203
BİLSEM Modeline ve Bu Modelin İyi ve Aksayan Yanlarına Dair Sonuç ve Tartışma .....	212
BİLSEM Modeli Geliştirilmesi ve ÖYE ile İlgili Diğer Uygulamalarla İlgili Fikirlere Dair Sonuç ve Tartışma .....	214
BİLSEM Öğretmen Seçim Politikaları ve BİLSEM Öğretmenlerinin Verimli Çalışabilmeleri İçin Gereken Şartlara Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	218
BİLSEM Yönetici Seçimlerine Dair Katılımcıların Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	222
BİLSEM Tanılama Sistemi ve Seçilen Öğrencilerin BİLSEM’den Daha Çok Faydalanabilmesi İçin Yapılacaklara Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	223
BİLSEM Yönergesine Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	227
BİLSEM’ lerin Fiziksel Özelliklerine Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma	228
BİLSEM’de Ders İçerikleri ve Etkinliklere Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	229
MEB ve Üniversitelerin Bir Araya Gelerek ÖYE İçin Yapabilecekleri ve ÖYÖ’lere Tanınabilecek Ayrıcalıklara Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	230
Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Politikalara İlişkin Öneriler .	233
BİLSEM Modeline İlişkin Öneriler.....	235
BİLSEM Öğretmenlerine İlişkin Öneriler.....	236
BİLSEM Tanılama Sistemi ve Seçilen Öğrencilerin BİLSEM’den Daha Çok Faydalanabilmesine Dair Öneriler .....	237

BİLSEM Yönergesi ve BİLSEM Yöneticilerine Yönelik Öneriler .....	239
BİLSEM'lerin Fiziksel Özelliklerine Dair Öneriler .....	240
ÖYÖ'lere Tanınacak Haklar ve Ayrıcalıklara Yönelik Öneriler .....	241
ÖYE için Üniversite ve MEB İş Birliğine Dair Öneriler .....	242
Kaynaklar .....	243
EK-A: Araştırma Etik Komisyon İzin Muafiyeti Formu/ Araştırma Etik Komisyonu Onay Bildirimi .....	263
EK-B: Etik Beyanı.....	264
EK-C: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu .....	265
EK-Ç: Thesis/Dissertation Originality Report.....	266
EK-D: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı .....	267



## Tablolar Dizini

<b>Tablo1.</b> <i>Geleneksel ve Çağcıl Zekâ Anlayışı Karşılaştırması</i> .....	9
<b>Tablo 2</b> <i>BİLSEM' de Eğitim Öğretim Süreleri.</i> .....	78
<b>Tablo3</b> <i>BİLSEM Öğretmenlerine İlişkin Demografik Bilgiler</i> .....	82
<b>Tablo 4</b> <i>BİLSEM Yöneticilerine İlişkin Demografik Bilgiler</i> .....	83
<b>Tablo 5</b> <i>Akademisyenlere Ait Cinsiyet, Alan, Akademik Unvanı, Akademisyen Olarak Çalışma Yılı ve BİLSEM geçmişleri</i> .....	84
<b>Tablo 6</b> <i>Öğretmenlerin BİLSEM öğretmeni olmaya neden ve nasıl karar verdiklerine dair görüşleri</i> .....	90
<b>Tablo 7</b> <i>BİLSEM öğretmeni olmanın avantajları ve dezavantajlarına dair görüşler.</i> .....	92
<b>Tablo 8</b> <i>Türkiye'de uygulanan ÖYE ile ilgili politikalara dair görüşler.</i> .....	94
<b>Tablo 9</b> <i>Bugüne kadar ÖYE ile ilgili uygulanan en iyi politikalara dair görüşler.</i> .....	97
<b>Tablo 10</b> <i>Bugüne kadar ÖYE ile ilgili uygulanan politikalarla ilgili sorunlar ve çözüm önerilerine dair görüşler.</i> .....	99
<b>Tablo 11</b> <i>BİLSEM modelinin ÖYE için yeterli olması hakkında düşünceleri ve BİLSEM modelinin iyi ve aksayan yanlarına dair görüşleri</i> .....	102
<b>Tablo 12</b> <i>BİLSEM modeli geliştirilmesi ve yerine yeni bir model getirilmesi ile ilgili görüş ve öneriler.</i> .....	106
<b>Tablo 13</b> <i>BİLSEM Modeli dışında MEB tarafından ÖYE için açılmış olan okul ve uygulamalar veya diğer uygulamalar hakkındaki düşünce ve öneriler</i> .....	108
<b>Tablo 14</b> <i>BİLSEM için yapılan Öğretmen seçimleri ve seçilen öğretmenlerin verimli çalışabilmeleri için yapılacaklara dair görüş ve öneriler</i> .....	111
<b>Tablo 15</b> <i>BİLSEM için yapılan Öğrenci seçimleri ve tanılama çalışmaları hakkındaki düşünce ve öneriler.</i> .....	114
<b>Tablo 16</b> <i>BİLSEM'lerin fiziksel şartları hakkındaki düşünce ve öneriler.</i> .....	117
<b>Tablo 17</b> <i>BİLSEM derslerinde uygulanan etkinliklerin ve bu etkinliklerin ÖYÖ için yeterli olup olmadığı hakkındaki düşünce ve öneriler.</i> .....	119

<b>Tablo 18</b> <i>Üniversitelerin ÖYE için düzenlediği herhangi bir kongre vb. çalışmaya katılıp katılmadıkları ile ilgili öğretmen görüşleri.</i> .....	122
<b>Tablo 19</b> <i>BİLSEM öğretmenlerinin BİLSEM öğrencilerine yetebilmeleri için BİLSEM yöneticilerinin ve bakanlığın yapması gerekenler hakkındaki düşünce ve öneriler.</i> .....	124
<b>Tablo 20</b> <i>Özel Yetenekli Öğrencilere tanınabilecek ayrıcalıklar hakkındaki düşünce ve öneriler.</i> .....	126
<b>Tablo 21</b> <i>Yöneticilerin BİLSEM’de yönetici olmaya neden ve nasıl karar verdiklerine dair görüşleri</i> .....	129
<b>Tablo 22</b> <i>Türkiye’de ÖYE ile ilgili uygulanan politikalar hakkındaki düşünceler ve en etkili politikalara dair görüşler.</i> .....	132
<b>Tablo 23</b> <i>Sorunlar çözüm öneriler</i> .....	135
<b>Tablo 24</b> <i>BİLSEM ÖYÖ için uygunluğu, iyi ve aksayan yanlarına dair görüşler.</i> .....	139
<b>Tablo 25</b> <i>BİLSEM Modeli Geliştirilmeli mi yeni bir model mi önerirsiniz? ÖYE ile ilgili diğer uygulamalarla ilgili fikirleriniz nedir?</i> .....	142
<b>Tablo 26</b> <i>BİLSEM Yönetici Seçimleri Uygun mu? Nasıl Olmalı? BİLSEM Yöneticilerinin verimli çalışabilmeleri için neler önerirsiniz? .... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.</i>	
<b>Tablo 27</b> <i>BİLSEM Öğrenci Seçimleri (Tanılama Çalışmaları) uygun değilse nasıl olmalıdır? Öğrencilerin BİLSEM’den verim almaları için neler yapılmalıdır? .....</i>	148
<b>Tablo 28</b> <i>BİLSEM için yapılan öğretmen seçimlerinin uygunluğu ve Öğretmenlerin faydalı olup özel yetenekli öğrencilere yetebilmeleri için bakanlık BİLSEM yönetiminin yapması gerekenlere dair görüş ve öneriler.</i> .....	151
<b>Tablo 29</b> <i>BİLSEM fiziksel şartlarına dair görüşler</i> .....	154
<b>Tablo 30</b> <i>BİLSEM Yönergesi hakkında düşünceler ve varsa sorunlara öneriler.</i> .....	156
<b>Tablo 31</b> <i>Üniversitenin düzenlediği özel yetenekliler eğitimi ile ilgili herhangi bir kongre vb. çalışmalara katıldınız mı? Bu gibi çalışmalar yöneticiliğinize ne kattı?.....</i>	158

<b>Tablo 32</b> <i>Katılımcıların ÖYÖ'lere Sağlanabilecek Ayrıcalıklara dair görüş ve önerileri ...</i>	160
<b>Tablo 33</b> <i>Kadronuza ÖYE ile ilgili bilgilendirme faaliyetlerini ne sıklıkla yaparsınız? .....</i>	162
<b>Tablo 34</b> <i>ÖYE alanında çalışma sebepleri ve bu alanda çalışmanın avantaj ve dezavantajlarına dair görüşler. ....</i>	164
<b>Tablo 35</b> <i>ÖYE ile ilgili uygulanan politikalar hakkında genel anlamda düşünülenler ve bugüne kadar Türkiye'de uygulanan en etkili politikaya dair görüşler .....</i>	167
<b>Tablo 36</b> <i>ÖYE alanıyla ilgili Türkiye'de var olan sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerilerine dair görüşler.....</i>	170
<b>Tablo 37</b> <i>Türkiye'de ÖYE için BİLSEM'lerin yeterli oluşu ve BİLSEM modelinin iyi ve aksayan yanlarına dair katılımcı görüşleri.....</i>	174
<b>Tablo 38</b> <i>BİLSEM Modeli'nin geliştirilmesine dair ve ÖYE ile ilgili Türkiye'de var olan diğer uygulamalarla dair katılımcı görüşleri .....</i>	177
<b>Tablo 39</b> <i>BİLSEM yönetici seçim usullerine ve BİLSEM yöneticilerinin daha verimli çalışmaları için yapılabilecekler dair katılımcı görüşleri.....</i>	181
<b>Tablo 40</b> <i>BİLSEM'e öğretmen seçim usullerine ve BİLSEM öğretmenlerinin daha verimli çalışmaları için yapılabilecekler dair katılımcı görüşleri.....</i>	183
<b>Tablo 41</b> <i>BİLSEM'e öğrenci tanılama sistemine ve BİLSEM tanılamayı geçerek BİLSEM öğrencisi olanların bu kurumlardan daha iyi faydalanmaları için yapılabilecekler dair katılımcı görüşleri. ....</i>	185
<b>Tablo 42</b> <i>BİLSEM 'in mevcut fiziksel şartları ve fiziksel şartların nasıl olabileceğine dair katılımcı görüşleri. ....</i>	188
<b>Tablo 43</b> <i>BİLSEM'e yönergesinin BİLSEM' leri yönetmek için yeterli oluşuna dair katılımcıların görüş ve önerileri.....</i>	189
<b>Tablo 44</b> <i>Üniversitelerle MEB bir arada ÖYE için ne yapabilecekleri çalışmalara ve ÖYÖ'ya sağlanabilecek ayrıcalıklara dair görüşler.....</i>	191

**Şekiller Dizini**

<b>Şekil 1</b> <i>Zekâ Kuramları</i> .....	10
<b>Şekil 2</b> <i>Renzulli Üç Çember Modeli</i> .....	14

**Simgeler ve Kısaltmalar Dizini**

- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
- AGSL** : Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri
- ALES** : Akademik Lisansüstü Eğitim Sınavından
- ARGEM** : Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi
- ASİS** : Anadolu Sak Zekâ ölçeği
- BİLSEM** : Bilim ve Sanat Merkezi
- BTYK** : Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun
- BYFP** : Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı
- DEO** : Destek Eğitim Odası
- DPT** : Devlet Planlama Teşkilatı
- DSM IV** : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition
- GZFT** : Güçlü Yönler (G) , Zayıf Yönler (Z), Fırsatlar (F) ve Tehditler ( T )
- HAYEF** : Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi
- IQ** : Intelligence Quotient/Zekâ Katsayısı
- MEB** : Millî Eğitim Bakanlığı
- MEBBİS** : Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
- ÖEHY** : Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
- ÖYB** : Özel yetenekli Birey
- ÖYE** : Özel yeteneklilerin Eğitimi
- ÖYGP** : Özel Yetenekleri Geliştirme Programı
- ÖYÖ** : Özel yetenekli öğrenciler

- RAM** : Rehberlik Araştırma merkezi
- SED** : Sosyoekonomik Düzey
- TBMM** : Türkiye Büyük Millet Meclisi
- TEVİTÖL** : Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Lisesi
- TÜBA** : Türkiye Bilimler Akademisininin
- TÜBİTAK** : Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
- TÜİK** : Türkiye İstatistik Kurumu
- ÜYEP** : Üstün Yetenekliler Eğitim Programları
- WHO** : World Health Organization

## Bölüm 1

### Giriş

#### Problem Durumu

İnsanlık tarihine bakıldığında; bugüne yapılan tüm buluşların bir özel yetenekli bireyin eseri olduğu düşünülürse, toplumların özel yetenekli bireylerin liderliğine büyük bir ihtiyaç duyduğu sonucuna varılabilir. Devletler; özel yetenekli bireylerin farklı disiplinlerdeki ileri düzey becerilerini ve yeteneklerini geliştirebilmelerini sağlamak için onlara yönelik özel eğitim imkânları oluşturup sunmak zorundadırlar (Enç, 2019). Özel yetenekli bireylerin toplumun faydası için yetiştirilmesi fikrine tarihte ilk olarak, Platon'un *Devlet* adlı diyalogunda değinilmiştir. Platon için eğitimin amaçlarından biri de özel yeteneği olan bireyleri yetenek sahibi oldukları alanda eğitmek, geliştirmek ve meslek sahibi yapmaktır. Platon'a göre bu bireyler, ancak yetenekleri doğrultusunda yetiştirilirse devlete ve insanlığa fayda sağlayacaklardır (Kılıç E. , 2016). Platon'un Devlet adlı eserinde bahsettiği ve özel yetenekli çocukların seçilerek yetenekleri doğrultusunda eğitilmelerini ve devlet kademelerinde yer almalarını mümkün kılan uygulamanın, Enderun Mektebi'yle hayata geçtiği görülmektedir (Enç, 1979). Johann Wilhelm Zeinkeisen'e göre; Osmanlı Devleti Enderun Mektebi'nde yetişen özel yetenekli bireylerin etkisiyle çağının ilerisine geçebilmiş ve kurumsal yapılara kavuşmuştur (Akt., Işık ve Güneş,2017).

Enderun Mektebi'nden sonra, 19.yy'da Francis Galton'un özel yetenek alanında yaptığı ilk bilimsel araştırmalara kadar özel yetenekten ve bireysel farklılıklardan bahseden olmamıştır. Galton, kurduğu özel laboratuvarında dâhilerle ilgili çalışmış, bireysel farklılıklarla ilgilenmiştir. Galton önce farklı ırkların zihinsel özellikleri üzerinde çalışmaya başlamış ve Hereditary Genius (1856) adlı çalışmasında, tarihin farklı dönemlerinden 400 önemli kişiyi ele alarak özel yeteneğin kalıtsal olduğu sonucuna varmıştır (Bulmer, 2003). Galton'dan sonra Spearman'da, 1904 yılından itibaren yaptığı çalışmalar sonucunda çift faktör zekâ kuramını oluşturmuştur. Ayrıca zekâ ile ilgili *g* ve *s* faktöründen bahsetmiş ve zekâ testleriyle ölçülebilen ve kişiden kişiye farklılık gösteren genel zihinsel yeteneği *g*

faktörü olarak nitelendirmiştir (Lovie, 2012). 1911 yılında Terman; asistanlarından birisi olan Stanford Binet'in zekâ testini kullanarak belirlediği 1500'ün üzerinde özel yetenekli çocukla yapmış olduğu araştırma ile özel yetenekli çocukları tanımlamaya çalışmıştır. Bu araştırmanın sonucunda Terman; özel yetenekli çocukların, zekâ testinden 140 üzeri puan aldıklarını, üstün bir entelektüel zevke sahip olduklarını, yaşlılarından sağlık ve fiziksel özellikler açısından da daha gelişmiş olduklarını tespit etmiştir (Hastorf, 1997). Zamanla zekânın tek bir faktörle açıklanamayacak kadar karmaşık olduğu sonucuna varılmış ve çok daha kapsamlı tanımlar ve kuramlar ortaya çıkarılmıştır (Yılmaz, 2018). 1963 yılında, Catell, Akıcı Zekâ ve Kristalize Zekâ kavramlarını ortaya atmış, 1997 yılında Stenberg Analitik Zekâ, Sentezci Zekâ ve Pratik Zekâ türlerinden bahsetmiş, 2000'li yıllarda ise Gardner Çoklu Zekâ Kuramı ile 9 farklı zekâ türünün varlığını ön plana çıkarmıştır (Bildiren, Üstün Yetenekli Çocuklar , 2018). Zekâ ile ilgili araştırmaların başladığı günden itibaren, zekânın çok boyutlu bir kavram olduğu ve sadece yüksek IQ (Intelligence Quotient / Zekâ Katsayısı) puanlarıyla açıklanamayacağı sonucuna varılmıştır (Reis& Renzulli, 2004; Gardner,2017). Özel yetenekli bireyler üzerinde yapılan araştırmalar ışığında söylenebilir ki; toplumun küçük bir yüzdesi özel yeteneklidir. Bu özel yetenekli bireylere adil şartlarda ve yetenekleri oranında eğitim alma şansı tanımak, toplumlar için bir var oluş meselesidir. Özel yeteneklilerin sahip oldukları potansiyel, sadece ülkeleri için değil tüm insanlık için önemli bir sermaye varlığıdır (Gallagher, 2015).

Tüm bu araştırmacıların yol göstericiliğinde devletlerin, özel yetenekli bireylerin performanslarından en iyi derecede faydalanarak devlet ekonomilerini güçlendirme yolunu seçmeye başladığı görülmektedir. Türkiye'de özel eğitim ile ilgili bilimsel çalışmaları başlatan kişi olan Mithat Enç; yaşanmış tarihten, özel yetenekli 100 kişi çıkarılmış olsaydı, insanlığın ilkel devirlerdeki şartlara mahkûm kalabileceğini ileri sürmüştür. Bu nedendir ki, insanlığın ilerleyebilmek için özel yeteneklilere ihtiyacı vardır (Enç, 1979). Bu noktada ihtiyaç duyulan en önemli eylem, özel yeteneklilere yönelik sürdürülebilir eğitim politikaları oluşturmaktır. Çünkü eğitim politikası ile oluşturulan prensipler, eğitim örgütlerinde ortaya konulan kural ve hükümleri şekillendirir. Eğitimin kapsadığı tüm işlerin nasıl yapılacağına



ilişkin yol ve yöntemler, eğitim politikaları ile belirlenir (Tural & Karakütük, 1991). Özel yeteneklilere hitap eden eğitim programlarının hazırlanabilmesi ve en doğru kararların alınabilmesi için eğitim politikaları üretilmelidir. Çünkü eğitim politikaları ile herkes için en iyi eğitimin sunulması hedeflenir (Gallagher, 2015). Bazı ülkelerin eğitim politikaları incelendiğinde; farklı felsefe ve öğrenme teorileri sebep gösterilerek, öğrencilerin yeteneklerine göre sınıflandırılmasına karşı çıktığı görülür. Bu tür bir anlayışın hâkim olduğu eğitim politikalarının dayattığı yaygın kanılardan biri de sadece öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin özel eğitime ve desteğe ihtiyaç duyduğudur. Bu bakış açısının hâkim olduğu ülkelerde, özel yetenekliler destek eğitimden mahrum kalmaktadırlar. Özel yeteneklilerin yetenek alanlarında eğitim alamayı ise, beraberinde derin bir geri kalmışlığı getirmektedir (Heuser, Wang, & Shahid, 2017).

Ancak bu anlayışa sahip ülkelerin aksine, gelişmiş ülke olarak nitelendirilen pek çok ülke; 2. Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş yıllarında süregelen haber ve bilgi elde etme çabası doğrultusunda, daha güçlü olabilmek için özel yetenekli bireylerden ve bilim insanlarından destek almanın önemini fark etmiştir (Çitil, Ersoy, Özdemir Kılıç, & Ağaya, 2020). Örneğin Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde, 1957 yılından sonra özel yeteneklilerin eğitimi alanına daha dikkatle eğilme kararı alınmıştır. Çünkü 1957 yılında Rusya tarafından Sputnik adlı uzay aracı uzaya fırlatılmıştı ve bu durum, ABD için Rusya'nın teknolojiden faydalanarak topraklarına olası bir saldırı gerçekleştirmesinin yolunun açması demektir. Bu bağlamda Sputnik; ulusal bir uyanmaya sebep olurken, aynı zamanda ABD'de özel yeteneklilerin eğitiminin ve fen eğitiminin bir güvenlik aracı olarak kullanılmaya başlanmasına sebep olmuştur (Powell, 2007).

Bu amaçla, öğretim programlarına daha fazla bilim, teknoloji ve yabancı dil konuları dâhil edilmiştir. Öğretim programlarının düzenlenmesinin, bilim insanlarına devredilmesi kararı alınmıştır. Ayrıca özel yeteneklilerin, yetenek alanlarında daha yoğun ders almalarının sağlanması, üniversiteye erken girişlerinin önünün açılması, bu öğrencilerin bilimsel çalışmalarını yapabilmeleri için bankalardan düşük faizli krediler almalarına fırsat sunulması gibi ayrıcalıklar sağlanmıştır. 30 yıl içinde ABD Federal Hükümeti'nin, özel yetenekliler için

uygulanabilecek özel bir müfredat ortaya koymayı başardığı görülmektedir (VanTassel-Baska, EdD, & College of William & Mary, American Policy in Gifted Education, 2018). 1958 yılında ABD Kongresi'nden geçen Ulusal Savunma Eğitim Yasası yürürlüğe girmiştir. Bu yasanın maksadı; mühendislik, fen ve matematik disiplinlerinde yetenekli olan bireylerin, çalışmalarına maddi destek sunmaktır. Bu amaçla dört milyar dolarlık bir bütçe, yetenekli gençlerin çalışmalarına ayrılmıştır (Jolly, The National Defense Education Act, Current STEM Initiative, and the Gifted, 2009). ABD'nin dünya çapında bir süper güce dönüşmesinde, özel yeteneklilere özel eğitim vererek eğitimde, fen ve teknoloji alanlarını ön plana çıkarmasının çok etkili olduğu söylenebilir.

ABD'yi uzay çalışmalarıyla harekete geçiren Rusya'da da durum farklı değildir. Rusya'da özel yeteneklilerin keşfi ile ilgili çalışmaların tarihi, Çarlık Rusya'sına kadar dayanır. 19.yy. Çarlık Rusya'sında Çarlık Astronomi Topluluğu tarafından organize edilen Öğrenci Zihin Olimpiyatları bu anlamda gerçekleşen ilk organizasyondur. 1934'te Boris Delone önderliğinde düzenlenen Matematik Olimpiyatları'nı, 1938'de yapılan Fizik ve Kimya Olimpiyatları izlemiştir. Rusya gelişmiş ülkelerle rekabette sadece olimpiyatların yeterli olmayacağını düşünerek, 1963 yılında Moskova, Leningrad, Kiev ve Novosibirsk'te matematik ve fen disiplinlerinde yetenekli gençlere yönelik yatılı okullar açmıştır. Ayrıca bu okullar üniversiteler bünyesindeydi ve bizzat üniversite hocaları derslere girmekteydi (Grigorenko, 2017).

Özel yeteneklilerini eğitmeye önem veren bir diğer ülke İngiltere'dir. Sanayi Devrimi'nin ardından ekonomik bir güce dönüşen İngiltere'nin, sanayi devrimini başlatabilmesinin ardında yatan gerçek, dünyadaki teknolojik gelişmeleri takip ediyor olmasıdır. Bu dönemde, buluşlar nerede gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin pratik ve faydalı şekle İngiltere'de dönüştürülüyordu (Kaymak, 2011). Ayrıca İngiltere; teknolojik gelişmeleri takip etmekle kalmıyor, The Royal Society gibi bilim akademileri kurarak, ülkede bilimin gelişmesine destek veriyordu. Hükümetler, düzenledikleri toplantılarda bilim insanlarıyla mucitleri buluşturuyorlardı. Bu buluşmalar sayesinde bilim insanları, toplumun ihtiyaçlarına yönelik çalışırken, bilimsel çalışmalarını için gereken maddi desteğe kavuşmuş oluyorlardı. Bu

sayede; İngiltere’de icatlar yapıp geliştirmeye müsait bir toplumsal ve iktisadi iklim oluşturulmuştur (Rostow, 1970). Bunun sonucunda İngiltere; Charles Darwin ve Alan Turing gibi bilimsel çalışmalarıyla tüm dünyaya liderlik eden bilim insanlarını yetiştirebilecek düzeyde gelişmiş eğitim kurumları geleneğine sahip olmuştur (Koshy, Portman Smith, & Casey, 2018). Bu çalışmaların yanında, özel yeteneklilere yönelik ilk çalışmaların 1944 yılında özel yetenekli çocuklar için açılan Grammer Schools uygulaması ile başladığı belirtilmektedir. Grammer Schools’un açılmasını, bu okullarda okuyan çocukları profesyonel bir kariyere yönlendirerek akademik eğitim almalarını sağlayan eğitim yasasının çıkarılması izlemiştir. 1960 yılına gelindiğinde eğitimde eşitlik ilkesine aykırı olduğu düşünülerek bu yasa yürürlükten kaldırılmıştır (Casey & Koshy, 2013).

Endonezya ve Almanya’da özel yeteneklilerin eğitimi, geleceğe yapılan en büyük yatırım olarak görülürken, Avrupa Birliği’ne üye ülkelerin tamamında özel yeteneklilerin eğitimi, rekabet gücünü arttıran ve stratejik amaçlara ulaştıran bir unsur olarak görülmektedir (Persson, 2012). Rusya, ABD, İngiltere ve Avrupa ülkeleri örneklerinde de görüldüğü üzere, bilimsel çalışmalara önem veren ülkelerin çoğunda özel yetenekli öğrencilerin eğitimine de önem verilmektedir. Her ülke, kendi yapısına ve ihtiyacına uygun olacak şekilde özel yetenekli öğrencilere özel eğitim fırsatları sunmaktadır. Bu ülkelerde özel yetenekli çocuklar tanılanmakta ve onlara bilimsel çalışmalar yapabilmeleri için maddi destek sunulmaktadır.

Türkiye’de ise, eğitim sisteminin hemen her unsuru orta düzey yeteneğe sahip bireylere yöneliktir (Ataman A. G., 1976). Son yıllarda özel yetenekli öğrencilerle ilgili politikalar üretilmiş olsa da bu politikaların sistemsiz ve plansız olduğu, özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili belirlenen amaçlar ile uygulanan politikaların örtüşmediği söylenebilir. Türkiye özel yetenekli öğrencileri yetiştiren Enderun Mektebi gibi bir özel eğitim sistemi geleneğine sahip olmasına rağmen Cumhuriyetin kuruluşuna kadar Enderun Mektebi’nden başka özel yeteneklilere yönelik bir özel eğitim çalışması bulunmamaktadır (Çitil, 2018). Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulduğu ilk yıllarda, iyi yetişmiş insan kaynağı büyük bir ihtiyaçtı. Bu amaçla yurtdışına öğrenci gönderiliyordu. 1923 ve 1929 yılları arasında kurumlar belirledikleri öğrencileri ihtiyaç duydukları konularda eğitim almaları için

yurtdışına yollamışlardı ancak uygulama verimli olamadığından, 1929 yılında bu durumun düzeltilmesi için bir kanun teklifi hazırlanmış ve kabul edilmiştir. 1416 sayılı bu yasa, yurtdışında eğitim alacak öğrencilerle ilgili tüm ayrıntıları içinde barındıracak şekilde düzenlenmiş olarak günümüzde halen kullanılmaktadır (Ulu, 2014). Ayrıca İdil Biret, Suna Kan yasası ve onun geliştirilmiş hali olan 6660 sayılı yasa da 1956 yılında uygulamaya konulmuştur. 1964 yılında matematik ve fen alanında özel yetenekliler için Ankara Fen Lisesi açılmıştır. Rehberlik araştırma merkezleri tarafından Özel Sınıf ve Türdeş Yetenek kümeleri uygulaması 5 yıl boyunca devam ettirilmiştir (Oruç, Ateş, & Çağır, 2019). TÜBİTAK bursları ve yarışmaları, Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Spor Liseleri, Yükseköğretim Kredi ve Bursları, üniversiteler içinde açılan merkezler ve 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de, özel yeteneklilerin eğitimi için ülkemizde yapılan çalışmalar arasında gösterilebilir (Dönmez, 2005).

Ülkemizde okul sonrası özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı en yaygın kurumlar, Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)’dir. Türkiye’ye özgü bir model olan BİLSEM’lerin ilki, Ankara’da, Yasemin Karakaya BİLSEM adıyla açılmıştır. Bugün ülkemizin 81 ilinde BİLSEM bulunmaktadır (Öpengin, 2020). İlkokul, ortaokul ve lise düzeyinde örgün eğitime devam etmekte olan öğrenciler, okul dışı zamanlarda BİLSEM’ de kendileri gibi özel yetenekli akranlarıyla birlikte eğitim almaktadırlar. Burada verilen eğitimin amacı; özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerini fark etmelerine, geliştirmelerine ve var olan kapasitelerini en iyi şekilde kullanmalarına ön ayak olmaktır (MEB, 2019). BİLSEM’e üç aşamalı tanılama sistemi ile öğrenci alınmaktadır. Tanılama aşamaları; aday gösterme, grup taraması ve bireysel değerlendirme şeklindedir. Öğrenciler ilkokul 1.sınıftan itibaren; genel zihinsel yetenek, görsel sanatlar ve müzik yetenek alanlarında, sınıf öğretmenleri tarafından aday gösterilirler (MEB, 2019). Bireysel değerlendirmeler sonucu, kayıt hakkı kazanan öğrenciler BİLSEM’ e kayıt yaptırırlar (MEB, 2020). BİLSEM’ e kayıtları yapılan öğrenciler sırasıyla; uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme, proje üretimi ve yönetimi eğitim programlarına alınırlar. Bu programları bitiren öğrencilere, bitirdiği her programın ardından BİLSEM müdürlüğünce Program Tamamlama Belgesi

verilmektedir (MEB, 2019). Ancak BİLSEM'lerle ilgili yapılan araştırmalar sonucunda; bu merkezlerin fiziki şartlarının yetersiz olduğu, tanılama s¼recinde sıkıntılar yaşandığı, öğretmen ve yönetici seçimlerinde aksaklıkların gözlemlendiği, öğretmen ve yöneticilerin yeterli düzeyde hizmet içi eğitimle gelişimlerine fırsat sunulmadığı belirlenmiştir. Bunların yanında; BİLSEM yönergesinin yetersizliği, BİLSEM'lerin özel yetenekli öğrencilerin eğitim hayatını kolaylaştıracak somut katkıları sunmayışı, bu merkezlerin mesai saatlerinin normal mesai saatleri dışında oluşu, özel yetenekliler ve BİLSEM'ler hakkında kamuoyunun yeterince bilgilendirilmeyişi gibi sorunlar ortaya konulmuştur (Kaya N.G., 2015; Çelikten, 2017; M. Çitil,2018; Sarıay,2019; Akın,2019).

### **Araştırmanın Amacı ve Önemi**

Türkiye'de; özel yeteneklilerin eğitime dair politikalar ile BİLSEM'leri farklı açılardan ele alan birçok araştırma yapılmasına karşın, özel yetenekli öğrencilerin eğitime yönelik uygulanan politikaları BİLSEM modeli bağlamında farklı paydaşlar açısından değerlendiren çok az araştırma bulunmaktadır. Bu araştırma ile akademisyenler, öğretmenler ve yöneticilerin bakış açısından BİLSEM modeli ve ÖYE politikaları incelendiği birbiriyle bağlantılı olarak incelendiği için önemlidir.

## Bölüm 2

### Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Araştırmanın kuramsal yapısı; Zekâ Kavramı ve Zekâ Teorileri, Özel Yetenek ve Özel Yeteneklilerle ilgili Öğretim Stratejileri, Özel Yeteneklilere Yönelik Öğretim Programları, Eğitim Politikası, Dünya'da ve Türkiye'de Özel Yeteneklilere Yönelik Eğitim Politikaları ile BİLSEM Modeli ve BİLSEM ile İlgili Eğitim Politikaları ana başlıkları üzerinde oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında zekâ ile ilgili kavramlar; eğitim politikaları ile ilgili kavramlar, özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili kavramlar, özel yeteneklilerin eğitimlerine yönelik politikalar ve BİLSEM modeli açıklanmıştır. Araştırmanın özel yetenekli çocukların eğitimi ve BİLSEM bölümünde ise; özel yetenekli çocukların eğitiminin Türkiye'deki tarihsel süreç ele alınmış ve özel yeteneklilerin eğitimine ilişkin dünyadan örneklere yer verilmiştir. Ayrıca Türkiye'de ÖYE'ye yönelik politika belgeleri incelenerek BİLSEM modeline ilişkin politikalar ortaya konulmuştur.

#### Zekâ Nedir?

Zekânın pek çok farklı tanımı bulunmaktadır. Bu tanımların bir kısmı birbiriyle çelişirken bir kısmı birbiriyle örtüşmektedir. Bazılarına göre zekâ, biyolojik bir özelliktir. Diğerlerine göre ise, tamamen belirli bir kültürün zekâyı nasıl tanımlamayı seçtiğine bağlı olan kültürel bir icat olarak görülmektedir. Bazı araştırmacılar zekâyı, temelde tekil bir olgu olarak görürken, bir kısım araştırmacılar ise çoklu bir olgu olarak görmektedir (Sternberg, 2019 ).

Zekâ araştırmacıları, zekâyı sosyal davranış ve bazen de duygular gibi alt alanlarda incelemişlerdir. Zekâ tanımları; Pisagor'un zekâyı "rüzgârlar" olarak nitelendirdiği pek açık olmayan tanımından, Descartes'in zekânın "doğruyu yanlıştan ayırt etme yeteneği" olduğu tanımına kadar uzanmaktadır. Belki de en sık alıntılanan tanım ise, Wechsler'in "Zekâ, bireyin amaçlı hareket etme, rasyonel düşünme ve çevresiyle etkili bir şekilde ilgilenme konusundaki toplam veya küresel kapasitesidir." tanımıdır. Böyle bir tanım; Terman ve diğerleri tarafından önerilenler gibi (örneğin, soyut düşünmeyi sürdürme yeteneği) daha

kısıtlayıcı tanımların aksine, geniş ve kapsamlı olma avantajına sahip bir tanımdır (Salovey & Mayer, 1990).

Lewis Terman soyut düşünme yeteneğini ön plana çıkarırken, Edward L. ve Thorndike, öğrenme ve sorulara cevap verme becerisi üzerinde durmuştur. Son yıllarda ise; psikologların ortak kanaati, zekânın çevreye uyum sağlamakla çok ilgili olduğudur. Kısacası zekâ; etkili uyum, algılama, öğrenme, hafıza, akıl yürütme ve problem çözme gibi bilişsel ve zihinsel süreçlerin bir bütünüdür (Sternberg, Human Intelligence, 2023). Zekâ ile ilgili yapılan tüm çalışmaların sonucunda görülmektedir ki; zekâ sanıldığı gibi tek tip, niceliksel ve sabit niteliklerden oluşan bir olgu değildir. Zekâ; içinde pek çok farklı faktörü barındıran, karmaşık, ölçülmesi zor bir yapıdır. Tablo 1' de geleneksel zekâ anlayışı ile çağa uygun zekâ anlayışının bir karşılaştırması yapılmıştır (Güler & Tat, 2010).

### Tablo 1.

#### *Geleneksel ve Çağcıl Zekâ Anlayışı Karşılaştırması.*

Geleneksel Zekâ Anlayışı	Çağcıl Zekâ Anlayışı
Tekil Sabit Niceliksel olarak ölçülebilmelidir. Gerçek yaşamdan soyutlanarak ölçülebilmektedir. İnsanların var olan yeteneklerini ve potansiyellerini saptamak için kullanılmaktadır.	Çoğuldur Geliştirilebilir Niceliksel olarak ölçülememektedir. Gerçek yaşamdan soyutlanmaksızın ölçülebilmektedir. Bireylerin gizli güçlerini ve başarılı olma potansiyellerini saptamak için kullanılmaktadır.

(Güler & Tat, 2010)

### Zekâ Teorileri ve Yaklaşımları

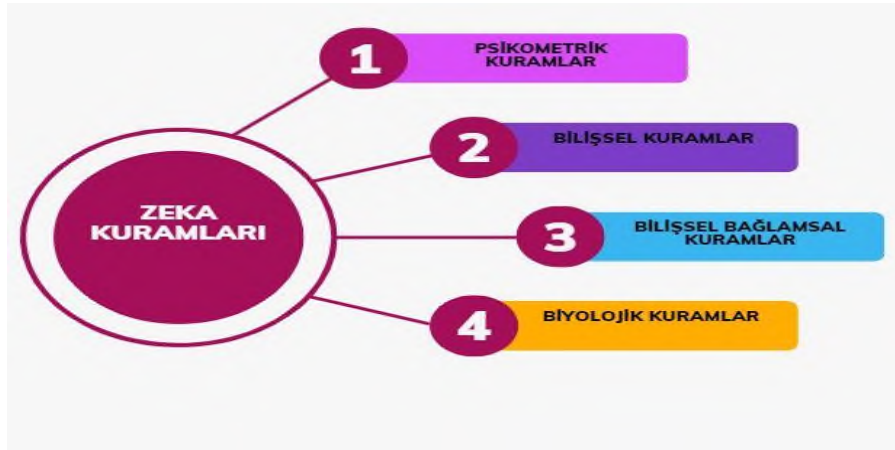
Psikoloji alanı, zekâyı sabit bir unsur olarak gördüğü dönemden bugüne kadar çok yol kat etmiştir. Yıllar geçtikçe, sadece zekânın ne olduğu değil, zekânın nasıl ölçüleceğine dair çalışmalar da yapılmış ve zekâ üzerine pek çok farklı teori ortaya konulmuştur. Zekâ hakkında, hiçbiri birbiriyle aynı fikirde olmayan farklı teoriler bulunmaktadır. Düşünmeye ve zekâyı yönelik her yaklaşım, genellikle daha önceki en az bir teoriyle çelişen, kendi farklı bakış açısı ve varsayımlarıyla ortaya çıkmaktadır (Pal, Pal, & Tourani, 2004).

Günümüze kadar oluşturulmuş zekâya dair kuramları 4 başlık altında inceleyebiliriz. Bunlardan ilki Psikometrik Kuramlardır. Psikometrik kuramların önde gelen kuramcısı Charles Spearman'dır. Zekâ kuramlarının en bilinen ve yaygın olanları psikometrik yaklaşıma sahiptirler. Bu yaklaşımda zekâ (veya IQ, bilişsel yetenek, g) niceliksel ve bireysel bir özellik olarak görülür. Zekâ, kâğıt kalem testleriyle ölçülür ve sonuçlar yaşa göre belirlenir. Bireysel farklılıklara dayalı olarak ilgileşim (korelasyon) ve faktör analizleri gibi istatistiksel yöntemler uygulanır (Rindermann & Ackermann, 2021).

Bilişsel Kuramlarda ise zekâ, yapısal olarak değil bilişsel açıdan ve sürece bakılarak değerlendirilir. Önde gelen temsilcileri Piaget, Vygotsky ve Fuerstein'dir. Bir diğer yaklaşım türü olan Bilişsel Bağlamsal Kuramlarda zekâya etki eden çevre ve kültür etkenlerine vurgu yapılmaktadır. Sternberg ve Gardner bu kuramların savunucularıdır. Biyolojik Kuramlar ise, beynin biyolojik olarak çalışmasının ve beynin bölümlerinin zekâya olan etkisi üzerinde durulmuştur (İnci, 2021).

### Şekil 1.

*Zekâ Kuramları.*



(İnci, 2021)

### **Çift Faktör Kuramı**

Çift faktör kuramının sahibi olan bilim insanı Spearman, zekâyı oluşturan iki faktörden bahsetmektedir. Bunlardan ilki, genel yetenek yani g harfi olarak kısaltılmıştır. İkincisi ise,



özel yetenektir ve s harfi olarak ifade edilmiştir. Spearman, genel yetenek olarak ifade edilen g'nin anlaşılmasına büyük katkı sunmuştur. Spearman'a göre g nesnel arasındaki ilişkileri tanımlama, bunların anlamlarını kavrama, yeni içerikle ilgili çıkarım yapma becerisidir. Zekâyı oluşturan ikinci faktör ise, özel yetenektir ve s olarak tanımlanmıştır (Beaujean & Benson, 2019).

### ***Thorndike Çok Faktör Kuramı***

1920'li yıllarda, zekâyı tanımlamak ve değerlendirmek için biraz faydacı ve felsefi yaklaşımlar mevcuttu. Test geliştirmedeki çabalar, teorik çalışmalardan çok pratik çalışmalara dayanıyordu. Tüm bunların etkisiyle Edward L. Thorndike, zekânın birbirine bağlı ancak farklı üç yetenekten (sosyal, somut ve soyut zekâ) oluştuğunu öne sürdüğü çok faktörlü zekâ modelini geliştirmiştir (Hindes, Schoenberg , & Saklofske , 2011).

### ***Thurstone Grup Faktörleri Kuramı***

Louis Leon Thurstone, Spearman'ın genel zekâ kavramını kabul etmemiştir. Thurstone'a göre zekâ, pek çok değişik yeteneğin bir araya gelişiyle ilgilidir. Bu düşüncelerini ortaya koyduğu grup faktör kuramını geliştirmek için pek çok test uygulamış, bu test sonuçlarına dayalı olarak faktör analizleri gerçekleştirmiş ve sonuçta 6 zekâ türünden bahsetmiştir. Bunlar; Sözel Yetenek (Sözcük anlam ve kavrama becerisi), Muhakeme Yeteneği (Doldurulması beklenen sözel ve sayısal testleri doğru yapabilme), Sayısal Yetenek (Kolay sayısal işlemleri hızlı bir şekilde bitirebilme becerisi), Mekân İlişkileri (Bir cismin karanlık kalan tarafları ile farklı vaziyetlerini çizebilme becerisi), Bellek Faktörü (Anlamı olmayan şeylerin sayısal ve sözel ayrıntılarını hatırlama ve akılda tutma becerisi) ve Mekanik Beceri (Bireyin el yetenekleri)'dir (Abdullayeva, 2018).

### ***Gardner'in Çoklu Zekâ Kuramı***

1970'li yılların sonlarında ve 1980'li yılların başlarında, psikolog Howard Gardner Çoklu Zekâ Kuramını geliştirmiştir. Bu kuram çerçevesinde, sekiz ve daha fazla zekâ tipinden

bahsetti. Bu zekâ tipleri; dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, uzamsal zekâ, müziksel zekâ, bedensel-kinestetik zekâ, doğal zekâ, kişilerarası zekâ ve içsel zekâ şeklinde sıralanabilir. Stanford-Binet ve Wechler'in ortaya koyduğu tek tip ve testlerle ölçülen zekâ anlayışına karşı çıkan Gardner, 1983 yılında kaleme aldığı Akıl Çerçevesi adlı eserinde, çoklu zekâ teorisiyle zekâ tanımını daha geniş bir perspektiften ortaya koyduğunu belirtmiştir. Uyguladığı ölçekler sonucunda elde ettiği kanıtlara dayanarak Gardner, her bireyin farklı bir zekâ alanında başarı gösterebildiğini ve bazı zekâ alanlarında başarısız olabildiğini görerek farklı zekâ alanlarını bu kanıtlara dayalı olarak ortaya atmıştır. Buna göre her zekâ türü, belirli bilgi türlerine göre uyarlanarak, farklı gelişimsel yörüngelere sahip olacak ve bireyler bu zekâlardaki yeterlilikleri farklı birleşimlerde sergileyecektir (Patanella & Ebanks, 2011). Gardner'a göre, öğrenmenin düzeyi bazen ölçülemeyebilir. Öğrencilerin; kendi zekâ tiplerine uygun ortamlarda, öğrenme sınırlarını genişletecek öğretim programları çerçevesinde, etkin öğrenen bireylere dönüşmeleri sağlanabilmelidir. Eğitimcilerin, ezber yönteminden vazgeçip bireylerin öğrenme stillerini fark ederek onlara öğrenmeyi öğretmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Gardner'a göre öğretmen; öğrencilerinin fark etmelerini, karar verebilmelerini, sorunlara çözümler üretebilmelerini, parçadan bütüne ve bütünden parçaya doğru giderek çıkarımlar yapabilmelerini sağlamalıdır. Ayrıca tüm bu aşamalarda eleştirel düşünme becerilerinden faydalanılmalıdır (Başaran, 2004).

### ***Başarılı Zekâ Kuramı***

Sternberg'e göre; zekâ sadece IQ puanı ile ifade edilemeyecek kadar insanın bütünü anlatan bir olgudur. İnsan bünyesinde, akademik ve soyut yetenekler kadar yaratıcılık, üretim ve öğrendiklerini hayatın içinde uygulama yetenekleri de mevcuttur. Sternberg'e göre zekâ 4 başlıkta ele alınmalıdır (Tok & Sevinç, 2010) :

1. Bireyin kendini yetenek ve becerilerinin farkında olması.
2. Bireyin başarıya ulaşmak için karşılaşılan durumlara yönelik olarak analitik, yaratıcı ve uygulamalı yeteneklerini kullanması. Bu yetenekleri nerde, ne zaman ve nasıl devreye sokacağıının bilincinde olması.

3. Zekâ, bazen çevreye uyum gösterebilmeyi, bazen çevreyi kendine uydurmayı, bazen de yeteneklerine hitap eden çevreyi seçebilmeyi sağlar.

4.Zekâ, kişilerin kendi yeteneklerini içinde bulunduğu sosyal çevreye uyarlayarak uyumlanması, seçme şansını kullanması veya bu uğurda bazı faktörleri değiştirmesini sağlar.

Bu kurama göre zeki insanlar, kendileriyle ilgili yüksek farkındalığa sahiptirler. Üstün ve geliştirilmesi gereken yönlerini bilirler. Üstün özelliklerinden faydalanırlar ve geliştirilmesi gereken yönlerinin doğurduğu aksaklıkları gidermeye çabalarlar. Bir kültürde zekâ belirtisi olarak görülen bir eylem, farklı bir kültürde önemsiz olabilir, ancak doğru ve etkili eyleme kavuşmak adına yaşanan süreçlerin benzer olma ihtimali yüksektir. Başarılı zekâ kuramı, analitik zekâ ve yaratıcı zekâ diye iki farklı zekâ tipine vurgu yapar. Analitik zekâ tipi; daha çok karşılaştırma, ölçme, tahlil etme, kritik etme, tersini düşünme ve mukayese etme gibi faaliyetleri içerir ve bilgi işlemsel bileşenleri içinde barındırır. Bu yetenekler, geleneksel akademik yetenek testleri ile ölçülen yeteneklerdir. Yaratıcı yetenekler ise; yaratma, keşfetme, icat etme, hayal etme ve varsayma ile ilgilidir (J.Sternberg, 1999).

### ***Duygusal Zekâ Kuramı***

Duygusal zekâ; bireyin hem kendi duygularını hem de diğerlerine ait duyguları takip edebilme, bu duygular arasında eleme yapabilme, edindiği bilgileri bireylerin fikirlerini ve davranışlarını etkileyip yönlendirmek amacıyla uygulayabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Sosyal zekânın kapsamı içinde yer alır. Duygusal zekâ; özel olarak açıklanan süreçlere, yani sorunları çözmek ve davranışı düzenlemek için kişinin kendisinin ve başkalarının duygusal durumlarını tanıması ve kullanmasına odaklanır (Salovey & Mayer, 1990).

## ***Renzulli Üçlü Çember Modeli***

### **Şekil 2.**

*Renzulli Üç Çember Modeli.*



(Renzulli & Reis, 2018)

Renzulli Üç Çember Modeli, özel yeteneği tanımlamak amacıyla oluşturulmuştur. Burada iki tür özel yeteneğe vurgu yapılır. Birincisinde, akademik yüksek başarı belirgindir. İkinci türde ise, yaratıcılık ve üretkenlik ön plandadır. Her iki özel yetenek türü de önemlidir ve birbirleriyle etkileşim halinde geliştirilmelidir (Renzulli & Reis, 2018). Bu kurama göre; kişi iyi bir eğitimle erken yaşlardan itibaren beslenirse ve yeterli yetenek ve motivasyona sahipse, akademik başarıya sahip olmasa da üstün yetenekli olarak tanımlanabilir. Örneğin Mozart'ın akademik bir başarısı yoktur, ancak müzik eğitimine 3 yaşında başlamıştır. Renzulli, yetenek alanında eğitimin önemini her daim vurgular ve eğitimle yeteneğin geliştirilebileceğini belirtir (Karabey & Yürümezoğlu, 2015).

## ***Beşgen Modeli***

Sternberg ve Zhang (1995)'in geliştirdikleri Beşgen Kuramına göre, zekâ seviyesi belli kriterlere göre belirlenir. Bu kriterler; olağanüstülük, enderlik, üretkenlik, kanıt ve değer şeklinde sıralanabilir (Sternberg & Zhang, 1995; Karabey ve Yürümezoğlu,2015). Olağanüstülük ölçütü, kişinin yaşlıtlarına nazaran bir veya birkaç dalda üst düzey performans sergilemesi anlamına gelmektedir. Enderlik ölçütüyle ise; kişinin yeteneklerinin

yaşıtlarıyla kıyaslandığında, normal olarak belirlenmiş düzeyin çok üzerinde ve nadir olması kastedilmektedir. Özel yetenekli kabul edildiği alanda birey, üretkenlik sergileyebilmelidir. Ancak bu şekilde üretkenlik ölçütünü de karşılamış olur. Olağanüstülük, enderlik, üretkenlik göstermesine rağmen bireyin üstün zekâlı olduğunu kanıtlaması zorunludur. Son olarak, üstün zekâlı bireyin toplum tarafından bu özelliğinin kabul edilmesi ve bu özelliğe toplumsal olarak değer verilmesi de değer ölçütünü ifade etmektedir (Demirel & Sak, 2011).

### **Özel Yetenek (Üstün Zekâ)**

Türkiye’de önceki yıllarda üstün zekâlı ya da üstün yetenekli olarak kullanılan kavramlar ile MEB (2013) tarafından kullanılan Üstün Zekâ ve Üstün Özel Yetenek kavramları Üstün Yetenek başlığı altında toplanmıştır. Üstün yetenekliler; genel ve/veya özel yetenekleri açısından, yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlendiği kişiler olarak tanımlanmıştır. Özel yetenekli birey kavramı da, zekâyı ve yeteneği bir arada bulunduran bir kavramdır. Özel yetenek kavramı; genel zihinsel yetenek, özel akademik yetenek, dil, matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler, liderlik, yaratıcılık, görsel ve işitsel sanatlar ve psikomotor becerileri kapsamaktadır (MEB, 2013). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (MEB,2018)’ne göre Özel Yetenekli Birey; “Yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey” şeklinde tanımlanmaktadır. Özel yetenek (üstün zekâ); genellikle çok genç yaşta ortaya çıkan, büyük miktarda doğal yeteneğe veya zekâyı sahip olma durumu olarak ifade edilir. Zekâda yeteneklilik genellikle, bireysel olarak uygulanan bir IQ testinde elde edilen, ortalamanın veya daha üzerinde (çoğu IQ testi için 130) iki standart sapmanın bir IQ’su olarak kategorize edilir (American Psychological Association, 2022). IQ, İngilizce Intelligence Quotient (Zekâ Katsayısı) sözcüklerinin kısaltmasıdır (Atmaca & Tan , 2022). Birçok okul ve hizmet kuruluşu, üstün zekâlılığı değerlendirmek için; yüksek entelektüel kapasite, akademik başarı, gösterilebilir gerçek dünya başarısı, yaratıcılık, göreve bağlılık, kanıtlanmış yetenek, liderlik becerileri ve

fiziksel veya atletik hüner gibi özelliklere bakmaktadır. Birkaç özelliğin kombinasyonu veya bir birincil özelliğin öne çıkması, üstün zekâlılığın tanımlanması için bir eşik olarak kabul edilebilmektedir (American Psychological Association, 2022).

Marland Raporu'nda ise; genel entelektüel yetenek, özel akademik yetenek, yaratıcı ve üretken düşünme, liderlik yeteneği, görsel ve sahne sanatları, psikomotor yetenek gibi özelliklerin bir veya birkaçını bünyesinde barındıran bireyler, özel yetenekli olarak nitelendirilmişlerdir (Akt: Jolly & Robins, 2016). Bu özelliklere sahip çocuklar; olağanüstü yetenekleri sayesinde, yüksek performans gösterirler ve profesyonel olarak nitelikli kişiler tarafından tanınırlar. Bunlar, kendilerine ve topluma katkılarını gerçekleştirmek için normal okul programı tarafından sağlananların ötesinde farklılaştırılmış eğitim programlarına veya hizmetlerine ihtiyaç duyarlar (Martinson, 1974).

Özel yeteneklilikle ilgili geniş anlamda bir tanım ifade etmek gerekirse özel yetenek; toplumun değerlerini yansıtır, yetişkinlik döneminde somut olarak ortaya çıkar, bir veya birkaç disipline hastır, biyolojik, pedagojik, psikolojik ve psikososyal gibi pek çok etkenin birleşimi sonucu oluşur ve yalnızca herhangi bir ortalama üstü sanat kabiliyetine sahip akranı ile değil aynı zamanda olağanüstü (örneğin, bir sanat alanında devrim yaratan bir sanatçı) *ile de alakalıdır* (Subotnik, Olszewski Kubilius, & Worrell, 2011).

### **Zekânın Sınıflandırılması-Belirlenmesi**

Zekâ genellikle standart testlerle ölçülse de, direkt olarak gözlemlene şansı bulunmayan soyut bir yapıya sahiptir. Uygulanan testlerle, sadece bireylerin zekâ düzeyleri hakkında yüzeysel bilgi edinme fırsatına erişilir. Zekâyı ölçmek için dünya çapında uygulanan; Alexander Pratik Yetenek Testi, Chapius Labirenti, Goodenough-Harris Adam Çizme Testi, Merril-Palmer Ölçeği ve Pesbody Resim Kelime Ölçeği gibi bireysel değerlendirme ölçekleri ile Analitik Zekâ Testi ve Progresif Matrisler Testi gibi grup zekâ ölçekleri de bulunmaktadır (Salman, Şimşek, Turfanda, & Salman, Türkiye'de Kullanılan Zeka Ölçekleri, 2017).

### ***Bireysel Olarak Uygulanan Zekâ Testleri:***

#### **Stanford Binet Zekâ Testi**

2-18 yaş arasındaki bireyler için uygun bir testtir. Bu test sözcük, sayı ve şekillerden meydana gelir. Binet, normal zekâ seviyesindeki kişilerin akranlarıyla aynı düzeyde başarı gösterdiklerini belirtir. Özel yetenekli bireyler ise, akranlarına oranla çok üstün performans gösterenlerdir (Doğan S. , 2015).

#### **Wechsler Zekâ Ölçeği – R**

Bu ölçek, Wechsler tarafından 5-15 yaş arası çocuklara yönelik olarak 1949 yılında hazırlanmıştır. Ancak 1974 yılında yapılan revizyon sonrası, 6-16 yaş aralığındaki çocuklara uygulanmaya başlanmıştır. 1995 yılında Savaşır ve Şahin'in çalışmaları sonucu bu ölçek, Türk kültürüne uygun hale getirilmiştir. Bu ölçeğin içinde bulunan 6 sözel testte; genel bilgi, aritmetik, sayı dizisi, kelime dağarcığı, benzerlikler ve yargılama içeren ölçütler bulunur. 6 performans alt testinde ise; resim tamamlama, resim düzenleme, küplerle desen, parça birleştirme, şifre, labirent gibi etkinlikler bulunmaktadır (Çelik, Yiğit, & Erden, 2015).

#### **Goodenough-Harris Adam Çizme Testi**

Goodenough; Adam Çizme Testi adını verdiği bu testi 1926 yılında oluştururken, çocukların çizimlerinden yola çıkarak zihin gelişim düzeylerini keşfetmeyi hedeflemiştir. 1963 yılında öğrencisi Harris, testi geliştirmiş ve teste ikinci bir resim çizme etkinliği ile kadın çizme etkinliğini ilave etmiştir. Bu test, genel yeteneği ölçmede kullanılır. Teste katılan çocuklara bir insan figürü çizmeleri söylenir. Çizimin ayrıntıları ve eksiklerine dayalı 32 sayfalık bir açıklama listesi bulunmaktadır. Bu açıklamalar ışığında yapılan puanlama sonucu, çocukların zekâ düzeyleri belirlenir (İyison, 2020).

## **Grup Olarak Uygulanan Zekâ Testleri**

### **Cattel'in Kültürden Arındırılmış Zekâ Testi**

İçinde grup tamamlama, yerleştirme, seri tamamlama gibi testleri barındıran ve 6-20 yaş bireylere grup olarak uygulanan bu testin sonucunda ulaşılan puan, bireylerin zekâ puanı olarak kabul edilir (Çömlek, 2016).

### **Thurstone Temel Kabiliyetler Testi**

Bu testte, toplam test puanı ile genel yetenek puanı belirlenmiş olur. Testin içinde, 7 alt test bulunmaktadır. Alt testler; kelimeler, resimler, yer kavramı, kelime ve şekil gruplaması, ayırt etme ve hesap testleri olarak sıralanabilir (Atılğan, 2005).

### **Otis Alfa/Otis Beta Testleri**

Otis Alfa, 1-4.sınıflar için, Otis Beta 5-6.sınıflar için ve Otis Gama 9-12.sınıflar için hazırlanmış olmak üzere üç farklı sürümü olan Otis Zihin Testlerinin amacı, genel yeteneği değerlendirmektir. Bütün testlerin belli bir zaman diliminde tamamlanması gerekmektedir. Bu test yetişkinlere de uygulanabilmektedir (Doğan S. , 2015).

Bir dönem özel yeteneği belirlemenin yegâne yolu olarak IQ testleri görülmekteyken Binet-Simon zekâ testleri, zekânın ölçülmesi için keşfedilen ilk araçlardan bir tanesi olmuştur. Daha sonra ise, Lewis Terman ve arkadaşı Maud Merril bu zekâ testlerini geliştirdiler (Sternberg, 2017). Özel yeteneğin zekâ testleri ile tespit etmeye çalışılmasının amacı, özel yetenekle ortaya çıkarılan belli davranış ve beceriler konusunda uzmanların onayına ve desteğine başvurabilmektir. Ancak psikometrik testlerle, özel yeteneği tanımlarken ikileme düşüldüğü de bir gerçektir. Örneğin ABD'de bazı eyaletler; özel yetenek için 120 IQ'yu yeterli bulurken, bazı eyaletler 130 IQ zorunlu tutmaktadırlar. Aynı ikilem İsrail'de de mevcuttur (David, 2014). Ancak şu bir gerçektir ki, Lewis Terman'dan günümüze özel yeteneğin tanılanması ile ilgili bakış açıları çok değişmiştir. Sınırlı süre zarfında bireye yönlendirilen kısıtlı içerikle, farklı alanlardaki özel yeteneği keşfetmenin mümkün olmadığı görüşü hâkim olmaya başlamıştır. Ayrıca zekâ testleri, farklı kültürel yapıdan gelen ve



engellere sahip bireyler açısından yetersiz olduğu görülmüştür. Standart IQ testleri ile sıra dışı özel yetenekleri keşfetmenin zor olduğu da kabul edilen gerçeklerden biridir (Kuo, 2021).

## **Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Kullanılan Eğitim Stratejileri**

### ***Türkiye’de Uygulanan Zekâ Testleri***

Türkiye’de Stanford Binet Zekâ Testi, Wechsler Zekâ Ölçeği, Kaufman Kısa Zekâ Ölçeği, Merrill Palmer Ölçeği bireysel zekâ testi olarak kullanılırken, grup zekâ testlerinden Cattell Zekâ Testi, Otis Beta Zekâ Testi, Analitik Zekâ Testi de kullanılmaktadır. Kullanılacak zekâ testleri seçilirken, bireyin yaşına ve uygulanma sebebine bakılmaktadır. Bu testlerle beraber gerek duyulduğunda, Peabody, Goodenough-Harris Adam Çizme Testi de kullanılmaktadır (Salman, Şimşek , Turfanda, & Salman, 2017). Sak (2011)’a göre; tanılama, gerekli olduğu kadar evrensel sorunları bünyesinde barındıran bir süreçtir. Tanılama yapılırken; standart testlere başvurulması, sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının bu testlerdeki sorulara yabancı oluşları ve bu sebeple başarı elde etme şanslarının düşük oluşu, mevcut eğitim programı ile tanılama yöntemlerinin örtüşmemesi ve toplumun barındırdığı özel yetenekli oranının tam olarak tespit edilememesi gibi problemlerle karşılaşılmaktadır (Akt: Leana-Taşçılar, 2014).

### ***Hızlandırma***

Hızlandırma; özel yetenekli bireylerin öğrenme hızlarına ve zihinsel kapasitelerine hitap eden bir öğretim programına tabi olabilmelerine imkân sunarak, onların yaşlılarından daha erken mezun olmalarını sağlayan bir stratejidir. Özel yeteneklilerin eğitimi için uygulanan stratejiler içinde en rahat uygulanabilen ve özel eğitilmiş eğitmen veya araç gerece ihtiyaç duyulmayan rahat uygulanabilen bir stratejidir (Kulaksızoğlu, 2020).

Dünya çapında uygulanan hızlandırma türleri şu şekilde sıralanabilir:

**Okula Erken Kayıt**

ÖYÖ (Özel Yetenekli Öğrenci)'lerin okula erken başlayabilmesidir.

**Sınıf Atlama**

Bulduğu sınıfa at tüm konu ve kazanımları edinmiş öğrencinin, bir veya iki sınıf ilerletilmesidir.

**Uluslararası Bakalorya Programı**

Farklı devletlerden öğrencilerin katılım gösterebildiği, dünya çapında uygulanabilen bir programdır. İlkokul, ortaokul ve liseye yönelik öğretim programları mevcuttur.

**Üniversiteye Erken Kayıt**

Liseyi bitirmediği halde ÖYÖ'lerin üniversiteye gidebilmeleridir. Liseden eksik kalan derslerini farklı bir zamanda tamamlama hakları vardır.

**Birleştirilmiş Sınıflar**

1.sınıfa gitmekte olan özel yetenekli öğrencilerin, 4.sınıflarla eğitim alabilmesidir.

**İçerik Hızlandırılması**

Okulunda 2.sınıfa giden bir öğrencinin, 5.sınıftan matematik dersi alabilmesidir.

**İkili Kayıt**

Bir öğrencinin; aynı anda hem liseden üst sınıftan derslere katılması, hem de üniversitedeki giriş derslerini alabilmesidir.

**Onur Sınıfları**

Bir öğrencinin; aynı anda hem liseden üst sınıftan derslere katılması, hem de üniversitedeki giriş derslerini alabilmesidir. Ancak bu dersler hep liseden ders alan arkadaşları ile ayrı bir sınıfta almaktadırlar.

### **Üstten Ders Alma**

Öğrenci bir sınıf atlayacak durumda değilse, iyi olduğu alandaki dersleri üst sınıftan alarak o dersleri geçebilir.

### **Sınavla Ders Geçme**

Öğrencinin zaten tüm basamaklarına hâkim olduğu dersin sadece sınavlarına iştirak ederek dersi geçmesidir.

### **Ders Hızlandırma**

Öğretim programının belirlenen zamandan daha çabuk tamamlanmasıdır.

### **Öğretim Programının Daraltılması**

Programdaki bazı kısımların çıkarılmasıdır.

### **Öğretim Programının Sıkıştırılması**

Bir programın kısaltılması anlamına gelir. 1 yıl uygulanan bir programın yarım dönemde bitirilmesidir.

### **Öğretim Programı Dışındaki Programlar**

ÖYÖ'ler okul dışında yapılan programlara katılabilirler. Bu programlardan aldıkları dersler okul ile uyuşuyorsa, geçtikleri sınavı belge olarak göstererek o dersten okulda muaf olabilirler.

### **Çevrim içi dersler**

(Kirişçi & Sak, 2021)

### **Zenginleştirme**

Zenginleştirme; öğretim programının derinleştirilerek ve genişletilerek yenilenmesidir. Bu sayede öğrenciler, kişisel öğrenme şekillerine uygun olarak öğrenme şansı elde ederler ve yeteneklerini geliştirme ve sergileme fırsatı bulurlar (Brigandi, Siegle, Weiner, Gubbin, & A. Little, 2016). Zenginleştirmenin gerçekleştirilebilmesi için öncelikli olarak farklılaştırılmış

öğrenme süreçleri tasarlanmalıdır. Öğretim programı zenginleştirilirken; bünyesinde özel yeteneklilerin yetenek, ilgi ve meraklarına hitap edecek türden hazırlanmış etkinlikleri, grup çalışmaları, grup ve bireysel olarak araştırılabilecek gerçek yaşam problemlerine ve keşfetme isteklerini tetikleyecek aktiviteleri barındırmalıdır. Kısacası zenginleştirme yapılırken, öğretim programına öğrencilerin merak ve yeteneklerine hitap eden kazanımlar eklenmelidir (Ateş, 2020).

### ***Gruplama***

Yetenek ve zekâ bakımından birbirine benzeyen öğrencilerin, aynı grupta eğitim almalarının sağlanmasına denir. Gruplama türlerini şöyle sıralanabilir; özel okul, okul içinde okul, tam özel sınıf, yarı zamanlı özel sınıf, A-B-C sınıflaması, derleme sınıf, derse dayalı yeniden gruplama, hızlandırılmış sınıf, sınıf içi benzer yetenek grupları, sınıf içi karışık yetenek grupları ve sınıf içi çok düzeyli gruplar (Şahin, 2015). Gruplamanın verimli bir şekilde yapılabilmesi için önden bir planlamanın yapılması gerekir. Bu planlama yapılırken, öğrencilerin ilgi alanları, yetenek alanları, öğrenme şekilleri dikkate alınmalıdır (Bildiren, 2018). Heterojen olarak gruplandırılmış sınıflarda; genellikle sınıflarının en iyisi olan üstün yetenekli öğrenciler, homojen bir şekilde gruplandıklarında benzer yeteneklere sahip diğer öğrencilerle rekabet etmek zorundadır. Bu nedenle eğitimcilerin; öğrencileri iş birlikli öğrenme etkinliklerine uygun şekilde gruplaması ve bu strateji nedeniyle oluşabilecek benlik saygısı etkilerini dikkate alması önemlidir (Armstrong Melsner, 1998).

### ***Farklılaştırma***

Farklılaştırma; öğretim programlarının içerik, süreç ve ürün öğelerinin hepsinde veya bazılarında yenilikler ortaya koymayı gerektiren bir stratejidir. Aslında öğretim programını; özel yetenekli öğrencilerin öğrenme, problem çözme, soyut düşünme ve kavramlar arası ilişki oluşturma gibi becerileri doğrultusunda tekrar tasarlamaktır. Bu sebeptendir ki, farklılaştırma yapılabilmesi için zenginleştirme ve hızlandırma stratejilerinden faydalanılmalıdır (Akkaş & Tortop, 2015). Farklılaştırmanın amacı, özel yetenekli öğrenciyi

bir üst seviyeye kolaylıkla taşıyabilmektir. Farklılaştırma yaparken öncelikli hedef, öğrencinin bilgiyi araştırarak bulmasını sağlamak ve bu vesileyle potansiyelinin gelişimine katkı sunmaktır. Farklılaştırma stratejisini uygulayacak öğretmenlerin; öğrencilerinin dil becerilerinin, arka planlarının, hazır bulunma düzeylerinin, ilgi alanlarının, öğrenme şekillerinin ve güçlü taraflarının farkında olmaları önemlidir. Bu strateji ile öğrenci, öğretim programına uymak zorunda kalmaz. Öğretim programı, öğrenciye uygun hale getirilir (Bloom, 2010). Bu strateji, öğrencilerin yeteneklerini fark ederek kendilerini tanımalarına imkân sunar. Bu sayede öğretmenler özel yetenekli bireylerin ihtiyaçlarına odaklanabilirler (Etienne, 2011).

### ***Müfredat Sıkıştırma***

Müfredat sıkıştırma ile, öğretim programları içerisindeki konular özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak revize edilebilir. Normal öğretim programının kazanımları gözden geçirilir. Öncelikle özel yetenekli öğrencilerin, bazı testlerle seviyelerinin belirlenmesi gerekir. Böylece, müfredatta bulunan kazanımların ne kadarına vakıf oldukları tespit edilir. Ardından müfredata, öğrencilere uygun ve onların ihtiyaçlarına hitap eden yeni kazanımlar eklenir. Müfredat sıkıştırma stratejisi uygulandıktan sonra, hızlandırma ve zenginleştirme aşamalarına rahatlıkla geçilebilir (Renzulli, Reis, & Shaughnessy, 2014).

### ***Mentorluk***

Özel yetenekli birey olmak için üst düzey zekâ ve becerilere sahip olmak gerekir. Bu yüksek potansiyeli bilinir hale getirebilmek önemlidir. Özel Yetenekli bireylerin gelişimi için çabalarken; onların sosyal ve duygusal becerilerini geliştirebilmek, bu amaçla onlara rehberlik edebilmek ve bilgi üreticisi olmalarına katkı sağlamak zordur (Rachmel & Zorman, 2016). Özel yeteneğin bir uzmanlığa dönüşmesi yolculuğunda, özel yetenekli bireyin kendi iç sesini kaybetmeden özgünlüğünü yitirmeden ilerleyebilmesi için mentorluk desteği alması önemlidir (Zorman, Rachmel, & Bashan, 2016). Kısaca mentorluk; ilerleyebilmek için bir veya birden fazla kişinin öğrenmek, üretmek ve gelişmek için bir araya gelmesi demektir.

Mentorlar, özel yetenekli bireylere bilişsel açıdan yardımcı oldukları gibi onları çalışmalarında destekleyerek ve rehberlik ederek gelişimlerine katkı sağlarlar (Casey & Shore, 1997).

## **Özel Yetenekliler Öğretim Programı Modelleri**

### ***Bütünleşik Öğretim Modeli***

Van Tasse Baska, 1986 yılında bütünleşik Öğretim modelini oluşturmuştur. Bu öğretim modeli çerçevesinde, özel yetenekli öğrencilerin seviyelerinin üzerinde etkinliklerle eğitim görmelerinin yeteneklerini geliştireceği vurgulanmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımın etkisinde kalmış olan bu öğretim modeli, özel yetenekli öğrencilerin farklı bireylerle iletişim kurdukça daha etkili ve içsel bir öğrenme sağlayacaklarını ileri sürmektedir. Bütünleşik Öğretim Modeli'nde süreç-ürün boyutu, konular-temalar boyutu ve ileri içerik boyutu bulunmaktadır. Bu boyutlar etkileşim halinde olmalıdır. Çünkü özel yetenekli öğrencilerin erken gelişim, yoğunluk ve karmaşıklık özelliklerine ancak bu süreçler doğru işlerse cevap verilebilir (Kanlı, 2017).

### ***DISCOVER Değerlendirme ve Program Modeli***

Bu model, özel yetenekli öğrencilerin tanımlanmasına yardımcı olmakta ve bu tanımlama yöntemi farklı kültür ve ekonomik düzeylerden gelen öğrencileri seçerken tanımlamada kolaylık sağlamaktadır. Model, Gardner'ın çoklu zekâ kuramından ve Maker'in özel yetenek tanımından faydalanarak ürün, içerik, süreç ve öğrenme ortamında farklılaştırma stratejileri uygulanmasını öngörmektedir (Güçyeter, 2017).

### ***Koşut (Paralel) Öğretim Programı Modeli***

Koşut Öğretim Programı Modeli'ni Tomlinson, Kaplan, Renzulli, Purcall, Lepien ve Burns ortaya çıkarmışlardır. On farklı bileşeni olan bir program modelidir. Bu bileşenler; içerik değerlendirme, giriş etkinlikleri, öğretim stratejileri, öğrenme etkinlikleri, grupta

stratejileri, kaynaklar, ürünler, genişletme etkinlikleri ve artan zihinsel ihtiyaçlar olarak sıralanabilir. Bu modelin dört boyutu bulunmaktadır. İlki Temel Öğretim Programı'dır ve çalışılan alanda derinleşmek için vardır. Bağlantılar Öğretim Programı ise, disiplinler arası çalışmayı sağlar. Uygulamalar Öğretim Programı, bir disiplinde gelişebilmek için taktikler üretmeyi, becerilerini geliştirmeyi öngörür. Farkındalık Paraleli, öğrenmenin gerçekleştiği disiplinle ilgili pratikte bazı becerileri kazanıp davranışa dönüştürmeyi sağlar. Son boyut olan Zihinsel İhtiyaçlar Boyutu'nda ise öğrenciler bir konuda çok iyi olmaları hedeflenerek zorlanır ve üst seviye bilgilerle donatılır (Erdoğan, 2017).

### ***Renzulli Okul Çapında Zenginleştirme Modeli***

Okul Çapında Zenginleştirme Modeli, Üç Halkalı Üstün Zekâlılık Anlayışı ve Zenginleştirme Üçlüsü Modeli'ne dayalı olarak oluşturulmuş, yaygın bir şekilde uygulanmakta olan öğretim programı modellerinden biridir. Bu model üç alanda hizmet sağlamayı hedefler:

1. Öğrencilerin ilgi alanları, öğrenme stilleri ve ürün stilleri incelenmesi.
  2. Müfredat sıkıştırma ve farklılaştırma, normal müfredatı kişiselleştirmeye ve değiştirmeye dair çalışmalar.
  3. Zenginleştirme Üçlüsü modelinde özetlenen üç tür zenginleştirmeye sistematik katılım.
- Müfredat sıkıştırma, bu hizmetlerden biridir. Diğerleri; zenginleştirme kümeleri, küme gruplandırması, mentorluk, danışmanlık, hızlandırma ve yeteneklere, ilgi alanlarına ve öğrenme stillerine dayalı çeşitli gruplandırma düzenlemeleri şeklinde sıralanabilir. Özel yeteneği geliştirecek bir tane öğretim programı modeli vardır ve o kullanılmalıdır demek yanlıştır. Doğrusu, okulların kendi bünyelerindeki özel yetenekli bireylere yönelik özel programlar geliştirmeleridir (Renzulli, Reis, & Shaughnessy, 2014).

### ***ÜYEP Öğretim programı Modeli***

Üstün Yetenekliler Eğitim Programı (ÜYEP), Anadolu Üniversitesi'nde oluşturulmuş üniversite tabanlı bir programdır. Bu program, özgün tanılama, müfredat, öğretim, değerlendirme, program ve öğretmen eğitimi kısımlarından meydana gelir. ÜYEP'in daha

çok fen bilimleri ve matematik alanlarını ön plana çıkaran, zenginleştirme ve hızlandırma stratejilerinden faydalanan bir muhteviyatı vardır. Bu model, Türkiye için uygun olduğu kadar evrensel niteliklere de sahiptir (Sak, Üstün yetenekliler eğitim programları modeli (ÜYEP) ve sosyal geçerliği, 2011).

### **Dünyada Özel Yeteneklilerin Eğitimi**

Günümüzde eskiye nazaran çok daha fazla ülke her düzeyde özel yeteneklilerin eğitimine önem vermektedir. Ortadoğu'dan Asya Pasifik ülkelerine kadar olan geniş bir coğrafyada, özel yeteneklilerin eğitimi üzerinde durulmaktadır. Güney Kore, sınıf içi kaynaştırma eğitiminin yanında bu alanda üniversitede bölümler açmakta, Suudi Arabistan ise farklılaştırmayı etkin bir şekilde kullanmaya çabalamakta ve özel yeteneklilerle çalışabilecek ve onları fark edebilecek yeterlilikte öğretmen yetiştirmeyi hedeflemektedir. Malezya, üniversitelerde eleştirel düşünme ve probleme dayalı öğrenmeyi ön plana çıkarırken, özel yetenekli bireylerin eğitimi stratejilerini öğretmen eğitimlerinin içine katmaya çabalamaktadır. Japonya'da da özel yetenekliler için farklılaştırılmış materyallerin kullanımı teşvik edilmektedir (VanTassel-Baska, The World of Cross-Cultural Research: Insights for Gifted Education, 2013). Özel yetenekli öğrencilerin, akranlarına oranla hem hazır bulunuşluk düzeyi hem de bilgi düzeyleri ve ihtiyaçları farklıdır. Bu sebeple özel yeteneklilerin eğitiminde, onların gereksinimlerin karşılayacak yöntem ve tekniklere başvurulması gerekmektedir. Bu amaçla; zenginleştirme, hızlandırma (okula erken kayıt, sınıf atlatma) ve gruplama (özel okul, tam gün özel sınıf, A-B-C sınıfları, derleme sınıf, kaynak destek odası, sınıf içi benzer veya karışık yetenek grupları) gibi tekniklere başvurulmaktadır (Şahin, 2015). Özel yeteneklilerin başarısı ve saygınlığı, ısrar ve çaba göstermeyi içeren psikososyal becerilerin uygun şekilde öğretilmesine veya yönlendirilmesine de bağlıdır (Subotnik, Olszewski Kubilius, & Worrell, 2011).

Özel yetenekli öğrencilerin özel eğitime ihtiyaçları vardır. Çünkü özel yetenek oranı arttıkça uyum problemleri de artış göstermektedir. Örgün eğitimde, normallere yönelik olarak tasarlanmış müfredatlar özel yetenekli çocukların kendilerini göstermeleri önünde engel



teşkil etmektedir. Bazı özel yetenekli çocuklar uyum sağlayabilmek için ilgi ve yeteneklerini köreltmek zorunda kalabilmektedir veya dışlanmaktadır. Bu nedenle sınıf içerisinde ve sınıf dışında farklı yöntem ve tekniklerle, özel yetenekli bireylerin yetenekleri doğrultusunda eğitim almalarına fırsat tanınmalıdır (Bildiren, 2018).

### ***Avrupa Ülkelerinde Özel Yeteneklilerin Eğitimi***

Avrupa ülkelerinde özel yetenekle ilgili tanılama yapılırken hem yetenek testlerinden hem de okul performans/başarı testlerinin sonuçlarından faydalanılmaktadır. Eğitim uzmanları ve uzman psikologlar, öğrencilerle özel çalışmalar yaparak onları farklı açılardan gözlemlene şansı bulmaktadırlar. Sanat alanında ve spor alanında da yetenek keşifleri yapılmaktadır. Avrupa ülkelerinin çoğunda özel yetenek seviyesi belirlenirken; daha çok matematiksel mantıksal zekâ, sanatsal yetenekler ve duygusal sosyal zekâ türleri dikkate alınmaktadır. Ayrıca öğretmen, ebeveyn, akran ve kendini aday gösterme yardımcı tamamlayıcı kıstaslar olarak kullanılmaktadır (EURODICE, 2007).

ÖYÖ'lerin eğitimi için Avrupa'da bazı ülkelerde, okul sonrası özel eğitim fırsatları sunulmaktadır. Örneğin özel yetenekliler için; Polonya'nın Toruń kentinde Nicolaus Copernicus Üniversitesi'nin himayesinde, Akademik Ortaokul Kompleksi bulunmaktadır. Okul; öğrencilerin sanat, doğa bilimleri ve matematik alanlarından bir tanesini seçmesini isteyerek zenginleştirme ve hızlandırma stratejilerinden faydalanan bir öğretim programına sahiptir.

Slovakya'da; özel yetenekliler için bir okul ağı bulunmaktadır. APROGEN (Slovakya'da Yeteneklilerin Eğitimi için Alternatif Program) Projesi, özel yetenekli öğrencileri tanılayıp gelişimlerine destek olmayı amaçlamaktadır. Finlandiya'da; ÖYÖ'lere çeşitli etkinlik imkânları verilmektedir. Öğretmenleri kabul ederse ÖYÖ'ler, seçmeli dersleri seçerek veya ana disiplinlerden birinde yoğunlaşarak kendi ders programlarını tasarlayabilmektedirler. Danimarka'da; ÖYÖ'lerin eğitim seviyeleri ne olursa olsun, uzmanlık becerisine sahip öğrenciler için açık öğretim imkânı verilmiştir. Ayrıca Danimarka, ÖYÖ'lere çeşitli ülkelere gezi yapma imkânı sunan uluslararası sınıflara da sahiptir (EURODICE, 2007).

Doğa bilimlerinde uzmanların yetiştirilmesi alanında Rusya ve Ukrayna'da yıllardır yürütülen zengin etkinlik geleneği de kayda değerdir. Bu ülkelerdeki okullar, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına göre hazırlanmış ve hızlandırılmış öğretim modeline dayalı, zenginleştirilmiş matematik, bilgi teknolojisi ve fizik artı doğa bilimleri müfredatı sunmaktadır. Öğrencilerin bilgileri, ulusal ve yabancı üniversite araştırma programlarına ve rekabetçi sınavlara katılımları ile doğrulanmaktadır (Sękowski & Łubianka, 2015).

### ***Amerika Birleşik Devletleri'nde ÖYE***

ABD'de her eyaletin kendine has ÖYÖ'lere yönelik öğretim programı mevcuttur. Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Birliği (NAGC, 2014); ÖYÖ'ler için hazırlanacak eğitim/öğretim programının ölçütlerini oluşturur ve ÖYÖ eğitimi ile ilgili oluşturulacak politikalara, kurallara ve prosedürlerin oluşturulmasına destek verir. ÖYE ile ilgili tüm mali konular yerel yönetimlerin önceliklerindedirler. Hızlandırma, özel sınıflara yarı zamanlı atama, yeteneklere göre gruplama, sınıf atlama ve üniversite düzeyinde kurslar alma, ABD'de üstün yetenekliler eğitiminde en yaygın uygulamalardır (Reid, 2015). ABD'de sınıf içi gruplama ve esnek yetenek grupları stratejisi sayesinde ÖYÖ'ler, üst sınıflardan ilgi alanlarına uygun dersler alabilmekte, kaynak sınıf uygulaması ve özel sınıf uygulaması yapılabilmektedir. Uygulamalar eyaletlere göre farklılık göstermektedir.

ABD'de en çok kullanılan özel yetenekliler eğitimi stratejisi ise mentorluktur. Kendini bilime ve sanata adanmış bilim insanları, sanatçılar veya iş insanları, lise öğretim programlarına da hâkim olarak özel yeteneklilere destek vermektedirler. Bu ülkede düzenlenmekte olan Ulusal Bilim Olimpiyatları, özel yetenekli öğrencilere kendilerini ifade etme ve tanıtma fırsatı sağlamaktadır (Pomortseva, 2014). Genel olarak eğitim politikaları açısından bakıldığında, ABD'de ülke genelinde hem fikir olunan istikrarlı bir özel yetenekliler politikası olmadığı görülmekle birlikte eyaletlerin aldığı farklı kararlar göze çarpmaktadır. ABD 'de mentorluk sisteminin gelişmiş olması ile gruplama ve farklılaştırma stratejilerin aktif kullanılıyor olması, öğrencilerin gelişimleri için avantajlı olabilmektedir.

## ***Rusya'da ÖYE***

Rusya'da ÖYE önem verilen bir konudur. Çarlık Rusya'sında yarışmalarla başlayan çalışmalar, Sovyet Rusya'da belli bir sisteme dönüştürülmüştür. Rusya'da ÖYÖ'ler, normal sınıflarında değil onlara tahsis edilmiş özel okullarda eğitim almaktadırlar. Rusya'da yetenekli programına kabul edilmek için; köylü sınıfındaki bir çocuğun IQ'sunu 110, profesyonel ebeveynlerin çocuğunun ise IQ'su 125'in üzerinde olması gerekmektedir. Öğrenci, sahip olduğu yeteneğe uygun olan üstün zekâlılar okullarından bir tanesine yerleştirilebilir. Rusya'da özel yetenekli öğrenciler; Dil Okulları, Matematik ve Fizik Okulları, Müzik Okulları, Bale ve Sanat Okulları, Spor Okulları, Sirk Okulları ve Küçük Akademisyenler adlı özel okullara devam edebilirler. Küçük Akademisyenler adlı okulda ise; ilkokul çağındaki öğrenciler, üniversite hocalarından eğitim alırlar (Stevens, 2016).

## ***Türkiye'de ÖYÖ Eğitimi***

### ***Cumhuriyet Öncesinde***

Cumhuriyet öncesi dönem incelendiğinde; belki de dünyanın özel yeteneklilerin eğitim alabildiği ilk sistemli kurumunun, Enderun Mektebi olduğu görülmektedir (Kemahlı, 2017). Enderun Mektebi, 15.yy.'da Padişah 2.Murat tarafından oluşturulmuştur. Enderun Mekteplerine devşirmeleri alarak onu geliştiren ve bilinen haline kavuşturan ise Fatih Sultan Mehmet'tir. Devşirme çocuklar, Müslüman olmayan aileler arasından seçilip bir süre Müslüman aileler içinde eğitim aldıktan sonra okula yönlendirilen çocuklardır. Enderun Mektebi, 400 yıl boyunca özel yetenekli çocukların seçilip devlete sıra dışı yetenekleriyle hizmet etmelerini sağlayan bir eğitim modeli oluşturmuştur. Enderun'da öğrenciler, beceri ve yeteneklerine göre seçilip yönlendirilmiştir. Beden eğitimi, sanat ve meslek derslerinin ölçülü bir şekilde birlikte verildiği bir öğretim programına sahip olan bu Enderun Mektebi'nde, müzik ve matematik dersler paralel ilerlemiştir. Öğrenciler kendi ilgi alanlarını seçmekte özgürdür (Akarsu, Enderun: Üstün Yetenekliler İçin Saray Okulu, 2004). Osmanlı Devleti bu okullar sayesinde, yönetim kademelerine seçtiği özel yetenekli bireylerin sıra dışı

yeteneklerinden uzun yıllar faydalanabilmiştir. Padişahlar, bu okullardan mezun öğrencilerden devlet kademeleri için seçim yaparken ailesine, soyuna, zenginliğine değil sadece yeteneklerine ve eğitimlerine bakmışlardır (Güneşdoğdu-Sarıtaş, 2020). Osmanlı'da Enderun Mektebi'ne devşirme çocukların seçilme sebeplerinden biri de imtiyazlı bir sınıfın oluşmasının önüne geçmektir. Enderun Mektebi öğretim programının öncelikli konusu, karakter eğitimidir. Bireyler arasındaki farkındalıklara önem verilerek, ders içerikleri bu farklılıklara destek olacak şekilde düzenlenmekteydi. Öğrencilerin beden ve duyu gelişimleri önemsenir, din eğitiminin yanı sıra matematik, astronomi, tarih, yabancı dil ve edebiyat gibi bilim dallarına da yer verilmekteydi. Ayrıca Enderun'da; el becerileri ile mesleki ve teknik eğitime de önem verilmekteydi (Enç, Enderun, 2004).

Enderun Mektebi uygulaması dışında, özel yeteneklilere dair 1876 Anayasası olarak bilinen Kanuni Esasi'nin 15 ve 16. maddelerinde bazı ibarelere rastlanmaktadır. Bu maddelerde, özel yetenekli bireylerin eğitimi için ulusal ve uluslararası imkânlardan faydalanılması için gerekenlerin yapılacağı belirtilmiştir (Kemahlı, 2017).

### ***Cumhuriyetin İlanından Sonra***

Türkiye'de ÖYE ile ilgili yapılanlar incelendiğinde, 1960'lı yıllara kadar olan süreçte daha çok kişilere yönelik özel çalışmaların yapıldığı görülmektedir. 1925 yılında, zekâ ve yeteneği ile ön plana çıkan bireyler seçilip Atatürk'ün öncülüğünde yurtdışı eğitimi almaları sağlanmıştır. Ardından 1929 yılında, bu uygulama kanunlaştırılmış ve 1416 sayılı yasa ile özel yetenekli kişilerin bir sınava tabi tutularak başarılı olanların yurtdışında eğitim almaları sağlanmıştır (Bulut & Taylı, 2006). 1940 yılında, 3803 sayılı Kanun ile Köy Enstitüleri açılmıştır. Köy enstitülerinin amacı; köylerin kalkınmasını köy çocuklarını eğiterek sağlamak, zeki ve yetenekli köy çocuklarının yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlarken köylerin bilimsel yöntemlerden faydalanarak üretime geçmesini sağlayacak liderler yetiştirmektir. Ancak köy enstitüleri 1950 yılında kapatılmıştır (TBMM, 2012). 07 Temmuz 1948 yılında çıkarılan 5248 sayılı Harika Çocuklar Kanunu ile, özel yetenekli çocuklara yurtdışı eğitim imkânı sunulmuştur. Ardından 5245 sayılı İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı

Memleketlerde Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun çıkarılmıştır (Levent, 2011). 1952 yılında Gazi Eğitim Fakültesi bünyesinde bir Özel Eğitim Bölümü açılmış olup bu bölümde Üstün Zekâlı ve İstidatlı Çocuklar adlı bir ders okutulması kararı alınmıştır (Çitil, Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi, 2018). Profesör Kvaraceus'un bireysel farklılıkları bilimsel yollarla tespit edebilmek için testlerin geliştirileceği bir çalışma alanı gerekliliğini vurgulaması sonucu, Talim Terbiye Dairesi çatısı altında 1953 yılında Test ve Araştırma Bürosu açılmıştır (Tan, 1973). Mitat Enç ve Dalton Beier'in kurdukları Test ve Araştırma Bürosu bünyesinde, ülkemizin ilk yerli zekâ testini geliştirmişlerdir (Çitil, Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi, 2018). 1956 yılına gelindiğinde ise, 5245 sayılı Kanun'u daha kapsayıcı hale getiren 6660 sayılı Kanun kabul edilmiştir. Bu Kanun'la Gülsin Onay, Verda Erman, Hüseyin Sermet, İsmail Aşan, Fuat Kent, Selman Ada, Ateş Pars, Nevbahar Aksoy, Neveser Aksoy, Tunç Ünver, Bedri Baykam ve Tuluyhan Uğurlu gibi güzel sanatlar alanında özel yeteneğe sahip kişiler, yurtdışı eğitim imkânına kavuşmuşlardır (İlyas, 2017).

1950'li yıllara kadar özel yetenekli bireylerin eğitimine dair Milli Eğitim Şuralarında herhangi bir karara rastlanmamaktadır. Özel yetenekli bireylerin eğitimi konusunda, en etkili çalışmaların Gazi Eğitim Enstitüsü'nde özel eğitim şubesinin oluşturulması ve Mitat Enç'e ait olduğu görülmektedir. 1960'lı yıllar Türkiye'de özel yetenekli bireylerin eğitimine dair pek çok yeni uygulamanın devreye girdiği yıllardır (Çitil, Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi, 2018). Sovyetler Birliği'nin uzay aracı Sputnik'i uzaya fırlatması, pek çok dünya ülkesinin özel yetenekli bireylerin eğitimine özel ilgi göstermesi sonucunu doğurmuştur. 1957 yılında gerçekleşen bu önemli uzay çalışmasının etkileri, dünyada olduğu kadar Türkiye'de de görülmüştür (Ataman A. , 2023). Öncelikle ülkemizde 1959 yılında, Özel ve Türdeş Yetenek Sınıfı Uygulamaları bağlamında; ilk olarak Sarar İlkokulu'nda özel yeteneklilere yönelik özel bir sınıf oluşturulmuştur. Benzeri bir uygulama 1960 yılında Ankara Ergenekon İlkokulu'nda yapılmıştır. Bu okulların öncülüğünde özel sınıf uygulaması; Bursa, Eskişehir ve İstanbul'da uygulamaya konulmuş olsa da yaşanan aksaklıklar sonucu bu uygulama, 1966 yılında Talim Terbiye Kurulu kararıyla uygulamadan

kaldırılmıştır (Levent, 2011). 1963 yılına gelindiğinde, 6660 sayılı Kanun doğrultusunda 05 Ağustos 1963 tarihli ve 11472 sayılı Resmî Gazete’de, Güzel Sanatlarda Fevkalâde İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkındaki Yönetmelik yayımlanmıştır. 1956-1972 yılları arasında 6660 sayılı Kanun’dan faydalanan özel yetenekli bireylerin tamamının, sosyal ve ekonomik olarak yüksek düzeyden gelen sanatçı ailelerin çocukları oldukları görülmüştür (Bilgiç & Ataman, 2020). 6660 sayılı Kanun’un bir süre sonra işlevini yerine getirmemesi sonucunda, özel yetenekli bireylerin yoğun konservatuar eğitimi almalarını sağlayacak olan 1976 yılında Özel Statü Yönetmeliği çıkarılmıştır (TBMM, 2012). 1963 yılında Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) kurulmuştur. Bilimsel bir bakış açısıyla pozitif bilimlerde uygulamalı araştırmalar ortaya koymayı hedefleyen TÜBİTAK’a, 1987 yılından itibaren, 294 sayılı KHK ile kalkınma planlarının hedeflerini gerçekleştirmede destek sağlama sorumluluğu da verilmiştir. Bu vesileyle, TÜBİTAK’ın milli kalkınma hedeflerine paralel olarak sanayimizin gelişimine destek olmasının beklendiği söylenebilir. Aslında geçen süre zarfında TÜBİTAK, zaten kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkı sunuyor olsa da, bu kanun ile uygulamada var olanın kanun ile desteklenmesi sağlanmıştır (Arap & Erat, 2016). 1963-1964 eğitim öğretim yılında, ülkemizin ilk fen lisesi olan Ankara Fen Lisesi açılmıştır. Fen liselerinin genel amacı; bilim insanı yetiştirmeye kaynaklık etmek, fen ve matematik alanında özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerini geliştirebilecekleri bir ortamda yükseköğretime hazır hale getirmektir (Zabun, 2007). Zaman içerisinde; ülkedeki fen lisesi sayısı artmış, ancak bu artışla doğru orantılı olarak öğretmen yeterliliği düşmüş, donanım yetersizliği sıkıntıları yaşanmış, öğrenci seçimleri farklılaşmış ve sonuç olarak özel yetenekli bireylere yönelik kurum olma özelliğinden uzaklaşmaya başlanmıştır (Akkanat, 2004). Fen liselerinden sonra 1989-1990 yıllarında, özel yetenekli bireylere yönelik geliştirilen bir diğer çalışma ise Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liseleridir. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ile Spor Liseleri, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi adı altında birleştirilip 2009-2010 eğitim-öğretim yılından itibaren bu şekilde eğitim vermeye devam etmiştir. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitilip yükseköğretime hazırlandıkları bu kurumlarda, öğrencilerin ulusal ve uluslararası sanat ve

spor faaliyetlerini takip ederek gelişmeleri hedeflenmiştir (Ayaydın, 2011). Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin açılmasıyla birlikte özel matematik ve fen alanları dışında yetenekli öğrencilere de gelişim fırsatı sunulmuştur.

Türkiye, özel yetenek alanında Avrupa ve dünyadaki çalışmalarını da 1990'lı yıllarda yakından izlemeye başlamıştır. Bu doğrultuda Türkiye 1990 yılında önce, Üstün Zekâlı Çocuklar için Dünya Konseyi'ne, ardından 1991 yılında Avrupa Üstün Yetenek Konseyi'ne katılım sağlamıştır. 1991 yılında Avrupa Konseyi'nin eğitimi konu alan Hollanda'da yapmış olduğu toplantıya Türkiye, İnanç Lisesi projesini paylaşarak katkı sunmuştur (Doğan, Tekcan, & Cürebal, 2004). Bu yıllarda özel yeteneklilere dair kayda değer gelişmelerden bir tanesi de, 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamesi'nin yayınlanmasıdır (Çitil, Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi, 2018). Daha sonra 02 Eylül 1993'te, 21686 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin (TÜBA) Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile yıllar boyunca dile getirilmiş olan bir fikir artık somut hale gelmiş, Türkiye Bilim ve Teknoloji Politikası (1993-2003) belgesi ekinde dile getirilen öneriler yasal bir zemine oturtulmuştur. TÜBA, bilim insanlarını teşvik ve takdir etmek amacıyla Cumhurbaşkanlığı öncülüğünde ödüller vermekte, süreli ve süresiz yayınlarla bilimin gelişimine katkı sunmaktadır (Şeker, 2023).

1994 yılına gelindiğinde, maddi durumu iyi olmayan özel yetenekli öğrencilere yönelik özel bir eğitim kurumu olan Özel İnanç Lisesi açılmıştır. Bu okul, 2002 yılında Türk Eğitim Vakfına devredilince, ismi Türk Eğitim Vakfı Özel İnanç Lisesi Olmuştur. İnanç Lisesi'nin açılışını, aynı yıl Türkiye'nin ilk Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) olan Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi'nin açılması izlemiştir (Çitil, 2018; TBMM, 2012). BİLSEM'lerin açılması önemli bir gelişmedir. Çünkü Türkiye'de MEB bünyesinde ilk kez okul dışında özel yeteneklilere destek eğitimi veren bir kurum ortaya çıkmıştır (Çitil, Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi, 2018). Bu yıllarda özel yetenekli bireylerin eğitimi ve ihtiyaçlarına yönelik çalışan ilk sivil toplum örgütü, özel yetenekli çocukların aileleri ve konuyla ilgilenen bilim insanlarının bir araya gelmesiyle kurulmuştur.

Öncelikle ÖYB için farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim ortamları yaratmaya çabalayan vakıf, MEB'in bu konuya önem vermemesi nedeniyle okul dışında öğrencilere destek eğitim faaliyetleri sunarak ve özel yeteneğe yönelik toplantılar düzenleyerek, ilgili kurumlarla iş birliği yaparak çalışmalarını sürdürmüştür (Akarsu, 2001). Zaman içinde, özel yetenekli bireylerin ihtiyaçlarını önemseyen pek çok sivil toplum örgütü ortaya çıkmıştır. Bunlar; Türkiye Üstün Yetenekli Çocukları Eğitim Vakfı, Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Federasyonu, Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Derneği, Üstün Zekâlılar Akademi Derneği, Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Derneği, Tekten Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Derneği, Türkiye Üstün Zekâlılar ve Üstün Yetenekliler Vakfı olarak sıralanabilirler (Dağlıoğlu, 2023).

2000 yılında yayınlanan Özel Eğitim Hizmetler Yönetmeliği, içerik olarak özel yetenekli bireylere hitap etmiyor olsa da zaman içinde yapılan düzenlemelerle özel yeteneklilerin eğitimine de yer vermiştir (Çitil, Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi, 2018). Düzenlenmiş son hali incelendiğinde; özel yetenekli bireylerin tanımı, okullarında eğitimde zenginleştirme, hızlandırma ve farklılaştırma yöntemlerinden çalışmalarının faydalanılması gerektiği, DEO'lara ve BİLSEM'lere dair açıklamalar ve yönlendirmeler olduğu görülmektedir. Ayrıca BİLSEM'e öğrenci seçimlerine ve yerleştirilmesine değinilmiştir. Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Amacıyla Açılan Okullar başlığı altında; BİLSEM'lere öğrencilerin seçilmesi ve yerleştirilmesi, öğretim programları ve yapılacak çalışmalara değinilmiş devamsızlık başlığı altında BİLSEM öğrencilerinin devamsızlık durumları, BİLSEM'e uygun olmadığı düşünülen öğrencilerin merkezlerle ilişkisinin kesilmesi, BİLSEM modülünün işlevi ve öğretmen seçimi gibi konulara değinilmiştir (MEB, 2018). Bu yıllarda özel yetenek alanındaki en önemli gelişmelerden bir tanesi; İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi (HAYEF) bünyesinde Türkiye'nin ilk Üstün Zekâlılar Eğitimi Ana Bilim Dalı'nın açılmış olmasıdır. Bu fakültede, Üstün Zekâlılar Öğretmenliği Bölümü açılmış olsa da, MEB

daha önce yapılan toplantı ve planlamalarda bu bölüm öğrencilerine yönelik bir çalışma yapmamış olduğundan, mezun öğrencilerin mesleğe başlaması noktasında sıkıntılar



yaşanmıştır. Sonuç olarak bu bölüm, en son mezunlarını 2019 yılında vermiştir. 2016 yılından itibaren alınan bir kararla bölüm Özel Eğitim Öğretmeni sıfatıyla mezun vermeye başlamıştır (Çitil, 2017). 2003-2004 eğitim-öğretim yılından sonra, İstanbul Üniversitesi Üstün Zekâlılar Eğitimi Ana Bilim Dalı bünyesinde yüksek lisans programları açılmış ve bu gelişmeyi 2006-2007 eğitim-öğretim yılında, doktora programlarının açılması izlemiştir. 2004 yılında Marmara Üniversitesi ve Çocuk Vakfı'nın öncülüğünde, Birinci Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi düzenlenmiştir. 2007 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde, özel yetenekliler alanında bir ana bilim dalı daha açılmış ve aynı yıl, Uğur Sak tarafından koordine edilen Üstün Yetenekliler Eğitim Programı (ÜYEP) uygulanmaya başlanmıştır (TBMM, 2012). 2009 yılında Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2009-2013 oluşturulmuş ve 2010 yılından itibaren hükümet programlarında özel yeteneğe yer verilmeye başlanmıştır. Özel yeteneklilerin eğitimine dair bu yıllardaki en değerli çalışmalardan biri de 2012 yılında yayınlanan, Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'dur (Çitil, 2018).

2017 yılında, açılan ARGEM (Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi Lisesi) ile özel yeteneklilerin eğitimi farklı bir boyut kazanmıştır. Özel yetenekli bireylerin tam gün eğitim alabildikleri ARGEM ortaokulu ve lisesi, Türkiye için ilk olma niteliği taşıyan bir uygulamadır (MEB , 2022).

## **Özel Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Politikalar**

### ***Politika***

Politika; kanuni gücün ve bütünlüğün ana niteliklerini içinde barındıran birtakım kurumların, davranışların ve konumların, devlet tarafından tayin edilmesi anlamına gelmektedir. Politika belgelerle ortaya konulmasına karşın belgeden çok daha fazlasını ifade eder. Çünkü politika, çalışmaların yapılandırıldığı süreci ifade ettiği gibi sonucu, yani mahsulü de kapsar.

Bu açıdan bakıldığında politika kavramı; belgelerin meydana geliş sürecini, belgeyi, belgeler üzerinde geri dönüşler sonucu meydana gelen değişimleri ve teoriden uygulamaya geçişi de kapsamaktadır (Özgan, 2018). Bir politikanın ortaya konulma sebebi, genellikle örgütlerin amaçlarına varabilmeleri yolunda ortaya çıkan sorunları çözebilmektir (Jones, 2013). Bu sebeple bir politika; hangi grup ve zümre için üretilmişse, grubu doğrudan etkileyeceği gerçeği göz önünde bulundurularak politikaların, özel, özgüllük, tutarlılık, istikrar, güç ve otorite gibi ölçülerinin olması zaruridir. Özel olma ölçütünü taşıyan bir politika, net ve herkes tarafından kolay anlaşılırdır. Özgüllük ölçütü ise, politikanın neyi ne kadar içerdiğini bize açıkça gösterir. Politikaların istikrar ölçütüne sahip olmaları, aksayan ve iyi işleyen yönlerinin tespit edilebilmesi için önemlidir. Böylece, politikada değiştirilmesi gereken kısımlar değiştirilerek uygulamaya tekrar konulabilir. Kuvvetli ve yararlı politikalar, güç ölçütüne sahiptirler ve güçleri ödülleri ve yaptırımlardan alırlar. Ayrıca otorite standardına da sahiptir. Politikanın otoritesi ise, uygulayıcıların politikanın uygunluğuna olan inançlarıyla ilgilidir (Polikoff, 2012; Cohen D.K., Spillane J.P., 1992).

### ***Eğitim Politikası***

Eğitimin politika oluşturma, yönetim ve uygulama olmak üzere üç ana alt sistemi vardır. Eğitim politikası, sistemin başarılarını analiz edebilmeyi sağlayan standartları oluşturan bir unsurdur. Bu sebeple örgütteki talepleri belirler ve içinde barındırır. Eğitimi anlamak için eğitim politikalarını da iyi anlamak gerekir. Eğitim politikaları, sadece eğitim sisteminin işleyişine rehberlik etmekle kalmaz, bireysel ve toplumsal hedefler ortaya koyar. Birey ve toplum olarak, bu hedeflere ulaşma noktasında bizleri motive eder, yol gösterir (Elboim-Dror, 1970). Eğitim politikaları, hükümetler tarafından bürokrasi içinde oluşturulsalar da yönetim, öğretme ve öğrenme ortamlarında yeniden düzenlenirler. Çünkü uygulamalar, her zaman içlerinde yeni bakış açıları barındırırlar. Farklı politik anlayışlardaki hükümetler, farklı anlayışlar ve uygulamalarda elde edilen deneyimler, her daim yeniden yapılandırılırlar (Hammond, 1990; Heimans, 2011).

## **Türkiye’de Cumhuriyet ÖYE Yönelik Politikalar**

Uluslararası alanlarda lider olmayı hedefleyen Türkiye için özel yetenekli bireylerin eğitimi, her zaman önemli olmuştur. Bu nedenle, toplumun gelişimi için özel yetenekli bireylere özel eğitim fırsatı sunulması gerektiği gerçeği vurgulanmaktadır. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı (2013-2017)’de; özel yetenekli bireylerin toplumsal değişime sebep olabileceği, icatlarla gelişime ve ekonomik büyümeyi sağlayabileceği ve bilim üretebilecekleri gibi olumlu etkilerine dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak ülkelerinin, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel olarak gelişimine büyük katkı sunabilecekleri vurgulanmıştır (MEB, 2013).

Cumhuriyet Dönemi ÖYÖ ile ilgili kanunlar ve yönetmelikler bağlamında uygulanan politikalar aşağıda olduğu gibidir:

### **1416 Sayılı Kanun**

Ecnebi mekteplerine gönderilecek talebe hakkında kanundur. 08 Nisan 1929 yılında kabul edilmiştir. Lise mezunlarını ve üniversite öğrencilerini kapsayan kanun kapsamında öğrenciler, dil sınavına tabi olmakta ve yazılı ve sözlü sınavlardan geçmek şartıyla burslu olarak yurt dışında eğitim alabilmekteydiler. 1416 sayılı Kanun’un 3.maddesine göre, öğrenciler yurt dışı eğitimi için seçilirken yazılı ve sözlü sınava tabi tutulmaktadırlar. Mezuniyet not ortalamaları da dikkate alınmaktadır. Bu sınavları MEB veya Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi gerçekleştirebilmektedir (MEB, 1929).

### **5245 Sayılı Kanun**

07 Temmuz 1948 yılında ilk olarak yürürlüğe girmiştir. Bu yasa, İsmet İnönü’nün emri ve Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel’in takibi ile Harika Çocuk Kanunu adıyla çıkarılmıştır İdil Biret ve Suna Kan’ın Paris konservatuarında müzik ile ilgili eğitim almaları ile ilgili bir kanundur (Sezginsoy & Güven, 2010).

### ***Gazi Eğitim Enstitüsü Özel Eğitim Şubesinin Açılışı***

1952 yılında Gazi Eğitim Fakültesi çatısı altında Özel Eğitim Şubesi oluşturulmuştur. Özel Eğitim Şubesi, özel gereksinimli çocukların yanında, özel yetenekli çocuklarla da ilgilenilmesi gerektiğini açılış bildirgesinde ve eğitim programlarına Üstün Zekâlı ve İstidatlı Çocuklar adlı bir ders koyarak belirtmişlerdir. 1952 yılında Test ve Araştırma Bürosu, Mitat Enç ve Dalton Beier'in öncülüğünde açılmıştır. Burada birçok ölçme aracı üretilmiş ve uyarlanmıştır. Gazi-Beier Zekâ Testi, geliştirilen zekâ testlerinden biridir (Çitil, Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi, 2018).

### ***6660 Sayılı Kanun***

Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun, 15 Şubat 1956'da yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile, sanatın farklı branşlarında üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrencilere yurtdışında eğitim hakkı ve burs imkânı sağlanmıştır. 1960'lı yıllar Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde, üstün yetenekli çocukların eğitimi alanında pratik adımların atılmaya başlandığı yıllar olmuştur. Bu kapsamda, Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nün öncülüğünde Ankara'da denemeler yapılmıştır. Ülkemizde 1960'lı yıllarda uygulamaya yönelik atılımların gerçekleştiği görülmektedir. Örneğin Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nün öncülüğünde, Özel Sınıf ve Türdeş Yetenek Sınıfı denemeleri bu yıllarda gerçekleştirilmiştir. Bu denemeler esnasında, tanılama amacıyla grup yetenek ölçekleri kullanılmıştır. Türdeş Yetenek Okulları ile ilgili ilk çalışmalar, Ankara'da Sarar İlkokulu ve Ergenekon İlkokulu'nda gerçekleştirilmiştir. Üst Özel Sınıf denemeleri ise Ankara, İstanbul, Bursa ve Eskişehir illerinde yapılmıştır (Levent, Üstün Yetenekli Çocukların Hakları El Kitabı s.91., 2011).

### **278 Sayılı Kanun ve Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)**

TÜBİTAK, 24 Temmuz 1963 tarih ve 11462 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren 278 sayılı Kanun ile kurulmuştur. Türkiye bu zaman diliminde, planlı ekonomiye geçiş aşamasındaydı. Bunun da etkisiyle kuruluş sebebi, öncelikle fen ve doğa bilimleri alanlarında bilimsel araştırmaları desteklemek ve teşvik etmektir. Kuruluş yıllarında; temel bilimler, mühendislik, tıp, tarım ve hayvancılık alanlarında dört araştırma grubu varken şimdi Araştırma Destek Programları Başkanlığı adı altında, on farklı araştırma grubu bulunmaktadır. Bilim Adamları Yetiştirme Grubu ise, Bilim İnsanları Destekleme Daire Başkanlığı'na dönüşmüştür. TÜBİTAK, bilim ve teknoloji politikalarının oluşturulmasında ilk olarak, Türk Bilim Politikası:1983-2003 adlı belgeyi düzenleyerek katkı sunmuştur. 1983 yılında açılan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun (BTYK) bir sekreteryası olarak TÜBİTAK bünyesine alınması ile bilim ve teknoloji alanında politika oluşturma görevini netleştirmiştir. Vizyon 2023 adlı kapsamlı bir proje gerçekleştirmiş, ayrıca 2005-2010 Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı, 2008-2010 Ulusal Yenilik Stratejileri Uygulama Planı ve 2007-2010 Uluslararası BTY Stratejileri Planı'nın ortaya çıkarılmasında eşgüdümleme görevi yapmıştır. 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5376 sayılı Kanun ile adı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu olmuştur. TÜBİTAK, artık sadece doğa bilimleri değil, sosyal ve beşerî bilimler alanlarında da görevini genişleterek sürdürmektedir (TÜBİTAK, 2023).

### **Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği**

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY); dört kısım, on dört bölüm ve yetmiş maddeden oluşmaktadır. Tanımlar bölümüne bakıldığında; ilk olarak özel yetenekli birey tanımı göze çarpmaktadır. Bunun yanında; BİLSEM, DEO'ları, BİLSEM modülü, BİLSEM eğitim programları gibi BİLSEM ve özel yeteneğe dair tanımlara rastlanmaktadır. Yönetmeliğin 7.maddesinin 9.fıkrasında; tanılama sürecinde birey ve evli görüşlerinin de alınacağına değinilmişken, tanılama sürecinin Bakanlık tarafından yayımlanan kılavuzda

belirtilen takvim doğrultusunda devam edeceği ifade edilmiştir. 11.maddede ÖYÖ'lerin DEO'larından ve BİLSEM'lerden faydalanabilecekleri, 19.maddede ise ÖYÖ'lerin zenginleştirilmiş bir eğitim programlarının olması gerektiği ve bu programla ÖYÖ'lere üst düzey beceriler kazandırılması gerektiği vurgulanmıştır. 21.maddede ise BİLSEM eğitim programlarına yer verilmiştir. 25.maddede de yine DEO'larının farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş bir eğitim programı sunması gerektiği belirtilirken, ilkokul ve ortaokullarda bulunan DEO'larda üst kademelerden öğretmenlerin de görev yapabileceğine vurgu yapılmıştır. 34.maddede BİLSEM kayıt şartları, 35.maddede ise kayıt için gerekli belgelere dair bilgiler bulunmaktadır. 36.maddede BİLSEM'de devam devamsızlık durumlarına değinilmiştir. Bu maddenin 9.fıkrasında, BİLSEM'e devamının faydalı olmayacağı düşünülen öğrencilerin öğretmenler kurulunca tespit edilip velisine haber verildikten sonra veli katılımlı tekrar bir toplantı yapılarak oy çokluğu sağlanırsa, öğrenci kaydının silinebileceği belirtilmiştir. 40 ve 44.maddelerde Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu ile Özel Eğitim Değerlendirme Kurulları'nın BİLSEM'lerle ilgili görevlerine değinilmiştir.

Görüldüğü üzere Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin pek çok maddesinde özel yeteneğe ve özel yetenekle ilgili destek hizmetlerinin içeriklerine değinilmektedir. Bu durum, kalkınma planlarında vurgulanan kaynaştırma ve destek eğitim politikalarının önemsenerek sürdürüldüğünün göstergesidir. Ancak özel yetenekli birey tanımında, zekâ puanının vurgulanmadığı görülmektedir. Bu durum, 1980'li yıllarda MEB'in kabul ettiği zekâ puanına dayalı yaklaşımın değiştiğini göstermektedir (Çitil, 2018).

### **1739 Sayılı MEB Temel Eğitim Kanunu**

1739 Sayılı MEB Temel Eğitim Kanunu'nun 6.maddesinde özel yetenekli öğrencilere değinilmektedir. Bu maddede; öğrencilerin yetiştirilip yönlendirilirken yeteneklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği, yetenek tespitinde ve yönlendirmede rehberlik hizmetleri ile tarafsız ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden faydalanılması gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

“Madde 6: Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler. (Değişik: 16.8.1997- 4306/3 Md.) Milli eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır.” (MEB, 1973)

### **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 4.maddesinin f bendinde DEO'ları şöyle tanımlanmıştır.

“Madde 4/f: DEO'su: Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamı ifade eder. f) (Değişik: RG-10.7.2019-30827) DEO'su: Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamı ifade eder.”

18.maddenin a bendinde ise; özel yetenekli çocukların özel eğitim alabilmelerine destek amaçlı günlük devam sürelerinde anlayış ve esneklik sağlanması gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

“Madde 18/a: (Değişik: RG-10.7.2019-30827) Kayıtları yapılan çocukların kuruma günlük eğitimi aksatmayacak şekilde devam etmelerinin sağlanması esastır. Ancak özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar ile özel yetenekli çocukların sosyal uyum ve gelişim özelliğine göre Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Biriminin kararı ile günlük devam sürelerinde esneklik sağlanır.”

İlköğretim kurumları Yönetmeliğinin 32.maddesinde, yaşlarından bilgi ve beceri bakımından farklı ve üstün olan öğrencilerin, ailelerinin veya öğretmenlerinin önerisiyle ve komisyonun hazırladığı bir sınavla zihinsel yaşına uygun olan üst sınıfa geçirilmesini sağlayan sınıf yükseltme uygulamasına dair kurallardan bahsedilmektedir.

“Madde 32: (1) (Değişik cümle: RG-10.7.2019-30827) İlkokul 1, 2 ve 3'üncü sınıf öğrencilerinden bilgi ve beceri bakımından sınıf düzeyinin üstünde olanlar velisinin yazılı talebi ve sınıf öğretmeninin önerisi ile ders yılının başladığı tarihten itibaren bir ay içinde sınıf yükseltme sınavına alınırlar. Başarılı olanlar bir üst sınıfa yükseltilir. Bu sınav okul müdürünün başkanlığında sınıf öğretmeni ve bir üst sınıfın öğretmenlerinden oluşan komisyon tarafından yapılır. Okulda bu komisyonu oluşturacak sayıda öğretmen bulunmaması durumunda, sınavın yapılacağı yer ile sınav komisyonu, okulun bağlı bulunduğu il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne belirlenir. Sınav sonucu tutanakla tespit edilir. Bu tutanak, okul yönetimince dosyasında saklanır. Başarılı olanların durumu e-Okul sistemine işlenir) Sınıf yükseltme sınavına değişik sınıflarda olmak üzere bir defadan fazla da girilebilir. Ancak sınıf yükseltme aynı öğrenci için bir kez yapılır.”

Madde 84'te ise, özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördükleri okullarında onlara özel eğitim verebilecek ve öğrenme ihtiyaçlarına hitap edebilecek DEO'larının açılmasına dair yapılacaklara değinilmiştir.

"Madde 84: (1) (Değişik: RG-10.7.2019-30827) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim alan öğrenciler ile özel yetenekli öğrenciler için okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında özel eğitim desteği verilmesi amacıyla okulun fiziki imkânları doğrultusunda DEO'su açılır.  
 (2) DEO'sundaki eğitim hizmetleri, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda yürütülür.  
 (3) DEO'sunun öğretim materyalleri ve donanım ihtiyaçları öğrencilerin ihtiyaç ve özellikleri dikkate alınarak sağlanır."

### **Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği**

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği 4.madde/cc bendinde, özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim alırken ihtiyaç duydukları konularda destek eğitim hizmetlerinden faydalanabilecekleri DEO'larının içeriği şu şekilde açıklanmıştır.

*"Madde 4-cc: (Ek: RG-16.9.2017-30182) DEO'su: Tam zamanlı (Değişik ibare: RG-5.9.2019-30879) kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortam."*

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 4/n bendinde ise ARGEM'in tanımı yapılmıştır.

"Madde 4.nn: n) (Ek: RG-5.9.2019-30879) Araştırma, Geliştirme, Eğitim ve Uygulama Merkezi (ARGEM): İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde Bakanlıkça belirlenen özel öğretim programları kapsamında eğitim ve öğretim faaliyetleri sürdüren, özel yetenekli öğrencilere tam zamanlı ve yatılı eğitim hizmeti sunan merkezidir."

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği 7.maddesinin f bendinde ise, ARGEM' in amacı açıklanmıştır.

Madde 7/f: (Ek: RG-5.9.2019-30879) Bünyesinde özel ortaöğretim programı uygulanan ARGEM, özel yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanmaları ve üst öğrenime, meslek hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmalarını amaçlar.

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 8.c/3-4'e göre, öğrenciler öğretmenlerinin rehberliğinde; ilgi, istek ve yetenekler doğrultusunda yönlendirilmelidir ve okulda bulunan tüm ilgili alanlar ve imkânlar bu doğrultuda verimli bir şekilde kullanılmalıdır.

Bu yönetmelikte bulunan Madde 23/10-a ve c, özel yetenekliler için önem arz eden bir maddedir. Bu madde, özel yetenekli olduğu tanımlanmış BİLSEM öğrencilerinin ve



uluslararası yarışmalarda ilk üçe girmiş öğrencilerin yeteneklerine uygun liselere kayıt alanlarına bakılmaksızın yerleştirilebileceği ifade edilmektedir.

“Madde 23/10-a) (Değişik: RG-5.9.2019-30879) Güzel sanatlar liseleri ile Anadolu imam hatip liselerinin geleneksel ve çağdaş görsel sanatlar, musiki programlarına; uluslararası yarışmalarda ilk üç dereceye girenler ile bilim ve sanat merkezlerine kayıtlı öğrencilerden görsel sanatlar ve müzik alanında tanınmış özel yetenekli öğrencilerin

c) Bilim ve sanat merkezlerinde eğitim alan, genel yetenek alanında tanınmış özel yetenekli öğrencilerin, durumlarını belgelendirmeleri kaydıyla ortaöğretim kayıt alanlarına bakılmaksızın, ortaöğretim kayıt alanı içinde tercihe bağlı olarak öğrenci alan ortaöğretim kurumlarına yerleştirilmesini sağlar.”

### ***İlköğretim Yönelme Yönergesi***

İlköğretim Kurumları Yönelme Yönergesi 10. Madde/i bendinde ve 12. Madde/b bendinde; okulların özel yetenekli öğrencileri belirlemek için okul rehberlik birimi ile rehberlik birimi olmayan okulların ise rehberlik ve araştırma merkezi ile iş birliği içinde olması gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2003).

### ***Devlet Planlama Teşkilatı 5 Yıllık Kalkınma Planları ve Özel Yeteneklilerin Eğitimi***

Önceki yıllarda plansız bir şekilde yürütülen kalkınma çalışmalarının amacına ulaşmadığı görülmüş ve 1961 Anayasası ile kalkınma planı hazırlamak zaruri hale gelmiştir. Ülkelerin gelişimi için kilit rol oynayan eğitim, 1963'te hazırlanan ilk kalkınma planının konularından biri olmuştur. Birinci kalkınma planında; eğitime dair politikalara, amaç ve ilkelere değinilmiştir. İlk kalkınma planından günümüze kadar yayınlanan tüm beş yıllık kalkınma planları, politika yapıcıların eğitime dair hedefledikleri gelişim ve farklılıklara ışık tutmuşlardır (Aslan & Yılmaz, 2021).

#### ***Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)***

Bu kalkınma planında, özel yeteneklilerin eğitimine yönelik özel maddeler bulunmamaktadır. Ancak genel olarak eğitimle ilgili maddeler incelendiğinde eğitimin nitelikli insan gücü yetiştiren bir kaynak olduğuna vurgu yapıldığı görülür. Ayrıca, bireylerin kabiliyetleri doğrultusunda yetiştirilmelerinin sosyal adalet ve fırsat eşitliği sağlamak açısından önem arz ettiği belirtilmiştir. 1963 yılına göre azalan yatılılık oranını arttırmak,

hedef olarak belirlenmiştir. İmkânların sınırlılığı sebep gösterilerek, öğrencilerin kabiliyetleri oranında üst eğitim kademelerine geçebilecekleri vurgulanmıştır.

“Kalkınma Plânında toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesi ve Türk toplumunun ihtiyaç ve şartlarına uygun insan yetiştirilmesi büyük bir öncelik almaktadır. Bunların yanında eğitim, toplumun yaratıcı gücünü ve verimini artıran, toplumda kişilere kabiliyetlerine göre yetişme imkânı sağlayacak sosyal adalet ve fırsat eşitliği ilkelerini gerçekleştiren en etkili araçtır.” (DPT, 1963)

### **İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)**

Bu kalkınma planınının eğitim bölümünde; ilkeler başlığı altında kabiliyetli gençlerin önünün açılması ve dezavantajlı ekonomik durumlarının ve çevre şartlarının üstesinden gelebilmeleri için onlara devlet desteği sağlanabileceğinden bahsedilmekte, yatılılık ve bursluluk imkânları sunulabileceği belirtilmektedir Ayrıca ilköğretimin genel amacının yetenekleri geliştirmek olduğu vurgulanmıştır.

“Vatandaşların temel eğitim üstünde Devletçe sağlanan eğitim imkânlarından yararlanması, fırsat eşitliği ilkesine göre düzenlenecektir. Buna göre geniş bir burs ve yatılılık sistemi ile kabiliyetli öğrencilerin ekonomik güçleri ve buldukları çevrenin şartları ile kısıtlanmaksam eğitimin en üst kademelerine çıkmaları gerçekleştirilecektir.” (DPT, 1968)

### **Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)**

Öğrencilerin yetenekleri olsa bile maddi durumları iyi olmadığı için eğitim alamamaları veya eğitimlerini sürdürülememeleri, büyük bir sorun olarak bu kalkınma planında tespit edilen önemli problemlerden biridir. Teknoloji ve buluşların gelişebilmesi için, yükseköğretim kademesinde üretme dönük alanlarda bölümlerin artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Yetenekli ancak dar gelirli öğrencilere burslarla destek olunması, parasız yatılı imkânlarının artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

“Çalışma hayatı ve üst eğitim kademeleri için daha üstün bilgi ve becerilerle donatılmış kişilerin yetiştirilmesi sağlanacaktır. B u kademe yönelme yöntemi uygulanarak, öğrencilerin yeteneklerine göre bir üst eğitim kurumuna devamları sağlanacaktır. Yükseköğretim, insan gücü gereklerine göre planlandığı için, orta öğretimden yükseköğretime geçişte bir sınav barajı bulunacak, ancak mesleki ve teknik öğretimi bitirenlerden üstün yeteneklerin de kendi alanlarında yükseköğretime devamını sağlamak üzere, mevcut sınav sistemi yeniden düzenlenecektir. Yükseköğretim kademesinde 1- 2 yıllık ve mesleklere uygulayıcı eleman yetiştiren bölümler kurulacaktır. Bu belgenin tamamında eğitimin tüm alanlarda amacının kişileri yetenekleri doğrultusunda eğitmek olduğuna vurgu yapılmıştır. Eğitim sisteminde bu açıdan var olan eksiklikler tespit edilmiş ve eksikliklerin giderilmesi hedefleri konulmuştur.” (DPT, 2023)

### **Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)**

Bu planda, devlet kurumlarının ihtiyaç duyduğu yetenekli insan gücünün önemine vurgu yapılmıştır. Madde 373'te, "Kamu girişimciliğinin ekonomide ulaştıkları çok önemli boyutlara rağmen, bu kuruluşların gereğince yönetimini sağlayacak yetenekli bir kadronun bir sistem ve süreklilik içinde yetiştirilmesi sağlanamamıştır." şeklindeki ifadeyle, ihtiyaç hissedilen yetenekli personelin sistemli bir şekilde devlet kademelerine kazandırılmayışi üzerinde durulmuştur (DPT, 1979).

Sanatçı yetiştirme ve yetenekli bireylerin yeteneklerini geliştirme konusunda, bu bireylere sistemli bir eğitimin ve desteğin verilemediğine dair tespitler ise, 482 ve 483. maddelerde ortaya konulmuştur.

"Kişisel yaratıcılığın ve özendirmenin en çok önem kazandığı dallardan biri olan plastik sanatlar alanında, sanatçı ve yaratıcıların yetiştirilmelerinin, yeteneklerini ortaya koymalarını sağlayacak eğitim olanaklarının ve araçlarının devletçe geliştirilmesidir. Planda öngörülmüştür. Ancak sanatçı ve yaratıcıların özendirilmesi ve kendilerini geliştirmeleri için örgüt ve eğitim olanakları sağlanmamış, yetenekli çocukların yararlanacağı eğitim ve özendirme koşullarının geliştirilmesi konusunda süregelen uygulamalara son Plan döneminde yeni bir katkı getirilmemiştir. Müzik alanında eğitim ve araştırma yapmakla görevli Devlet Konservatuvarları bugünkü durumuyla ülkenin sanatçı ve icracı gereksinimlerini karşılamada nicelik ve nitelik açısından yetersiz kalmaktadır." (DPT, 1979)

Bu plan döneminde; ülkenin içinde bulunduğu zorlu politik süreçler nedeniyle, planlanan hedeflere ulaşmak ve uygulamaya geçmek hususunda sıkıntılar yaşandığı görülmektedir. Ancak planda, Türkiye'nin sahip olduğu tarihi birikim ve yetenekli insan gücü sayesinde büyük gelişim gerçekleştirme gücüne sahip olduğu vurgulanmıştır (Özek, 2021).

### **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)**

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın 544.maddesindeki, "İnsan gücü ihtiyaçları açısından, üstün zekâlı ve özel yetenekli çocuklara özel eğitim hizmetlerinin götürülmesi bir programa bağlanacaktır." ifadesiyle, özel yetenekli bireylerin eğitimlerinin, onlara yönelik bir program dahilinde sürdürülmesine değinilmiştir (DPT, 1985). Bu tarihe kadar yayınlanmış kalkınma planlarında, üstün zekâ ifadesi yer almamaktaydı. Üstün zekâ ifadesiyle ilk olarak, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında karşılaşılmaktadır.

### **Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)**

Bu planda, özel eğitime muhtaç bireyler ile özel yetenekli bireylere fırsat eşitliği sunabilmek için ihtiyaç duyulan alt yapının oluşturulması gerektiğine aşağıda metni bulunan 817.madde ile vurgu yapılmıştır.

“Özel eğitim gerektiren üstün yeteneklilerle, zihnî, konuşma ve ortopedik özürölüler, uyumsuzlar ve sürekli hastalığı olan çocukların eğitimi için gerekli altyapı geliştirilecektir” cümlelerle vurgu yapılırken, madde 822’de özel yetenekli ve maddi durumu yetersiz olan öğrencilere burs ve parasız yatılılık imkânları sunulacağı “Eğitim ve öğretimin çeşitli kademelerinde uygulanan parasız yatılılık ve burs verme sistemi ıslah edilerek öncelikle üstün yetenekli, fakat maddi imkânları sınırlı öğrencilere yöneltilmesi amaçlanacaktır.”

Planda bulunan madde 862’de “Özellikle, yetenekli gençlerin temel bilim alanlarına çekilerek bilim adamı yetiştirilmesi sağlanacaktır.” ifadesiyle özel yetenekli bireylerin yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmelerinin ve bilim dallarında uzmanlaşmalarının önemsendiği anlaşılmaktadır (DPT, 1990). Belirlenen bu politikaların bir sonucu da, bilim sanat merkezleridir. Türkiye’de örgün eğitim saatleri dışında özel yetenekli öğrencilere, özel eğitim desteği vermek için kurulmuş olan ilk Bilim Sanat Merkezi (BİLSEM) olan Yasemin Karakaya BİLSEM, Ankara’da açılmıştır (TBMM, 2012).

### **Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)**

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda, özel yeteneklilerin eğitimine yönelik madde sayısının arttığını görmekteyiz. Raporun 29.sayfasında bulunan “Öğretmen ve öğretim üyelerinin sayı ve nitelikleri artırılacak, başarılı ve üstün yetenekli öğrencilerin bu alana yönlendirilmesi sağlanacaktır. Öğretim üyesi ihtiyacının giderilmesinde yurtdışı imkânlardan da yararlanılacaktır.” ifadesinden anlaşılacağı üzere, özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerinden faydalanmak hedeflenmiştir. Özel yetenekli öğrencilere, daha nitelikli eğitim verebilecek öğretim üyelerinin yetiştirilmesi için yurtdışı eğitim imkânlarının sunulacak olması, konunun ciddiye alındığını göstermektedir. Raporun 30.sayfasında “Üstün Zekâlı çocukların yeteneklerine uygun bir ortamda yetiştirilmelerini sağlamak amacıyla gerekli eğitim kurumlarının geliştirilmesine önem verilecek ve özel sektörün bu alandaki girişimleri desteklenecektir.” ifadesi bulunmaktadır (DPT, 1996). Bu doğrultuda,

BİLSEM'lerin sayılarının arttırıldığı görülmektedir. İlk BİLSEM'in açıldığı 1995 yılından 2000 yılına kadar, BİLSEM sayısının sekize yükseldiği görülmektedir (Yumuş, 2011). Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın özel yanlarından bir tanesi de Özel İhtisas Komisyonlarının ilk kez bu kalkınma planında toplanmaya başlamış olmasıdır. Özel İhtisas Komisyonlarında belirlenen konularla ilgili alan uzmanları tartışıp fikirlerini sunmaktadırlar. Böylece belirlenen ülke sorunlarına, uzmanlarca üretilen çözümler raporlaştırılmaktadır. Yüksek Öğretim Özel İhtisas Komisyonu'nun Araştırma ve Bilim Alt Komisyonu'nda bulunan Prof. Dr. Süleyman Çetin Özoğlu raporda; özel yetenekli öğrencilerle ilgili eksiklik olduğunu belirterek konuya dair fikirlerini rapora şu şekilde eklemiştir (TBMM, 2012).

“Üstün yetenekli gençleri araştırmaya yönlendirmek üstün yeteneklerine uygun alanlarda yurt içinde ve/veya yurt dışında eğitim almalarını sağlamak ve dünya düzeyinde araştırma yapabilecek eğitim ortamları oluşturarak, üstün yetenekli gençlerin bu ortamlarda ve sağlanacak ayrıcalıklı olanaklar ile çalışmalar yapmalarını sağlamak gerekmektedir. Ülke çapında üstün yetenek taramasını psikolojik ölçme araçları ve bilimsel araştırmalarla yapmak ve belirlenen üstün yeteneklileri öğrenim yaşamları boyunca bilimsel olarak izlemek amacıyla programlar oluşturmak gerekmektedir. Üstün yeteneklilere uygun programların geliştirilmesi sağlanmalıdır. TÜBA ve TÜBİTAK, sosyal bilimler ile müspet bilimler alanlarında üstün yetenekli ve bilim adamı aday gençler için yurt içi ve yurt dışı Bütünleştirilmiş Doktora Burs Programları oluşturarak bu gençlerin en üst düzeyde yetişmelerini ve kuracakları araştırma enstitülerinde onların istihdamını, özgür ve bilimsel bir ortamda araştırma yapmalarını sağlayacak biçimde görevlendirilmeli ve donatılmalıdır. Beyin göçünü önleyici programları geliştirmeleri sağlanmalıdır. Bilim adamı, araştırmacı yetiştirme konusunda lisans programları önemli olmakla birlikte, lisansüstü programlar belirleyici olmaktadır. Doktora programlarının üst düzeyde olması, akademik, bilimsel içeriğin uygulanmasının sağlanması ve üstün yeteneklilerin gelişmelerine uygun olması önem taşımaktadır. Belli gelişmiş üniversitelerimizde kurulacak olan lisansüstü eğitim fakültelerinin programları üstün yeteneklileri kapsayacak içerikte oluşturulabilmelidir.

Özel yeteneklerin ortaya çıkma yaşları dikkate alındığında, ortaöğretim düzeyindeki kurumsal yapının bazı sakıncaları olduğu görülmektedir. Sanat ve spor yetenekleri küçük yaşlarda ortaya çıkmakta ve özenle geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Küçük yaşlarda ortaya çıkan ve erken yaşlardan itibaren geliştirilmesi gereken yetenekler için ortaöğretim düzeyinde alan oluşturulmasının işlevselliği tartışılabilir. Başka bir ifadeyle Anadolu güzel sanatlar liselerine öğrenci kaynağı oluşturan ve özel yeteneklerin gelişmesine öncelik veren alt kademe okullara ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak fen yeteneği en erken 14 yaşında ortaya çıkmaktadır. Buna karşın öğrenciler 11-12 yaşından itibaren fen liselerine giriş yarışına başlamaktadır. Kısaca, fen liselerine giren öğrencilerin fen yetenekleri henüz ortaya çıkmamıştır.”

### ***Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)***

Bu kalkınma planında, öncelikle özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ve durumlarına dair eksiklikler tespit edilmiştir. Madde 666'da “Özel eğitim okullarının sayısı arttırılmamış ve mevcut okullarda kaynaştırma eğitimine geçilmesinde yeterli gelişme sağlanamamıştır.

Ayrıca özel eğitim gerektiren üstün Zekâlı Çocuklara uygun eğitim ortamlarının hazırlanmasında yetersiz kalınmıştır.” şeklinde bir tespit bulunmaktadır. Amaçlar, ilkeler ve politikalar bölümünde yer alan madde 689’da aşağıda belirtildiği şekilde politika hedefleri ortaya konulmuştur (DPT, 2001).

“Özel eğitim alması gereken Çocukların normal gelişim gösteren Çocuklarla birlikte eğitim göreceği kaynaştırma okulları bütün öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde mekân, donanım, personel ve program esnekliğine kavuşturulacak; üstün Zekâlı ve üstün yetenekli Çocukların rehberlik ve danışmanlık yardımını okul öncesi ve ilköğretim çağında almasına ve bu Çocuklar için uygun eğitim ortamlarının hazırlanmasına ağırlık verilecek ve özel sektörün bu alandaki girişimleri desteklenecektir.”

Fen liseleri, Anadolu güzel sanatlar liselerinden ise şu şekilde bahsedilmiştir.

“Eğitim kurumları özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yapılandırılmıştır. Ancak özel yeteneklerin ortaya çıkma yaşları dikkate alındığında, ortaöğretim düzeyindeki kurumsal yapının bazı sakıncaları olduğu görülmektedir. Resim ve müzik yetenekleri küçük yaşlarda ortaya çıkmakta ve özenle geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Başka bir ifadeyle Anadolu Güzel Sanatlar Liselerine öğrenci kaynağı oluşturan ve özel yeteneklerin gelişmesine öncelik veren alt kademe okullara ihtiyaç duyulmaktadır. Fen yeteneği en erken 14 yaşında ortaya çıkmaktadır. Ancak öğrenciler 11-12 yaşından itibaren fen liselerine giriş yarışına başlamaktadır. Kısaca, fen liselerine giren öğrencilerin fen yetenekleri henüz belli değildir. Bu okula başladıktan sonra öğrencilerin alan değiştirme şansı da yoktur.” (DPT, 2001)

Planın 81.sayfasında ise, özel eğitim ihtiyacı duyan bireylerin özel eğitim gereksinimine ve bu özel eğitimi verecek yeterlilikte fiziki alt yapı ve personel ihtiyacına değinilmiştir. “Özel eğitim gerektiren bireylerin normal akranlarıyla birlikte eğitim göreceği kaynaştırma okulları, tüm öğrencilerin ihtiyaçlarına yeterli düzeyde cevap verecek yapı, donanım, personel ve program esnekliğine kavuşturulmalıdır.” (DPT, 2001)

### **Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013)**

Planın eğitim, okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim özel ihtisas komisyon raporunun 20.sayfasında, öğrencilere yetenek ve ilgilerine yönelik olarak rehberlik edilmesi ve yönlendirilmeleri hususunda yetersiz kaldığı tespiti yapılmıştır. Sayfa 71’de ise

“Üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek eğitim fırsatları hazırlanmalıdır. Hızlı öğrenen veya bir alanda üstün yeteneğe sahip çocukların potansiyellerini tam olarak kullanmalarını sağlayacak fırsatlar hazırlanmalı, bu konudaki çalışmalar desteklenmelidir.”

ifadesiyle özel yetenekli öğrencilere yönelik özel eğitim imkânlarının sunulmasının zarureti belirtilmiştir (DPT, 2007).

### **Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018)**

Raporun 4.sayfasındaki Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 28. ve 29.maddelerinde; çocukların eğitim hakkına, fırsat eşitliği sağlanması gerektiğine ve çocukların eğitim alarak fiziksel gelişimlerinin sağlanmasının yanı sıra, yetenek ve karakterlerinin gelişimine katkı sunulması gerektiğine dikkat çekilmektedir. UNESCO/ILO tarafından, 1966 yılında Öğretmenlerin Statüsüne İlişkin Tavsiye adlı belgede belirtildiği üzere, “Hiçbir devlet sadece nicelikten memnun olmamalı, niteliği de artırmaya çalışmalıdır.” Bu maddeler, özel yetenekli bireylerin eğitimi konusunda dikkat edilecek ayrıntılara dair bir çerçeve oluşturmaktadırlar. Raporun 34.sayfasında bireysel farklılıklar üzerinde durulmuştur. Toplumsal ihtiyaç ve istekler doğrultusunda ve bireylerin gereksinimleri ölçüsünde programlar hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır. Üstün yeteneklilerin tanınması sağlıklı bir şekilde tanınması ve yeteneklerini geliştirebilmeleri için imkânların yükseltilmesi, niteliğin ve niceliğin artırılması kararı alınmıştır. “Özel eğitim hizmetleri, bütünleştirmeye yönelik olarak teşvik edilmelidir.” İfadesi ile bu kısım noktalanmıştır (DPT, 2014).

Raporun 37.sayfasında ise “Temel Amaç ve Politikalar ile Öncelik ve Tedbirlerin Gelişme Eksenleri Bazında Tasnifi” başlığı altında bulunan “Sosyal İçermenin Güçlendirilmesi” alt başlığında, “Üstün yeteneklilerin tanınması ve eğitimi için özel çalışmalar yapılmalı; söz konusu çocukların yetenek ve beceri geliştirmeleri için imkânlar artırılmalıdır.” ibaresine yer verilmiştir (DPT, 2014).

### **On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2019-2023)**

On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı içinde bulunan Eğitimde Kalitenin Artırılması Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nun 13.sayfasında, özel yeteneklilerin toplumun %2'sini oluşturduğu belirtilmiş ve özel yeteneklilerin eğitimi konusunda yapılabilecek çalışmalar

olduğuna dikkat çekilmiştir. Sayfa 50 ve 52’de bulunan 6. ve 35. tedbir kararlarında; özel yeteneklilerin erken yaşta tanınmaları ve bu bireylere ve ailelerine yardımcı olunacak uygulamaların geliştirilmesi, bu sayede özel yeteneklilerin potansiyellerini üst düzeyde kullanmalarına fırsat verilmesi ve toplumsal uyumlarının sağlanmasına vurgu yapılmıştır. Bu maddeler doğrultusunda sayfa 55’te iki adet politika önerisi sunulmuştur:

“Politika Önerisi 1: Bilişsel ve sosyal-duygusal yeteneklerin geliştirilmesine yönelik erken çocukluk dönemi yatırımlarının desteklenmesi başlığı altında: Üstün yetenekli çocukların erken yaşta belirlenmesi ve hem kendileri hem de aileleri için destek mekanizmaları oluşturulması,  
Politika Önerisi 4: Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve okullar arasındaki kalite farkının azaltılması”

Politika önerisi 4’ün başlığı altında sayfa 57’de, “Üstün yetenekli çocuklar için destek mekanizmaları oluşturularak yeteneklerini en etkin şekilde kullanmalarının ve sosyal entegrasyonlarının sağlanması” ifadeleri kullanılmıştır.

Beş yıllık kalkınma planları incelendiğinde, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’ndan sonra üstün zekâ ve üstün yetenek kavramlarının kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu plandan sonra gelen her beş yıllık kalkınma planında, özel yeteneğe daha geniş bir yer ayrıldığı aşikârdır. Ayrıca özel yetenekli bireylerin özel eğitim ihtiyacına değinildiği, özel yetenekli bireylerin eğitilmesinin kalkınma ile doğrudan bağının kurulduğu ve önemsendiği görülmektedir. Özellikle Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’ndan sonra özel yetenekli bireylerin yetiştirilmesine yönelik somut adımlar atıldığı görülmektedir.

### ***MEB 5 Yıllık Stratejik Planları ve ÖYE***

#### **2015-2019 MEB Stratejik Planı ve ÖYE**

Bu stratejik planın tanımlar bölümünde, “Özel Yetenekli Bireyler: Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon ve özel akademik alanlarda yaşitlarına göre daha yüksek düzeyde performans gösteren bireyi ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca DEO’larının tanımı ise,

“DEO’su: Okul ve kurumlarda, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile üstün yetenekli



öğrenciler için özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak özel eğitim desteği verilmesi amacıyla açılan odaları ifade eder. Özel Yetenekli Bireyler: Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon ve özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre daha yüksek düzeyde performans gösteren bireyi ifade eder.”

olarak yapılmıştır. Bu stratejik planın sekizinci sayfasında bulunan “Yükümlülükler ve Mevzuat Analizi” başlığı altında; “Özel yetenek sahibi kişilerin bu niteliklerini koruyucu ve geliştirici özel eğitim ve öğretim programlarını tasarlamak, uygulamak ve uygulanmasını koordine etmek” gerektiği ifadeleri kullanılmıştır. Planda özel yetenek ile ilgili en dikkat çekici tespitlerden bir tanesi, sayfa 27’de bulunan “GZFT Analizi” başlığı altında yapılmıştır. Burada ÖYÖ ile ilgili sağlam bir tarama ve tanılama sisteminin oturtulmadığı belirtilirken, bu konuda yeterli ve sürdürülebilir politikaların geliştirilemediğine de vurgu yapılmıştır. Stratejiler başlığı altında, sayfa 43 ve 79’da; ÖYÖ eğitimleri için öncelikle aile, öğretmen, yönetici ve müfettişlerin ÖYÖ eğitim ve öğretimi konusunda eğitim almaları gerektiğine vurgu yapılmıştır (MEB Stratej Geliştirme Başkanlığı, 2015).

### **2019-2023 Stratejik Planı ve ÖYE**

Bu plan kapsamında belirlenen stratejiler şu şekilde açıklanmıştır.

- Özel yeteneklilere yönelik kurumsal yapı ve süreçler iyileştirilecektir.
- Özel yeteneklilere yönelik tanılama ve değerlendirme çalışmaları daha ileri seviyelere taşınacaktır.
- Özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders içerikleri ve materyalleri geliştirilecektir.”

Özel yeteneklilerin eğitimine dair yapılan durum tespitinde;

- Tarama hizmetlerinin yaygın olmaması.
- Bilim ve sanat merkezlerinin kurumsal yapısının ve sayısının yetersiz olması.
- Özel yeteneklilere yönelik tanılama ve değerlendirme araçlarının yetersiz olması.
- Okullarda tasarım ve beceri atölyelerinin sayısının yetersiz olması.
- Özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyallerinin geliştirme çalışmalarının yetersiz olması. Gibi önemli hususlara dikkat çekilmiştir. Özel yeteneklilerin eğitimine yönelik ihtiyaçlar ise şöyle sıralanmıştır: Bilim ve sanat merkezleri kurulması ve kurumsal yapısının yeniden kurgulanması.
- Tarama hizmetlerinin yaygınlaştırılması.
- Özgün zekâ ve yetenek testleri geliştirilmesi ve yurt dışında geliştirilmiş ölçeklerin kültürel uyum çalışmaları yapılması için kaynak ihtiyacı.
- Ölçek geliştirme çalışmaları için nitelikli hizmet içi ve sertifika eğitimlerinin düzenlenmesi.
- Özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyallerinin geliştirilmesinde özel teşebbüsün katkılarının artırılması için iş birliği yapılması.”

gibi tespitlerde bulunularak kararlar alınmıştır ( MEB Stratej Geliştirme Başkanlığı, 2019).

### **MEB Şuralarında ÖYE**

Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel başkanlığında bir araya gelen ilk Millî eğitim Şurası'ndan bugüne Millî Eğitim Şûraları, Türk Millî Eğitim Sisteminin sahip olduğu en önemli istişare alanlarından biri olmuştur. Zaman içinde sistemli hale gelen şuralar, Türkiye'de yaşanan eğitime dair tüm sorunların ele alındığı bir ana organ haline gelmiştir (Dağhan, Kalaycı, & Seferoğlu, 2011). Millî Eğitim Şuralarının sonuncusu 01-03 Aralık 2021 tarihleri arasında yapılmış olan 20. Milli Eğitim Şurası'dır. Milli Eğitim Şuralarında, eğitim sistemine dair sorunlar tartışılır ve çözüme yönelik kararlar alınır. Ancak burada alınan kararlar tavsiye özelliği taşır. Uygulanabilir olmaları için Millî Eğitim Bakanının bu kararları onaylaması gerekir. Türkiye'de yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmelerin şura kararlarını etkilediği görülmektedir. Şuralarda genelde, problemlere yönelik etkili çözüm önerileri ileri sürülmüş olsa da uygulamada yaşanan aksaklıklar nedeniyle bu çalışmalardan istenilen ölçüde fayda sağlanamadığı, özellikle şura açılış konuşmalarını yapan Millî Eğitim Bakanları tarafından belirtilmiştir (Deniz, 2001). Bu sebeple şuralar, etkin bir kamu politikası aktörü olarak gösterilememektedir. Milli Eğitim Şuralarının, daha etkili ve faydalı olabilmeleri için kararları uygulayan öğretmenler ve uygulamayı belirleyen üst düzey yöneticilerin, şuralara daha yoğun katılımlarının sağlanması önemlidir (Çakır, 2017). Bu araştırmada özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili kararların alındığı, bu açıdan önem taşıyan şuralar incelenmiştir.

#### **Dördüncü MEB Şûrası (23-31 Ağustos 1949)**

Dördüncü Millî Eğitim Şûrası, özel yetenekli çocuklardan bahsedilen ilk şuradır. Bu Şura'da geri kalmış ve özel yetenekli çocukların özel bir eğitime tabi tutulması gerektiği ve onlara yönelik özel okullar açılmasının önemi tartışılmıştır. Sonuç olarak, bu konu ile ilgilenmesi gereken kurumun, Talim ve Terbiye Kurulu olduğu kararına varılmış ve Şûra kararları içerisinde özel yeteneklilerle ilgili bir karar eklenememiştir (TBMM, 2012).

### **Beşinci Millî Eğitim Şûrası (04-14 Şubat 1953)**

Bu şurada özel eğitimle ilgili başlıklar arasında Zekâca Geri, Normal ve Üstün Çocukların Eğitimlerinin önemli konular olduğu belirtilmiş, her bir başlık için üç komisyonun oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Üstün zekâlılara ayrı bir eğitimin verilmesinin mümkün olmadığı ortaya konulmuş, sınıf öğretmenlerinin imkân oldukça onlarla özel ilgilenmesinin doğru olacağı belirtilmiştir. Şura metninin 152.sayfasında (MEB, 1953); “d) Zekâca normalden ayrılan çocuklar için kurulacak olan müesseseler: (Zekâ ve kabiliyet itibariyle normalden çok üstün olanlar memleket iç ve dışında özel sınıflar, okullar veya bilinen diğer tedbirlerle yetiştirilirler.” şeklinde özel eğitime olan ihtiyaçlarına vurgu yapılmıştır. Şura metninin 166. sayfasında; “Geri ve Üstün zekâlı çocuklarla istidatlı çocukların tespiti ve bu çocukların özel bir ihtimamla yetiştirilmeleri kanun hükümleri ile teminat altına alınmalıdır.” şeklinde bir ibare vardır. Ayrıca Şura metninin 167.sayfasından itibaren İstanbul Üniversitesi Pedagoji Enstitüsü’nden Doçent. Dr. Refia Şemin tarafından teklif edilen ve geri, normal ve üstün zekâlı çocukların tanınması hakkındaki maddenin açıklanmasını gösteren bir muhtıra, olarak raporun sonuna ilâve edilmiştir. ÖYÖ daha iyi tanıyıp eğitebilmek için eğitim fakültelerinde eğitim psikolojisi derslerinin konulması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca Doç. Dr. Refia Şemin bu raporda, anaokulundan itibaren uzmanlarca öğrencilerin zekâ düzeylerinin uzmanlarca tespit edilip, bilgilerin saklanması gerektiğini belirtmiştir. İlerleyen eğitim kademelerinde de zekâ ölçümlerine devam edilip öğrencilerin yetenek alanlarının tespit edilmesinin ve bu doğrultuda eğitim verilip, yetenekleri doğrultusunda meslek alanlarına yönlendirilmelerinin doğru olacağına değinmiştir. Üniversiteye başlarken ve meslek seçerken yetenek alanlarının, göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Doç. Dr. Refia Şemin, çocukları zekâ ve karakterleri bakımından tanıyıp yönlendirebilecek uzman ekiplerin, okullarda veya milli eğitim müdürlüklerinde oluşturulması gerektiği fikrini şurada dile getirmiştir (MEB, 1953).

### **On İkinci MEB Şurası**

On ikinci MEB Şurası incelendiğinde; özel eğitime muhtaç çocukların eğitimine önem verilmesi gerektiği vurgulanırken, aynı zamanda zekâ seviyesi yüksek olan çocuklara üst özel sınıflar açılması gerektiği belirtilmektedir. Bu ibareler, metnin karar bölümündeki 20.kararda belirtilmiştir (s.89, s.194). On İkinci Şura'da bulunan Genel Meslekî ve Teknik Ortaöğretim sistemiyle ilgili raporda; yine kararların yer aldığı sayfalarda Fen Liselerinin kuruluş amaçları belirtilmiş, ayrıca fen liselerinin üstün zekalı çocukların eğitimlerine katkı sunacak olanlara uygun programlar, öğretmenler, donanın ve alt yapı imkanlarına sahip olması gerektiği belirtilmiştir (s.196, s.91'de).

Türk Eğitim Sistemi Üzerine Konuşmalar bölümü sayfa 168'de Ahmet Şahin; Temel Eğitim Kanunu'na kadar özel yetenekli bireylerin tespit edilmesi ve eğitilmesi konusunun ortaöğretimin ele alacağı bir başlık olarak ele alındığını, ancak artık Temel Eğitim Kanunu olduğunu ve özel yeteneklilerin erken tespit edilip eğitilmesinin Temel Eğitimin içinde ele alınacağını vurgulamıştır. Sonuç ve teklifler bölümünde 417.sayfada devlet, üstün zekâlı gençlerin fen ve teknik alanlarda yetişmeleri için Fen Liseleri açmış ve sayılarını da artırma yoluna girmiştir. Bunun karşılığı olan Edebiyat ve Sosyal Bilimler Lisesi muhakkak düşünülmeli ve gerçekleştirilmelidir (MEB, 1988).

### **On Yedinci Millî Eğitim Şûrası (13-17 Kasım 2006)**

Bu şura, özel yetenekli çocuklarla ilgili en çok tartışılan ve karar alınan şuradır (Levent, 2011; TBMM,2012).

Özel Eğitim başlığı altında özel yetenekli çocuklarla ilgili alınan kararlar şöyledir: (MEB, 2006)

“Madde 17: Üstün zekâlı çocukların eğitimi ve istihdamı konularında politikalar oluşturulmalıdır

Madde 18: Üstün zekâlı çocukların eğitimleri, üniversitelerce açılacak sertifika programlarını bitiren öğretmenlerce yapılmalıdır.

Madde 19: Bilim ve sanat merkezlerinde öğrencilerce yapılan etkinlik ve projeler, okul/kurumlarında kredilendirilmelidir.

Madde 20: Anadolu güzel sanatlar lisesi ve spor lisesi vb. ortaöğretim kurumlarına öğrenci alımı, yetenek ağırlıklı iki kademeli sınavla yapılmalıdır.

Madde 21: Üstün zekâlı öğrencilerin eğitimi için madalyon okullar, cazibe merkezi olacak araştırma birimleri vb. kurumlar açılmalı, bu kurumlara gidecek öğrencilerin aileleri maddi olarak desteklenmelidir.

Madde 22: İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarının 6-12. sınıfları arasında öğrenci odaklı sınıf sisteminden disiplin (ders) odaklı sınıf sistemine geçilmeli ve üstün zekâlı çocukların kendi hızlarında ilerlemelerine fırsat sağlanmalıdır.

Madde 23: Özel yeteneğe sahip engelli öğrencilerin üst öğrenim kurumlarına girişleri ile ilgili engelleyici hükümler kaldırılmalıdır.

Madde 24: Bilim ve sanat merkezlerine öğretmen seçiminde fen lisesi ve Anadolu lisesindeki öğretmen seçimine benzer ölçütler getirilmelidir.

Madde 25: TÜBİTAK, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin iş birliği ile üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda yaz-kış kampları, bilim danışmanlığı vb. etkinliklerin düzenlenmesinde iş birliği yapılmalıdır.

Madde 28: Rehber öğretmen ve özel eğitim öğretmenliğine alan dışından öğretmen atamaları yapılmamalıdır.

Madde 29: Özel eğitim kurumlarındaki sınıf öğretmeni açığı, bu kurumlarda görev alacak öğretmenlerin tezsiz yüksek lisans programları ile görev öncesinde yetiştirilerek kapatılmalıdır.

Madde 32: Sınıf öğretmenlerine özel eğitim formasyonu verilmelidir.

Madde 33: Bütünleştirilmiş özel eğitim uygulamalarına geçebilmek için hizmet öncesi eğitim veren yükseköğretim programlarına özel eğitim dersi konulmalıdır.”

Kararlar incelendiğinde görülüyor ki; 17. Milli Eğitim Şûrası'nda özel yeteneklilerle ilgili hemen her konuda kararlar alınmıştır. Bu Şûra'da Bilim ve Sanat Merkezlerine dair politikalar da göze çarpmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezlerinde, proje ve dikkat çekici çalışmalar yapan öğrencilerin okullarında bunu kredi olarak alabilmelerine dair bir karar, ilk kez bu şûrada ortaya konmuştur. Ayrıca öğretmen seçiminin belli ölçütlere göre yapılması gerektiğine de bu şûrada dikkat çekilmiştir.

### **On Sekizinci Millî Eğitim Şûrası**

18. Milli Eğitim Şûrası'nda üstün yetenekli çocuklarla ilgili alınan kararlar şu şekildedir.

“Bilim ve sanat merkezlerine atanacak öğretmenler ile özel eğitim gerektiren öğrencilerin yetiştirilmesinde görev alacak öğretmenler, özel eğitim ve üstün zekâlılar stratejileri konusunda yeterli düzeyde eğitimden geçirilmeli ve bu eğitim, eğitim bilimleri ile özel eğitim bölümü öğretmen elemanları tarafından verilmelidir.

Bilim ve sanat merkezleri, ortaöğretim düzeyinde de yaygınlaştırılmalı, bilimin yanında sanatta da üstün yetenekli öğrencilere hitap edecek şekilde düzenlenmeli, bu okullara özgü tip projeli binalar yapılmalı, araştırma ve bilimsel proje çalışmalarının yapılacağı eğitim ortamları ve donanımları üst düzeye getirilmelidir.

Üstün yetenekli ve/veya üstün zekâlı çocuklarımızın yetenek ve istidatlarına göre programlanmış ve planlanmış özel eğitim okulları açılmalıdır.

Rehberlik ve tanılama hizmetlerinde özel önem arz eden üstün yetenekli ve/veya üstün zekâlı çocukların tespitine yönelik geçerli ve güvenilir tanılama araçları geliştirilmelidir.”

Bu Şûra'da alınan kararlar incelendiğinde, öncelikle BİLSEM'leri geliştirmeye yönelik oldukları görülmektedir. BİLSEM'lerin fiziksel yapılarının bilimsel çalışmalar uygun hale getirilmesi, yeterli donanımın sağlanması, BİLSEM öğretmenlerinin özel yeteneklilere yönelik eğitimleri uzmanlardan almaları gerektiği, konularına dikkat çekilmiştir. Ayrıca ÖYÖ'lerin eğitim alacakları ve özel okulların açılması kararının ARGEM'lerin açılması ile gerçekleştirildiği söylenebilir. İlk şuradan 18.şuraya kadar geçen süre zarfında, sürekli gelişen ve ÖYE için geliştirilmeye çalışılan uygulamanın, BİLSEM modeli olduğu görülmektedir.

### **Yirminci Millî Eğitim Şûrası**

**On Dokuzuncu Şûra'da sadece “Özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik bir yönetmeliğin hazırlanması ve anaokulundan itibaren geçerli olacak şekilde yeni bir öğretim programının yapılması”** şeklinde bir karar maddesiyle anılan özel yetenekliler, Yirminci Milli Eğitim Şûrası'nda (MEB, 2021); **“22. özel yetenekli öğrencilerin okul ortamında zenginleştirilmiş programlarla desteklenmesi sağlanmalıdır.”** ve **“24. özel yetenekli öğrencileri tanılama sürecinde yaratıcılık ve/veya üretkenlik becerileri değerlendirme sürecine dâhil edilmelidir.”** şeklindeki iki madde ile anılmışlardır. Bu şurada 18. Milli Eğitim Şûrası'nın aksine BİLSEM'ler üzerinde durulmadığı görülmektedir. Özel yeteneklilerin tespitinde, yaratıcılık ve üretkenlik becerilerine dikkat edilmesi gerektiği vurgulanırken, ÖYÖ'lerin okul içinde farklılaştırılmış bir eğitime tabi tutulmaları gerektiği üzerinde durulmuştur.

### ***MEB Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Eylem Planı (2013-2017)***

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2013 yılında Ankara'da hazırlanan eylem planı, özel yeteneklilerin eğitimine neden önem verilmesi gerektiğine vurgu yapılarak başlamaktadır. Özel yetenekli bireylerin eğitiminin; politik, stratejik, sosyal, psikolojik, bilimsel ve teknolojik olarak etkileri üzerinde durulmuştur. Ardından çıkarılan GZFT Analizinde, BİLSEM'lerin Türkiye'de uygulanan ÖYE alanındaki politikalar içinde

güçlü ve ekili bir model olarak vurgulandığı görülmektedir. Tanılanmamış öğrenci sayısının çokluğu, ÖYÖ yönelik bir eğitim programının olmayışı, bu bireylere eğitim verecek yeterlilikte öğretmenlerin olmayışı, beceri geliştirme ve istihdamın bir arada gitmeyişi gibi Türkiye'nin zayıf kaldığı konular sıralanmıştır. Ailelerin ÖYB tanılanmasına yönelik istekli oluşu ve bu konuda politika geliştirilme çabaları fırsat olarak belirlenirken, beyin göçü ve farklı ülkelerin üniversite düzeyinde sunduğu fırsatlar tehdit olarak ele alınmıştır. Eylem planında, stratejik amaçlar ve hedefler belirlenmiş ve bu hedeflerle ilgili göstergelere ve kurumlara da ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lisede, ÖYÖ için uygulanabilecek eğitim modelleri ve eğitim dair yapılacaklar anlatılmaktadır. Okul öncesinde özel yetenekli olduğu düşünülen çocuklara; zekâ testleri yerine gelişim testleri uygulanması gerektiği belirtilmekte, bu öğrencilerin hem kaynaştırmaya tabi tutulabilecekleri hem de bireysel eğitim programı hazırlanarak ve okul içinde açılan DEO'larından faydalanmaları sağlanarak gelişimlerine katkı sunulabileceği vurgulanmaktadır. İlkokul öğrencilerinin tanılanmasının ve özel eğitime tabi tutulmasının çok önemli olduğu vurgulanmakta ve bu öğrenciler için; okulun ve çevrenin imkânları ölçüsünde türdeş yetenek sınıfları, DEO'ları, kaynaştırma eğitimi, hafta sonu programları, BİLSEM uygulamasından faydalanılarak eğitimlerine katkı sunulması gerektiği belirtilmektedir. İlkokuldan farklı olarak ortaokul ve lisede gelişim testleri yerine, zekâ testlerinden faydalanılabileceğine vurgu yapılmıştır. Lisede BİLSEM ve DEO'larından faydalanabilecek olan öğrenciler için; bunların yanında üniversitelerden yetenek alanlarına yönelik dersler alabilmelerinin sağlanması, liseyi erken tamamlayıp öğrencilerin yetenek alanlarında yetkin olan kişilerden mentorluk eğitimi almalarının sağlanması gibi uygulamaların kullanılabileceği belirtilmektedir (MEB, 2013).

### ***TBMM Komisyon Raporu***

Bu rapor; İstanbul Milletvekili Halide İncekara ve 27 milletvekilinin; üstün yetenekli çocukların keşfi, eğitimleriyle ilgili sorunların tespiti ve ülkemizin gelişimine katkı sağlayacak etkin istihdamlarının sağlanması için istenilen meclis araştırması sonrasında

oluşturulmuştur. Raporda öncelikle; ÖYB için geçmişten günümüze Türkiye'deki uygulamalar tanıtılmış ve ardından yurt dışında özel yetenek eğitimi başlığı altında ise Almanya, Güney Kore ve Yeni Zelanda gibi ülkelerdeki uygulamalar yerinde incelenmiş ve bu ülkelerle ilgili değerlendirme yapılmıştır. ÖYB ile ilgili ülkemizdeki politikalar ve kanunlar incelenmiş, ÖYB istihdamı için yapılabilecekler ele alınmıştır. Bu raporda; BİLSEM'lerin fiziksel yetersizliğine, öğretmen yeterliliklerinin özel yeteneğe uygun olmayışına, öğrencilerin BİLSEM'lerde eğitim aldıkları saatlerin uygunsuzluğuna ve donanımsız oluşlarına değinilmiştir. BİLSEM'lerde var olan başarının, öğretmenlerin özel çabasıyla ortaya çıkmakta olduğuna vurgu yapılmıştır (TBMM, 2012).

### ***2023 Eğitim Vizyon Belgesi***

Belgenin "Eğitim Politikamız" başlığı altında; defalarca bireylerin mizaç, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu noktada, öğretmenlerin niteliğinin önemine vurgu yapılırken, bireysel farklılıkları gözeten ve bu doğrultusunda farklılaştırılmış bir eğitim verebilen nitelikteki öğretmenlerin önemi vurgulanmıştır. Bu belgenin en önemli özelliklerinden biri, özel yeteneklilere ait bir balığa sahip oluşudur. ÖYÖ'lerin doğru ve etkili bir şekilde eğitilebilmelerinin, MEB'in öncelikli amaçlarından biri olduğu hatırlatılarak konunun önemine dikkat çekilmiştir. Bu bölümde öncelikle özel yetenekli bireyler için hedefler "Özel yetenekli öğrencilere yönelik kurumsal yapı ve süreçler iyileştirilecek." şeklinde belirlenmiştir

Bu hedef doğrultusunda, özel yeteneklilerle ilgili yapılacakları içeren iyi hazırlanmış bir mevzuat hazırlanması gerektiği belirtilmiş, ÖYÖ için Bilim ve Değerlendirme Kurulu teşkil edilmesi gerektiği ve ÖYÖ eğitiminde başarının artması için yüksek lisans seviyesinde öğretmen yetiştirmek gerektiği belirtilmiştir.

"Özel yetenekli öğrencilere yönelik tanılama ve değerlendirme araçları daha ileri seviyeye taşınacaktır." İfadesiyle; tanılama için standart ve çeşitli ölçme araçları oluşturulacağı, Türkiye'ye has orijinal tanılama ölçeklerinin oluşturulacağı ve bu ölçeklerin sosyal ve kültürel özelliklere uyumu için gerekli uygulamalar yapılacağı belirtilmiştir. Tanılama yaygın hale



getirilmesi de bir diğer hedeftir. Bu vesileyle, tanılanmamış ÖYÖ sayısını azaltmak hedeflenmektedir. Bu arada üniversitelerle, Zekâ ve Yetenek Tanılama (Değerleme) İzleme Merkezleri ve Noktaları meydana getirilmesi hedeflenmektedir.

“Özel yetenekli öğrencilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyalleri geliştirilecek” hedefi doğrultusunda; ÖYÖ için yaygın ve örgün eğitim ortamlarında faydalanabilecekleri özel ortamlar oluşturulabileceği gibi, bu öğrencilerin seçmeli derslerden faydalanarak, özel, resmi ve sivil toplum kuruluşlarıyla bir araya getirilerek, yetenek gelişimlerine katkı sunulması gerektiği vurgulanmıştır. Hedefin alt başlıklarından bir tanesi de farklı özel yetenek öğretim stratejilerini bütünleşik olarak uygulama imkânı sunmaktır. “Özel Yeteneklilerin Eğitimi Başlığı” altında BİLSEM’lerle ilgili bir madde bulunmaktadır. ‘Burada; BİLSEM’lerin yeniden düzenlenmesi ve okulların tasarım beceri atölyeleri ile bağlantılı hale getirilmeleri hedefi göze çarpmaktadır (MEB, 2018).

## **Türkiye’de Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimine Yönelik Uygulanan Modeller**

### ***Fen Liseleri***

Fen Lisesi düşüncesi ilk olarak; 1962 tarihinde toplanan Yedinci Millî Eğitim Şûrası’nda, özel yetenekli öğrencilerin parasız yatılı ikamet edip öğrenim görebilecekleri bir ilim lisesi açılması olarak dile getirilmiştir. MEB Orta Öğretim Genel Müdürü Osman Ülkümen liderliğinde; MEB Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi Remzi Öncül, Ord.Prof.Dr. Cahit Arf, Prof.Dr. Erdal İnönü ve kimya öğretmeni Nurettin Bağ’tan meydana gelen komisyonun danışmanları olarak Prof.Dr. Eugene Northrop ve Prof.Dr. M.Pella görev yapmıştır. Bu komisyon, Fen Liselerin açılmasıyla ilgili tüm ayrıntıları içinde bulunduran bir rapor hazırlayarak bakanlığa sunmuştur (Bal, 2020).

Uluslar özel yetenekli bireylerin potansiyellerinden, ihtiyaçlar doğrultusunda en doğru ve verimli biçimde faydalanma önemli bir kazanım olarak görülmektedir. Türkiye’de de bu ihtiyaç doğrultusunda, 1964-1965 eğitim-öğretim yılında Ankara Fen Lisesi eğitime başlamıştır (Özoğlu, 1977). 2022-2023 eğitim-öğretim yılı itibarıyla Türkiye’de, 345 fen

lisesinde 142 bin öğrenci eğitim almakta ve 9951 öğretmen görev yapmaktadır (MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2022).

### ***Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri***

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türkiye’de müzik ve sanat eğitimi incelendiğinde, müzik alanında Musiki Muallim Mektepleri ve Müzik Seminerleri uygulamaları görülmektedir. 1975 yılında müzik seminerleri uygulamasına son verilince, bu alanda 14 yıl sürecek bir boşluk başlamış ve 14 yılın sonunda 1989 yılında Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri (AGSL) açılmıştır. Zaman içinde AGSL’lerin sayısında görülen artış, sanat eğitiminin Türkiye’de rağbet gördüğünün kanıtıdır. AGSL ile Türkiye’de sanat eğitimi, ilk kez önemli bir yer kaplamış ve hak ettiği değerde ele alınmıştır (Öztopalan & İşgörür , 2010). AGSL’lerin genel amacı, ilgili yükseköğrenim bölümlerine vasıflı ve yetenekli öğrencileri aktarabilmektir (Türkmen, 2006).

### ***Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Lisesi (TEVİTÖL)***

Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Lisesi (TEVİTÖL), Sezai Türkeş tarafından 1993 yılında merhume eşi İnanç Türkeş’in adına yaptırılmıştır. Türkiye’de ÖYÖ için açılmış ilk lisedir. Mali sebeplerden dolayı Türk Eğitim Vakfı (TEV)’na devredilen okul, eğitim ve öğretim hayatını sürdürmektedir (TEVİTÖL, 2023). Bu lisede, ÖYÖ tanılanırken 3 aşamadan geçilmektedir. İlk aşamada ailelerin önerdiği öğrenciler, Progresif Matrisler Grup testine tabi olurlar. Bu aşamayı geçen öğrencilere, WISC-R Zekâ Ölçeği uygulanarak bireysel olarak değerlendirilirler. Son aşamada ise, öğrencilerin matematik, fen bilimleri, matematik, dil sanatları, resim ve müzik alanlarındaki başarıları gözlenir ve değerlendirilir (Bildiren & Uzun, 2007).

### ***Beyazıt Ford-Otosan İlköğretim Okulu***

MEB 2002 tarihinde, İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi ile bir protokol imzalamıştır. Bu protokol doğrultusunda Beyazıt Ford-Otosan İlkokulu, artık üstün zekâlı

öğrencilerin tam gün eğitim alabileceği bir ilkokul olacaktır. 2002-2003 eğitim-öğretim yılında ilkokul, imzalanan protokole uygun şekilde eğitim öğretim hayatına başlamıştır (MEB Beyazıt Ford Otosan İlkokulu, 2020). Bu ilkokul; öğretmenlerinin özel yetenekliler için uygun eğitimleri almamış olmaları, tanılamanın tarafsızlığına olan inancın yitirilmesi, özel yeteneğe hitap eden bir müfredatın olmayışı, fiziksel şartların yetersizliği gibi sebepler öne sürülerek 2013 yılında MEB tarafından kapatılmıştır (Üstün Zekalılar Enstitüsü, 2016).

### ***Sosyal Bilimler Liseleri***

Sosyal disiplinlerde yüksek performans gösteren bireylere yönelik lise açılması ihtiyacı, 1940 yılından beri dile getirilen bir fikirdir. Ancak bu ihtiyacı karşılayacak liselerin açılması, 2003 yılında mümkün olabilmıştır. Bu liselerin amacı, sosyal bilimler alanında eğitim veren üniversite bölümlerine öğrenci yetiştirmektir. Bu liseler; öğrencilerin hazırlık sınıfının ardından dört yıl eğitim aldıkları, yatılı veya gündüzlü eğitim alınabilen, karma liselerdir (Boybeyi & Boybeyi, 2007). Bu okullarda, bir şubede en fazla 34 öğrenci bulunabilir. 2022-2023 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, Türkiye’de 93 Sosyal Bilimler Lisesinde; 14.141 öğrenci eğitim almakta ve 3.080 öğretmen görev yapmaktadır (MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2022).

### ***Çocuk Üniversiteleri***

Çocuk Üniversiteleri’nin temel amacı; okullarda bulunmayan uzmanlık bilgisini öğrencilere sunup bilimsel farkındalık yaratmak, öğrencilerin eleştirel sorular sorabildikleri, bağımsızca kendilerini anlatabildikleri rahat bir ortamda öğrenmeyi gerçekleştirmelerini sağlamaktır. Bu sayede öğrenciler, kendi bakış açılarını oluşturup, olay ve durumları kendileri muhakeme ederek yorumlamayı öğrenebilirler. Çocuk üniversiteleri (ÇÜ) bu bakış açısıyla, değişik modellerle pek çok ülkede faaliyet göstermektedirler (Ankara Üniversitesi, 2023). İlk ÇÜ, 1993 yılında İngiltere Birmingham’da faaliyete başlamıştır. Avrupa Çocuk Üniversiteleri Ağının (EUCU.NET) sloganı, “Olağanüstü bir öğrenme kapasitesi ve biricik yetenekleri ile her çocuk keşfedilmeyi beklemektedir” şeklindedir. Bu slogandan da anlaşılacağı üzere

çocuk üniversitelerinin önemli amaçlarından bir tanesi de fakir, dışlanmış ve dezavantajlı çevrelerden gelen bireylerin de zengin eğitim olanaklarından istifade edebilmelerini ve bu sayede var olan yeteneklerini besleyip gösterme şansı bulmalarını sağlamaktır. Çocuk Üniversiteleri, her yaştan ve çevreden çocuğun bilimle küçük yaşlardan itibaren tanışıp yeteneklerini açığa çıkarabilecekleri ortamlarda bulunmalarını sağlamayı hedeflemektedirler (Bilim Şenliği, 2023).

### **Ankara Üniversitesi Çocuk Üniversitesi**

Ankara Üniversitesi'nde Çocuk Üniversitesine hazırlık olarak; TÜBİTAK Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı'nın yardımlarıyla, Toprak Bilim Okulu ve Yaratıcı Fikirler Projeleri adlı programlar açılmıştır. Yenilikçi bilim eğitimleri verilen bu programların rağbet görmeleri üzerine; Yaşam Bilimleri Okulu, Küçük Bahçevanlar, Gökbilim Okulu ve Böcek Şenlik Okulu programları açılmıştır. 2009 yılında, EUCU.NET (Avrupalı Çocuk Üniversiteleri Ağı)'e üye olan Ankara Üniversitesi Çocuk Üniversitesi; Danimarka'daki Kopenhag Üniversitesi Çocuk Üniversitesi ile ikili iş birliği içindedir. Çocuk Üniversitesi, 2009'dan beri Ankara Üniversitesi bünyesinde faaliyet göstermektedir (Ankara Üniversitesi, 2023).

### **İstanbul Üniversitesi Çocuk Üniversitesi**

2010 yılında kurulan İstanbul Üniversitesi Çocuk Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde dersler, İstanbul Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından verilmektedir. Merkezde ilk, orta ve lise düzeyinde öğrenciler, eğitim almaktadırlar. Çocuk ve gençlerin bilime ilgisini arttırmayı ve bilime olan bakış açılarını doğru bir şekilde biçimlendirmeyi hedefleyen merkezde; yaz okulu, kış okulu, hafta sonu programları, bilimsel geziler, bilimsel modüller, workshoplar ve sosyal sorumluluk projeleri hazırlanmaktadır. Bu çalışmalar kapsamında, 2000'e yakın öğrenci etkinliklere katılım göstermiş ve bunlardan 300'ü etkinliklere burslu olarak katılmıştır (İstanbul Üniversitesi, 2023).

### **Trakya Üniversitesi Çocuk Üniversitesi**

2010 yılında kurulan Trakya Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi Trakya Çocuk Üniversitesi; Edirne İli Valiliği, Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Trakya Çocuk Dergisi iş birliği ile çalışmalarını sürdürmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2010).

### **Anadolu Üniversitesi Üstün Yetenekliler Eğitim Programları**

TÜBİTAK ve Anadolu Üniversitesi'nin ortak çalışmaları ile Anadolu Üniversitesi Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı tarafından bir program olarak ortaya konan Üstün Yetenekliler Eğitim Programları (ÜYEP); 2014 yılından itibaren uygulama ve araştırma merkezi olarak hizmet vermektedir. ÜYEP'in amacı; zekâ, üstün zekâ ve yaratıcılıkla ilgili bilimsel çalışmalar yapmak, özel yetenekli öğrencileri tanılamak ve yetenek ve becerilerini en iyi düzeye çıkarmalarında onlara rehberlik etmek, özel yetenekli bireylere özel eğitim ve rehberlik fırsatları sunmaktır (Anadolu Üniversitesi, 2019).

### **İnönü Üniversitesi Üstün Yetenekliler Araştırma ve Uygulama Merkezi**

İnönü Üniversitesi Üstün Yetenekliler Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliğine göre bu merkezin amacı aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

- a) Türkiye'de, Türkçe konuşan ülkelerde ve diğer ülkelerdeki üstün yetenekli öğrencilerin bilim insanı olarak yetişmelerine katkı sağlamak için, çeşitli alanlarda zenginleştirilmiş, farklılaştırılmış ve bireyselleştirilmiş eğitim programları, bilim ve doğa kampları, yaz ve kış bilim okullarında etkinlikler düzenlemek,
- b) Üstün yeteneklilere yönelik ülke ölçeğinde stratejik bilgi üretmek, bilimsel araştırmalar yapmak, yapılanları değerlendirmek ve bilgi merkezi oluşturmak,
- c) Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili politikalar oluşturmak, mevcut politikaları değerlendirmek ve güncelleştirmek,
- ç) Üstün yeteneklilerin eğitimi, istihdamı ve beyin gücü ilişkilerini incelemeye planlamaya ve uygulamaya katkıda bulunmak." (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2009)

### **Karabük Üniversitelerinde Üstün Yetenekliler Araştırma ve Uygulama**

#### **Merkezleri**

2011 yılında kurulan merkezin ana amacı; özel yetenekli bireylerin ihtiyaç duydukları rehberlik ve özel eğitim fırsatlarını onlara sunarak, kendilerini fark etme ve potansiyellerini üst düzeyde geliştirme imkânı tanımaktır. Bu merkeze 7-14 yaş aralığındaki öğrenciler; bilim, teknoloji ve yetenek alanlarında laboratuvar ve atölyelerde eğitim almaktadırlar.

## **Destek Eğitim Odaları**

2015-2019 MEB Stratejik Planı'nda bulunan Destek Eğitim Odaları (DEO) tanımı aşağıda olduğu gibidir.

“Destek Eğitim Odaları: Okul ve kurumlarda, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler için özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak özel eğitim desteği verilmesi amacıyla açılan odaları ifade eder. Özel Yetenekli Bireyler: Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon ve özel akademik alanlarda yaşlıtlarına göre daha yüksek düzeyde performans gösteren bireyi ifade eder. “

Özel Eğitim Yönetmeliği 4.maddesinde ise DEO'lar; örgün eğitimin içinde yaşlıtlarıyla aynı ortamda eğitim alan özel yetenekli bireyler için, ihtiyaç duyduklarında faydalanabilecekleri özel yetenekli bireylere hitap eden çalışmaların yapılabildiği odalar olarak tanımlanmıştır. Eğer okullarda özel yetenekli birey varsa ve talep ederse, onlar için DEO'larının açılacağı vurgulanmaktadır. Madde 25'te ise, bir okulda DEO açılması için öncelikle il veya özel eğitim hizmetleri kurulunun önermesi ve ardından il veya ilçe milli eğitim müdürlüklerinin DEO açabilecekleri belirtilmiştir. Madde 25'te ayrıca, DEO'larda verilecek eğitimin içeriği şu şekilde anlatılmaktadır (MEB, 2018).

- a) Eğitim alacak öğrenciler, bu öğrencilere okutulacak dersler ile öğrencilerin alacağı haftalık ders saati BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda belirlenir. Bu planlama haftalık toplam ders saatinin yüzde kırkını aşmayacak şekilde yapılır.
- b) DEOsında görev alacak öğretmenlerin çalışma programları okul yönetimince yapılır.
- c) Destek eğitim alacak öğrenci sayısına göre okullarda birden fazla DEOsı açılabilir.
- ç) DEOsında öğrencilerin eğitim performansları dikkate alınarak bire bir eğitim yapılır. Ancak, BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda gerektiğinde eğitim performansı aynı seviyede olan öğrencilerle bire bir eğitimin yanında en fazla 3 öğrencinin bir arada eğitim alacağı grup eğitimi de yapılabilir.
- d) Destek eğitim BEP geliştirme biriminin planlaması doğrultusunda okulun ders saatleri içinde veya dışında ihtiyaç halinde hafta sonu da planlanabilir. Öğrenciye ders saatleri içinde eğitim verilecekse destek eğitim alması planlanan dersin saatinde o derse ilişkin eğitim verilir.
- e) Özel yetenekli öğrencilerin yetenek alanları doğrultusunda takip ettikleri dersler DEO'sunda zenginleştirme ve hızlandırma yoluyla farklılaştırılarak verilir. Bu programlar öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programı ile bütünlük oluşturacak şekilde plânlanır ve yürütülür.
- f) DEO'sunda; öğrencilerin eğitim ihtiyaçları takip ettikleri eğitim programı ve öğrencilerin kayıtlı oldukları kademe esas alınarak özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenleri okul yönetiminin teklifi doğrultusunda il veya ilçe millî eğitim müdürlüklerince görevlendirilir.
- g) İlkokul ve ortaokullardaki DEO'larında özel yetenekli öğrencilere eğitim vermek üzere üst kademelerde görev yapan alan öğretmenleri de görevlendirilebilir.
- ğ) Okul müdürü ve müdür yardımcıları DEO'larında görevlendirilmez.”

DEO'lar, özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerini her an geliştirebilmeleri için onlara fırsat sunan önemli bir uygulamadır. Ancak bu uygulamada da belli sorunlar baş göstermektedir. Örneğin Tortop ve Dinçer (2017)'in DEO'larda eğitim veren sınıf öğretmenleri ile yaptıkları araştırma sonucunda; buralarda görev yapan öğretmenler, almış oldukları hizmet içi eğitimi eksik bulduklarını ve kendilerini özel yetenekli öğrencilerin karşısında yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Özel yetenekli bireylerin aileleri; çoğunlukla çalışmalara olumlu yönde destek olduklarını dile getiren öğretmenlerin yeterli olmadığını, özel yetenekli bireylerin eğitimleri konusunda daha çok eğitim alırlarsa bu öğrencilere daha faydalı olabileceklerini belirtmişlerdir.

### ***ARGEM Modeli***

2017'de açılan ARGEM (Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi Lisesi) ile özel yeteneklilerin eğitimi, farklı bir boyut kazanmıştır. Özel yetenekli bireylerin tam gün eğitim alabildikleri ARGEM Ortaokulu ve Lisesi, Türkiye için ilk olma niteliği taşıyan bir uygulamadır (MEB , 2022). 4.ve 8.sınıfa giden ve belirli zekâ düzeyinin üstünde olan BİLSEM öğrencileri veya BİLSEM öğretmenler kurulu tarafından önerilen öğrenciler, ARGEM'e yönlendirilmektedirler. Aday gösterilen öğrenciler, yaz döneminde bazı eğitimlere dahil olmaktadır ve bu süreçte belirlenen kriterlere göre değerlendirilmektedirler. Bu değerlendirmenin ardından başarı gösteren öğrenciler, okula kayıt yaptırabilmektedirler. Öğrenciler; ARGEM'de hızlandırılmış, zenginleştirilmiş ve özel yetenekli bireylere uygun bir öğretim programı çerçevesinde eğitim almaktadırlar (Çitil & Sak, 2020). 2021 yılı itibariyle, bir adet ARGEM Özel Yetenek Ortaokulu bulunmaktadır. Burada; 60 kız ve 70 erkekten oluşan 130 öğrenci eğitim almakta, 9 öğretmen görev yapmaktadır. Lise bölümünde ise; 51 kız, 86 erkek toplam 137 öğrenci eğitim alırken 13 öğretmen görev yapmaktadır (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021).

### ***Türkiye’de BİLSEM Modeli***

BİLSEM’lerin kuruluşunun temeli, Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan döneminde (1992), bakanlık bünyesinde Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün kurulması ve bu genel müdürlüğe ait 3 daire başkanlığı ve 25 şubenin açılmasıyla atılmıştır. Özel gereksinimli bireylere yönelik şubelerin yanında, üstün yeteneklilerle ilgili ilgili bir şubenin açılması, özel yeteneklilere yönelik çalışmaları hızlandırmıştır. Sonraki süreçte; Prof. Dr. Necate Baykoç’un yurtdışında pek çok uygulamayı değerlendirmesi, ülkemizin kültürel, sosyal, ekonomik ve eğitim şartlarını göz önünde bulundurarak özgün bir model oluşturması sonucu BİLSEM’ler, Ek Ders Uygulama Okulu adıyla açılmışlar ve ardından Bilim Sanat Merkezi olarak adlandırılmışlardır. BİLSEM ile ilgili pilot uygulamalar Ankara, İstanbul, İzmir, Bayburt ve Denizli’de yapılmıştır (Baykoç, 2004). MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı 2020-2021 yılları istatistikleri verileri göstermektedir ki; 2021 itibariyle Türkiye’de 362 BİLSEM vardır. Bu BİLSEM’lerde; 34.227 kız ve 31.509 erkek olmak üzere 65.736 öğrenci eğitim almaktadır (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021). ÖRGM, 2022 yılı itibariyle Türkiye’de 379 BİLSEM’in olduğunu ve BİLSEM’lere ulaşımı kolaylaştırmak için ilçelere de BİLSEM’lerin açılacağını bildirmektedir (MEB, 2022). Bu bilgilerden de anlaşıldığı üzere, ilkökul çağından başlayıp lise son sınıfa kadar ÖYB’lere özel eğitim desteği veren BİLSEM’ler; Türkiye’nin özel yetenek alanında hizmet veren en yaygın ve önemli kamu kuruluşudur. BİLSEM’lerin işleyişi, BİLSEM Yönergesi ile sağlanmaktadır. BİLSEM Yönergesi; öğrenci seçim şekli, öğretmen seçimi şartları, yönetici seçim şartları, eğitim öğretim süreci, eğitim programları ve eğitim verilecek olan fiziksel ortama dair politikalar doğrultusunda oluşturulmuştur (Özek, 2021).

MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından yayınlanan Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020-2021 adlı belgesinde BİLSEM;

“Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur.”



şeklinde tanımlanmıştır. (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021)

Bilgili (2000), Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Sorunu adlı makalesinde; bu çocukların eğitiminin, psikolojik, sosyolojik, felsefi, stratejik, iktisadi, bilimsel ve teknolojik öneminden bahsetmiştir. Özel yeteneklilerin ülkelerde zor ve az bulunan bir kaynak olduğunu vurgulayan Bilgili, bu güçten yararlanabilmenin en önemli yolunun özel yeteneklilerin eğitimine dair derin bir anlayış ve felsefeye sahip sürdürülebilir politikalar üretmek olduğunu belirtmiştir (Bilgili, 2000). BİLSEM 'ler, Türkiye'de bu görevi 1994 yılından beri sürdürmektedirler. BİLSEM uygulaması sayesinde ülkedeki özel yetenekli bireyler, sistemli bir şekilde taranmaya ve tanılanmaya başlamıştır. Öğretmenler ve aileler, özel yetenek kavramını araştırmaya ve özel yetenekli bireylerle ilgili farkındalık kazanmaya başlamışlardır.

### **BİLSEM Yönergesi**

BİLSEM Yönergesi, MEB'e bağlı BİLSEM'lerin kuruluş, eğitim ve öğretim, yönetim ve işleyişi ile ilgili yöntem ve kuralları ortaya koyan en önemli belgelerden biridir. BİLSEM Yönergesi; BİLSEM'lere devam edecek öğrencilerin seçilmesi, kayıt kabul işlemleri, öğretmenlerin seçilmesi ve hizmet içi eğitimleri ile bilim ve sanat merkezlerinde gerçekleştirilecek eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esasları içine almaktadır. BİLSEM yönergesi, son olarak 2019 yılında yenilenmiştir. Son hali, 2019 Aralık ayında MEB Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmıştır (MEB, 2019).

BİLSEM Yönergesi, 1739 sayılı Kanun'u temel alan ve sadece özel yeteneklilere yönelik hazırlanmış, yegâne hukuki metin olması sebebiyle önemlidir (Çetinkaya & Döner, 2012).

BİLSEM Yönergesinde (2019), 10 bölüm bulunmaktadır. Bu bölümler sırasıyla;

Birinci bölüm; amaç, kapsam, dayanak ve tanımlar.

İkinci bölüm; BİLSEM'lerin açılış amaçları ve ilkeleri.

Üçüncü bölüm: tanılama süreci.

Dördüncü bölüm: kayıt, kabul, nakil, devam, devamsızlık ve ilişik kesme işlemleri.

Beşinci bölüm: eğitim öğretim ve uygulama.

Altıncı bölüm; kurul, jüri, birim ve komisyonların görevleri, çalışma usul ve esasları.

Yedinci bölüm; BİLSEM personeli ve görevleri.

Sekizinci bölüm; BİLSEM öğretmen seçimi ve atama.

Dokuzuncu bölüm; mezun takip sistemi.

Onuncu bölüm; çeşitli ve son hükümler.

### **BİLSEM'lerin Amaç ve İlkeleri**

BİLSEM'lerin amaç ve ilkeleri; Yönerge'nin 6. ve 7.maddelerinde özetle şu şekilde ifade edilmiştir.

“BİLSEM'lere özel yetenekli öğrencilerin ulusal ve evrensel değerleri bilen kabul eden yaratıcı yönlerini ve yeteneklerini geliştirerek topluma olumlu katkı sunan bireyler olmasını sağlamayı amaç edinirler. BİLSEM 'de aldıkları eğitim sayesinde özel yetenekli öğrencilerin; erken yaşta yetenek alanları teşhis edilir, geliştirilir, sosyal duygusal gelişimlerine katkı sunulur. Ayrıca bu öğrencilerin bilimsel düşünce ile sanatı birleştirip üreten çözüm ortaya koyan, buluş yapan, bilimsel çalışma düzenine sahip, proje tasarlayıp uygulayabilen bireyler olma yolunda ilerlemeleri sağlanır. (MEB, 2019)”

### **BİLSEM Öğrenci Tanılama Politikaları**

Türkiye'de tanılama; Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 1.maddesinin d bendinde "Tanılama, eğitsel amaçla, bireyin tüm gelişim alanlarındaki özelliklerinin belirlenerek değerlendirilmesi sürecini ifade eder." şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 2019). BİLSEM öğrenci tanılama usulleri ise, BİLSEM Öğrenci Tanılama Kılavuzunda açıkça belirtilmiştir. Bu kılavuza göre tanılama sürecine, 1, 2 ve 3. sınıf seviyelerinde yetenek alanı/alanlarında aday gösterilen öğrenciler dâhil olabilmektedir. Öğrenci yönlendirmeleri için öncelikle okulda bir Öğrenci Yönlendirme Komisyonu kurulmaktadır. Bu komisyonda; okul müdürü başkanlığında müdür yardımcıları, rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar ve 1, 2 ve 3. sınıf seviyelerinden okul müdürünün belirleyeceği en az birer sınıf öğretmeni bulunmaktadır.1, 2 ve 3. sınıf düzeyinde her bir yetenek alanı için, sınıflardan öğrenci sayısının %20'si aday gösterilebilmektedir. Bir öğrencinin en çok iki alandan aday gösterilebildiği tanılama, aday gösterilen öğrenciler için sınıf öğretmenleri tarafından gözlem formu doldurulup, okul yönlendirme komisyonuna teslim edilmektedir. Okul

Yönlendirme Komisyonu'nun onayladığı öğrencilerle ilgili bilgiler, sınıf öğretmeni tarafından MEBBİS / e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi Modülüne işlenmektedir (MEB, 2023).

### **Ön Değerlendirme Uygulamaları**

Öğrenci seçiminde ön değerlendirme; genel zihinsel yetenek alanı öğrencileri ile resim ve müzik yetenek alanı öğrencileri için farklı şekilde uygulanmaktadır. Genel zihinsel yetenek alanından yönlendirilen öğrenciler, il tanılama sınav komisyonlarının belirledikleri uygulama merkezlerinde tablet sınavına tabi olurlarken, resim ve müzik yetenek alanından yönlendirilenler ise kayıtlarının olduğu okullarda ön değerlendirmeye tabi tutulmaktadır (**MEB, 2023**). Genel zihinsel yetenek alanı ön değerlendirme uygulamalarında görev alacak öğretmenler seçilirken; RAM ve BİLSEM'lerde görev yapan öğretmenler, MEBBİS yöneticileri, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğüne illerde görevlendirilen koordinatörler ve eğitimciler görev alabilmektedir. Resim ve müzik yetenek alanları ön değerlendirme uygulamaları, elektronik ortamda sınıf öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu uygulamayı kolaylıkla ve doğru şekilde yapabilmeleri için; sınıf öğretmenlerinin kişisel MEBBİS sayfalarında bulunan MEBBİS BİLSEM İşlemleri Modülü'ndeki Bilim ve Sanat Merkezleri Müzik ve Resim Yetenek Alanları Ön Değerlendirme Uygulayıcı Kılavuzu, yayınlanacaktır (MEB, 2023).

### **Bireysel Değerlendirme Uygulamaları**

Ön Değerlendirme uygulamasında MEB'in tespit ettiği puanı geçen öğrenciler, bireysel değerlendirme uygulamasına tabi olabilmektedirler. Genel zihinsel alan bireysel değerlendirme uygulamaları RAM'larda, resim ve müzik yetenek alanı bireysel değerlendirmeleri ise BİLSEM'lerde yapılmaktadır (MEB, 2023).

#### *Genel Zihinsel Yetenek Alanı Bireysel Değerlendirme Uygulamaları*

Bu alandan bireysel değerlendirme hakkı kazanan öğrenciler, MEB'in belirlediği zekâ ölçeği/testine bu tabi tutulurlar. Bu testler, bakanlığın belirlediği uygulayıcılar tarafından uygulanır. Uygulamalar yapılırken, velilerle uygulayıcılar karşı karşıya gelmezler ve

öğrencilerin uygulamaya girdikleri andan bitirip veliye teslim edildikleri ana kadar geçen süreçten kurum müdürlükleri sorumludur (MEB, 2023).

#### *Resim ve Müzik Yetenek Alanı Bireysel Değerlendirme Uygulamaları*

Resim yetenek alanı bireysel değerlendirmeleri, BİLSEM'lerde bu alanda uzman öğretmenler tarafından bakanlığın belirlediği ölçütler göz önünde bulundurularak yapılmaktadır. Değerlendirmeye alınan aday öğrenciler için ihtiyaç duyulan malzemeler, değerlendirme alanında hazır edilmektedir. Müzik yetenek alanı öğrencileri için değerlendirmeye yönelik hazırlanan Örnek Uygulama Videosu, <http://orgm.meb.gov.tr> adresi üzerinden ulaşıp izletilebilmektedir. İlgili videonun, her oturum öncesinde öğrencilere uygulama merkezi müdürlüklerince izletilmesi zorunludur (MEB, 2023).

Bilim ve Sanat Merkezleri; öğrenci tanılama ve yerleştirme kılavuzunda belirtilen esaslar doğrultusunda, ön değerlendirme ve bireysel değerlendirme sonuçlarına itiraz edilebilmektedir (MEB, 2023). Özel yeteneklilerin tanılama sürecinde; geçerli ve güvenilir zekâ testlerinde sürekli olarak 130 IQ ve daha yukarı puan alanlar, çok üstün kabul edilerek BİLSEM'e kayıt hakkı kazanmaktadır. Bu alandaki çalışmalar incelendiğinde, özel yetenekli bireylerin tanılanmasında sadece zekâ testlerini temel veri olarak ele almak yeterli değildir. Bir öğrencinin özel yetenekli olduğunu tespitite; IQ testleri %60, öğretmenler %45, yaratıcılık testleri %10, akademik testler ise %60 oranında doğru sonuca ulaşabilmektedir. IQ testleri ve başarı testlerinden birlikte yararlanıldığında ise, %90'a yakın doğru sonuca ulaşılabilirdiği görülmektedir (Sak, 2014). Zekâ testleriyle ilgili olarak Türkiye'de yapılmış en önemli çalışmalardan biri, Anadolu Üniversitesi Üstün Yetenekliler Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÜYEP) araştırmacılarınca ortaya konulan Anadolu-Sak Zekâ Ölçeği (ASİS)'dir. MEB, 2017 yılından beri ASİS'i özel yeteneklilerin tanılanması amacıyla kullanmaktadır. Tanılama çalışmaları yıldan yıla geliştirilmiş olsa da bazı eleştirilere hedef olmaktadır. MEB İç Denetim Başkanlığı İç Denetim Raporu (2010)'ndaki Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi Bölümü'nde; tanılama sürecine dair ortaya konulan veriler incelendiğinde, yönlendirme yapan sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli bireylerin özellikleri hakkında bilgi sahibi olmadıkları sonucuna varılabilir. Ayrıca yine bu raporda belirtildiği üzere, tanılanan

öğrencilerin büyük çoğunluğunun sosyoekonomik düzeyi, yüksek ailelerden geldikleri tespit edilmiştir.

Bu nedenle, kullanılan zekâ testlerinin kültürel ve sosyoekonomik farklılıklara duyarlı olması önem arz etmektedir. Ayrıca son zamanlarda ÖYE'nin popüler hale gelmesi sonucu öğrencileri tanılamak, veli ve öğretmenler arasında bir furyaya dönüşmüştür. Meraklarını gidermek isteyen veli ve öğretmenler, sonuçlarını düşünmeden hareket etmekte ve bireylerin etiketlenerek zarar görmelerine sebep olabilmektedirler (Akt:Leana-Taşçılar, 2014).

### **BİLSEM'e Öğretmen Seçimi Politikaları**

MEB İç Denetim Başkanlığı İç Denetim Raporu (2010)'nda bulunan Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi Bölümü'nde; BİLSEM öğretmen seçme politikaları konusunda pek çok eksiğe değinilmiştir. 2010 yılında BİLSEM'lerin ihtiyaç duyduğu öğretmenler seçilirken, seçme kriterleri ve sınav şekline dair bilgiler Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından valiliklere iletilmekteydi. Valilikler imza karşılığı öğretmenlere duyuru yapılmasını sağlıyor, başvurular sonucunda seçilen öğretmenler hizmet içi eğitim kursuna alınıyorlardı. Aday öğretmenler, kurs esnasında proje hazırlamakta ve kurs bitiminde bir sınava tabi tutulmaktaydılar. Test sınavı sonrasında, bakanlıkta yapılan bir mülakata tabi tutulmaktaydılar. Test puanının %35'i, proje sürecinin %35'i ve mülakatın %30'u değerlendirilerek, aday öğretmenlerden en az 70 puan alanlar, BİLSEM öğretmeni olmaya hak kazanıyorlardı. 05 Temmuz 2007 tarih ve 3562 sayılı Makam Onayı ile; bilim ve sanat merkezlerine atanacak öğretmenler için bazı ölçütler ortaya konulmuş ve Akademik Lisansüstü Eğitim Sınavından (ALES) sözel bölümler için en az 60 puan ve sayısal bölümler için ise en az 65 puan almış olmak şartıyla başvuru hakkı verilmiştir (MEB, 2010).

Bilim ve Sanat Merkezlerine öğretmen olmak için başvuru şartları 2022 yılı BİLSEM Öğretmen Seçme ve Atama Kılavuzu'nda şu şekilde ifade edilmiştir.

“Zorunlu çalışma gerektiren yerler dışındaki eğitim kurumuna atanacaklar bakımından, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğine göre 30.09.2022 tarihi itibarıyla zorunlu çalışma yükümlülüğü tamamlanmış, zorunlu çalışma yükümlülüğünden muaf tutulmuş ya da zorunlu

çalışma yükümlülüğü ertelenmiş olmak. Başvuru tarihinin ilk günü itibarıyla Bakanlığımız kadrolarında adaylık dâhil en az 3 yıl öğretmen olarak görev yapmış olmak.) Bakanlığımız resmî eğitim kurumlarında 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek 4'üncü maddesi kapsamında sözleşmeli öğretmen olarak görev yapmakta iken üç yıllık çalışma süresi sonunda öğretmen kadrosuna atananlar bakımından, öğretmen kadrosuna atandıkları tarihten itibaren başvurunun son günü itibarıyla bir yıllık çalışma süresini tamamlamış olmak, Öğretmen olarak görev yapmakta olduğu ilin bilim ve sanat merkezlerinden en az birinde atama alanında boş kontenjan bulunması. 20.02.2014 tarihli ve 9 sayılı Kurul Kararı ile belirlenen Atama Yapılacak Alanlar Çizelgesi'nde (EK-1) yer alan bir alanda başvuru tarihi itibarıyla öğretmen olarak görev yapıyor olmak.”

Bu şartları karşılayan öğretmenler BİLSEM öğretmeni olmak için başvuru yapabilmektedirler. BİLSEM Öğretmen Seçme ve Atama Kılavuzunda (2022) Öğretmen seçme kriterlerinin ana başlıkları;

1. Eğitimler.
2. Ödüller.
3. Son 5 yıl içinde yapılmış projeler (TÜBİTAK 2204 Araştırma Projeleri, TÜBİTAK Bilim ve Toplum Projeleri, TÜBİTAK 4006 Projeleri, TÜBİTAK Bilim Olimpiyatları, TÜBİTAK Uluslararası Yarışmalar, Teknofest, eTwinning ve diğer projeler.
4. Fikri mülkiyet ve sınai haklar (Marka/Tasarım tescili almış olmak. (En fazla 1), faydalı model tescili almış olmak. (En fazla 1), patent tescili almış olmak. (En fazla 1))
5. Yayınlar.
6. Sanatsal faaliyetler.
7. Çalıştay, kongre ve hizmetçi eğitim.
- 8 Yabancı dil.

BİLSEM öğretmen adayları, eğer bu alanlardaki çalışmalarından aldıkları puan yeterli olursa sözlü sınava girmeye hak kazanırlar. BİLSEM Öğretmen Seçme ve Atama Kılavuzunda (2022) sözlü sınav ölçütleri de şu şekilde belirtilmiştir;

1. İletişim becerileri, özgüveni ve ikna kabiliyeti.
2. Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü.
3. Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklık.
4. Liyakat ve toplum önünde temsil yeteneği.
5. Güncel bilgi, yaratıcılık ve isteklilik.

Sözlü sınava katılan öğretmenlerin tercih yapmaya esas puanları; il öğretmen değerlendirme komisyonu tarafından Değerlendirme Kriterleri Formu üzerinden belirlenen puanın %60'ı ile sözlü sınavdan alınan puanın %40'ı toplanarak belirlenmektedir (MEB, 2022).

BİLSEM Öğretmen seçimlerinde, pek çok ölçütlere dikkat edildiği görülmektedir Ancak Özkan (2009)'ın belirttiği üzere; öğretmen ve yöneticilerin gelişimine katkı sağlayacak üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerleri yeterli değildir. Ayrıca BİLSEM'ler arası öğretmen atamalarının yapılamaması, alanda yetişmiş öğretmenlerin istihdamı açısından merkezlerin etkililiğini düşürmektedir (Özkan, 2009). MEB Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan Bilim Sanat Merkezleri Yönergesi madde 41'de, bu merkezlerde görev yapan öğretmenlere her yıl periyodik olarak hizmet içi eğitim verileceği belirtilmektedir. MEB Hizmet İçi Eğitim Planları yıllara göre incelendiği zaman, bunun yeterince yerine getirilmediği açık bir şekilde görülmektedir. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim sürecine; gereken önemin verilmediği, bir programsızlık ve sistemsizliğin olduğu görülmektedir. BİLSEM öğretmenlerinin kendilerini geliştirmeleri için branşlara özel olarak hazırlanan bölgesel hizmet içi eğitim seminerinde; hizmet içi eğitimin ihtiyaç değerlendirme çalışması, birkaç ili kapsayacak şekilde yapılmalı, fakat uygulama kesinlikle yerel düzeyde olmalıdır (Gökdere & Çepni , 2005).

### **BİLSEM Yönetici Seçim Politikaları**

05 Şubat 2021 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlana 31386 sayılı Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği'nin 6.maddesinin 1.fıkrasının, c bendinde, BİLSEM yöneticisi olma şartı aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

“Özel eğitim kurumlarına müdür olarak görevlendirileceklerde; bilim ve sanat merkezleri için bilim sanat merkezinde kadrolu olarak görev yapmış olmak, rehberlik ve araştırma merkezleri bakımından Rehberlik, diğer özel eğitim kurumları bakımından Özel Eğitim öğretmeni olmak,”

Bu maddeden de anlaşıldığı üzere BİLSEM'lerde yönetici olmak için; Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği'nde belirtildiği üzere, önce yazılı bir sınavdan geçmek gerekmektedir. Ardından sözlü sınav ve

bu aşamalara ek olarak BİLSEM'lerde kadrolu olarak daha önceden çalışmış olma şartı aranmaktadır. BİLSEM yöneticilerinin görev ve sorumluluklarına dair bilgilere, BİLSEM Yönergesi'nde ulaşılabilmektedir. Ancak bu yönergede, BİLSEM yönetici seçme sürecine dair açıklamaya rastlanmamıştır. Yıllar içinde yönetmeliklere eklenen ek dosyalarda BİLSEM yöneticisi olma şartları, duruma ve ihtiyaca bağlı olarak değiştiği görülmektedir. BİLSEM yöneticisi olabilmek için; BİLSEM'de kadrolu çalışma, BİLSEM'de kadrolu veya görevlendirmeye çalışmış olma şartı bazı yıllarda getirilirken, bazı yıllarda bu şartın aranmadığı da görülmektedir. Kılıç ve Memişoğlu (2018), yapmış oldukları araştırmaları sonucunda; BİLSEM öğretmenlerinin, daha önceden BİLSEM'de çalışmış olan kişilerin BİLSEM yöneticisi olarak daha yetkin olabileceklerini düşündükleri sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenler, BİLSEM sistemine vakıf deneyimli yöneticilerin daha başarılı bir yönetim sergileyeceklerini düşünmektedirler. BİLSEM öğretmenleri, BİLSEM yöneticilerinin yazılı sınav sonucuna göre seçilmelerini arzu etmektedirler.

### **BİLSEM Eğitim Programı**

BİLSEM'de uygulanacak eğitim programlarının içerikleri ve usulleri, BİLSEM Yönergesi'nde açık bir şekilde anlatılmaktadır. BİLSEM Yönergesi'nde (ORGM,2019) belirtildiği üzere; BİLSEM'lerde dersler, örgün eğitim saatleri dışındaki zamanlarda olacak şekilde tasarlanır. Bakanlık tarafından ortaya koyulan ortak yıllık çalışma takvimine uygun olarak zenginleştirilmiş, farklılaştırılmış, disiplinler arası etkinlikler ve projeler, öğrencilerin yetenek alanlarına hitap edecek şekilde düzenlenir.

BİLSEM'de uygulana eğitim programları, BİLSEM Yönergesi'nde (ORGM,2019) şu şekilde sıralanmıştır.

“BİLSEM'e kayıtları yapılan öğrenciler; a) Uyum, b) Destek eğitimi, c) Bireysel yetenekleri fark ettirme, ç) Özel yetenekleri geliştirme, d) Proje üretimi ve yönetimi eğitim programlarına alınırlar. Programları tamamlayan öğrencilere tamamladığı her programın sonunda BİLSEM müdürlüğünce 'Program Tamamlama Belgesi' verilir.”



### **Uyum Programı**

BİLSEM Yönergesi (ORGM,2019) madde 18'de, uyum programı içeriği açıklanmaktadır. Bu maddeye göre bu program, tüm alanlardan BİLSEM'e yeni başlayan öğrencilerin adaptasyonunu sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Uyum programının amaçlarından birisi de, BİLSEM 'in amacını, görev ve vizyonunu öğrencilere anlatmaktır. Uyum programı uygulanırken bir sınıfta 10-20 kişi arasında öğrenci olabilir. Uyum programında, tüm branşlardan öğretmenler eğitim verebilmektedirler. Uyum programı süresince, öğrencilerin yeteneklerini geliştireceği BİLSEM'i tanımalarını sağlayan BİLSEM'de çalışanları, atölyeleri ve laboratuvarları tanımalarını sağlayan etkinlikler yapılır. Uyum programı bittiğinde bu etkinlikler, rehber öğretmene teslim edilir ve bir dosyada saklanır. Uyum programını bitiren görsel sanatlar ve müzik alanı öğrencileri, kendi alanlarında özel yeteneği geliştirme programına devam ederler. Görsel sanatlar ve müzik alanından tanınan bu öğrenciler, yönergenin ek kısmında belirtildiği üzere, istedikleri seçmeli atölyelere de katılabilirler.

### **Destek Eğitim Programı**

Genel zihinsel alandan tanılanmış ve uyum dönemini tamamlamış öğrenciler, bilim sanat merkezlerinde destek eğitim programına tabi olurlar. BİLSEM Yönergesi (ORGM, 2019) madde 19'da, bu programın içeriği anlatılmıştır. Destek eğitim programında; iletişim, iş birliği, grupta çalışma, öğrenmeyi öğrenme, problem çözme, bilimsel araştırma, girişimcilik, eleştirel ve yaratıcı düşünme, etkili karar verme ve teknoloji okuryazarlığı, Sosyal Sorumluluk Kaynakları Etkin Kullanma Becerileri Program Uygulama Tablosu (Ek-1) ile örtüşecek şekilde öğrencilere kazandırılmaya çalışılır. Öğretim programları, Ek 1'de belirtilen destek eğitim programını okutabilecek öğretmenler tarafından hazırlanır. Destek eğitim programı etkinliklerinin yapılacağı gruptaki öğrenci sayıları, program uygulama tablosunda belirtildiği üzere, 7-15 kişi arasında olabilir. Bu program süresince öğrencilere, proje üretime başlama imkânı da sunulur.

### **Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı**

BİLSEM Yönergesi (ORGM,2019) madde 20'de; bireysel yetenekleri fark ettirme programının içeriği anlatılmıştır. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı-1 ve Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı-2 olacak şekilde, 2 eğitim-öğretim yılı boyunca devam eder. Öğrenciler hemen hemen her branştan ders alma fırsatına sahiptirler. Farklı disiplinlerden ders alan öğrenciler, bu disiplinlerle alakalı yaratıcı etkinlikler yaparlar. Bireysel yetenekleri fark ettirme programı süresince, destek eğitiminde yapılan projelerden daha kapsamlı projeler yapılır. Bu program süresince, öğrencilerin farklı disiplinlerde gösterdikleri performanslar gözlenir ve yetenek alanları keşfedilmeye çalışılır. Bu programda amaç; öğrencilerin en çok ilgi duydukları ve yetenekli oldukları işlerle ilgili, ilerde derinlemesine çalışmalar yapabilecekleri alanların tespit edilmesidir.

### **Özel Yetenekleri Geliştirme Programı (ÖYGP)**

Özel Yetenekleri Geliştirme Programı (ÖYGP)'nin içeriği, BİLSEM Yönergesi (ORGM,2019)'nin 21.maddesinde açıklanmıştır. Genel yetenek alanından tanımlanan öğrenciler, bireysel yetenekleri geliştirme programını bitirdikten sonra, müzik ve görsel alanlardan tanımlanan öğrenciler ise uyum programını bitirdikten sonra ÖYGP'ye tabi olurlar. ÖYGP'de en dikkat edilen husus, öğrencilerin özel yetenek alanı/alanları ile ilgili bilimsel ve sanatsal çalışmalara ağırlık verilmesidir. Çalışmaların disiplinler arası olmasına özen gösterilir. Bu eğitim programında eğitim alan gruplardaki öğrenci sayısı, 5-15 kişi arasında olabilir. Bu programa devam eden öğrenciler, eğitim aldıkları disiplinler konusunda derinleşmeye başlarlar. İleri düzeyde bilgi beceri ve davranış edinmeleri ve ortaya bir ürün koymaları önemlidir. Görsel sanatlar ve müzik alanında ise, öncelikle alanın tanıtımı yapılır. Ardından öğrencilerin yetenek ve becerilerini fark etmelerini sağlayan etkinlikler düzenlenir. Farkındalık sağlandıktan sonra derinlemesine çalışmalara geçiş yapılır. Bu programa devam eden genel yetenek ile müzik ve görsel sanatlar alanından öğrenciler, öncelikle ÖYGP'nin gerektirdiği dersleri zamanında almak kaydıyla, seçmeli alan ders etkinlik ve yetenek geliştirme atölyelerinden kendi seçtikleri alanlarda faydalanabilirler (ORGM,2019).

### **Proje Üretimi ve Yönetimi Programı**

BİLSEM Yönergesi'nin 22.maddesinde, proje üretimi ve yönetimi programının içeriği açıklanmıştır. 22.maddeye göre ÖYGP'yi tamamlayan BİLSEM öğrencileri, proje üretimi ve yönetimi programına geçmeye hak kazanırlar. Bu programda, ilgi, istek ve yeteneklerine uygun olan disiplinde çalışırlar. Öğrenciler, her bir eğitim öğretim yılında en az bir proje ortaya koymalıdır. Proje konusu, danışman öğretmen rehberliğinde belirlenirken öncelik ÖYGP'de çalıştıkları alan olmak üzere istedikleri bir alanda proje hazırlayabilirler. Öğretmen, rehber konumundadır. Dönem sonlarında öğretmenler, her proje için BİLSEM modülü üzerinden proje öneri formu ve en az bir ilerleme raporu doldurmak zorundadırlar. Öğrenci bir eğitim öğretim yılı geçmesine rağmen ortaya bir proje çıkaramamışsa, durumun sebeplerinin ortaya koyulduğu bir rapor, danışman öğretmen tarafından öğretmenler kuruluna sunulmalıdır. Ayrıca eğer projelerle ortaya özgün ve yaratıcı ürünler çıkmışsa, bu ürünlerle ilgili patent, faydalı model, marka ve tasarım başvuru süreçlerine ilişkin işlemleri BİLSEM yönetimi tamamlamalıdır. Projeler, tamamlandıktan sonra öğrenci veya öğretmen tarafından BİLSEM modülüne kaydedilmelidir.

### **Projenin Hazırlanması ve Sonuçlandırılması**

Proje hazırlanırken dikkat edilecek hususlar, BİLSEM Yönergesi madde 23'te açıklanmıştır. Projeler, Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü'nün hazırlamış olduğu Proje Yazım Kılavuzu dikkate alınarak hazırlanır. Projesini tamamlayan öğrenciler, jüri önünde sunumlarını gerçekleştirirler. Eğer projede düzeltilmesi gereken yerler varsa, öğrenciler düzeltmelerini en geç üç ay içinde tamamlar ve tekrar aynı jüriye sunar. Eğer hazırlanan projenin bir patent değeri varsa, projeye ilgili patent başvurusu Genel Müdürlük tarafından yapılır.

## Eğitim ve Öğretim Süresi

BİLSEM’lerde eğitim öğretim süresi, BİLSEM Yönergesi 26.maddede açıklanmıştır. BİLSEM eğitim öğretim süreleri, 26.madde ışığında ve Ek 1’den faydalanılarak tablolaştırılmıştır.

**Tablo 2.**

*BİLSEM’ de Eğitim Öğretim Süreleri.*

BİLSEM Eğitim Programları	Öğrenci Sınıf Düzeyleri	Program Süresi	Öğretmenler
Uyum Programı	2,3 ve 4. Sınıfta başlayanlar	2 ayı geçmemeli 40 Ders saati	Öncelik Sınıf Öğretmenleri ve Rehber Öğretmenler olmak üzere tüm branşlar
Destek Eğitim Programı 1- 2	Uyum programını tamamlayan ve genel yetenek alanından tanılanmış olan öğrencilerden 2. Sınıfta başlayanlar	3 yıl	Öncelik Sınıf Öğretmenleri olmak üzere ihtiyaca uygun olarak tüm branş öğretmenleri
Destek Eğitimi Programı 1-2	Uyum programını tamamlayan ve genel yetenek alanından tanılanmış olan öğrencilerden 3. Sınıfta başlayanlar	2 yıl	Öncelik Sınıf Öğretmenleri olmak üzere ihtiyaca uygun olarak tüm branş öğretmenleri
Destek Eğitimi Programı 1-2	Uyum programını tamamlayan ve genel yetenek alanından tanılanmış olan öğrencilerden 4.Sınıfta başlayanlar	1 yıl	Öncelik Sınıf Öğretmenleri olmak üzere ihtiyaca uygun olarak tüm branş öğretmenleri
Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı (BYFP)1 ve 2	Genel Yetenekten tanılanan ve destek eğitimini tamamlamış öğrenciler 5.Sınıfta bu programa başlar.	2 yıl	BYFP1 de Öncelik ilköğretim branş öğretmenleri BYF-2 program ise öncelikli lise branş öğretmenleri
ÖYGP	BYFP 2’yi tamamlayan Genel Yetenekten Tanılanan öğrenciler	2 yıl	Öncelikli olarak Lise Branş Öğretmenleri ve ortaokul branş öğretmenleri
ÖYGP	Görsel sanatlar ve müzik alanından tanılanan öğrenciler uyum programı biter bitmez bu programa tabi olurlar.	7 yıl	Görsel Sanatlar ve Müzik Branş Öğretmenleri

Tablodan da anlaşıldığı üzere; BİLSEM Yönergesi’nde eğitim programlarına katılacak öğrenciler, programların süreleri, sorumlu öğretmenler ve program içeriklerine dair yeterli bilgi bulunmaktadır.

## Ölçme ve Değerlendirme

Programlara dair yapılacak ölçme ve değerlendirme çalışmaları, BİLSEM Yönergesi (2019) 24.maddede açıklanmıştır. Bu maddeye göre danışman öğretmenler, programların

uygulanması boyunca süreci ve sonuçları değerlendirirler. İlgili alan öğretmenleri, BİLSEM Modülünde bulunan Eğitim Programı Değerlendirme Tablosu'nu doldururlar. Eğitim boyunca yapılan gözlemler, rehber öğretmenlere teslim edilir. Rehberlik birimi ise; danışman öğretmenlerin gözlemlerine, kendilerine ait fikir ve öneriler ekler ve değerlendirme formlarını rapora dönüştürerek saklarlar. Dönem sonlarında öğrencilere ait raporlar hem idareye sunulur hem de velilere öğrenci durumları hakkında bilgi verilir (MEB, 2019).

### **Eğitim ve Öğretim Ortamı**

BİLSEM'lerde eğitim öğretim ortamı, BİLSEM Yönergesi 25.maddesinde belirttiği üzere; öncelikle ÖYÖ'lerin zihinsel gelişimlerine ve kendilerine has öğrenme stillerine uygun olacak şekilde düzenlenmektedir. BİLSEM eğitim öğretim ortamlarında, ÖYÖ'lerin yetenek alanlarını keşfedebilmeye ve onların üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye imkân sağlayacak araç, gereç ve materyaller bulunmaktadır.

BİLSEM Modülü, yine Yönerge'nin 4.maddesinin d bendinde, Bilim Sanat Merkezi Yönetim Bilgi Sistemi olarak tanımlanmıştır. Yönergenin 12.maddesinin 2.fıkrasında; BİLSEM modülü üzerinden öğrenci kayıtlarının, nakillerinin gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir. Bu modül üzerinden devam ve devamsızlık işlemleri kontrol edilmektedir. Öğrencilerin dönem sonlarında tamamlamış oldukları projeler ve danışmanları, BİLSEM yönetimince yıl sonunda BİLSEM modülüne işlenir. Bu modül, aynı zamanda ölçme değerlendirme işlemlerinin de işlendiği bir alan yaratmaktadır. Yönergenin 23.maddesinin 2.fıkrasının a bendinde, BİLSEM modülünde bulunan eğitim programı değerlendirme tablosunun, öğretmenlerce doldurularak ölçme değerlendirmenin gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir. Yönergenin 36.maddesinin 1.fıkrasının d bendinde, insan modülü üzerinde ilgili iş ve işlemleri yürütmenin, BİLSEM müdürlerinin görev ve sorumluluklarından biri olduğu belirtilmiştir (MEB, 2019).

Yönetici ve öğretmen kullanıcı adıyla BİLSEM modülü açıldığında, açılan ekranın sol tarafında karşımıza; kurum işlemleri, öğrenci işlemleri, ders program işlemleri, etkinlik

işlemleri, tanılama işlemleri, rehberlik işlemleri, rapor işlemleri ve ARGEM işlemleri sekmeleri çıkmaktadır. Bu sekmelerden, yönetici ve öğretmenler öğrencilere dair gerekli bilgileri işleyebilmektedirler. Veli ve öğrenciler de aynı sistemi kendi giriş ekranlarından giriş yaparak kullanabilmekte ve ihtiyaç duydukları bilgilere ulaşabilmektedirler.

## **Bölüm 3**

### **Yöntem**

#### **Araştırmanın Türü**

Araştırmada; akademisyenler, BİLSEM öğretmenleri, BİLSEM yöneticilerine göre özel yeteneklilerin eğitimi için uygulanan politikalar ile BİLSEM modeli, olumlu ve olumsuz yönleri açısından incelenecek ve ortaya çözüm önerileri konulacaktır. Bu amaçla araştırmada; nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılacaktır. Yıldırım ve Şimşek (2016)'e göre; durum çalışmalarında bir durumla ilgili ortam, birey, olay ve süreçler bütüncül bir bakış açısıyla ele alınır ve durumdan etkilenişleri ile ayrıca durumu etkileyişleri üzerinde durulur (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

#### **Çalışma Grubu**

Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'de bulunan üniversitelerin özel yetenekliler ile ilgili çalışan 9 akademisyen, Ankara ilinde bulunan 9 BİLSEM müdürü ve Ankara ilinde çalışan 10 BİLSEM öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme çeşitlerinden biri olan Maksimum Çeşitlilik Örneklemesi kullanılacaktır. Maksimum Çeşitlilik Örneklemesi, çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi bir ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

#### **Araştırma Katılımcılarına İlişkin Demografik Veriler**

##### ***BİLSEM öğretmenlerine ilişkin veriler***

Tablo 3'teki araştırma grubunda yer alan BİLSEM öğretmenlerinin cinsiyet, kıdem, branş, medeni ve öğrenim durumları, BİLSEM'de çalışma süreleri bilgi olarak verilmiştir.

**Tablo3.***BİLSEM Öğretmenlerine İlişkin Demografik Bilgiler.*

<b>Katılımcı</b>	<b>Cinsiyet</b>	<b>Branş</b>	<b>Kıdem</b>	<b>Öğrenim Durumu</b>	<b>BİLSEM'de Hizmet Yılı</b>
Ö1	Kadın	Coğrafya	35	Lisans	17
Ö2	Kadın	Türkçe	-	Doktora	8
Ö3	Kadın	İngilizce	20	Yüksek Lisans	4
Ö4	Kadın	Sınıf Öğretmeni	8	Doktora	3
Ö5	Kadın	Fen Bilgisi	10	Doktora	5
Ö6	Erkek	Tarih	22	Yüksek Lisans	15
Ö7	Kadın	Fen Bilgisi	10	Yüksek Lisans	5
Ö8	Kadın	İngilizce	20	Lisans	19
Ö9	Erkek	Görsel Sanatlar	24	Lisans	15
Ö10	Kadın	Sınıf Öğretmeni	17	Tezsiz Yüksek. Lisans	5

Tablo 3 incelendiğinde; çalışma grubunda yer alan katılımcıların 2'sinin erkek 8'inin kadın öğretmen oldukları görülmektedir. Katılımcıların branşları göz önüne alındığında; 2'sinin sınıf, 2'sinin İngilizce, 2'sinin fen bilgisi, 12'sinin tarih, 1'inin coğrafya ve 1'inin türkçe ve 1'inin de görsel sanatlar öğretmeni olduğu görülmektedir. Katılımcıların mesleki kıdemleri 8 ile 35 yıl arasında değişirken, BİLSEM'de çalışma süreleri 3 ile 19 yıl arasındadır. Öğrenim durumları incelendiğinde; 4'ünün yüksek lisans, 3'ünün doktora ve 3'ünün lisans mezunu olduğu görülmektedir.

#### ***BİLSEM yöneticilerine ilişkin veriler***

Tablo 4'te araştırma grubunda yer alan BİLSEM'lerde görev yapan kurum yöneticilerinin; cinsiyet, branş, unvan, öğrenim durumları, kıdemleri, BİLSEM 'de çalışma süreleri ve görüşme şekilleri bilgi olarak verilmiştir.



**Tablo 4.***BİLSEM Yöneticilerine İlişkin Demografik Bilgiler.*

Katılımcı	Cinsiyet	Branş	Kıdem	Öğrenim Durumu	BİLSEM'de Öğretmenlik Hizmet Yılı	BİLSEM'de Yöneticilik Hizmet Yılı
Y1	Kadın	Bilişim Öğretmeni	10	Yüksek Lisans	1	2
Y2	Erkek	Türkçe	10	Doktora	2	3
Y3	Kadın	Tarih	24	Yüksek Lisans	15	5
Y4	Kadın	Sınıf Öğretmeni	12	Lisans	-	1,5 ay
Y5	Erkek	Tarih	20	Yüksek Lisans	6 ay	8
Y6	Erkek	Teknoloji Tasarım	17	Yüksek Lisans	3 ay	4
Y7	Erkek	Fizik	9	Yüksek Lisans	4ay	3
Y8	Kadın	Tarih	22	Yüksek Lisans	3	15
Y9	Erkek	Edebiyat	19	Yüksek Lisans	1	4

***Özel Yetenekliler Eğitimi Ana Bilim Dalında Çalışmalar Sürdüren Akademisyenlere İlişkin Veriler.***

Tablo 5'te araştırma gurubunda yer alan Özel yetenekliler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda çalışmalar sürdüren akademisyenlere ait; cinsiyet, alan, akademik unvanı, akademisyen olarak çalışma yılı ve BİLSEM geçmişleri bilgi olarak verilmiştir.

**Tablo 5.**

*Akademisyenlere Ait Cinsiyet, Alan, Akademik Unvanı, Akademisyen Olarak Çalışma Yılı ve BİLSEM geçmişleri.*

Katılımcı	Cinsiyet	Alan	Öğrenim Durumu	Akademisyen Olarak Hizmet Yılı	BİLSEM Öğretmen/ Yönetici Geçmiş
A1	Kadın	Özel yetenekliler Eğitimi A.B.D.	Prof.Dr.	54	-
A2	Kadın	Özel yetenekliler Eğitimi A.B.D.	Dr. Öğretim üyesi	2	-
A3	Erkek	Özel yetenekliler Eğitimi A.B.D.	Doç.Dr.	8	-
A4	Erkek	Özel yetenekliler Eğitimi A.B.D.	Doç.Dr.	6	10
A5	Kadın	Özel yetenekliler Eğitimi A.B.D.	Dr. Öğretim üyesi	8	-
A6	Erkek	Özel yetenekliler Eğitimi A.B.D.	Doç.Dr.	12	-
A7	Erkek	Özel yetenekliler Eğitimi A.B.D.	Doç.Dr.	13	8
A8	Kadın	Özel yetenekliler Eğitimi A.B.D.	Öğretim üyesi	8	-
A9	Kadın	Özel yetenekliler Eğitimi A.B.D.	Dr. Öğretim üyesi	13	-

### Veri Toplama Süreci

Araştırmada geliştirilen veri toplama aracı kullanılarak veriler, 2021-2023 eğitim-öğretim yılları arasında toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak; 10 öğretmen, 9 yönetici, 9 akademisyen ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara, araştırmanın amacı açık bir şekilde belirtilmiş bilinçli onam gözetilerek yapılacak görüşmeye katılıp katılmama konusunda özgür oldukları ve diledikleri anda görüşmeyi bırakabilecekleri söylenmiştir. Katılımcıların onayları alındıktan sonra, ses kayıt cihazı kullanılarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır. 3 katılımcı sorulara yazılı cevap verebileceklerini belirtmişlerdir. Diğer katılımcılarla yapılan görüşmeler, yaklaşık 45 dakika ile 55 dakika arasında sürmüştür.

## **Veri Toplama Araçları**

Verilerin toplanması amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken özel yeteneklilerin eğitimini konu alan politikalar ile BİLSEM modeline dair politikalar ve çalışmalarla ilgili alan yazın ayrıntılı olarak incelenmiş ve öğretmenlerin, yöneticilerin ve akademisyenlerin bu konu başlıklarına ilişkin görüşlerini saptamak amacı ile çeşitli maddeler belirlenmiştir. Belirlenen maddeler, uzman görüşüne sunulmuş ve uzmanlardan gelen geribildirimler sonucunda, gerekli düzenlemeler yapılmış ve görüşme formu son halini almıştır. Bu amaçla öğretmenlere, yöneticilere ve akademisyenlere yöneltilen görüşme formunda araştırmanın amacına uygun 15 adet soru yer almıştır. Bu sorulardan bazıları; “Türkiye’de uygulanan özel yeteneklilerin eğitimi politikaları hakkında neler düşünüyorsunuz?”, “Bugüne kadar Türkiye’de özel yeteneklilerin eğitimi alanında uygulanan en etkili politika neydi? Neden?”, “BİLSEM Modelinin iyi ve aksayan yönleri nelerdir?” ve “BİLSEM öğrenci tanılama sistemi hakkındaki görüş ve önerileriniz nelerdir?” şeklindedir.

## **Veri Analizi**

Verileri analiz etmek için içerik analizi ve betimsel analizden faydalanılmıştır. İçerik analizi ile toplanan veriler, bu verileri özetleyen kavramlara ve ilişkilere dönüştürmektir. İçerik analizi ile toplanan verilerin içinde barındırdığı öz bilgi ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkarılan bu bilgiler; temalar, kod ve kategoriler haline getirilerek düzenlenmiş ve yorumlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Verilerin analizinde, Tümevarımsal İçerik Analizi Yöntemi’nden faydalanılmıştır. Bu analiz yönteminde araştırmacı; metinleri inceler, elde ettiği metinlerden verileri çıkarır, açık kodlama yaparak kategoriler yaratır ve bulduğu kategorileri özetler. Açık kodlama yapılırken araştırmacı, metinlerde önemli bulduğu kısımları ayırır ve daha sonra onları kodlara dönüştürür. Benzeri kodlar bir kategori altında toplanır. Gerek duyulursa bu kategoriler,

daha genel başlıklar altında birleştirilebilir. Kısacası araştırmacı; metinleri inceler ve kendi çabası sonucu kodları, kategorileri ve temaları ortaya koyar (Güler ve arkd.,2015). Bu araştırmada, ses kayıtları ve yazılı cevaplardan elde edilen verilerde tespit edilen anlamlı kavramları kategori haline getirebilmek için açık kodlamadan faydalanılmıştır. Sonrasında bu ifadeler; temalar, alt temalar ve kategorilere dönüştürülerek tablo haline getirilmiştir. İlgili araştırma sorularının altında yer alan bu tabloların içerikleri, ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır. Bu açıklamaların altında ise, katılımcılara ait etkileyici ve vurucu ifadeler seçilerek doğrudan alıntı olarak eklenmiştir.

### **Geçerlik- Güvenilirlik Çalışmaları**

Nicel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik kavramları kullanılırken, nitel araştırmalarda güvenilirlik kavramı ön plana çıkmaktadır. Nitel çalışmalarda güvenilirliğin elde edilmesi için dört önemli konuya dikkat edilir. Bunlar; inandırıcılık, transfer edebilirlik, değişmezlik ve teyit edebilirliktir (Güler, Halıcioğlu, & Taşgın, 2015). Guba (1981), Lincoln ve Guba (1986) ise güvendiuyulabilirlik ana ölçütü kapsamında inandırıcılık, aktarılabirlik, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ölçütlerinin geçerlilik ve güvenilirlik niteliğini arttıran ölçütler olduğunu belirtmişlerdir. (Arastaman, Öztürk Fidan, & Fidan, 2018)

Bu araştırma kapsamında inandırıcılık; görüşme formalarının uzmanlarca test edilmesi, katılımcılardan onay alınması, pek çok bulgunun doğrudan alıntı şeklinde aktarılması ve ulaşılan bulgularla alan yazında elde edilen bilgilerin örtüşmesi şeklinde sağlanmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçların; farklı alanlardaki okuyuculara fayda sağlayabileceği düşünölmekte, araştırma yöntemi detaylı açıklandığından transfer edebilirlik özelliği taşıdığı düşünölmektedir.

Veriler analiz edilirken ve doğrudan alıntılar verilirken çalışma grubunu oluşturan katılımcı öğretmenler Ö harfiyle, katılımcı yöneticiler Y harfiyle ve katılımcı akademisyenler A harfiyle şeklinde ve numaralandırılarak kodlanmıştır.

## **Araştırmanın Amacı ve Önemi**

Bu araştırmanın temel amacı; ülkemizde özel yeteneklilerle ilgili uygulanan politikaların ve BİLSEM'lerin eleştirel bir bakışla BİLSEM öğretmenleri, BİLSEM yöneticileri ve özel yetenekliler alanında çalışan akademisyenler tarafından değerlendirilmesinin sağlanması ve ortaya etkili çözüm önerileri konulmasıdır. Bu vesileyle, BİLSEM modelinin gelişimine katkı sunmak, özel yetenekli öğrencilerle ilgili oluşturulabilecek etkili politikalar için fikir vermek hedeflenmiştir.

Bu araştırma, ortaya sağlıklı önerilerin çıkmasını sağlayabilir ve farklı açılardan özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili sorunların ele alınmasını sağlayabilir. Özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili; güçlü, istikrarlı ve uygulanabilir politikaların oluşturulmasına, BİLSEM gibi özel yeteneklilerin eğitime yönelik modellerin daha sağlıklı çalışmasına etki edebilir. Uygulanan eğitim politikaları ışığında; BİLSEM modelini ele almak ve iyileştirme önerileri sunmak ise özel yeteneklilerin eğitimi açısından Türkiye'de etkili olan bu eğitim merkezlerinin, ülke için çok daha faydalı olabilmesine katkı sunabilir. Araştırma, bu sebeplerle önem taşımaktadır.

## **Araştırma Problemi**

Akademisyenler, BİLSEM öğretmenleri ve yöneticileri özel yeteneklilerin eğitime ilişkin politikaları BİLSEM modeli çerçevesinde nasıl değerlendirmektedirler?

### **Alt Problemler**

1. Türkiye'de özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili uygulanan politikalar nelerdir?  
Akademisyenlerin, BİLSEM öğretmen ve yöneticilerinin;
  - 1.1. ÖYE alanında çalışmalarının nedenleri, avantaj ve dezavantajlarına dair genel düşünceleri nelerdir?
  - 1.2. Türkiye'de özel yeteneklilerin eğitime yönelik politikaların uygulama boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
  - 1.3. Bu politikaların teori ya da uygulama boyutunda ortaya çıkan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Akademisyenlerin, BİLSEM öğretmen ve yöneticilerinin,
  - 2.1. BİLSEM modeline ve bu modelin geliştirilmesine ilişkin görüşleri nelerdir?
  - 2.2. BİLSEM öğretmen seçim politikalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
  - 2.3. BİLSEM tanılama sistemine dair görüşleri nelerdir?
  - 2.4. BİLSEM Yönergesine dair görüşleri nelerdir?
  - 2.5. BİLSEM fiziksel şartlarına dair görüşleri nelerdir?
  - 2.6. BİLSEM eğitim etkinliklerine dair görüşleri nelerdir?
3. ÖYE ile ilgili MEB ve üniversitelerin bir arda neler yapabileceklerine dair görüşleri nelerdir?

### **Sayıtlılar**

1. Araştırmada çalışma grubu olarak seçilen örneklemin evreni doğru bir şekilde temsil edeceği düşünülmüştür.
2. Araştırmaya katılacak BİLSEM öğretmenlerinin, BİLSEM müdürlerinin ve akademisyenlerin soruları objektif cevaplandıracakları varsayılmıştır.
3. Araştırmada katılımcıların özel yetenekliler eğitimi ile ilgili ön bilgilerinin yeterli olduğu düşünülmüştür.
4. Araştırma sorularının yeterli olduğu kabul edilmiştir.
5. Araştırmacının görüşmeleri gerçekleştirebilecek yeterliliktedir.

### **Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıklar**

1. Bu araştırmanın kapsamı, 2021-2023 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır. Bu araştırmada konu, özel yeteneklilerin eğitimi alanında uygulanan politikalar ve BİLSEM modeli çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırmada sunulan bilgiler ise; ulaşılabilen ilgili mevzuatlar, yayımlanan hükümet programları, eğitim politikaları, ulusal ve uluslararası kuruluşların sunduğu kaynaklar ve raporlar, alan yazındaki kitaplar, ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanan makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri ile sınırlıdır.
2. Bu araştırmanın kapsamı, Ankara ilinde yer alan BİLSEM'ler ile sınırlıdır.
3. Bu araştırmanın kapsamı, BİLSEM'lerde görev yapan öğretmen ve yöneticilerin, üniversitelerin Özel Yetenekliler Eğitimi alanında çalışan akademisyenlerin konuyla ilgili bildirdikleri görüşleri ile sınırlıdır.

4. Bu araştırmanın kapsamı, araştırma gurubunun görüşlerinden elde edilen nitel verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve tekniklerle sınırlıdır.
5. Nitel görüşmelerin yüz yüze gerçekleştirilmesinde yaşanan sıkıntılar, sınırlılıklar arasındadır. Bu sınırlılığı en aza indirmek amacıyla da görüşmelerin bir kısmı çevrimiçi yöntemler ile gerçekleştirilmiştir.

## Bölüm 4

### Bulgular, Yorumlar ve Tartışma

#### Görüşme Sorularına Öğretmenlerin Verdikleri Cevaplara Dair Bulgular ve Yorumlar

**Tablo 6.**

*Öğretmenlerin BİLSEM öğretmeni olmaya neden ve nasıl karar verdiklerine dair görüşleri.*

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcı	n
BİLSEM	Tesadüf.	Okula gelen bir form	Ö1	6
	Resmi Yazı.	Duyuru yazılarından görerek		3
	İdealizm.	Özel Yetenekli Öğrencilerle Çalışma		4
Öğretmeni	Olma	Daha faydalı olabileceğini düşünme		2
Kararı		Duyum.		Arkadaşlardan
		Araştırma Görevlisinden		1
			Okul Ortamında Duyum	
	Yönlendirme.			1

Tablo 6 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin BİLSEM öğretmeni olma kararı alt temasında, öğretmen olma kararlarına etken olan bilginin tesadüf, resmi yazı, idealizm, duyum ve yönlendirme ile karar verdiği görülmektedir. BİLSEM öğretmeni olma kategorileri olarak, Okula gelen bir form (n=6), duyuru yazılarından görerek (n=3), Özel Yetenekli Öğrencilerle Çalışma (n=4), Daha faydalı olabileceğini düşünme (n=2), Arkadaşlardan (n=5), Araştırma Görevlisinden (n=1), Okul Ortamında Duyum (n=5), Yönlendirme (n=1) şeklinde olduğu, öğretmen olma kararına en çok Okula gelen bir form (n=6) ve Arkadaşlardan (n=5) öğrenme şeklinde olduğu en az etken olan kategorinde Yönlendirme (n=1) ile olduğu görülmektedir.

*Tamamıyla tesadüfi bir durum oldu. Bir dönem sonradan okula gelenleri norm fazlası ilan etmişlerdi. Bize ders vermemişlerdi. O sırada seminer ile ilgili bir belge geldi ben de onu doldurdum ve seminere katıldım öylece bu yola çıkmış olduk yani tamamıyla tesadüf oldu (Ö1)*

*Buraya alınacak öğretmenler için bir sınav olduğunu duydum. Zaten biraz da idealist bakıyordum. Orada daha faydalı olabileceğimi düşündüğüm için sınavına girdim ve işte nihayetinde de BİLSEM'de çalışıyoruz. (Ö2)*

*Proje tabanlı çalışmaya çok uygun olduğu, sınıfın grubun dinamiğine göre düzenleyebilme etkinliği değiştirebilme, sonuç odaklı olmadığı için ben bu çalışmayı daha çok sevdim o yüzden düşündüm. (Ö3)*



*Doktora tezimde üstün zekâlı öğrencilerle çalışmak istiyordum. Tezimi yapmak amacıyla BİLSEM’de çalışayım diye düşündüm. Devlet okullarında çalışırken BİLSEM’lerde veri toplamak daha zor oluyordu. Tezim kapsamında Bilim Sanat Merkezi Sınavlarına girdim. (Ö4)*

*Bilimsel araştırma sürecinde doğa kamplarına katıldığım sürede araştırma görevlimiz BİLSEM adında özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı bir kurum olduğundan bahsetmişti. Paylaşımı üzerine başvurdum. (Ö5)*

*Bulduğum ilçede proje okulu gibi açıldı. Benim BİLSEM’e girmemde mastırım etkili oldu. 2004 yılında Kaman BİLSEM’e başladım. Ama çok sürmedi. Mastırdan dolayı Ankara’ya geldim. BİLSEM’i ilk böyle duydum. Daha sonra BİLSEM projesinin ortaya çıkışını bizzat BİLSEM’leri ortaya çıkaranlardan dinledim. 1996-97 li yıllarda bu işe sponsor olan Emel Karakaya, Türkiye’nin en önemli akademisyenlerinin oluşturduğu bir çalışma olduğunu gördüm. Ankara’ya geldiğimde normal bir okulda öğretmen oldum. Tekrar öğretmen elemelerine katıldım ve seçildim. İsteyerek ve bilerek bu kurumu seçtim. (Ö6)*

*Ülkemizin geleceği olan özel yetenekli öğrencilerle çalışma fırsatı bulacaktım ve onlarla hayal ettiğim etkinlik, proje ve araştırmaları gerçekleştirebilecektim. İlgi duyduğum alanlara yönelik derinlemesine çalışmaları, benim gibi bu alanlara ilgi duyan öğrencilerle yapabilecektim. (Ö7)*

*BİLSEM’e Kırşehir’in Kaman ilçesinde başladık. Burada bir yönetici bilsem sistemini duymuş. İlçedeki işte çalışkan idealist öğretmenleri araştırmış. Bu yönetici de biraz baskıcı bir tipti. Bizden habersiz arkadaşlarımıza evrakları doldurtulmuş. Hizmet içi eğitim bahanesiyle Kırşehir Öğretmen Evi’ne çağrıldık. Bir haftalık bir seminer gibiydi. Ama tabii proje tabanlı bir şeydi BİLSEM’ler. Aktif olmayı seviyordum. Bu bahaneyle BİLSEM’e geçtim. (Ö9)*

*Bilsem öğretmeni olmaya tesadüfle karar verdim. Sincan ilçesinde özel yetenekli çocuklar için destek eğitim odaları ile ilgili bir çalışmaya davet ettiler. O zaman ilk tanıştım ben özel yetenekliler grubuyla. Çalıştaydan sonra görev almak isteyip istemeyeceğimi sordular. Kabul ettim ve öylece başladım BİLSEM’e. (Ö10)*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BİLSEM öğretmeni olmanın avantajları ve dezavantajlarına dair görüşleri Tablo 7’de belirtilmiştir.

**Tablo 7.**

*BİLSEM öğretmeni olmanın avantajları ve dezavantajlarına dair görüşler.*

<b>Tema</b>	<b>Alt Tema</b>	<b>Kodlar</b>	<b>Katılımcılar</b>	<b>n</b>		
Avantajlar		Az sayıda öğrenci	Ö10, Ö8, Ö3,	3		
		Kapasitesi yüksek öğrenciler	Ö8, Ö7, Ö5, Ö6, Ö2, Ö1	6		
		Esnek müfredat	Ö10, Ö8, Ö7, Ö3, Ö1,	5		
		Bilinçli veli	Ö7,			
		Eğlenerek öğretmek ve öğrenmek	Ö8, Ö1,	2		
		Proje tabanlı çalışabilmek	Ö6,	1		
		Mesleki ve kişisel gelişim fırsatı bulması	Ö9, Ö8, Ö7, Ö6, Ö5,	8		
			Ö4, Ö2, Ö1,			
		Mesleki doyuma ulaşmak	Ö6,	1		
		BİLSEM öğretmenine bakış açısının pozitif oluşu	Ö2	1		
		Yaratıcılığı geliştirmesi	Ö8,	1		
		Dezavantajlar		Veli beklentisinin yüksekliği	Ö10	
				Öğrencilerin seviyeleri arasındaki büyük farklılıklar	Ö2,	1
Bazı öğrencilerin fazla kursa gitmekten memnuniyetsiz oluşu	Ö2,			1		
Maddi olarak emeğinin karşılığını alamamak	Ö10, Ö9,			1		
Okul sonrası gelen yorgun öğrenciler	Ö8,			1		
Yönergenin yetersizliği	Ö7,			1		
Öğrenciyle bağ kurmada zorluk	Ö5,			1		
Kurslardan yorulmuş öğrenciler	Ö7,			1		
Maddi kaynağının olmayışı	Ö9			1		
Öğrencilerdeki davranış bozuklukları	Ö10,			1		
Öğrenciler dezavantajlı	Ö3,			1		
BİLSEM mantığını anlamayan idareci	Ö9,			1		
Tatil günlerinde BİLSEM'lerin unutulması	Ö7,			1		
Çalışma saatleri	Ö9, Ö7, Ö6, Ö4, Ö1			5		
Eve iş getirmek zorunda kalmak	Ö6, Ö1,			2		
Özel hayatın kalmaması	Ö9, Ö6, Ö4, Ö1,					
				4		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BİLSEM öğretmeni olmanın avantaj ve dezavantajlarına ilişkin önerileri Tablo 7'de belirtilmiştir. Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların avantajları sıralarken; Mesleki ve kişisel gelişim fırsatı bulma (n=8), Kapasitesi yüksek öğrenciler (n=6), Esnek müfredat (n=4), eğlenerek öğrenmek ve öğretmek (n=2) gibi kodların yanında Bilinçli veli (n=1), Mesleki doyuma ulaşmak (n=1), BİLSEM öğretmenine bakış açısının pozitif oluşu (n=1), Yaratıcılığı geliştirmesi (n=1) gibi kodlar belirlenmiştir. Dezavantajlarla ilgili ise Çalışma saatleri (n=5), Özel hayatın kalmaması (n=4), Maddi olarak emeğinin karşılığını alamamak (n=2), Eve iş getirmek zorunda kalmak (n=2) gibi kodların

yanında Veli beklentisinin yüksekliği (n=1), Öğrencilerin seviyeleri arasındaki büyük farklılıklar (n=1), Bazı öğrencilerin fazla kursa gitmekten memnuniyetsiz oluşu (n=1), Okul sonrası gelen yorgun öğrenciler (n=1), Yönergenin yetersizliği (n=1), Öğrenciyle bağ kurmada zorluk kurslardan yorulmuş öğrenciler (n=1), Maddi kaynağının olmayışı (n=1), Öğrencilerdeki davranış bozuklukları (n=1), Öğrenciler dezavantajlı (n=1), BİLSEM mantığını anlamayan idareciler (n=1), Tatil günlerinde BİLSEM'lerin unutulması kodları belirlenmiştir. Bazı katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

*Proje çalışmalarının evde de devam etmesi ailede özellikle akşamları sorun yaratmaktadır. BİLSEM'lerdeki çoğu idarenin öğretmenlerden sürekli projeler üretmelerini ve başarı beklentilerinin öğretilmesinde stres yaratması. Hatta bu isteğin mobbinge dönüşmesi, ailece akşamları bir yere gidilip gelinememesi. (Ö1)*

*BİLSEM'de sürekli kendini yetiştiriyorsun. Dinç kalıyorsun genç kalıyorsun bu açıdan bir bu bir avantaj. Bunun dışında tabii ki özel yetenekli çocuklarla bir arada olmak onları görmek onların vizyonundan faydalanmak bu da bir avantajdır. (Ö2)*  
*Mesela sağlık problemleri yaşadığım için beni bu süreçte çok zorluyor. Çalışma şartları bir de özel hayatına biraz yansıyor. Aslında hani akşam saat çalışmaları ya da hafta sonu çalışmaları ailenle vakit geçireceğiniz zaman da aslında okulda oluyorsun. Oda bir dezavantaj bence. (Ö4)*

*Haftada bir gün geliyorlar. Evet çok güzel etkinlikler yapıyoruz. Tartışmalar yapıyoruz. Hani onlarla iletişimler kuruyoruz. Ama haftada bir gün geldikten sonra diğer dönemde de değiştiği zaman çok da böyle bağ kurma olmuyor. (Ö5)*

*Özgür gelişmeye açık sürekli kendisini geliştirmeye açık olan öğretmen için bir yaşam tarzı oluyor BİLSEM. Yani araştıran okuyan inceleyen insanlar için ideal bir sistem. Ama dezavantajları söylersem çalışma saatleri çok kötü. Aldığımız ücretin karşılığı normal okuldaki standart bir müfredatı uygulayan standart bir sınıfa giren öğretmenle arasındaki fark maddi boyutta çok az. (Ö9)*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'de uygulanan ÖYE ile ilgili politikalar

hakkındaki görüşler Tablo 8'de belirtilmiştir.

**Tablo 8.***Türkiye’de uygulanan ÖYE ile ilgili politikalara dair görüşler.*

<b>Tema</b>	<b>Alt Tema</b>	<b>Kodlar</b>	<b>Katılımcılar</b>	<b>n</b>	
Politikalara Dair Görüşler	Olumsuz Görüşler	Netlik yok	Ö1, Ö3,	2	
		ÖYE dair politikalar üniversite ve STK’larla iletişim halinde değil	Ö6	1	
		BİLSEM sayısı arttıkça niteliğin azalması	Ö6	1	
		ARGEM’lerin sürdürülebilir olmayışı	Ö6	1	
		Destek eğitim odalarının nitelik sızlığı	Ö6, Ö7,	2	
		ÖYE dair yönetmelik olmayışı	Ö1	1	
		Öğretmen eğitimlerinde ÖYE yok	Ö7,	1	
		Uygulanabilirliğin olmayışı	Ö1, Ö3,	2	
		Politikaların üniversite ve STK’larla bağlantılı olmayışı	Ö6	1	
		Plansızlık	Ö2	1	
		Genel olarak yetersiz	Ö8	1	
		Politikalarla ilgili uygulayıcı öğretmenlerin geri dönütlerinin alınmaması	Ö9	1	
		Politika sonuçlarını görememek	Ö2	1	
		Plansızlığın doğurduğu maddi manevi kayıplar	Ö2	1	
		BİLSEM’lerin işleyişinin kötü oluşu	Ö9,	1	
		Öğrenci tanılama politikaları yetersiz	Ö9,	1	
		Her gelen bakanın yeni uygulamalar denemesi	Ö9,	1	
		Olumlu Görüşler	BİLSEM’ler ÖYÖ için çok değerli	Ö2, Ö5, Ö7,	4
			Ö8,		
			BİLSEM sayısının arttırılması	Ö4	1
			BİLSEM’lerle ÖYE’ye ilginin artması	Ö10	1
			ARGEM iyi bir düşünce	Ö8	1
			Teorik olarak iyi politika yazıyoruz.	Ö2, Ö3, Ö6	2
			ÖYÖ öğretmenleri için üniversitelerde bölüm açılması	Ö4,	1
		Öneriler	Yabancı ÖYE modelleri incelensin	Ö9	1
			BİLSEM modeli akademisyenlerle yeniden düzenlensin	Ö9	1
		Sürdürülebilir politikalar olmalı	Ö9, Ö10, Ö1,	3	

Tablo 8 incelendiğinde ÖYE ile ilgili Türkiye’de uygulanan politikalara dair olumlu ve olumsuz görüşlerin yanında öneriler de sunulduğu görülmüştür. Politikalara dair olumsuz görüşler alt temasında, Netlik yok (n=2), ÖYE dair politikalar üniversite ve STK’larla iletişim halinde değil (n=1), BİLSEM sayısı arttıkça niteliğin azalması (n=1), ARGEM’lerin sürdürülebilir olmayışı (n=1), Destek eğitim odalarının niteliksizliği (n=2), ÖYE dair yönetmelik olmayışı (n=1), Öğretmen eğitimlerinde ÖYE yok (n=1), Uygulanabilirliğin olmayışı (n=2), Politikaların üniversite ve STK’larla bağlantılı olmayışı (n=1), Plansızlık

(n=1), Genel olarak yetersiz (n=1), Politikalarla ilgili uygulayıcı öğretmenlerin geri dönüşlerinin alınmaması (n=1), Politika sonuçlarını görememek (n=1), Plansızlığın doğurduğu maddi manevi kayıplar (n=1), BİLSEM'lerin işleyişinin kötü oluşu (n=1), Öğrenci tanılama politikaları yetersiz (n=1), Her gelen bakanın yeni uygulamalar denemesi (n=1) şeklinde, Politikalara dair olumlu görüşler alt temasında ise, BİLSEM'ler ÖYÖ için çok değerli (n=4), BİLSEM sayısının artırılması (n=1), BİLSEM'lerle ÖYE ye ilginin artması (n=1), ARGEM iyi bir düşünce (n=1), Teorik olarak iyi politika yazıyoruz. (n=2), ÖYÖ öğretmenleri için üniversitelerde bölüm açılması (n=1) şeklinde belirtilmiştir. Politikalara dair öneriler alt temasında da Yabancı ÖYE modelleri incelenir (n=1), BİLSEM modeli akademisyenlerle yeniden düzenlenir (n=1), Sürdürülebilir politikalar olmalı (n=3) şeklinde görüşler bildirilmiştir. Politikalara dair Olumsuz görüşler alt temasında netlik bulunmamakta olup, tablodan görüldüğü üzere çok çeşitli olumsuzluklar dile getirilmiştir. Politikalara dair olumlu görüşler alt temasında daha az başlık olmasına rağmen en çok BİLSEM'lerin ÖYÖ için çok değerli olduğu hususu dile getirilmiştir.

*Son yıllarda birtakım kararlar alınıyor ama bu kararlar çok net kararlar değil. Çünkü bir yönetmeliğimiz yok. Yönergelerle bu işleri götürmeye çalışıyorlar ve bakan değişikliklerinde de bu kararların bir kısmı değiştiriliyor, bir kısmı da eski hali ile devam ediyor. Yani tam yerine oturmuş bir eğitim uygulama politikası yok. (Ö1)*

*Başlangıcından bugüne kadar BİLSEM'lerde büyük gelişmeler olmuş ama hep böyle göç yolda düzölmüş. Yani sıkıntıları gördükçe yavaş yavaş düzeltilmiş. Nihai seviyeye geldi mi? Tabii ki gelmedi. Burada BİLSEM'lerle ilgili tabii ki emek kaybı vakit kaybı, çocuklar açısından çalışan işte o öğretmenler açısından veliler açısından böyle şeyler ister ister istemez yaşıyor. (Ö2)*

*Genel olarak kâğıt üzerinde masa başında hepsi çok güzel alınmış kararlar uygulamada sıkıntılarımız var. Öğretmenlerin kendi çabasıyla bir şeyler yapıyor. Kâğıt üzerinde hepsi çok güzel çok güzel alınmış kararlar (Ö3)*

*Öğretmenleri yetiştirmek amacıyla çok fazla üniversitede lisans, yüksek lisans ve doktora programları açıldı. İyi bir öğretmen aynı zamanda iyi bir öğrenci yetiştirmekte demek oluyor. Bu politikaların yararlı olduğunu düşünüyorum. Yine bilim sanat merkezlerinin artırılmasının %2'lik dilim içerisinde yer alan bu öğrencilerin yetiştirilmesi açısından önemli olduğunu düşünüyorum (Ö4)*

*Politikalar açısından açıkçası çok bir bilgim yok ama özel yetenekli öğrencilerin eğitiminin olduğu bir BİLSEM kurumunun olması çok güzel. Çünkü bu öğrencilerin kendi akran grubu ve aynı bilişsel düzeye sahip öğrencilerle bir arada olmak, onlara kendilerini rahat hissetmelerini sağlıyor ve daha güzel uyum sağlıyorlar. (Ö5)*

Popülist olmaması gereken, siyasi bakılmaması gereken hakikaten devlet davası ülkenin geleceğini kurgulayacak %2'ye hitap eden politika konuşuyorsak eğer Zaten eğitim çok özel olmalı, sürdürülebilir olmalı, ama bu konuda çok itinalı olunmalı. 2008'lerde 2009'larda mecliste komisyonlar kuruldu. Çok ciddi araştırmalar, araştırma komisyonları kuruldu. Raporlar yayınlandı.2013-15'ere kadar çok sarıldı bu işe. O hızla, o sistematik bakışla gidilseydi o yıllarda, güzel politikalar ve güzel yönelimler vardı aslında. Ama ben bir şeye üzuldüm kendi adıma yani BİLSEM'ler hatta kapansın moduna bile geldi. (Ö6)

Öğretmen eğitimlerinde (üniversitede) özel yeteneklilerin eğitimine dair detaylı dersler yer almıyor, rehberlik dersi içinde küçük bir bölümde ele alınıyor. Dolayısıyla göreve başlayan öğretmen sınıfında özel yetenekli öğrenci ile karşılaştığında nasıl bir yol izleyeceğini genellikle bilmiyor. Okullarda açılan destek eğitim odaları ise öğrenciye yetecek düzeyde eğitimler verilmesi tamamen öğrencinin iyi bir öğretmene denk gelmesine bağlı. Öğrenci tanılanmış ve BİLSEM'de eğitim almaya hak kazanmışsa kendini geliştirme ve potansiyelini ortaya koyma fırsatı yakalayabiliyor. MEB tarafından BİLSEM'ler ve destek eğitim odaları dışında özel yetenekli öğrenciler için açılmış bazı okullar da var. Bunlar da öğrencilerin potansiyellerini ortaya koymalarına destek oluyor. Genel anlamda izlenen politikayı başarılı buluyorum.(Ö7)

Üstün zekalıları yönelik ayrı bir eğitimin verilmesi doğru bir politika. Çünkü bu çocuklar geleceğimiz, geleceğin bilim adamları geleceğin doktorları geleceğin mühendisleri. Ülkeye doğru bir eğitim aldıkları süreci daha farklı bir şeyler katabilecek çocuklar öğrenciler insanlar olacaklar. Fakat içerik olarak çok eksiklikler olduğunu düşünüyorum yetersiz kaldığını düşünüyorum. (Ö8)

Özel yeteneklilerin eğitimi bence baştan sona yanlışlarla dolu. Çocuk sürekli akşam gelmek zorunda ya da cumartesi gününde annesiyle babasıyla vaktini geçireceği saatte BİLSEM'e gelmek zorunda. Sabah dokuzdan akşam dörde kadar okulda zaten mental olarak yoruluyor, bir de üstüne BİLSEM'e geliyor. Saat beşte servis ile aç gelebiliyor. Özel okuldan gelen çocuklar için kurs ya da etüt merkezi kıvamında görülüyor. Disiplinler arası ilişkilere yönelik bir eğitim programı olması gerekiyor. 2014'lerde 15'lerde değişen sistem öncesinde birkaç öğretmen ortak ders programı yapıp derslere giriyorduk ve o programlar bizler uygulamayı bıraktıktan sonra çocuk üniversitelerine verilerek onların uygulaması sağlandı. Her gelen Genel Müdür, Daire Başkanı belki bir duvarı örerken bir tuğla koyduğunu zannetti. Yanlış şeyler yapıldı. Öğretmenlerden alınan geri dönütler okunulmadı. Avrupa'daki model örnek alınmalı İsrail modeli ile ilgili birkaç detay biliyorum, çok profesyoneller. Norveç eğitim modeli çok iyidir. Zaten onların normal eğitim modeli bizim şu an BİLSEM'lerde bile uygulayamadığımız bir eğitim modeli. Bunlar akademisyenlerle oturulup bir yoğrulması gerekiyor. (Ö9)

Kurumların sayısının artması ve öğrencilerin parlatılmaya başlamasıyla ilgili bir yoğunluk var. Kurum sayısını arttıralım öğrenci sayısını arttıralım şunun sayısını arttıralım bunun sayısını arttıralım derken kaybolup giden bir nitelik var. Bu artan sayıların sürekli olarak nitelikte bir kayba sebep oluyor. Ülkenin böyle bir zaten çocuklar için bir eğitim politikasının olması güzel ama bu politikaları biraz nitelikten uzaklaştırmaya başladığını düşünüyorum. (Ö10)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'de bugüne kadar ÖYE ile ilgili uygulanan en iyi politikalar hakkındaki görüşleri Tablo 9' de belirtilmiştir.

**Tablo 9.**

*Bugüne kadar ÖYE ile ilgili uygulanan en iyi politikalara dair görüşler.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar	n	
En iyi Politika	BİLSEM	Uzun soluklu oluşu nedeniyle	Ö1	1	
		Üniversitelerle bağlantılı çalışmalarına dair politikalar	Ö2, Ö8	2	
		İlkokul ve ortaokul öğrencilerine de hizmet verdiği için	Ö5	1	
		Doğru ve güçlü bir proje	Ö6	1	
		2017'ye kadar uygulanan BİLSEM modeli	Ö9	1	
	Destek Odası.	Eğitim	Şehir merkezinde olmayanlara güzel bir fırsat	Ö3	1
	Köy Enstitüleri.		Öğrencilere akademik, sanat, sosyal, psikolojik her açıdan gelişim şansı verilmesi	Ö7	1
	ÖYE Konulu Lisans ve Yüksek Lisans Programları.		ÖYÖ ile ilgili farkındalığı artıracaktır.	Ö4	1
	ARGEM.		Doğru uygulanabilseydi en iyi politika	Ö8	1
	BİLSEM Öğretmen Seçme.		2013-2015 arası uygulanan politika	Ö10	1

Tablo 9 incelendiğinde ÖYE ile ilgili Türkiye'de uygulanan en iyi politikanın BİLSEM olduğu, ayrıca uygulanan BİLSEM, Destek Eğitim Odası, Köy Enstitüleri, ÖYE konulu lisans ve yüksek lisans programları, ARGEM politikalarının neden iyi politika olduğu ile ilgili görüş ve yorumların yapıldığı, BİLSEM Öğretmen Seçme politikasının en iyi olduğu dönemin 2013-2015 yılları arasında olduğuna dair görüşün sunulduğu görülmektedir. Politikalar alt temasında BİLSEM 'in neden en iyi politika olduğuna dair görüşler, uzun soluklu oluşu nedeni ile (n=1), Üniversitelerle bağlantılı çalışmalarına dair politikalar (n=2), İlkokul ve ortaokul öğrencilerine de hizmet verdiği için (n=1), Doğru ve güçlü bir proje (n=1), 2017'ye kadar uygulanan BİLSEM Modeli (n=1), en iyi politikalar alt temalarından Destek Eğitim Odası ile ilgili Şehir merkezinde olmayanlara güzel bir fırsat (n=1), Köy Enstitüleri ile ilgili Öğrencilere akademik, sanat, sosyal, psikolojik her açıdan gelişim şansı verilmesi (n=1),

ÖYE konulu lisans ve yüksek lisans programları ile ilgili ÖYÖ ile ilgili farkındalığı artıracaktır (n=1), ARGEM ile ilgili Doğru uygulanabilseydi en iyi politikanın (n=1), BİLSEM Öğretmen Seçme ile ilgili 2013-2015 arası uygulanan politika (n=1) olduğu belirtilmiştir.

*Çocuk üniversiteleri bana çok güzel geldi. Bu işi çok ciddiye aldılar. Bunu beğendim. Okullarda destek odasında, ZET zenginleştirilmiş eğitim planıyla çocuklar için bir şey yapılması yine kağıt üzerinde çok güzel Ama bu uygulanamadığı, öğretmenler çocuğu alıp sınava çalıştırdı ya da başka bir şey yaptı. (Ö3)*

*Bilim ve sanat merkezlerinin olması aslında ilkokul ortaokul seviyesindeki öğrencilerin bunlardan faydalanmasını sağladı. O yüzden bilim ve sanat merkezleri örgün eğitimin yanında özel yetenekli öğrencilere destek veren en önemli kurumlardan. (Ö5)*

*Soruya hitaben baktığınızda benim, çok güçlü olarak gördüğüm bir proje. BİLSEM, aslında üniversitenin de desteklediği MEB'in en oturan projesidir. (Ö6)*  
*Köy enstitüleri. Bu okullarda öğrenciler akademik, sanat, sosyal, psikolojik her açıdan gelişim şansı yakalamıştır. Burada verilen eğitimin meyvelerini kuşaklarca gördük. (Ö7)*

*Üniversitelerle çalışma imkanının sunulması güzel bir fırsat. Diğer okullarla endüstri meslekler gibi mesela bazı okullarla anlaşmalarının içine gidilmesi güzel bir politika. Üstün zekalılar için ayrıca kamplar kurabilir. ARGEM sisteminin doğru işlediğini düşünmüyorum. Doğru işleseydi aslında ARGEM sistemi de güzel bir sistem ama onun doğru işletildiğini düşünüyorum. (Ö8)*

*2017'ye kadar BİLSEM öğretmenleri kendi çevrelerine ve kendi öğrenci portföyelerine kadar ders programını yapar uygular modeli çok iyiydi. Ama 2017'den sonra bu sistem kapatılarak okullardaki gibi yıllık plan günlük plan standart olarak gönderilip, kardeşim bunu uygulayacaksın modeli ile bu güzel sistemi mahvettiler. (Ö9)*  
*BİLSEM'lerin açılma kararı BİLSEM diye bir yapının oluşturulma fikri bence çok güzel politika. İyi ki de yapılmış. Ama sonrasında amacını aşmak dediğimiz bir şey var ya oraya doğru evrilme hali kötü bir şey gösteriyor. (Ö19)*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'de ÖYE'ye yönelik uygulanan politikalarla ilgili sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm önerileri Tablo 6'da belirtilmiştir.



**Tablo 10.**

*Bugüne kadar ÖYE ile ilgili uygulanan politikalarla ilgili sorunlar ve çözüm önerilerine dair görüşler.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar	n
ÖYE Politikalarında görülen sorunlar ve çözüm önerileri	Sorunlar	Sistemsizlik ve netliğin olmayışı	Ö1, Ö2,	2
		BİLSEM'lerin yönerge ile yönetilmesi	Ö1,	1
		BİLSEM'lerin işleyişi	Ö2, Ö5,	2
		Destek Eğitim Odalarının uygulamada sorun yaşaması	Ö3,	1
		Öğrenci projelerine maddi destek	Ö7,	1
		Kısa vadeleri politikalar	Ö9,	1
		Bakana göre değişen politikalar	Ö9	1
		Yönetici mesai saatleri	Ö7,	1
		ARGEM programı kolej programı gibi	Ö8,	1
		BİLSEM öğretmen seçim politikaları	Ö3,	1
		Öğrenci tanılama politikaları	Ö3, Ö4, Ö5,	3
		BİLSEM yönetici seçim politikaları	Ö3,	1
		BİLSEM öğretmenlerinin özlük hakları	Ö6, Ö7,	2
		BİLSEM modülü	Ö7,	1
		BİLSEM, ÖYÖ çalışmalarının üniversite ile bağlantısız oluşu	Ö8,	1
	Çözüm Önerileri	ÖYÖ ayrıcalık ve hakları konusu	Ö6, Ö8, Ö9,	3
		ÖYÖ ye yaptığı değerli çalışmalar oranında üniversiteye geçişte kolaylık sağlama	Ö9, Ö8, Ö5,	3
		ÖYÖ burs imkânı sağlamak	Ö8,	1
		BİLSEM üniversite işbirliği	Ö7,	1
		BİLSEM'lere daha fazla ödenek ayırmak	Ö7,Ö6	2
		ÖYÖ bakışı net olan politikalar üretmek	Ö6,	1
		BİLSEM öğretmenlerinin özlük haklarının netleştirilmesi	Ö6,	1
		Test edilmiş bir öğrenci tanılama sistemi	Ö5, Ö4,	2
		Liyakatli yöneticiler seçilmeli	Ö9	1
		Niteliğin ön planda tutulduğu öğretmen seçme sistemi	Ö3	1
		BİLSEM'lerde denetlemenin olması	Ö2	1
		BİLSEM işleyişi net olmalı	Ö2	1
		BİLSEM yönetmeliği olmalı	Ö10	1
		BİLSEM mezunu öğrenci izleme sistemi	Ö1	1
		BİLSEM gelen öğrenciler performansa göre elenebilmeli	Ö10	1
İstikrarlı bir ÖYE politikası	Ö1, Ö9	2		

Tablo 10 incelendiğinde; bugüne kadar ÖYE ile ilgili uygulanan politikalarla ilgili sorunlar ve çözüm önerilerine dair görüş ve önerilerin belirtildiği görülmektedir. Sorunlar alt temasında öğrenci tanılama politikaları ile ÖYÖ ayrıcalık ve hakları konusu en fazla dile getirilmiş, çözüm önerileri alt temasında ise en fazla ÖYÖ ye yaptığı değerli çalışmalar oranında görüş ve öneriler sunulduğu görülmektedir. Bugüne kadar ÖYE ile ilgili uygulanan politikalarla ilgili sorunlar alt temasında Sistemlilik (n=1), BİLSEM'lerin yönerge ile yönetilmesi (n=1), Netlik yok (n=1), BİLSEM'lerin işleyişi (n=2), Destek Eğitim Odalarının uygulamada sorun yaşaması (n=1), Öğrenci projelerine maddi destek (n=1), Kısa vadeleri politikalar (n=1), Bakana göre değişen politikalar (n=1), Yönetici mesai saatleri (n=1), ARGEM Programı kolej programı gibi (n=1), BİLSEM Öğretmen Seçim Politikaları (n=1), Öğrenci tanılama Politikaları (n=3), BİLSEM Yönetici Seçim politikaları (n=1), BİLSEM öğretmenlerinin özlük hakları (n=2), BİLSEM Modülü (n=1), BİLSEM ÖYÖ çalışmalarının üniversite ile bağlantısız oluşu (n=1), ÖYÖ ayrıcalık ve hakları konusu (n=3), çözümler alt temasında ÖYÖ ye yaptığı değerli çalışmalar oranında üniversiteye geçişte kolaylık sağlama (n=3), ÖYÖ burs imkânı sağlamak (n=1), BİLSEM Üniversite işbirliği (n=1), BİLSEM lere daha fazla ödenek ayırmak (n=2), ÖYÖ bakışı net olan politikalar üretmek (n=1), BİLSEM Öğretmenlerinin özlük haklarının netleştirilmesi (n=1), Test edilmiş bir öğrenci tanılama sistemi (n=2), Liyakatli yöneticiler seçilmeli (n=1), Niteliğin ön planda tutulduğu öğretmen seçme sistemi (n=1), BİLSEM'lerde denetlemenin olması (n=1), BİLSEM işleyişi net olmalı (n=1), BİLSEM yönetmeliği olmalı (n=1), BİLSEM Mezunu öğrenci izleme sistemi (n=1), BİLSEM gelen öğrenciler performansına göre elenebilmeli (n=1), İstikrarlı bir ÖYE politikası (n=2) şeklinde belirtilmiştir.

*Politikalarda bir netlik olmalı. Alınan politikalar sil baştan yenilenmeli. Öncelikle ilkokul birden hatta daha öncesinden itibaren özel yetenekli öğrencilerin tanılanmasıyla ilgili birtakım yöntemlerin düzeltilmesi gerekiyor. Bilimde teknolojide ilerlemeleri de hesaba katarak geçmişin ve geleceğin birleştirerek bir politika oluşturulması ve istatistikî olarak takip edilmesi gerekmektedir. (Ö1)*

*Maalesef orada bir israf yaşanıyor. Yani BİLSEM'lerde maalesef bir sistemlilik var. BİLSEM 'in işleri genel olarak böyle. Yani yapılmak istenen şeyler çok güzel gerçekten. İyi niyetli çok güzel şeyler yapılmaya çalışıyor bir araya geliniyor fakat çıktılara baktığın zaman sistemlilik ten dolayı o çıktılar gerçekten o bütçenin*

karşılamiyor. Maalesef sistemsizlik de israfa sebep oluyor bu da bu israfta yani beyin göçü ile sonuçlanıyor. (Ö2)

Sorunlar genel olarak idarecilerin atanması, öğrenci seçimi ve öğretmen seçimi diyebilirim. Ben ölçme değerlendirmeci değilim çok net bir bilgim yok ama bir yerlerde yanlış olduğunu gözlemliyorum. Sayısal sözel ayrımını ben burada toplantılarda gördüm yani bu da bence bir şeyi yanlış anladığımı sanki farklı şeyler yapmamız gerekiyor gibi girişimcilik anlamında biraz girişimcilik yönümüz eksik sanki. (Ö3)

Öğrencileri tanımlarken yapılan sınavlar kaliteli değil. Bence öğrencileri seçerken hata yapılıyor. Özellikle bu öğrencilerin seçilmesinde kullanılan testlerin gerçekten uzmanlar tarafından yenilenmesi gerektiğini düşünüyorum. Sorular biraz daha zorlaştırabilir ya da ilgi alanlarına göre de değerlendirme yapılarak öğrenci seçilebilir. (Ö4)

Bu öğrencilerden sürekli proje sayılarının ya da katıldıkları patentlerin faydalı modellerin artması bekleniyor. Aslında onların çocuk olduğu öğrenci olduğu belki de unutuluyor. Projelerde onun istediği, üniversite ve hayalini kurduğu mesleği destekleyici bir politikanın olması gerektiğini düşünüyorum. Öğrenci gruplarının sayısının azaltılması, öğretmenlere özellikle yeni katılan öğretmenlere özel yetenekli öğrencilerin eğitime yönelik daha çok eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyorum (Ö5)

Şöyle BİLSEM doğru bir proje. Ama çocuk penceresinden baktığınızda haftada bir gün geliyor. Çocuğu aile getirmek zorunda. BİLSEM 'in çok güzel başarılı olduğu dönemler oldu. Şu anda. Yarışma gibi. İşte proje yarışmaları, TEKNOFEST konular, gündemler oluştuğu bence işin özünden uzaklaşıp tamamen öğretmenlerin yarıştığı, öğrencileri de figürana dönüştürdüğü bir resme doğru gidiyoruz. (Ö6)

BİLSEM öğretmenleri belirli bir süreçten geçerek seçiliyor ve BİLSEM'lerde görev alıyor. Bu öğretmenlerin hakları günümüzde yeteri kadar verilmiyor diye düşünüyorum. Aynı zamanda atama sonrası haklar da çok belirsiz. Örneğin yer değiştirmek isteyen öğretmenin seçilme hakkı yanıyor, tekrar BİLSEM öğretmeni seçime sürecine girmesi gerekiyor. Öğrenciler, okul sonrası BİLSEM'e gelmek veya kurs, spor, sanat etkinlikleri arasında BİLSEM'e gelmek öğrenciler için zorlu oluyor. Proje çalışmalarına vakit ayırmak zorlu oluyor. Bazı öğrenciler için ulaşım problemleri olabiliyor. Yöneticiler, mesai saatleri açısından oldukça zorlu olduğunu düşünüyorum. Ayrıca projeler yapılması konusunda yukarıdan gelen bir baskı olduğunu düşünüyorum. Özel yetenekli öğrencilerden özellikle lise grubunun motivasyonu öyle düşük oluyor ki proje yapmak oldukça zor oluyor. Bazı BİLSEMLere ödenek gitmediği için yeterli sayıda atölye oluşturulamıyor, ortak binaların kullanımı sıkıntılar oluşturuyor. (Ö7)

Üniversitelerle çalışmak istiyorsunuz ama o biraz üniversitelerdeki hocaların yaklaşımıyla alakalı bir şey. Yani hoca olumlu yaklaşırsa bir çalışma yapabiliyorsunuz. Güzel bir şey çıkarta biliyorsunuz sonuçta. Üniversite hocası buna sıcak bakmazsa çocuğun projesi çalışması atıl olarak kalabiliyor. ARGEM'lerde mesela şu an bildiğim kadarıyla normal bir kolej gibi bir eğitim veriliyor. Önleri çok fazla açılmıyor o çocukların. Önleri daha fazla açılabilir aynı şekilde BİLSEM'deki öğrencilerin de önü açılabilir. (Ö8)

Biz 5 yıllık planlara falan yeni geçtik eğitim politikalarında bu büyük bir yanlış. Üçüncü sınıfa giden bir çocuk dokuzuncu sınıfa geçtiğinde 5 yıllık yapılan planda lise eğitimi maalesef geride kalıyor. 40 50 yıllık politikan olacak bunu görebilen bir

yönetimin olacak. Bu çocuklar Avrupa'ya gittiklerinde BİLSEM öğrencisiyiz belgesiyle burs alabiliyorlar. Avrupa veya işte Amerika gibi batılı ülkelerde bu çocuklara her türlü kapıyı açarken biz hala 5 yıllık politikalar yapıyoruz. Politikalar geniş kapsamlı ve sürdürülebilir olmalı. (Ö9)

Özel yeteneklerle ilgili geliştirilen eğitim politikalar BİLSEM'ler üzerinde baskı yaratmaya başladı. İdari kadrolara bilsem ile ilişkisi olmayan insanların getirilmesi bu süreçleri zorlaştırmaya başlıyor son zamanlarda. Okul öncesi açma politikası var mesela. Yani bilim sanat merkezi sabah boş duruyormuş hadi oraya anasınıfı açalım politikası nasıl bir politika. Şu an o kadar çok öğrencimiz var ki birçoğu BİLSEM'e neden geldiğinin orada ne yaptığının farkında değil. Böyle sürekli öğrenci toplama politikamız var. Öğrenciler artık kendini BİLSEM'e atmak için kurslara gitmeye başladılar. Her yıl tekrar birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar bu taramalara girip ben acaba geri zekalı mıyım da bunu geçemiyorum gibi bir kendilerinde yetersizlik hissetmeye de başlayabiliyor. Velilerde de benim çocuğumda bilsem de diyelim. Bizimki de kazandı ama 1-2 gönderdik sonra da bir şey yapmadı geri aldı, çocuğumuz ne zaman atom parçalayacak uzaya ne zaman çıkıyoruz demeye başladı. Velilerde beklenti aşırı yüksek. Çok akli başında, gerçekten çok düzgün öğrencilerimiz var. BİLSEM'e gelip gerçekten topluma faydalı bir şeyler yapmak isteyen projeler üretmek isteyen kendini geliştirmek isteyen ve neden orada olduğunu bilen bir grubumuz var ama bilmeyen de çok büyük bir grubumuz var. Çoğaldıkça maalesef problem artıyor. (Ö10)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BİLSEM modelinin ÖYE için yeterli olması hakkındaki düşünceleri ve BİLSEM modelinin iyi ve aksayan yanları ile ilgili düşünceleri Tablo 11'de belirtilmiştir.

**Tablo 11.**

*BİLSEM modelinin ÖYE için yeterli olması hakkında düşünceler ve BİLSEM modelinin iyi ve aksayan yanlarına dair görüşler.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar	n
İyi Yanlar	Öğretmenler Açısından	Mesleki gelişim fırsatı verir	Ö2, Ö10	2
		Öğrenciyle birebir ilgilenme şansı	Ö9, Ö8	2
		Proje tabanlı çalışabilmek	K10	1
		Öğrenciye yönelik içerik geliştirebilmek	Ö5	1
		Atölye açabilmek	Ö5	1
		Seçilerek alınmaları	Ö4	1
	BİLSEM İşleyişi Açısından	'in Kademeli programların olması (Destek Eğitim, BYF gibi)	Ö7	1
		BİLSEM sayesinde ÖYÖ tanınması	Ö7	1
		Esnek Müfredat	Ö6	1

		BİLSEM modelinin Türkiye için öncü olması	Ö2	1
Öğrenciler Açısından		ÖYÖ kendileri gibi ve aynı seviyede arkadaşlarla buluşuyor	Ö1, Ö2	2
		Kendilerini geliştirme fırsatı bulurlar	Ö2,	1
		Bilgiyi ürüne dönüştürme fırsatı bulurlar	Ö10	1
		Sınav kaygısı yok	Ö4	1
		Yetenek alanına yönlendirilme fırsatı	Ö3	1
		BYF programında tüm bilimsel disiplinleri tanımak	Ö7	1
Aksayan Yanlar	Donanım Yetersiz	Donanım olarak yetersizdir.	Ö10	
		Sistemsizlik	Ö2	1
		Uygulama farklılıkları	Ö2	1
		Denetimsizlik	Ö2	1
	BİLSEM İşleyişi Açısından	'in BİLSEM'ler arası uygulama ve imkân farklılıkları	Ö10	1
		BİLSEM sistemini bilmeyen yöneticiler	Ö10	1
		Disiplinler arası çalışma fırsatı sunulmaması	Ö7,	1
		Rehberlik birimi yetersiz	Ö6	1
		Ölçme değerlendirme sistemi	Ö6	1
	Öğretmenler açısından	Veli beklentisinin yüksek olması	Ö10	1
		Mesai saatleri	Ö9,	1
		Bir danışman öğretmene 40 öğrenci düşmesi	Ö5	1
		Öğretmen seçimindeki kriterler yetersiz	Ö8	1
	Öğrenci Açısından	Ders saatleri	Ö9, Ö7, Ö1	3
		BİLSEM'e ayrılan zamanın azlığı	Ö9, Ö8, Ö1	3
		Çalışmaları tamamlama zorunluluğu yok	Ö8,	1
		4 yıl proje çalışmak	Ö7,	1
		Bir öğrenciyi sürekli takip eden danışman olmaması	Ö5,	1
		Çoğunlukla sayısal alana yönlendirilmeleri	Ö3	1

Tablo 11 incelendiğinde katılımcılar tarafından BİLSEM modelinin ÖYE için yeterli olup olmadığı ve BİLSEM modelinin iyi ve aksayan yanlarına dair görüş ve önerileri,

Öğretmenler açısından, BİLSEM'in işleyişi açısından, Öğrenciler açısından ve Donanım yetersiz alt temaları ile belirtilmiştir. Öğretmenler açısından iyi yanlar ile ilgili görüşler; Mesleki gelişim fırsatı verir (n=2), Öğrenciyle birebir ilgilenme şansı (n=2), Proje tabanlı çalışabilmek (n=1), Öğrenciye yönelik içerik geliştirebilmek (n=1), Atölye açabilmek (n=1), Seçilerek alınmaları (n=1) olarak şeklinde, aksayan yanlar ise; Veli beklentisinin yüksek olması (n=1), Mesai saatleri (n=1), 1 danışman öğretmene 40 öğrenci düşmesi (n=1) ve Öğretmen seçimindeki kriterler yetersiz (n=1) şeklinde sunulmuştur. BİLSEM'in işleyişi açısından olan alt tema da iyi yanlar Kademeli programların olması(Destek Eğitim, BYF gibi) (n=1), BİLSEM sayesinde ÖYÖ tanınması (n=1), Esnek Müfredat (n=1) ve BİLSEM modelinin Türkiye için öncü olması (n=1) şeklinde, donanım yetersiz alt temasında ise, ÖYÖ kendileri gibi ve aynı seviyede arkadaşlarla buluşuyor (n=1), Kendilerini geliştirme fırsatı bulurlar (n=1), Bilgiyi ürüne dönüştürme fırsatı bulurlar (n=1), Sınav kaygısı yok (n=1), Yetenek alanına yönlendirilme fırsatı (n=1) ve BYF programında tüm bilimsel disiplinleri tanımak (n=1) şeklinde sunulmuştur, Öğrenciler açısından olan alt tema da iyi yanlar; ÖYÖ kendileri gibi ve aynı seviyede arkadaşlarla buluşuyor (n=1), Kendilerini geliştirme fırsatı bulurlar (n=1), Bilgiyi ürüne dönüştürme fırsatı bulurlar (n=1), Sınav kaygısı yok (n=1), Yetenek alanına yönlendirilme fırsatı (n=1) ve BYF programında tüm bilimsel disiplinleri tanımak şeklinde, aksayan yanlar ise Ders saatleri (n=1), BİLSEM'e ayrılan zamanın azlığı (n=1), Çalışmaları tamamlama zorunluluğu yok (n=1), 4 yıl proje çalışmak (n=1), Bir öğrenciyi sürekli takip eden danışman olmaması (n=1) ve Çoğunlukla sayısal alana yönlendirilmeleri (n=1) şeklinde sunulmuştur. İyi ve Aksayan yanlar ile ilgili görüş ve önerilerde netlik görülmemiştir. Öğrenciler açısından aksayan yönlerden Ders saatleri (n=3), BİLSEM'e ayrılan zamanın azlığı (n=3) hususlarında istikrarlı bir şekilde belirtilmiştir.

*BİLSEM hiç yoktan iyidir. Öğretmen seçiminden binanın seçimine kadar birçok şey önemli fakat BİLSEM sayısı kadar farklı uygulama var. Yönetici kendi yorumunu ön plana çıkararak kendi sistemini uygulamaya çalışıyor. Özel yetenekli öğrenciler için eğitim mi öğretim mi daha önemli bilmiyorum yani kesinlikle özel yetenekli öğrenciler için yeterince hedefimize ulaştığımızı söyleyemem. Sıkıştırılmış 2 saat 3 saatlik bir eğitim üstelik öğrencinin artık bitme noktasına geldiği saat de uygulanan bir sistem fayalı olmaz diye düşünüyorum (Ö1)*

Her öğretmenin vicdanına kaldığı sürece zaten yeterli olamaz. Bazen öğretmenler sisteme küsüyor, okulun yönetimine küsüyor veliye küsüyor ve yapmayı bırakıyor, Yani o yüzden buna yeterli bir model diyemeyiz bazı durumlarda öğretmenler çok çalıştığı zaman yeterli ama öğretmenler işte bir şekilde bıraktığı zaman yetersiz. Biz BİLSEM’de özel yetenekli öğrencileri eğitmiyoruz, Biz BİLSEM’de önderlik ediyoruz onlara danışmanlık yapıyoruz yani orada bir eğitim modeli olarak değerlendirilebilir mi bilmiyorum tartışılır. Her öğretmenin vicdanına kaldığı sürece zaten yeterli olamaz yani bütün öğretmenler çok süper işte çalışıp bir canını dişine takıp öğrettiği durumlarda evet yeterli bazen öyle oluyor. (Ö2)

Ben genel olarak iyi görüyorum öğrencileri farklı yerlere yönlendirebiliyoruz. En son toplantıda şunu hissettim daha yakınlarda Haziran ayında yaptık ya bu yönlendirmeyi. Bir çocuk her alanda iyiyse onun sayısala yönlendiririz. mesela bende de çok iyi matematikte de çok iyi fizikte de çok iyi, çocuk ziyan olmasın şeklinde sanki böyle felsefeye falan yönlendirmek belki o çocuk felsefeden daha daha başarılı işler yapacak (Ö3)

BİLSEM modeli bence çok mantıklı. Çünkü bilim sanat merkezleri açılmamış olsaydı % 2’lik kısımda kalan öğrenciler okulda göz ardı edilebilirdi. Şu an programları düşündüğümüzde öğrencileri sınav kaygısıyla yetiştiriyoruz. Bilim sanat merkezinde tamamen düşünme becerilerini geliştirmeye dönük etkinlikler yapılıyor o açıdan yararlı (Ö4)

BİLSEM’ler özel yetenekli öğrencilerin pek çok ihtiyacını karşılıyor diye düşünüyorum. Özellikle küçük yaş gruplarındaki öğrencilerim temel becerilerinin gelişmesinde, yaratıcılıklarının artmasında ve motivasyonlarında ciddi anlamda katkı sağlıyor. BİLSEM modelinin iyi yanları, öğrencilerin belirli bir tanılama süreci içinden geçerek gelmesi, uyum, DEP, BYF, ÖYG gibi programların olması, öğrencinin özellikle BYF döneminde pek çok branşı tanıma fırsatı yakalamasıdır. BİLSEM modelinin aksayan yanları, öğrencilerin okul sonrası zamanlarda gelmesidir. Proje döngüsünün lise boyunca sürmesi, çerçeve planlarda yer alan kazanımların direk bir konunun öğretimine yönelik olması, disiplinler arası çalışmaya uygun bir yönerge olmaması aksayan yanlarıdır. (Ö7)

Yani yeterli değil. Ben öğretmen seçimlerinin de çok iyi yapıldığını düşünmüyorum. BİLSEMLER çocuklar için ikinci bir eğitim merkezi gibi görülüyor. Yani çocuğun bakış açısı buraya gitmek için başladığında devam etme zorunluluğu yok. O çalışmayı bir kenara bırakıp başka bir çalışmaya da geçebilir. (Ö8)

Öğretmen kendisini sorumlu hissediyorsa, veli de ilgiliyse faydalı. Ancak öğrenciyi haftada bir gün 3 saat gördüğünüz 2 saat görüyorsunuz. Zaman mefhumumuzda sıkıntılar var. Çok fazla öğrenci toplanmaya başladı BİLSEM’lere. Yani bir halk eğitim modeline dönmeye çalışıyor. Bu yanlış. (Ö9)

Hem öğrenciyi hem öğretmeni çok geliştiren bir kurum. Öğrencinin öğrendiği depoladığı bilgiyi artık ürüne dönüştürme fırsatı bulduğu yerler BİLSEM’ler. Kesinlikle öğrenciye çok büyük faydası olan kurumlar ama dediğim gibi faydalanmayı bilen öğrenciye. (Ö10)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BİLSEM modeli geliştirilmeli mi yerine yeni bir

model mi getirilmeli hususunda verdikleri cevaplar Tablo 12’de belirtilmiştir.

**Tablo 12.**

*BİLSEM modeli geliştirilmesi ve yerine yeni bir model getirilmesi ile ilgili görüş ve öneriler.*

<b>Tema</b>	<b>Alt Tema</b>	<b>Kategoriler</b>	<b>Katılımcılar</b>	<b>n</b>
BİLSEM Modeli mi Yeni Bir Model mi?	BİLSEM Devam Etmeli	Niteliği arttırılarak.	Ö1, Ö10	2
		Öğretmen seçimi kriterleri revize edilerek	Ö2, Ö3	2
		Öğrenci tanılama revize edilerek	Ö2	1
		Ders içerikleri revize edilerek	Ö2	1
		Geliştirilerek devam etmeli	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	8
		BİLSEM dairesi için yönetmelik oluşturulmalı	Ö9	1
		Öğrenci sayısının kontrolsüz artışının sebebi araştırılmalı	Ö10	1
		Tanılamaya standart getirilerek	Ö10	1
		Öğrenciler BİLSEM'e okul saati içinde gelmeli	Ö10	1

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların BİLSEM modeli geliştirilmeli mi yerine yeni bir model mi getirilmeli hususunda görüş ve önerileri görülmektedir. BİLSEM Devam etmeli alt temasında Niteliği arttırılarak (n=2), Öğretmen seçimi kriterleri revize edilerek (n=2), Öğrenci tanılama revize edilerek (n=1), Ders içerikleri revize edilerek (n=1), Geliştirilerek devam etmeli (n=8), BİLSEM dairesi için yönetmelik oluşturulmalı (n=1), Öğrenci sayısının kontrolsüz artışının sebebi araştırılmalı (n=1), Tanılamaya standart getirilerek (n=1) ve Öğrenciler BİLSEM'e okul saati içinde gelmeli (n=1) kategorilerinde görüş ve önerileri sunulmaktadır. BİLSEM Devam etmeli alt temasında bir standart olmamasına rağmen, en yüksek önerinin BİLSEM modelinin Geliştirilerek devam etmeli (n=8) alt kategorisinde sunulduğu görülmektedir.

*BİLSEM modeli kaldırılmamalı ama öğretmen seçiminden tutun öğrenci seçimine varıncaya kadar uygulanan programa varıncaya kadar revize edilmesi gereken çok yanlar var. BİLSEM'i toptan kaldırırsanız o çocuklar hiç değilse bazıları gidiyorlar yani aradıklarını bazen buluyorlar bazen bulmuyorlar ama geliyorlar yani sonuçta gelmek isteyenler de çok var mutlu olanlar da çok var onlara engel olmuş oluruz. (Ö1)*

*Geliştirirken de yeni yeniliyorsun sürekli. BİLSEM güzel bir kurum yani BİLSEM'i korumak lazım ama bu haliyle ve geliştirilmesi gerekiyor. (Ö2)*



*Yeni bir model bence çok iddialı olur olur. Bence BİLSEM modelinde bir sıkıntı yok. Bizlerin biraz daha ufkumu açılmalı. Kâğıt üzerinde olmasından ziyade öğretmenlerin deneyimlerini paylaşacağı ya da bize ara ara farklı eğitimlerin verileceği interaktif şeyler olması gerektiğini düşünüyorum. Bence biraz bizim güncellenmemiz gerekiyor yani kendi çapımızda değil daha ortak bir şey (Ö3)*

*BİLSEM modelinin biraz daha içinin doldurularak onların gelişimini desteklediği için üniversiteye geçişlerinde desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Tematik bir model olması gerektiğini düşünüyorum. Açıkçası tematikten kastım, mesela yer bilimleri alanında bir tematik alanım var ve bu öğrenciler o alanı iyice tanıdıktan sonra o alanda bir jeoloji mühendisi ya da başka bir mühendislik, sismoloji ile uğraşacak. Belki deprem bilimi bunların hepsini tanıyarak gelişimini desteklememiz gerektiğini düşünüyorum. Yani BİLSEM geliştirilsin. (Ö5)*

*BİLSEM modeli neredeyse otuz yıldır var olan ve sürekli gelişen bir model. Bu model ile devam edilerek geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. (Ö7)*

*BİLSEM modeli geliştirilebilir ARGEM modeli geliştirilebilir. İkisi de 2 farklı eğitim olarak öğrenci ve velilerin hizmetine sunulabilir. Ama geliştirmeleri gerekiyor. İkisinin de eksiklikleri var. Düzenlemeler yapılması lazım. En basitinden saatler konusunda düzenleme yapılması lazım. Eğitimin içeriği, eğitim verecek kişiler, konular ve sonrasında bu okullardan mezun olan çocukların önünün açılması konusunda çok fazla düzenleme gerektiriyor. (Ö8)*

*BİLSEM modeli geliştirilerek aksayan yönler ile ilgili düzenlemeler getirilmelidir. Kurum sayısını her geçen gün arttırmak yerine öğrenci sayılarındaki kontrolsüz artışın sebepleri araştırılmalı tanılamm yöntemlerine standart getirilmeli, tam donanımlı ve kapasitesi yüksek kurumlar açılmalıdır. Özellikle ilkokul düzeyinde öğrencilerin okul saati içinde de gelmeleri sağlanmalıdır. (Ö10)*

**Tablo 13.**

*BİLSEM Modeli dışında MEB tarafından ÖYE için açılmış olan okul ve uygulamalar veya diğer uygulamalar hakkındaki düşünce ve öneriler.*

Tema	Alt Tema	Kategoriler	Katılımcılar	n	
ÖYE için Farklı Modeller	ARGEM	Bilgim yok.	Ö2, Ö5, Ö8	3	
		Kapalı bir kutu.	Ö9	1	
		Amacına hizmet etmiyor.	Ö1	1	
		Not sistemi olan bir okul ÖYÖ için uygun değil.	Ö3	1	
		Daha iyi kurgulanabilirdi.	Ö5	1	
		Uygulamada sıkıntılar var.	Ö6	1	
		ÖYÖ'yu yaşlılarından ayırmak yanlıştır.	Ö7	1	
		Bölgelere yayılmalı.	Ö6	1	
		Okul şartları Destek Odası için uygun olmayabiliyor.	Ö10	1	
		Öğretmenlerin ek ders doldurduğu yer.	Ö1, Ö9	2	
	Destek Eğitim Odaları(DEO)	Görevli öğretmenler ne yapacaklarını bilmiyorlar.	Ö6	1	
		BİLSEM öğretmenleri burada görev yapan öğretmenlere eğitim vermeli.	Ö4	1	
		Amacına hizmet etmiyor.	Ö1	1	
		Eğitim içeriği belirsiz.	Ö2, Ö6, Ö7	3	
		Etüt merkezi gibi.	Ö8, Ö10	2	
		Hem BİLSEM hem D.O öğrenciyi yoruyor.	Ö10	1	
		BİLSEM'e gelemeyen ÖYÖ için iyi.	Ö10	1	
		Çocuk Üniversiteleri	Sistemi yok.	Ö2	1
			Başarılı.	Ö1	1
			ÖYÖ'nün kendini bulduğu yer.	Ö6	1
		Bilgim yok.	Ö7, Ö8	2	

Tablo 13 incelendiğinde katılımcıların BİLSEM Modeli dışında MEB tarafından ÖYE için açılmış olan okul ve uygulamalar veya diğer uygulamalar hakkındaki görüş ve önerileri görülmektedir. ARGEM alt temasında Bilgim yok (n=3), Kapalı bir kutu (n=1), Amacına hizmet etmiyor (n=1), Not sistemi olan bir okul ÖYÖ için uygun değil (n=1), Daha iyi kurgulanabilirdi (n=1), Uygulamada sıkıntılar var (n=1), ÖYÖ'nün yaşlılarından ayırmak yanlıştır (n=1) ve Bölgelere yayılmalı (n=1) kategorilerinde, Destek Eğitim Odaları alt temasında, Okul şartları Destek Odası için uygun olmayabiliyor (n=1), Öğretmenlerin ek ders doldurduğu yer (n=2), Görevli öğretmenler ne yapacaklarını bilmiyorlar (n=1), BİLSEM öğretmenleri burada görev yapan öğretmenlere eğitim vermeli (n=1), Amacına hizmet etmiyor (n=1), Eğitim içeriği belirsiz (n=3), Etüt merkezi gibi (n=2), Hem BİLSEM hem D.O öğrenciyi yoruyor (n=1) ve BİLSEM'e gelemeyen ÖYÖ için iyi (n=1) kategorilerinde, Çocuk Üniversiteleri alt temasında ise Sistemi yok (n=1), Başarılı (n=1), ÖYÖ'nün kendini bulduğu

yer (n=1) ve Bilgim yok (n=2) kategorilerinde önerilerini ve görüşlerini sunduğu görülmektedir. Katılımcılar ÖYE için Farklı Modellerinden ARGEM ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarını, Destek Eğitim Odalarının ise eğitim içeriklerinin belirsiz olduğu yönünde görüş ve önerilerinin diğer kategorilerden fazla olduğu görülmektedir.

*ARGEM ile ilgili bilgim çok fazla yok ama çok da yani bildiğim kadarıyla çok da amaca hizmet ettiğini düşünmüyorum. Destek odaları da daha çok sanıyorum daha alt düzeydeki öğrencilere yönelik belki hani bir boşta duran bir öğretmenin veya ek ders ücreti alsın diye görevlendirilen bir öğretmenin burada çalışması da çok bana anlamlı gelmiyor. Çocuk üniversiteleri günü birlik uygulamalar onlar başarılı fakat günü birlik uygulamalar sürekliliği olmadığı için bu Çok anlam ifade etmiyor. (Ö1)*

*Çocuk üniversiteleri önemli ve gerekli çünkü üstünleri sadece BİLSEM'de tutamıyorsun. Çocuklar başka yerlerden de bilgi kaynakları da bulmak istiyorlar. İşte çocuk üniversiteleri gibi ya da işte üniversitelerdeki diğer destek eğitim odaları gibi yapılar gerekli çocuklar oradan da faydalanıyorlar. Güzel tabi. İçeriğini çok çok iyi bilmiyorum çünkü gidip görmedim. ARGEM'de çok iyi niyetli ve güzel düşünülmüş bir proje. Yani içinde bulunmadık bilmiyorum. (Ö2)*

*ARGEM hakkında çok fazla detaylı bilgiye sahip olamıyoruz. İşin içinde sonuç odaklı eğitim vardır yine not sistemine dayanan. Biraz daha puan biraz daha not sistemi giriyor işin içine. Sanki çok da uygun değil destek odaları. Kâğıt üzerinde çok güzel ama uygulanması okullara bırakıldığı için bence uygun değil. (Ö3)*

*Ben bu modellerin yararlı olduğunu düşünüyorum. Çünkü özellikle bazı öğrenciler destek eğitim odalarında bizim bilim sanat merkezinde eğitim alması gerekebiliyor. Ortaokulda üniversitesinde dediğim gibi bir model uygunluğu onun da çok yararı olmaktadır. (Ö4)*

*Çocuk üniversiteleri kursa gidiyormuş gibi. ARGEM farklı çünkü orada üst düzey eğitim alıyorlar. ARGEM uygulanmalı ama programının çok iyi kurgulanmış olması gerekiyor. Ancak ne kadar uygulandı bunun hakkında tam bilgi sahibi değiliz. ARGEM'ler biraz kapalı kutu gibi. Artı yönlerini eksi yönlerini maalesef bilmiyorum. (Ö5)*

*Devlet penceresinden baktığımızda üstün yetenekliler için açılan ARGEM'leri kesinlikle desteklediğimden bahsettim. Bölgesel olmalı, ARGEM her ilde olmaz, ARGEM'in doğru bir yaklaşımı var ama içi dolmamış durumda. Şu anki uygulamalar tabi ki yetersiz ve kapanmak üzere olduğunu biliyorum. Destek eğitim odaları binlerce açılmış ama sadece işte kendi içerisinde, yine öğretmen merkezli iyi uygulamalar çok nadir ama o binlerce içerisinde 10 tane iyi örnek duymadım ben bugüne kadar. Ek dersini doldurmamış öğretmeni oraya koyuyor. Bu, hiçbir şekilde çalışılmamış bir alan ve on binlerce açılmasına rağmen tamamen zayıf. Çocuk üniversiteleri kesinlikle çocukların etkinlik alanları olarak kendilerini buldukları alanlar. Üniversitelerde olmalı mı? %100 olmalı. Belediyeler desteklemeli. Çocuk üniversiteleri de bence doğru bir modeldir. BİLSEM dışında da güçlü bir modeli yok devletin. Bunlar ARGEM de dahil olmak üzere kendisini gerçekleştirememiş alt yapılar. (Ö6)*

*Çocuk üniversitesi ve ARGEM'in içeriklerini bilmiyorum. Giden öğrencilerimizden duyduğum şey daha çok butik bir kolej tarzı eğitimin verildiği. ARGEM denildiğinde kafamızda canlanan üniversitelerle yapılan dersler ortak çalışmalar, çocukların önünün açılması, alanında etkin yetkin insanların kampüse gelip o alanda çalışmalarını anlatması idi. Orada yapılan çalışmalar bizim için de bir sır. ARGEM*

en azından duyduğum kadarıyla diyebilirim ki beni hayal kırıklığına uğrattı. Destek odalarına gelirse de ben normal okulda çalıştım destek odalarına dahil oldum. Öğrencilerle bire bir eğitim çalışması yapılıyor. BİLSEM'lerdeki atölye mantığı normal okullardaki destek odalarında yürümüyor. Ben şimdiye kadar hiçbir öğretmenin destek odası için bu hafta bir gezi düzenledim dediğini duymadım. Destek odaları daha çok etüt merkez etüt gibi, DYK gibi çalışıyor. Çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. (Ö8)

ARGEM'ler şu an kapalı kutular kimse ne yaptığını bilmiyor. TEVİTON modeli vardı devletimiz ona sahip çıkmadı. TEVİTÖL dünyadaki en iyi üniversitelere en iyi öğrencileri gönderen bir eğitim modeliydi. Üstün zekalılar okuluydu. ARGEM doğru mudur yanlış mıdır onu artık mezunlarıyla beraber öğreneceğiz. Destek odaları büyük bir hata. Destek odası öğretmenleri kursla seminerle destek öğretmeni olduk diyerekten ek ders almak adına yapılan sistemler. Destek eğitimi veriyorsanız gerçekten öğretmenin biraz BİLSEM'lerde biraz kavrulması yoğrulması gerekiyor. Belki bilsem olmayan illerde ilçelerde uygulanması doğrudur. Ama şu an öyle bir ilde kalmadı ilçede çok az zaten çok küçük işler destek eğitimi odaları yanlış diye düşünüyorum. (Ö9)

2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da faaliyete başlayan ARGEM bir proje çalışması olmasına rağmen "Proje okulu" statüsünde değildir. Özel eğitim öğrencilerine hizmet verdiği halde "Özel Eğitim okulu" da değildir. Standart bir orta okul ve lise gibi temel eğitim/orta öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlıdır. Öğretmenleri BİLSEM'de olduğu gibi özel bir değerlendirmeye alınmaz. Öğrencisini bu kadar seçerek alan bir kurumumda böyle özel öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerin de mesleki anlamda kendini geliştirmiş, öğrencilerin potansiyelini geliştirmesini sağlayacak yeterlikte olması gerekirken bu konuda gerekli hassasiyet gösterilmemektedir. Okulun bulunduğu konum itibarıyla öğretmenler için ulaşım sıkıntılı, yaşam ise çok maliyetli olduğundan tercih edilmemektedir. Okulda öğretmenler için lojman vb imkanlar yoktur. Geçtiğimiz yıl ilk mezunlarını veren okulun üniversiteye yerleştirme oranı veya ortaokuldan sonra liseye geçişteki başarı durumları ile ilgili herhangi bir veri paylaşılmamaktadır. Okulda öğrencilere (lise düzeyi) yönelik düzenlenen staj imkanları, yaz kampları gelişimleri açısından faydalı olsa da eğitim kalitesi özellikle büyük şehirlerde bulunan köklü fen liseleri veya büyük kolejlerden daha üst düzey değildir. Okula başladıktan sonra bırakıp dönen çok sayıda öğrenciye rastlanmaktadır. Okul; taşrada yaşayan ve nitelikli okullara ulaşmakta zorluk çeken özel yetenekli öğrenciler için avantajlı sayılsa da büyük şehirlerden gidecek öğrenciler için cazip bir seçenek değildir. BİLSEM dışında özel yetenekli öğrenciler için okullarında destek eğitim odasından faydalanma hakkı verilmiştir. Okullardaki destek eğitim uygulamalarında çoğunlukla öğrencilerle sınavlara hazırlık çalışmalarının yürütüldüğü görülmektedir. Ayrıca öğrenci hem BİLSEM'e devam edip hem de DEO'dan faydalandığında çok yoğun bir eğitim sürecine maruz kalmaktadır. DEO'nda görev alacak öğretmenler için 2016-2018 yıllarında özel yeteneklilerle eğitim farkındalık seminerleri ve kursları düzenlenmiştir. Ancak bu eğitimlerin devamı gelmemiştir. Bununla birlikte okullardaki fiziksel şartlar da özel yetenekli öğrencilerle zenginleştirilmiş eğitim yapmaya uygun olmayabilmektedir. (Ö10)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BİLSEM için yapılan Öğretmen seçimleri doğru ve uygun mudur? Değilse nasıl olmalıdır? Sorularına verdikleri cevaplar Tablo 14'te belirtilmiştir.

**Tablo 14.**

*BİLSEM için yapılan Öğretmen seçimler ve seçilen öğretmenlerin verimli olmaları için neler yapılabileceğine dair görüş ve öneriler.*

<b>Tema</b>	<b>Alt Tema</b>	<b>Kategoriler</b>	<b>Katılımcılar</b>	<b>n</b>		
Öğretmen Seçimleri	Seçimlerde Gereken Yeterlilikleri Seçim Usulleri	Aranması	Özel yetenek mezunları öncelikli olmalı	Ö1	1	
		Öğretmen	Nitelikli öğretmenler seçilmeli	Ö3	1	
			Mülakatta Hakkaniyet olmalı	Ö2, Ö4	2	
			Mevcut seçme şekli uygundur	Ö2, Ö4	2	
			Öğretmen seçiminde aranan evrakların niteliğine bakılmalı	Ö3	1	
			Yazılı sınav da yapılmalı.	Ö4	1	
			Öğretmenlerin iletişim becerileri de ölçülmeli	Ö5	1	
			Öğretmenler 1 hafta yüz yüze kamplarda gözlenerek seçilmeli	Ö6	1	
		Öğretmen Seçildikten Sonra	Yeni Başlayanlar için öneriler	Deneyimli BİLSEM öğretmeni yanında Staj	Ö1, Ö2	2
				Oryantasyon süreci olmalı	Ö2	1
İhtiyaca uygun seminerler	Ö1			1		
Yurtdışı eğitim olanakları	Ö3, Ö4			2		
Mesleki Gelişim Önerileri	Etkileşimli yüz yüze eğitimler		Ö3, Ö4	2		
	Üniversitelerle öğretmen eğitimi konusunda iş birliği		Ö4	1		
	Haftalık ve aylık mesleki eğitimler		Ö5	1		
	Mesleki eğitim süresince ders olmamalı		Ö5	1		

Tablo 14 incelendiğinde BİLSEM için yapılan Öğretmen seçimleri doğru ve uygun mudur? Değilse nasıl olmalıdır? Sorularına dair, Öğretmen seçimleri ve Öğretmen Seçildikten Sonra alt temaları ile belirtilmiştir. Öğretmen seçimleri alt temasında, Seçimlerde Aranması Gereken Öğretmen Yeterlilikleri, Seçim Usulleri kapsamında, Öğretmen Seçildikten Sonra alt temasında ise Yeni Başlayanlar için öneriler ve Mesleki Gelişim Önerileri kapsamında katılımcılar tarafından görüş ve öneriler sunulduğu görülmektedir. Öğretmen seçimleri alt temasında Özel yetenek mezunları öncelikli olmalı (n=1), Nitelikli öğretmenler seçilmeli (n=1), Mülakatta Hakkaniyet olmalı (n=2), Mevcut seçme şekli uygundur (n=2), Öğretmen seçiminde aranan evrakların niteliğine bakılmalı (n=1), Yazılı sınav da yapılmalı. (n=1), Öğretmenlerin iletişim becerileri de ölçülmeli (n=1) ve Öğretmenler 1 hafta yüz yüze kamplarda gözlenerek seçilmeli (n=1) şeklinde, Öğretmen

Seçildikten Sonra alt temasında ise, Deneyimli BİLSEM öğretmeni yanında Staj (n=2), Oryantasyon süreci olmalı (n=1), İhtiyaca uygun seminerler (n=1), Yurtdışı eğitim olanakları (n=2), Etkileşimli yüz yüze eğitimler (n=2), Üniversitelerle öğretmen eğitimi konusunda iş birliği (n=1), Haftalık ve aylık mesleki eğitimler (n=1) ve Mesleki eğitim süresince ders olmamalı (n=1), şeklinde görüş ve öneriler sunulduğu görülmüştür. Sunulan görüş ve önerilerde Seçimlerde Aranması Gereken Öğretmen Yeterlilikleri alt temasında Mülakatta Hakkaniyet olmalı (n=2), Mevcut seçme şekli uygundur (n=2), Yeni Başlayanlar için öneriler alt temasında Deneyimli BİLSEM öğretmeni yanında Staj (n=2), Yurtdışı eğitim olanakları (n=2) ve Mesleki Gelişim Önerileri alt temasında Etkileşimli yüz yüze eğitimler (n=2) konusunda istikrar görülmektedir.

*BİLSEM'ler için öğretmen seçimlerinin çok da başarılı olduğunu düşünmüyorum, BİLSEM'lerde çalışacak öğretmenlerin özellikle ilgili bölümlerden mezun olanlardan seçilmesi daha avantajlı olabilir, ancak 4 yıl akademik sonrasında bir yıl boyunca BİLSEM'lerde stajyer öğretmen olarak çalışmalı. O zaman belki kalite yakalanabilir. Görevlendirme öğretmen veya bizler seçildik geldik ama seçimler doğru muydu bilimsel miydi bu tartışılır. Öğretmenlerin kısa süreli seminerler şeklinde değil, daha önce çalışmış arkadaşların yanında belli bir süre derse girip onunla birlikte ortak çalışıp ortamı gördükten sonra göreve başlamalı (Ö1)*

*BİLSEM öğretmen seçimlerinde mülakat yeterli değil yazılı sınava tabi tutulması gerekiyor. Sınavın yanında öğretmenlere belirli kriterler konulmalı. Bakanlık öğretmenleri aldığı anda onları düzenli olarak da yetiştirmesi gerekiyor. (Ö4)*

*Kendini geliştiren bir öğretmen, öğretmen seçiminde istenen ek puanları toplamıştır. Yani projeler yapmıştır. Kendi alanında yüksek lisans doktorasını yapıyordur yapmıştır. Mülakatta da yani mülakatı yapan grup çok önemli. Neye odaklanması gerektiği çok önemli. Mülakatta alanında neleri takip ediyorsun, özel yeteneklerinin alanında neleri takip ediyorsun ve ne yapacaksın gibi sorulan soruların cevabını bilmeden gelen biri orada afallayacaktır. Yani o yüzden mülakatın uygun olduğunu düşünüyorum. İletişim becerisi çok önemli, nasıl yapılır bilmiyorum ancak iletişim becerisi ölçülmeli. (Ö5)*

*Mevcut durumdaki daha böyle öğretmenin biriktirdikleriyle beraber yeteneklerini ortaya koyabileceği böyle bir seçim maratonu olmasında bence fayda var. Projelerini böyle sundukları, grup çalışmalarını ortaya koydukları, çünkü bu BİLSEM'de takım çalışmaları çok önemli. Buna yatkın olmak durumunda olmalı öğretmen. O yüzden bu tarzda, hani geçmişte böyle bir model vardı, şimdiki kadar ekler yoktu. Ekler dediğim hani farklı olur işte doktorası tamam olacak da hani diğer yarışmaya kitaba yazdığı bir anda öne geçmemesi gerekiyor yani. (Ö6)*

*Mevcut seçim sürecini uygun buluyorum. Ek-2'de yapılan güncellemeler de oldukça yerinde oldu. (Ö7)*

*Staj süreci geliştirilebilir. Deneyimli öğretmenlerin yanında staj süreci olabilir. Gözlem yoluyla gerekirse uygulamalarla bir uyum süreci geçirilmesi gerekiyor.*

*BİLSEM öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimler verilmesi gerekiyor. Öğretmenlerin fikir alışverişinde bulunacağı, üniversite hocalarının da katılımı sağlanarak bir eğitim ortamı oluşturulmalı. (Ö8)*

*Bir puantaj sistemi var. Ön kayıt için işte aldığı belgeler yüksek lisansı doktora. BİLSEM'lerde bir ara çok fazla yüksek lisans ve doktora öğretmen başvuruları oldu. Maalesef üniversiteye geçiş için BİLSEM'ler bir bekleme odası halindeydi. Öncelikle öğretmen seçiminde bu kriter puanlamalarında gerçek bir düzenlemeye ihtiyaç var. Küçük bir kasabadaki bir öğretmenin aldığı belgelerle ildeki öğretmenin aldığı belgeler farklıdır. Orada bile puan kaybı oluyor. İkincisi öğretmen seçiminde mülakat. Bizim alındığımız yıllarda bir haftalık proje tabanlı bir gruplaşma çalışma yapıyordu. Birbirini tanımayan 7-8 öğretmen. Rastgele gruplandırılıyordu. Bir soruna çözüm bulun ve amatör düzeyde bir makinasını bir sunumunu yapın deniyordu bize. Bir haftalık sürede herkes birbirini tanıyordu. Seni BİLSEME alacak kadroda o grubun içine dağıtılmıştı. Sen habersiz olarak aslında o insanlarla da iletişime geçiyordun. Yani böyle idealist sistemdi. Öğretmen tanıdık eş, dost, tavsiye edilen değil de gerçekten orada bir şekilde gelen öğretmenler içinden de idealist iyi öğretmenler seçiliyordu (Ö9)*

*Mevcut durumda öğretmenler başvuru öncesinde birtakım tabii ki evraklar teslim etmeleri gerekiyor yaptıkları çalışmalara dair ki bu form bu yıl tekrar bir güncellemeden geçti yani her yıl bir tekrar düzenlemeden geçiyor. Ek2 adı verilen bu formda yer alan bazı maddeler gerçekten bulunmalı. İşte tabii ki lisansımız yüksek lisansımız yabancı dil derecemiz yaptığımız projeler ulusal uluslararası projeler ama puanlama sisteminde belki de dolduran kişiyi zor yani yaptığı çalışmaları bazılarını değersiz kılan durumlar yaşanabiliyor. Benim 2 tane üstün başarı belgem var. Ama başarı belgem yok dolayısıyla bir başarı bir üstün başarı belgesi olan öğretmen benim bir adım önüne geçmiş oluyor. Benim ikinci üstün başarı belgem çöp oluyor. Bunun projelere de yansımış hali var. Bazı şeylerden ikişer üçer tane yapmış olmak çeşitlilik yapanın yanında sizi dezavantajlı durumda bırakıyor. Puanlama kısmının biraz daha gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ama yine de en azından bu kriterlerin olması son 5 yıla bakılması güncel olması güzel. Ama mülakatlarda bu Ek2'nin üzerine geçen puanlar verilerek insanların Ek2 formunun yok edildiğine de rastladım. Ek2 den aldığımız puanı geriye çekecek bir mülakat puanı verilememeli bence. Akademik birtakım çalışmalar yapan arkadaşları yapmayanların hep önüne geçiyor. Akademik çalışma yapmakla öğretmenlik çok farklı bir şey. Akademik çalışmalarında ona fayda sağlayacak kadarını yapıyor bunun dışında çocukla değil farklı alanlarla ilgilenebiliyor. Üniversiteye geçiş yapıyorlar. (Ö10)*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BİLSEM için yapılan Öğrenci seçimleri ve tanılama çalışmaları hakkındaki düşünce ve önerilerine dair verdikleri cevaplar Tablo 15'te belirtilmiştir.

**Tablo 15.**

*BİLSEM için yapılan Öğrenci seçimleri ve tanılama çalışmaları hakkındaki düşünce ve öneriler.*

<b>Tema</b>	<b>Alt Tema</b>	<b>Kategoriler</b>	<b>Katılımcılar</b>	<b>n</b>	
Öğrenci Tanılama Sistemi	Ön Değerlendirmeye Dair Görüşler.	Sınava Hazırlık sektörü doğurdu.	Ö10	1	
		Sınav stresi oluşturdu.	Ö10	1	
	Bireysel Değerlendirmeye Dair Görüşler. Bireysel Değerlendirme Sonuçları İle İlgili Görüşler. Öneriler.		Çalışmak ile geçilebilir	Ö1,Ö10,	2
			Küçük beldelere duyuru yapılmıyor.	Ö1, Ö10,	2
			Gereksiz	Ö6, Ö7, Ö9	3
			Bir sınıftan %20 lik öğrenci önerilmesi yanlış	Ö6	1
			1,2,3 sınıflara aynı sınav uygulaması yanlış	Ö4	1
			Tablet uygulaması uygun	Ö5	1
			Tablet uygulamasında dikkat eksikliği olana çocuk elenir	Ö10	1
			Tableti hiç kullanmamış çocuk elenir	Ö10	1
			Geçmişte kullanılan zekâ testi seçiciydi.	Ö5, Ö9	2
			Sadece Bireysel Değerlendirme yapılmalı.	Ö6, Ö7	2
			Zeki değil Çalışkan çocuklar kazanıyor.	Ö1,Ö3,Ö4,	7
				Ö5, Ö7, Ö8, Ö9	
			Önerim yok	Ö3	1
Üstünleri seçen bir test uygulanmalı.	Ö5	1			
Yerli testler uzun süre test edilip uygulanmalı	Ö5, Ö9, Ö10	3			

Tablo 15 incelendiğinde katılımcıların BİLSEM için yapılan Öğrenci seçimleri ve tanılama çalışmaları hakkındaki düşünce ve önerilerine dair görüş ve önerileri, Ön Değerlendirmeye dair görüşler, Bireysel Değerlendirmeye Dair Görüşler, Bireysel Değerlendirme Sonuçları ile ilgili Görüşler ve Öneriler şeklindeki alt temalar kapsamında bildirildiği görülmektedir. Ön Değerlendirmeye dair görüşler alt temasında Sınava Hazırlık sektörü doğurdu (n=1), Sınav stresi oluşturdu (n=1), Çalışmak ile geçilebilir (n=2), Küçük beldelere duyuru yapılmıyor (n=2), Gereksiz (n=3), Bir sınıftan %20'lik öğrenci önerilmesi yanlış (n=1), 1,2,3 sınıflara aynı sınav uygulaması yanlış (n=1), Tablet uygulaması uygun (n=1), Tablet uygulamasında dikkat eksikliği olana çocuk elenir (n=1) ve Tableti hiç kullanmamış çocuk elenir (n=1) şeklinde görüş ve öneriler yer almaktadır. Bireysel Değerlendirmeye Dair Görüşler alt temasında Geçmişte kullanılan zekâ testi seçiciydi (n=1),



Sadece Bireysel Değerlendirme yapılmalı (n=2) şeklinde Bireysel Değerlendirme Sonuçları ile ilgili Görüşler alt temasında Zeki değil Çalışkan çocuklar kazanıyor (n=7) şeklinde görüş ve öneriler sunulmuştur. Öneriler alt temasında ise Önerim yok (n=1), Üstünleri seçen bir test uygulanmalı. (n=1), Yerli testler uzun süre test edilip uygulanmalı (n=3), Testleri sadece uzmanlar uygulamalı (n=1), şeklinde görüş ve öneriler sunulduğu görülmektedir. Ön Değerlendirmeye dair görüşler alt temasında Çalışmak ile geçilebilir (n=2), Küçük beldelere duyuru yapılmıyor (n=2), Gereksiz (n=3) kategorileri ile Bireysel Değerlendirmeye Dair Görüşler alt temalarında her iki kategoride istikrar görülmektedir. Bireysel Değerlendirme Sonuçları ile ilgili Görüşler alt temasında Zeki değil Çalışkan çocuklar kazanıyor (n=7) kategorisi yüksek sayıda katılımcı tarafından dile getirildiği, Öneriler alt temasında ise Yerli testler uzun süre test edilip uygulanmalı (n=3) şeklinde katılımcıların uygun görüş bildirdiği görülmektedir.

*'(...) Değişik tanılama süreçlerine şahit oldum. Fakat iyileşme yönünde gideceğine biraz daha tersine durumun döndüğünü görüyorum. Bize gelen düzeylerine baktığımızda biraz daha aşağıya doğru indiğini görüyorum. Daha önce farklı zekâ testleri uygulanıyordu. Onlar belki şimdikinden daha iyiydi diye düşünüyorum. (Ö1) Mesela bize gelen öğrencilerin üstün zekalı olmaktan ziyade parlak zekalı olduğunu düşünüyorum.'* (Ö4)

*'Sınavlarda tabletin olması gerektiğini düşünenlerdenim. İlk başta kullanan ölçek ya da ölçme testi daha böyle üst düzey öğrencileri seçmiş şu an ise parlak zekalı öğrenciler seçiliyor. Bu çocukları kaybetmeyelim. Bu çocuklar sonuçta iyi yerlere gelecek Türkiye'nin en önemli kişileri, geleceği. Onlara öyle güzel bir eğitim vereceksek bu testin de bence biraz üst düzey yani üst düzey zekâ puanlarından seçilmesi gerektiğini düşünüyorum parlak zekalı değil de hani gerçekten üstün zekalı özel yetenekli çocukları seçmeli. (Ö5)'*

*Her öğrenci için bire bir inceleme gerektiriyor. Özel yetenek noktasında aday gösterilen öğrenci ilk üç yıl sonrasında, yani bu BİLSEM sürecinde zaten RAM'da tanılama yapmıyor. Ama üç yıl sonrasındaki her aday öğrenci RAM'da tanılamaya yazı yazılıyor ve buna tanılama testler yapılıyor bire bir. Süreç içerisinde her öğrenci, anaokulundan itibaren, tanılamaları yapıp BİLSEM'lere yönlendirilebilir. O yüzden bire bir incelemenin dışındaki hiçbir incelemeyi ben desteklemiyorum. O yüzden yine bir genel tanılama var burada biliyorsunuz. Yine %20'ler var, barajlar var. Barajın olduğu yerde bire bir incelemeden bahsedemeyiz. (Ö6)*

*Öğrenme hızları ve bilgi düzeyleri ciddi anlamda 7-8 yıl önce tanılanan öğrencilere göre geride kalıyor. Tanılamanın çok iyi olduğunu düşünmüyorum bu yüzden. Özellikle bu tanılama sistemi için çıkarılan kaynakları kullanarak sınava hazırlanır gibi BİLSEM değerlendirme sürecine hazırlanıp gelen bir öğrenci grubu var. Bunlar süreç içerisinde geride kaldıkları için çok sıkıntı yaşıyorlar. Tanılama süreci içerisinde daha önce ARGEM öğrenci seçim sürecinde olduğu gibi uygulamalı bir değerlendirme süreci yapılmalıdır. Tanılama süreci içinden çıkan öğrenciye uyum*

*haftasında BİLSEM’de görevli öğretmenler tarafından uygulamalı bir değerlendirme yapılmalı uygun görülmeyen öğrenciler BİLSEM sürecine dahil edilmemelidir. (Ö7)*

*Son 3-4 senedir yapılan seçimlerde farklı bir sınav sistemi kullanılıyor ve gelen öğrencilerin seviyesine çok ciddi bir düşüş söz konusu. Seçilen öğrenciler içerisinde ortalama hatta vasat öğrenciler var. Sınav sisteminin yeterince eleyici olduğunu düşünmüyorum. (Ö8)*

*Dünyada uygulanan bir sürü gerçekçi reel test varken geri dönütleri alınmamış çan eğrileri uygulanmamış bir testin neden Millî Eğitim Bakanlığı’na uygulanması gerektiğini ya da uygulanmaması gerektiği oturup konuşulması gerekiyor. VİSKAL testi yapılan öğrencilerimiz le şu an asist testi ile giren çocuklarımızın arasında uçurumlar var. Daha önceki testte daha iyi çocuklar geliyordu. Sağlam iyi testler yapılmalı en az birkaç yıl bunların dönütleri alınmalı uygulamaları yapılmalı görsel ve müzik alanında büyük hatalar var Neşet Ertaş ya da Pablo Picasso bir bilsem öğrencisi olamazdı ya da Van Gogh. Niye çünkü önce bizde seviye tespit testi yapılmakta. Neşet Ertaş’ı biz öğrenci olarak eğitemezdik. Eğitime ihtiyacı var mıydı? Kesinlikle vardı. Çünkü aynı türküyü her farklı konserinde farklı şekilde çalan bir Neşet Ertaş’tan bahsediyoruz. Bir gönül adamıydı evet bu doğru ama bir sanat eğitimi olmadığı için sadece biz Türkler arasında meşhur. Neden bir Bach ya da bir Chopin olmadığını işte BİLSEM’e giremeyecek olduğundan da zaten görüyoruz (Ö9)*

*Bu sürecin tüm yurda yayılmış olması tüm öğrencilere bir şekilde dokunulmaya çalışılıyor olması çok güzel bir şey. Ama dokunabiliyor muyuz o da ayrı. Kırsalda köyde yine de bu uygulamalara dahil edilebiliyor mu bu çocuklar bilmiyorum. (Ö10)*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BİLSEM’lerin fiziksel şartları ÖYE için uygun olup olmadığına ve BİLSEM’lerin fiziksel şartlarının nasıl olması gerektiğine dair verdikleri cevaplar Tablo 16’da belirtilmiştir.

**Tablo 16.***BİLSEM'lerin fiziksel şartları hakkındaki düşünce ve öneriler.*

<b>Tema</b>	<b>Alt Tema</b>	<b>Kategoriler</b>	<b>Katılımcılar</b>	<b>n</b>	
Fiziksel Şartların Uygunluğu	Yeterli.	Atölye açılırken eksikler olsa da tamamlanıyor.	Ö4	1	
		Yeterli Değil.	Atölye açılması öğretmene bağlı	Ö7	1
			Âtıl binalar BİLSEM oluyor.	Ö1	1
			Okulların üst katları BİLSEM oluyor.	Ö1	1
			Kodlama malzemesi yok.	Ö3	1
			BİLSEM'ler arası imkân farklılıkları çok büyük.	Ö6, Ö10	2
	Öneriler.	Donanımı standartların üstünde olmalı.	Ö2	1	
		Köy Enstitüleri tarzında bir kampüsü olmalı.	Ö5, Ö8, Ö9	3	
		Tarım alanı olmalı.	Ö1, Ö5, Ö6, Ö8	4	
		Gözlem evi olmalı.	Ö5, Ö8	2	
		Sınıf kapıları bahçeye açılmalı.	Ö6	1	
		BİLSEM binalarının bir standardı olmalı	Ö7, Ö10	2	
		Özel tasarlanmış olmalı.	Ö1, Ö6	2	
		Bulunduğu ilin şartlarına uygun olmalı.	Ö1	1	
		Bahçesi olmalı.	Ö1, Ö3, Ö6, Ö8	4	
		BİLSEM'lerin bir standardı olmalı.	Ö7	1	

Tablo 16 incelendiğinde katılımcıların BİLSEM'lerin fiziksel şartları ÖYE için uygun olup olmadığına ve BİLSEM'lerin fiziksel şartlarının yeterli olup olmadığına dair görüşleri ile fiziksel şartların nasıl olması gerektiği kapsamında önerilerinin neler olduğu görülmektedir. Fiziksel şartların uygunluğu ile ilgili yeterli alt temasında atölye açılırken eksikler olsa da tamamlanıyor (n=1), yeterli değil alt temasında ise atölye açılması öğretmene bağlı (n=1), atıl binalar BİLSEM oluyor (n=1), okulların üst katları BİLSEM oluyor (n=1), kodlama malzemesi yok (n=1) ve BİLSEM'ler arası imkân farklılıkları çok büyük (n=2) kategorilerinde katılımcılar görüş ve önerilerini sunmuştur. Katılımcılar tarafından öneriler alt temasında donanımı standartların üstünde olmalı (n=1), köy enstitüleri tarzında bir

kampüsü olmalı (n=3), tarım alanı olmalı (n=4), gözlem evi olmalı (n=2), sınıf kapıları bahçeye açılmalı (n=1), BİLSEM binalarının bir standardı olmalı (n=2), özel tasarlanmış olmalı (n=2), bulunduğu ilin şartlarına uygun olmalı (n=1), bahçesi olmalı (n=4) ve BİLSEM'lerin bir standardı olmalı (n=1) kategorilerinde önerilerini ve görüşlerini sunduğu görülmektedir. Katılımcıların yeterli ve yeterli değil alt temalarında standart oluşturmadığı BİLSEM'ler arası imkân farklılıkları çok büyük (n=2) kategorisinde görüşü diğer kategorilere göre tekrar edildiği, öneriler alt temasında ise en çok önerilen kategorilerin Köy Enstitüleri tarzında bir kampüsü olmalı (n=3), tarım alanı olmalı (n=4) ve bahçesi olmalı (n=4) şeklinde önerildiği görülmektedir.

*BİLSEM'lerin fiziki şartlarının %95 inde belki de daha fazlasına uygun olmadığını düşünüyorum çünkü genelde atıl durumdaki binalar veya bir okulun üst katına sıkıştırılmış sığıntı şeklinde sınıflar var. BİLSEM'ler ayrıca tasarlanmalı BİLSEM o ilin şartlarına göre o ilin iklim koşullarına göre mutlaka ama mutlaka bahçesi bitkileri ağacı gerektiğinde hayvanları olan ayrı bir bina olmalı özgür bir bina olmalı ve çocuğun duyu organlarına hitap eden, rahatlayabileceği bir alan olmalı. Çevresiyle yaşayan bir bina olmalı. (Ö1)*

*Her öğretmen kendi alanını rahatça sınıfta uygulayabileceği bir sınıf ortamı olması lazım. BİLSEM tabii ki teknolojik açılarından da donanımı standardın üzerinde olması lazım. Yani çocukların teknolojiye çok rahat bir şekilde ulaşabilmesi lazım. Ama tabii ki BİLSEM sınıfta kalan bir yapıya sahip değil. Zaten yani projelerle sürekli sınıfın dışarısındasın. Fiziksel yapıdan ziyade bir iş yapmak istediğin zaman alınacak izinler öğretmenin de gözünü korkutuyor, velinin de gözünü korkutuyor. (Ö2)*

*Kendi okulumdan ele aldığımda yeterli değil. Ben İngilizce öğretmeniyim diye e-Twinning projesi olarak sadece İngilizce alanında değil alanda proje yapabilirim. Mesela Zero farming diye bir proje çok hoşuma gitti sürdürülebilir tarım. Ya da ZET farming. Hiçbir alanın olmayacak toprağın olmayacak ama orda yine de tarım yapacaksın. Farklı bir sistem. Robotik kodlama ve her şey giriyor işin içine fakat ben bunu okulumuzun şartlarından dolayı hiç bilmiyorum. Koskoca bahçemiz var ama bahçemiz tamamen kilit taşından oluşuyor. Çocukların biraz daha özgürce oynayabileceği alanların olmasını istedim. (Ö3)*

*BİLSEM şartları bence uygun. Sadece yeni açılan belsemlerin açılma sürecinde eksiklik yaşanabiliyor. Açılım sürecini tamamladıysa o sıkıntı kalmıyor. (Ö4)*

*Fiziksel şartlar uyum değil. Eğitim alanı kampus şeklinde bahçesinin olduğu, mutlaka bilimsel bitki araştırmalarının işte toprak su doğayla iç içe olmalı. Bence bir bilim sanat merkezinin mutlaka çok katlı değil en fazla işte 2 katlı 3 katlı bir binada bahçesinin olduğu kendine ait belki bir tarım alanının olduğu, gözlem evinin olduğu böyle her şeyin olduğu çok güzel bir kampüs olmasını istedim açıkçası. (Ö5)*

*Millî Eğitim Bakanlığı'nda BİLSEM tip projeleri var. Destek Eğitim dönemindeki çocuklar, bahçeye açılan kapılar, böyle her yer yeşil, uygulama bahçeleri, uygulama alanları, rüya gibi. Projeler çizildi. Yapılanları da var. Mevzuatla ilgili çerçeve yeterli bence ama hani uygulamada Tabii ki imkanlar çerçevesinde, yerel imkanlar*

çerçevesinde yeterli değil. Her okulda BİLSEM, talep eden her okulda BİLSEM açabiliriz, çocuklara daha çabuk ulaştırırız anlayışıyla herhangi bir okulun herhangi bir katında BİLSEM olmaz sayın hocam. (Ö6)

BİLSEM'ler arası farklılık bu konuda çok fazla. Bazı BİLSEM'lere oldukça iyi bir ödenek geliyor ve müthiş bir altyapı oluşturuyor. Bazı BİLSEM'ler ödenek alamadığı için hiçbir altyapı oluşturamıyor. Ayrıca BİLSEM'de görev yapan öğretmenin ilgisine göre atölye ve derslikler şekilleniyor. Örneğin öğretmen uzay ile ilgileniyorsa astronomi atölyesi kuruluyor, teleskop alınıyor. Bir başka BİLSEM'de böyle ilgisi olan bir öğretmen yoksa bu atölye kurulmuyor veya bu alanda çalışmalar yapılmıyor. Biraz daha öğrencilerin ilgisi doğrultusunda şekillenirse öğrenci faydasına olabilir belki. (Ö7)

Kampus sisteminin olması gerektiğine inanıyorum. BİLSEM'lerin kampüsü olmalı bahçesi olmalı. Mesela roket atacak çocuk. Bunun için güzel geniş bir bahçe olmalı. Ekoloji üzerine çalışacağı, tarım yapabileceği bir alan olmalı. Böyle bina ve ufak bir bahçeden ziyade kampüs tarzı bir ortam olmalı diye düşünüyorum. (Ö8)

Yeterli düzeye yakınız. BİLSEM'lerin daha çok kampüs, daha aktif binalar, daha aktif bahçesi olan alanlarda eğitim alması gerekiyor. Bir serayı bir hayvanlarla iletişime geçmeyi öğrenmesi gerekiyor. Bir civcivin yumurtadan çıkartıyorsunuz ama o civciv in büyümesini takip etmesi için bir bahçeniz olması gerekiyor. Uzay gözlemi için ufak bir rasathane bir gözlem yerininiz olması gerekiyor. (Ö9)

Şöyle yani bu sistemin fiziksel şartları kötü diyemem ama kurumlar arası farklılık gösteriyor diyebilirim. İnanılmaz şartlara sahip bilim sanat merkezleri var hayal bile edemem. Ama sayılarının çok fazla olması ve kurum açılırken standartların göz ardı edilmesi bazı kurumları içler acısı duruma düşürüyor. Yani donanımsal anlamda çok üst düzey materyallere sahip kurumlarımız varken bir yazı tahtasına muhtaç kurumlarımızda var. (Ö10)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BİLSEM'de derslerde uygulanan etkinlikler sizce

ÖYÖ için yeterli olup olmadığına dair verdikleri cevaplar Tablo 17'de belirtilmiştir.

**Tablo 17.**

*BİLSEM'de derslerde uygulanan etkinlikler ve bu etkinliklerin ÖYÖ için yeterli olup olmadığı hakkındaki düşünce ve öneriler.*

Tema	Alt Tema	Kategori	Katılımcılar	n
Etkinliklerin Uygunluğu	Etkinlik	Yol gösterir.	Ö1, Ö4, Ö9, Ö10	4
	Kitapları Uygundur.	Seviye farklılığı olmayan sınıflar için uygun İy ki var. Düzeyi Düşük	Ö3 Ö7 Ö1	1 1 1
Etkinlik Kitapları Yetersizdir.	Etkinlik	Etkinlikler özel okullarca kullanılıp eskitiliyor	Ö2	1
	Kitapları	Seviye farklılığı olan sınıflar için yetersiz.	Ö3, Ö8	2
	Yetersizdir.	İşe yaramıyor.	Ö4	1
	Öneri	Her daim yenilenmeli.	Ö10	1
Etkinlik Kitapları Yetersizdir.	Öneri	Etkinlik havuzu oluşturulmalı ki hep taze kalsın.	Ö6, Ö7	2
		BİLSEM'de deneyimli öğretmenlerce geliştirilmeli.	Ö1, Ö4, Ö5	3

Tablo 17 incelendiğinde katılımcıların BİLSEM’de derslerde uygulanan etkinliklerin ÖYÖ için yeterli olup olmadığına dair verdikleri görüş ve önerileri görülmektedir. Etkinlik kitapları uygundur alt temasında yol gösterir (n=4), seviye farklılığı olmayan sınıflar için uygun (n=1) ve iyi ki var (n=1) kategorilerinde, etkinlik kitapları yetersizdir alt temasında düzeyi düşük (n=1), etkinlikler özel okullarca kullanılıp eskitiliyor (n=1), seviye farklılığı olan sınıflar için yetersiz (n=2) ve işe yaramıyor (n=1) kategorilerinde görüş ve önerilerini sunmuştur. Katılımcılar tarafından öneriler alt temasında her daim yenilenmeli (n=1), etkinlik havuzu oluşturulmalı ki hep taze kalsın (n=2), BİLSEM’de deneyimli öğretmenlerce geliştirilmeli (n=3) ve öğretmenler etkileşim halinde olarak bu etkinlikleri geliştirmeli (n=1) kategorilerinde önerilerini ve görüşlerini sunduğu görülmektedir. En çok görüş ve önerinin etkinlik kitapları uygundur alt temasında yol gösterir (n=4) kategorisinde olduğu, akabinde etkinliklerin BİLSEM’de deneyimli öğretmenlerce geliştirilmeli (n=3) kategorisiyle en fazla önerildiği görülmektedir.

*Etkinlikler yeterli değil. Çalıştayda hazırlanan etkinlikler yeni başlayanlara bir ışık yakmak için hazırlanmıştır fakat sonra bu etkinlikler ve etkinlikler kitabı şey gibi oldu kanun gibi oldu mutlaka o uygulanmalı oldu aynı anda farklı branştaki öğretmenler bu etkinlikleri kullanınca etkinlikler çakıştı ve öğrencileri çok mutlu etmedi çünkü bunların bazıları ilkokulda uygulananlardan da alt düzeyde olan etkinlikler. (Ö1)*

*Her sene neredeyse etkinliklere yenileri ekleniyor. Çünkü etkinlikler BİLSEM’de çok çabuk eskiyor. Bunun bir sebebi var birincisi işte öğrenciler her şeyi çok hızlı tüketiyor. Öğrendiği için sürekli yeni şeyler istiyor. İkincisi de BİLSEM’de yapılan etkinlikler çok hızlı bir şekilde yayılıp kolejlerde, özel okullarda yapılıyor. Dolayısıyla öğrenciler bazen BİLSEM’de benim yaptığım etkinliği yani benim tasarlayıp koyduğum etkinliği ya da başka bir öğretmenin koyduğu etkinliği kendi sınıfında yapmış olarak geliyor. (Ö2)*

*İngilizcesi çok iyi olan öğrenci ya da yeni başlayan yeni öğrenmeye başlayan bu ikisi aynı sınıf ortamında olunca birine yeterli geliyor fazla geliyor birine de yetersiz geliyor. (Ö3)*

*Etkinlikler uygulanırken hani çerçeve programlardan kazanım seçebiliyorsun. O çerçeve programları hazırlayan hocalar da çok emek veriyor. Yani insanların bir iş yoğunluğunu alan süreç. Sınıfa giren öğretmen bu programı geliştirmelidir. Bu süreçtir bana göre. (Ö4)*

*Burada da özne ne öğretmendir. Öğretmeden öğretmene değişiyor aslında. Kendimi geliştiriyorsam bana hiçbir zaman yeterli gelmiyor. Bu sene yaptığım*

*etkinliği seneye daha da değiştiririm zaten sũreçte değişiyor çocuk bir şey katıyor sen farklı bir şey dũřũnũyorsun. Zaman değişiyor çũnkũ etkinliklerin revize olması ve õđrenciye gũre de yenilenebilir olması çok önemli õđretmenin de kendine õđrenmeye açık tutması gerekiyor. (Õ5)*

*Gerek gerçekteştirilen etkinliklerin gerekse projelerin bũyle disiplinler arası yũnetmeyle ilgili, farklı disiplinlerin bir araya gelmesiyle ilgili bir sıkıntı var. Bence bu eksik. Destek Eğitimi Dũnemi için sũyleyebilecek olursak, hani 10 ũzerinden not vereceksek bu iş 9'dur, 8'dir, (Õ6)*

*BİLSEM'ler ilk kurulduğu yıllarda õđretmenler kendi imkanları ile etkinlikler geliştirip uygularmış. Gũnũmũzde her branş için bir çerçeve plan ve etkinlik kitabı mevcut. Bu çok iyi bir gelişme. (Õ7)*

*Standart bir kitabımız var. Orada bazı etkinlikler var. Proje dũnemi için, OYE dũnemi için önerilen çalışmaları ben destek gruplarıyla yapıyorum. Çũnkũ her ũehirde hatta her ilçede her BİLSEM'de õđrencinin profili farklı. O etkinlikleri her õđrenci için kullanamıyorsunuz. Daha çok kendi etkinliklerimi dũzenliyorum. Sınıfımdaki õđrenci sayısına gũre, seviyesine gũre ilgi alanlarını belirliyoruz. Yani kitaptan şimdiye kadar herhalde bir ya da iki kere yararlanmışımdır. (Õ8)*

*Deneyimli õđretmenler zenginleştiriyorlar programları. Kendi bildiği şeyleri yapanlar var. Kimya õđretmenimiz sabun yapıyor, biyoloji õđretmenimiz topladıkları larvaların kurbağaya dũnũřũmũnũ çocuklara canlı olarak gũsteriyor. Deneyimsiz õđretmenler belki bir yol haritası olabilir ama tam anlamıyla hedefe ulaşan bir eğitim program olduğunu dũřũnmũyorum. (Õ9)*

*Destek bir grupları için önceden hazırlanan herhangi bir çerçeve plan ve örnek etkinlik gibi bir şey yoktu. Son 7-8 yıldır bunlar gũndeme gelen şeyler. Öncesinde her õđretmen kendi ilgi ve yetenek alanları çerçevesinde bir plan oluşturmuştu. Çocuklarla hep o planları yaparak ilerliyordu. Ama sonrasında bir çerçeve planı oluşturma çabası içine girildi. Bu da güzel bir çaba. İlham vermesi açasından bence etkinlikler faydalı. Tabii ki yenilenmeli. İçlerinde gerçekten orada bulunmaması gereken etkinlikler var. Bence bir çerçeve plan olmalı. Destek gruplarında etkinlikler de õđretmenleri zenginleştirici bir araç olarak kullanmalı. (Õ10)*

*Araştırmaya katılan õđretmenlerin BİLSEM Modeli dışında MEB tarafından ÖYE için*

*açılmış olan okul ve uygulamalar veya diğer uygulamalar hakkındaki gũrũřlerine dair verdikleri cevaplar Tablo 18'te belirtilmiştir.*

*Araştırmaya katılan õđretmenlerin ũniversitelerin ÖYE için dũzenlediđi herhangi bir kongre vb. çalışmaya katılıp katılmadıklarına dair verdikleri cevaplar Tablo 18'de belirtilmiştir.*

**Tablo 18.**

*Üniversitelerin ÖYE için düzenlediği herhangi bir kongre vb. çalışmaya katılıp katılmadıkları ile ilgili öğretmen görüşleri.*

Tema	Alt Tema	Kategoriler	Katılımcılar	n
	Katılmadım	Ama okula gelen üniversite hocalarını dinledim.	Ö1	1
		Uzmanları youtubedan takip ettim.	Ö2	1
		Ama faydalı.	Ö3	1
		Araştırma yaparken bizden faydalıyorlar ama kongrelere davet edilmiyoruz.	Ö9	1
	Katıldım	Sanat alanında kongre duymadım hiç.	Ö9	1
		Bildiri sunumları yaptım.	Ö6, Ö7	2
		Sayıları artmalı	Ö6	1
		Renzulli gibi duayenlerle bir araya gelme şansı buldum.	Ö6	1
		BİLSEM öğretmenleri için zorunlu olmalı.	Ö6	1
		Deneyim paylaşımı sağlıyor.	Ö7	1
	Faydalı.	Faydalı oluyor.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10	8

Tablo 18 incelendiğinde katılımcıların Üniversitelerin ÖYE için düzenlediği herhangi bir kongre vb. çalışmaya katılıp katılmadıklarına dair görüş ve önerileri görülmektedir. Üniversitelerin ÖYE için düzenlediği herhangi bir kongre vb. çalışmaya katılmadım alt temasında, Ama okula gelen üniversite hocalarını dinledim (n=1), Uzmanları youtubedan takip ettim (n=1), ama faydalı (n=1), araştırma yaparken bizden faydalıyorlar ama kongrelere davet edilmiyoruz (n=1) ve sanat alanında kongre duymadım hiç (n=1) kategorilerinde, ÖYE için düzenlediği herhangi bir kongre vb. çalışmaya katıldım alt temasında, bildiri sunumları yaptım (n=1), sayıları artmalı (n=1), Renzulli gibi duayenlerle bir araya gelme şansı buldum (n=1), bilsem öğretmenleri için zorunlu olmalı (n=1) ve deneyim paylaşımı sağlıyor (n=1) kategorilerinde ve üniversitelerin ÖYE için düzenlediği herhangi bir kongre vb. çalışmaların faydalı alt temasında, faydalı oluyor (n=8) kategorisinde önerilerini ve görüşlerini sunduğu görülmektedir. Katılımcılar Üniversitelerin ÖYE için düzenlediği herhangi bir kongre vb. çalışmaya katılsalar ya da katılmasalar da bu tür aktivitelerin faydalı olduğu hususunda standart sağladığı görülmektedir.

*Üniversitelerin hazırladığı değil de kurumun hazırladığı seminerlere katıldık. Kongrelere çağrılmadık katılmadık. (Ö1)*



Kongrelere katılmadım da YouTube'dan böyle takip ettiğim hocalar var. Affedersiniz, pardon üstün yeteneklerle ilgili bildiri sunmuştuk. Özel yetenekliler eğitimi ile ilgili üniversitelerin düzenlediği kongre ve benzeri çalışmaların muhakkak faydası olur. Çünkü sonuçta biz üniversiteden özel yetenekli öğrencilerle ilgili bir eğitim alarak mezun olmadık. Kendi alanımızda ilgili eğitimimiz yok. Dolayısıyla bizim bu eğitimi bu tür kongreler ve kongrelere katılan hocalarla bir araya gelerek eğitiminizi tamamlamamız tabii ki güzel olur. (Ö2)

ÖYE için düzenlenen herhangi bir kongre vb. çalışmaya hiç katılmadım. Katılsaydım bence katkısı olurdu (Ö3)

Ben çalışmaya katılmıştım. O zaman ben daha bilim sanat merkezine girmemiştim. Üstün yetenekli öğrencilerle yapılan etkinliklerin uygulamalarını anlatmışlardı ben çok etkilenmişim. Ben destek eğitim odasında eğitici eğitimi almıştım. Her kongre veya öğretmenlerin hem kendi mesleki anlamda gelişmesini sağlıyor hem de bu alanda diğer öğretmenler ne gibi alışmalar yapmış onlara yönelik farkındalığını artırıyor. (Ö4)

Evet kesinlikle olsun. Ben Ayşegül Ataman'ı orada dinlemiştim. Özel yeteneklerle ilgili yurt dışından bir hoca daha gelmişti. Onlardan farklı bakış açılarını dinlemek beni çok etkilemişti. Açıkçası yapılan yeni bilimsel araştırmaları tanıttıkları güzel bir konferans şeklindeydi. Diğer artısı diğer bilim sanat öğretmenleriyle tanıştım ve orada tanıştığımız arkadaşlarla sonradan tekrar görüşüyoruz. Onlarla tekrar proje yapıyoruz ya da fikir alışverişinde bulunuyoruz. (Ö5)

Birinci, ikinci ve üçüncü Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi kongrelerine bildiri sunumları ile katıldım. 2017 yılında TÜZDEV'in düzenlediği Uluslararası Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi'nde yürütme kurulunda idim ve yine bildirilerim vardı. Diğer tüm akademik toplantılar gibi bu alanda da kongre ve sempozyumların sayılarının artmasının gerektiğini ve çok faydalı olduğunu belirtmek isterim. Ülkemizin önde gelen akademisyenlerinin yanı sıra Renzulli, Thomas Armstrong gibi duayenlerle bir araya gelme şansım oldu. Tüm BİLSEM öğretmenlerinin bu deneyim içerisinde olması gerekli değil zorunlu bence. (Ö6)

IGATE2019'da bir bildiri sunma şansım olmuştu, ama kongrenin tamamını takip etme şansım olmadı. Deneyimlerimi bu alanda çalışan öğretmen ve akademisyenlerle paylaşma fırsatı sunmuştu. (Ö7)

Yani takip etmeye çalışıyoruz. Sık sık onlara gidiyoruz. Onlar genellikle ücretli ve bizim ders günlerimizin olduğu zamanlarda yapılıyor. Çok faydası olacağını sanmıyorum. Çünkü katılan akademisyenin BİLSEM'ler hakkında teorik bilgiler veriyorlar, uygulamaya dayalı bilgi veremiyorlar. Uygulama yönünde akademisyenlerin bir eksiği var. (Ö8)

Üniversitelerin tüm yaptığı şeylere şöyle katılamıyoruz. Genelde görsel sanatlar alanından kimse çağrılmıyor. Genelde STEM'ler fizik matematik öğretmenleri fen bilgisi vb öğretmenler çağrılıyor. (Ö9)

Evet katıldım. Özellikle salgın öncesi her yıl Türk Zekâ Vakfı'nın organize ettiği kongreleri takip ettim, Gaziantep'te ve İstanbul'da özel yeteneklilere yönelik kongrelerde bildiri sundum. Bu kongrelerde özellikle yurt dışından gelen akademisyenlerin yaptığı konuşmalar, sunulan örnek uygulamalar çok faydalıydı. (Ö10)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BİLSEEM öğretmenlerinin BİLSEM öğrencilerine yetebilmeleri için BİLSEM yöneticilerinin ve bakanlığın yapması gerekenler hakkındaki görüşlerine dair verdikleri cevaplar Tablo 19'da belirtilmiştir.

**Tablo 19.**

*BİLSEM öğretmenlerinin BİLSEM öğrencilerine yetebilmeleri için BİLSEM yöneticilerinin ve bakanlığın yapması gerekenler hakkındaki düşünce ve öneriler.*

Tema	Alt Tema	Kategoriler	Katılımcılar	n
BİLSEM Öğretmenlerinin Mesleki Gelişimleri	Yeni Başlayanlar İçin	BİLSEM öğretmeni olmakla ilgili eğitim verilmeli.	Ö1, Ö2	2
		Tecrübeli bir BİLSEM öğretmeni yanında staj yaptırılmalı.	Ö7, Ö8	2
	Akademik Çalışmalar	ÖYE konusunda üniversitelerden eğitim alınabilmeli.	Ö2	1
		ÖYE alanında yüksek lisans ve doktora eğitimi almaları kolaylaştırılmalı.	Ö4, Ö6	2
		Kongre ve konferanslara katılabilmeliler.	Ö6	1
		Akademisyenlerle öğretmenler sık sık bir araya gelmeliler.	Ö9	1
	Hizmetiçi Eğitimler	Proje eğitimi verilmeli.	Ö2	1
		Aslında pek çok hizmet içi eğitim imkânı sunuluyor. Yeter ki öğretmenler takip etsin.	Ö10	1
		İhtiyaç duyulan her alanda hizmet içi eğitim imkânı verilmeli.	Ö3	1
	Çalıştay	Ders yükü hafifletilip çalıştaylara katılmaları sağlanmalı.	Ö5, Ö6, Ö7	3
Çalıştay ve projelere her seferinde farklı öğretmenler çağrılmalı.		Ö10	1	

Tablo 19 incelendiğinde katılımcıların BİLSEM öğrencilerine yetebilmeleri için BİLSEM yöneticilerinin ve bakanlığın yapması gerekenlere dair görüş ve önerileri görülmektedir. Yeni Başlayanlar İçin alt temasında, BİLSEM öğretmeni olmakla ilgili eğitim verilmeli (n=2) ve Tecrübeli bir BİLSEM öğretmeni yanında staj yaptırılmalı (n=2) kategorilerinde, Akademik Çalışmalar alt temasında, ÖYE konusunda üniversitelerden eğitim alınabilmeli (n=1), ÖYE alanında yüksek lisans ve doktora eğitimi almaları kolaylaştırılmalı (n=2), Kongre ve konferanslara katılabilmeliler (n=1) ve akademisyenlerle öğretmenler sık sık bir araya gelmeliler (n=1) kategorilerinde, hizmetiçi eğitimler alt temasında, proje eğitimi verilmeli (n=1), aslında pek çok hizmet içi eğitim imkânı sunuluyor. Yeter ki öğretmenler takip etsin (n=1) ve ihtiyaç duyulan her alanda hizmet içi eğitim imkânı

verilmeli (n=1) kategorilerinde, çalıştay alt temasında, ders yükü hafifletilip çalıştaylara katılmaları sağlanmalı (n=3) ve çalıştay ve projelere her seferinde farklı öğretmenler çağrılmalı (n=1) kategorilerinde, önerilerini ve görüşlerini sunduğu görülmektedir. Katılımcıların çalıştay alt temasında, ders yükü hafifletilip çalıştaylara katılmaları sağlanmalı (n=3) kategorinde yer alan görüş ve önerileri dışında bir standart sağlamamıştır.

*Öğretmen daha başlamadan eğitimini almalı. Biz yıllarca yani yaklaşık herhalde bir 10 yıl hiçbir eğitime alınmadık ve biz yani hani havuza atarsın hadi yüz dersin yüze bilirsin de ölebilirsin de yani o kriterleri de biz alanda öğrendik. Yani üstün yetenekli nedir işte seminerde gördüğümüz tanım onun dışında hiçbir eğitime alınmadık hiçbir şekilde yani bir hafta 5 günlük bir seminer sonrasında biz kendi kendimize düşse kalka öğrendik bu doğru muydu hayır kesinlikle çünkü bu arada yanlışlar yapabilirsin ve o yanlışlar eğitimde olmaması gereken yanlışlar bu çok büyük şeylere mal olur o yüzden baştan eğitimini uygulamasını alıp ondan sonra sahaya çıkmak gerekiyor. (Ö1)*

*Oryantasyon eksikliğini tamamlaması gerekir. İkinci olarak biraz önce de söyledim biz yani özel eğitim konusunda eksikiz bu konuda da bakanlık üniversiteler aracılığıyla tamamlanabilir. Bir de üçüncü olarak yurt dışı projelerini, TÜBİTAK projelerinin, çeşitli ajansların projelerinin, e-Twinning projelerinin eğitimleri verilmeli. (Ö2)*

*İstedığımız eğitimleri okuldan talep edebilmeliyiz. Talep ettiğimiz eğitimlere direk çağrı almalıyız. Tarihler ve okul izinleri nedeni ile gider miyim gitmez miyim telaşına düşüyoruz. İstedığımız alanları seçip o alanda yılda en az 3 tane 4 tane eğitime katılabilmemiz gerekir diye düşünüyorum. (Ö3)*

*Bakanlık ve okul idaresi mutlaka üniversitelerle iş birliği yapmalı. Yüksek lisans, doktora eğitiminde kesinlikle iş birliği arttırılmalı. Bu süreçte Millî Eğitim Bakanlığı ve okul idareleri öğretmenlerin gelişimi açısından onlara gereken yardımı yapmalı, katkı sağlamalı, engel olmamalı akademik anlamda da gelişimde bence destek olmalı. (Ö4)*

*Bakanlık çevrimiçi toplantılar, yüz yüze toplantılar, eğitimler, çalıştaylar yapıyor. Bunun okul kültüründe de olması gerektiğini, öğretmenlerin bir yerden bir yere gitmesinden ziyade buldukları kurumda iletişim halinde olup eğitim almaları gerektiğinin daha iyi olacağını düşünüyorum. Ama bu süreçte tabii o ders yükünün de biraz hafifletilmesi gerekmektedir. Çünkü öğretmen zaten haftanın tüm yorgunluğuyla derse ya da o sürece girmiş bir de ekstradan konferansa zaman ayırmasının zor olduğunu düşünüyorum. (Ö5)*

*Öncelikle bence üniversitelerin ilgili bölümleri ile anlaşarak mastır ve doktora programları en ciddi adım olacaktır. Yine hizmet içi eğitimler ve kongreler düzenlemeliler. Kurum içi eğitimler için de bir adım atıldı ancak daha fazla bütçe ile kurumlar daha nitelikli ve çeşitli eğitim başlıları açabilmeli. Her BİLSEM'e ciddi miktarlarda kaynaklar ayrılmalı. (Ö6)*

*Göreve başlayan BİLSEM öğretmenlerine BİLSEM'in vizyonu ve misyonu çok iyi anlatılmalıdır. Öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri ve geliştirmeleri için eğitimler düzenlenmelidir. (Ö7)*

*Hizmet içi seminerler sistem öğretmenlerine yönelik düzenlenmeli. Öğretmenler kampa alınabilir. Yeni öğretmenler için stajyerlik eğitimi gibi bir çalışma sunulabilir. (Ö8)*

*Türkiye’de sanat eğitimi alanında çok iyi üniversiteler var. Mimar Sinan gibi Hacettepe gibi. Gazi Üniversitesinde iyi hocalar var. Bu insanlarla oturulup bir program üzerine konuşulup bir eğitim programı, öğretmenlerin de içinde bulunduğu bir program, bu bir çalıştay olmayacak ama yaparak yaşayarak her zaman doğrusudur. Öğretmenlerin içinde aktif olarak çalışabilecekleri bir sistem bulmalılar. (Ö9)*

*Bakanlık öğretmenlere yönelik birçok hizmet içi eğitim organize etmektedir. Bu konuda önemli olan öğretmenlerin bu eğitimleri takip etmesi ve katılmaya/faydalanmaya istekli olmasıdır. Okullar da farklı proje çalışmalarlarıyla öğretmen eğitimleri planlamaktadır. Burada da önemli olan katılımcı listeleri oluşturulurken en fazla öğretmenin faydalanabilmesini sağlamaktır. Her defasında aynı öğretmenleri projelere dahil etmek yerine her projede farklı katılımcılara fırsat sunulmalıdır. (Ö10)*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Özel Yetenekli Öğrencilere tanınabilecek ayrıcalıklar hakkındaki görüşlerine dair verdikleri cevaplar Tablo 20’de belirtilmiştir.

**Tablo 20.**

*Özel Yetenekli Öğrencilere tanınabilecek ayrıcalıklar hakkındaki düşünce ve öneriler.*

Tema	Alt Tema	Kategoriler	Katılımcılar	n
ÖYÖ Ayrıcalık Sağlanmalı	Maddi/Manevi Destek	Maddi ve manevi destek verilmeli	Ö1	1
		Karşılıksız burs	Ö1	1
		ÖYÖ’nün avantajları kadar dezavantajları da var	Ö9	1
	Hızlandırma Ve Eğitim Fırsatları	Lisedeyken üniversiteden ders alma imkânı verilmeli	Ö7, Ö10	2
		Üniversiteye erken başlayabilmeliler	Ö7	1
		BİLSEM’ de başarıları ve projeleri varsa bu çalışmalarını üniversiteye girişte kolaylık sağlamalı	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7	5

Tablo 20 incelendiğinde katılımcıların Öğrencilere tanınabilecek ayrıcalıklara dair görüş ve önerileri görülmektedir. Maddi / Manevi Destek alt temasında, Maddi ve manevi destek verilmeli (n=1), Karşılıksız burs (n=1), ÖYÖ’nün avantajları kadar dezavantajları da var (n=1) ve Lisedeyken üniversiteden ders alma imkânı verilmeli(n=2) kategorilerinde, Hızlandırma ve eğitim fırsatları alt temasında, Üniversiteye erken başlayabilmeliler (n=1) ve BİLSEM’ de başarıları ve projeleri varsa bu çalışmalarını üniversiteye girişte kolaylık

sağlamalı (n=5) kategorilerinde, önerilerini ve görüşlerini sunduğu görülmektedir. Katılımcıların Hızlandırma ve eğitim fırsatları alt temasında yer alan BİLSEM' de başarıları ve projeleri varsa bu çalışmalarını üniversiteye girişte kolaylık sağlamalı (n=5) kategorisinde standart sağladığı görülmektedir.

*Mutlaka hakları olmalı. Bu çocuklar aslında çok tehlikeliler de yani iyi yönlendirilirseler bunlardan şair çıkar sanatçı çıkar, ne bileyim bilim insanı çıkar. İleride geleceğimize yön verecek insanlar çıkar ama kötü ellere düşerse çok kötü şeyler de o olabilirler o yüzden bu çocukları biz var olan yetileri ile Allah vergisi bu yetileriyle yukarıya taşımamız aşağıya çekmemeliyiz Bu çocuklara mesela burs karşılıksız burs olabilir üniversitelerinde paralı üniversite olabilirse bu olursa onlar da yine indirim olabilir staj imkânı olabilir. Bu çocukları mutlaka iyi yönde destekleyecek maddi veya manevi birtakım destekler olmalı. Çocukların %90'ı beyin göçünü düşünüyor. Bunun önlenmesi için her anlamda destek olmak gerekir. (Ö1)*

*Benim bildiğim birinci olanlara yani öğrenci bir TÜBİTAK projesinde birinci olursa hem burs alıyor TÜBİTAK'tan hem de üniversiteye sınavsız geçiş hakkı var. Sadece özel yetenekli olduğu için değil, BİLSEM'de bir başarı elde ettiği için tabii ki çocuğa bir hak tanınması lazım. Yani sen özel yeteneklisin şu hakkı sana verdik gibi bir şey haksızlık olur bence. Çocuğun bir başarı elde etmesi lazım. O başarı tabii ki görmezden gelinmemeli. Yurt dışına niye gidiyor çocuklar. Çünkü başarılarının karşılığını alıyorlar. Burada başarının karşılığını alamayınca tabii ki kaybediyoruz onları. O yüzden tabii ki başarılarının karşılığını bir şekilde almadılar. (Ö2)*

*Mesela üniversite anlamında çocuklarımıza yurt dışındaki üniversitelerde geçerli olan bir diploma vermeliyiz. Bir lego yarışmasına katıldığında ya da bir FRC ye falan katıldıklarında bu tür şeylere katıldıklarında oradaki sertifikalar, yurt dışındaki üniversiteleri etkiliyor. Milli Eğitim Bakanlığınca tasdiklenen bir belge düzenlenmeli. (Ö3)*

*Projelerde derece alan üstün zekâlı çocuklara üniversite sınavlarında artı bir puan geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bizim ülkemizde sınav bir gerçek, bu öğrencilere biraz daha fazla olanak sunulmalıdır. En azından saat merkezine geldiğinin bir faydası sağlanabilir. (Ö4)*

*Üniversiteye geçiş sınavında kesinlikle yaptıkları ürünler ve projeler değerlendirilmeli. Bilim ve sanat merkezinin onlara kattığı o değer üniversite için de çok önemli olduğunu, bunun fark edilmesi gerektiğini düşünüyorum. (Ö5)*

*Mevcut uygulamaların yetersiz olduğunu düşünüyorum. Öğrencilere lise ve üniversite yerleştirmelerinde daha fazla alanda ayrıcalık tanınması gerektiğini düşünüyorum. Örneğin lise öğrencisi iken üniversiteden ders alabilmeliler veya erken üniversite eğitimine başlayabilmeliler. (Ö7)*

*BİLSEM müzik öğrencilerine kontenjan sağlanması diye bir madde var fakat bunun uygulamada bir yeri olmadığını öğrendik. Sözde haklar veriliyor ama uygulamada bunların hiçbir geçerliliğinin olmadığını gördük. Çocuk gelmiş BİLSEME 8 senesini 10 senesini vermiş, bir alanda çalışmış bu alanda bir şeyler üretmiş ülkeye bir katkı sağlamış o zaman bu öğrenciyi normal eğitim sisteminin içinde boğmaktansa biraz ayrıcalık sağlanabilir. (Ö8)*

*Bizim çocuklarımız çoğu asosyal. Yani hediyeli bir çocuk yanında da bir tane sıkıntıyla gelebiliyor. İşte otizmli deha olabiliyor. Asosyal işte hiperaktif disleksili çocuklar olabiliyor. Yani bizim genelde öğrencimiz sanat alanlarında da buna yakın öğrencilerimiz var. Bu devlet politikası olarak uygulanacaksa uygulanır. Yoksa Ortaöğretim Genel Müdürlüğü güzel sanatlar liselerine kontenjan sağlayın demiş. Velim geldi kadınla 3 ay boyunca uğraştık hiçbir güzel sanatlar lisesi müdürüne bunu kabul ettiremedik. Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün yönetmeliğinde maddi olarak olmasına rağmen kurum müdürleri bunu uygulamak istemiyorlar (Ö9)*

*Özel yetenekli öğrenciler "Özel eğitim öğrencisi" statüsünde olduğu için okul seçiminde adrese bağlı kalmamaktadır. Bu durum onlar için olumlu ve faydalı bir etki yaratmaktadır. Bunun yanında BİLSEM'lerin üniversitelerle yapacağı iş birlikleri ile özellikle lise düzeyindeki öğrencilerin üniversitelerden ders alma, uygulama yapma, gibi hakları olabilir. (Ö10)*

## Görüşme Sorularına BİLSEM Yöneticilerinin Verdikleri Cevaplara Dair Bulgular ve Yorumlar

**Tablo 21.**

*Yöneticilerin BİLSEM’de yönetici olmaya neden ve nasıl karar verdiklerine dair görüşleri.*

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcı	n		
BİLSEM Yöneticisi Olmak	Karar Verme Sebebi	Çeşitli projeleri görüp yapma ve öğrenme fırsatı	Y1, Y4, Y5, Y2	3		
		Çalıştığım BİLSEM’in ortamının güzel olması	Y3			
		Oğlum özel yetenekli olduğu için	Y3			
	Avantajlar	Sebebi	İmzalanacak resmi yazılarda duyuruyu gördüm	Y3	1	
			Tesadüf	Y4, Y6		
			Eğitim yönetimi yüksek lisansı yaptığım için	Y5		
			Evime yakın bir okula geçebilmek için	Y7		
			BİLSEM’i kendime dert edindiğim için	Y8		
			Yönetici olmamı engellemeye kalktılar, inat	Y9		
			Farklı proje türlerinin içinde yer alabilmek	Y1		
			Esnek çalışma saatleri	Y1		
			Nitelikli çalışmalara fırsat sunmak, zaman bulmak	Y2		
			Çocuklar kaliteli (zeki, sosyo ekonomik olarak iyi)	Y2, Y5, Y7,		3
			Disiplin problemi yok	Y2, Y5, Y9		3
	Dezavantajlar	Sebebi	Veli problemi yok	Y9	7	
			Çocuğu gözlemleyebileceğimiz uzun bir süreç	Y3		
			Kendini geliştirme isteğini körüklüyor	Y4		
			İş yükü yok	Y9		
			Kaliteli öğretmenlerle çalışmak	Y5, Y7		
			Ödeneğimiz var.	Y5		
			Verdiğin emeğin neye dönüştüğünü görüyorsun	Y6		
			Üniversite tarzı bir işleyiş	Y7		
			Düzensiz ve uzun çalışma saatleri	Y1, Y2, Y5, Y6,		7
			Fiziki şartlardaki eksiklikler isteği	Y3		1
Cumartesi çalışmak			Y2, Y6, Y7, Y9	4		
Eğitim politikalarının BİLSEM’ler üzerinden			Y3	1		
Dezavantajlar	Sebebi	Öğrencilerin BİLSEM’de kısıtlı zaman geçirmeleri	Y3	1		
		Program oluşturmak zor	Y3	1		
		Çok iş az idareci var	Y4, Y7, Y8,	3		
		Ekstra çalışmaların maddi karşılığı yok	Y4, Y9	2		
		BİLSEM Modülü yetersiz	Y4	1		
		Müdürlerin dinlenme, izin kullanma fırsatı yok	Y6	1		

Tablo 21’de katılımcıların BİLSEM’de yönetici olmaya neden ve nasıl karar verdikleri ile yönetici olmanın avantaj ve dezavantajları hakkında görüş ve önerileri yer almaktadır. Karar verme sebebi alt temasında, Çeşitli projeleri görüp yapma ve öğrenme fırsatı (n=3),

Çalıştığım BİLSEM'in ortamının güzel olması (n=1), Oğlum özel yetenekli olduğu için (n=1), İmzalanacak resmi yazılarda duyuruyu gördüm (n=1), Tesadüf (n=2), Eğitim yönetimi yüksek lisansı yaptığım için (n=1), Evime yakın bir okula geçebilmek için (n=1), BİLSEM'i kendime dert edindiğim için (n=1), Yönetici olmamı engellemeye kalktılar, inat (n=1) şeklinde olup, idareci olma nedenlerinde en fazla belirtilen etkenin Çeşitli projeleri görüp yapma ve öğrenme fırsatı (n=3), olduğu, ondan sonrasında ise Tesadüf (n=2) olduğunun belirtildiği, BİLSEM yöneticisi olmanın Avantajları alt temasında, Farklı proje türlerinin içinde yer alabilmek (n=1), Esnek çalışma saatleri (n=1), Nitelikli çalışmalara fırsat sunmak, zaman bulmak (n=1), Çocuklar kaliteli (zeki, sosyo ekonomik olarak iyi) (n=3), Disiplin problemi yok (n=3), Veli problemi yok (n=1), Çocuğu gözlemleyebileceğimiz uzun bir süreç (n=1), Kendini geliştirme isteğini körüklüyor (n=1) İş yükü yok (n=1), Kaliteli öğretmenlerle çalışmak (n=2). Ödeneğimiz var. (n=1), Verdiğin emeğin neye dönüştüğünü görüyorsun (n=1), Üniversite tarzı bir işleyiş (n=1) şeklinde BİLSEM yöneticisi olmanın Dezavantajları alt temasında ise Düzensiz ve uzun çalışma saatleri (n=7), Fiziki şartlardaki eksiklikler isteği (n=1), Cumartesi çalışmak (n=4), Eğitim politikalarının BİLSEM'ler üzerinden yürütülmesi (n=1), Öğrencilerin BİLSEM'de kısıtlı zaman geçirmeleri (n=1), Program oluşturmak zor (n=1), Çok iş az idareci var (n=3), Ekstra çalışmaların maddi karşılığı yok (n=2), BİLSEM modülü yetersiz (n=1), Müdürlerin dinlenme, izin kullanma fırsatı yok (n=1) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Tablonun incelenmesinde BİLSEM'in sunduğu çeşitli projeleri yapma ve öğrenme fırsatı sunması katılımcıların yönetici olma kararlarında etkili olduğu, BİLSEM'de kaliteli, zeki, sosyoekonomik olarak iyi olan çocuklarla, disiplin sorunu olmadan çalışmanın avantaj olarak görüldüğü, Düzensiz ve uzun çalışma saatleri ile Cumartesi günleri çalışmanın, çok iş olmasına rağmen idareci sayısının az olmasının da dezavantaj olarak değerlendirildiği görülmektedir.

*2017 yılında da mülakatlara girmiştım Ankara ilindeki en yüksek puanlı öğretmendim ama çalışma saatleri beni biraz endişelendirmişti O yüzden tercih yapmadım. Ama Milli Eğitim bakanlığında projelerin çok yoğun olduğu bir kurum olduğunu bildiğim için hep aklımın bir köşesi içindeydi. (Y1)*

*BİLSEM'de Türkçe öğretmenliği yapıyordum. BİLSEM'in ortamı da güzeldi. BİLSEM'in ortamının insan ilişkilerinin iyi olması çalıştığımız kişilerin çok iyi olması*



nedeniyle bir de işin yöneticilik boyutunu görelim dedik. Rica ettiler olur musun yapar mısın vesaire. Bu arada sınava girmiştik. Tercihle bulundum. Tek tercih yaptım. Kendi okulumu kazandım başladık. (Y2)

Aslında çocuğum yüzünden bu sürece girdim. Çocuğum çok erken yaşta okumaya başlayınca ben de diğer anneler gibi çocuğum için bir öğretmen olarak ne yapabilirim dedim. 2008 yılında BİLSEM öğretmen seçimi ile ilgili bir klasör öğretmenler odamıza düştü. Orada baktığımda aslında benim sahip olduğum özelliklere yakın öğretmenler istediklerini gördüm. İlk kez yüksek lisansımız olup olmadığını, akademi çalışmanız olup olmadığını, soran bir süreçte öğretmen alınacaktı. Yazılı sınav olduk ve onun ardından da mülakata girdik. Ben iyi bir öğretmen olmasaydım İyi bir yönetici adayı olamazdım diye düşünüyorum (Y3)

Biraz tesadüf oldu aslında BİLSEM'lere yöneticilik müdür yardımcılığında özellikle açılmamıştı. BİLSEM öğretmenliği şartı aranıyordu daha önce. Sonradan bu şartın kaldırıldığını duyunca yazmaya öyle bir meyillendik. Tesadüf bir tane araya koyduk o da çıktı şansımıza. Evet, ek ders %25 fazla olduğu için belki biraz cazip gelebiliyor ama mesai saatlerini düşündüğümüzde %25 gerçekten çok az. Yapılan iş temel eğitime ya da ortaöğretime göre bir tık daha fazla. Çünkü manuel bir sistem le çalışıyoruz. BİLSEM modülünde e-okuldaki gibi her şey otomatik atılmıyor. İdareci sayısı gerçekten önemli. Türkiye genelinde projeler oluyor. İşte orada değişik insanlarla tanışılıyorsun. Yeni yeni projelere katılıyorsun. Biraz daha aktifsin. (Y4)

Etimesgut'a BİLSEM açıldığını duyduk. BİLSEM öğretmen alım sürecine dahil olduk ve BİLSEM öğretmeni olduk. Haziran itibariyle göreve başladık. Gazi Üniversitesi eğitim yönetimi bölümünde yüksek lisansımızı da tamamlayınca yöneticilik başladı. Sabah 8 buçuk dokuzda mesaiye başlıyor akşam 8 buçuk dokuza kadar kurumda kalmak durumunda kalabilirsiniz. Artı cumartesi günlerinizi de BİLSEM için harcamak zorunda kalabilirsiniz. Normal okullardaki sıkıntılı problemlili öğrencileri BİLSEM de göremiyorsunuz, ödenekli bir kurum. Öğretmenler alanında uzman dediğimiz işte yüksek lisansı doktorası olan kaliteli bir ekip içerisindeyiz ve onlarla çalışmak çok zevkli. Projelerle uğraşılması bu projelerin geçmesi yine öğrencilerle bireysel projeler de dereceler alması sizi memnun ediyor. (Y5)

Valla tamamen tesadüf. BİLSEM de bir idarecilik değil de bir öğretmen olayım diye başladım. Daha önce müdür yardımcılığı yaptığım için il milli eğitimdeki arkadaşlar yönlendirdi. İl Milli Eğitim'de özel eğitim biriminde koordinatör olarak çalıştım. İdareciliğin hiçbir avantajı yok. Ancak müthiş derecede huzurlu bir iş. Haftanın 6 günü çalışıyorsun. 7. günde 6 günün hesabını yapıyorsun dolayısıyla 7 gün çalışmış oluyorsun. Çalışma koşulları çok zor yani sevilmese yapılacak bir iş değil (Y6)

Evime daha yakın bir yerde en azından çalışmanın daha verimli olacağını düşünerek idarecilik sınavına girdim ve o dönemde müdür yardımcılığında BİLSEM öğretmenlerine öncelik vardı. Özel öğrenciler olması seçilmiş Türkiye'nin geleceğinde rol oynayacak insanların yetiştirilmesinde rol alan kurumlar bu kurumlar. Bu tarz kurumlarda idareci olmak güzel. Daha böyle üniversite vari bir işleyişi var. Tabii ki de mesai dezavantajıdır. (Y7)

Şöyle karar verdim. Baktım bilsem de yaptığım faaliyetleri kendi alanımda yaparken o esnada BİLSEM'i kendime dert ediyorum. Geneli le ilgili düşünüyorum o yüzden bu durum genelinde fırsatlar yaratabilmek için yönetici olmaya karar verdim. (Y8)

**Tablo 22.**

*Türkiye’de ÖYE ile ilgili uygulanan politikalar hakkındaki düşünceler ve en etkili politikalara dair görüşler.*

<b>Tema</b>	<b>Alt tema</b>	<b>Kod</b>	<b>Katılımcı</b>	<b>n</b>	
BİLSEM Politikaları	Olumlu Görüşler	Üniversitelerle iş birliği yapılması doğru bir karar.	Y8	1	
		Bu alanda tek sistemli politika.	Y1	1	
		ÖYE hakkında farkındalık yarattı.	Y2	1	
		MEB’in tüm eğitim politikaları BİLSEM üzerinden yürümektedir.	Y3	1	
		BİLSEM sayısının artırılması çok güzel.	Y7	1	
	Olumsuz Görüşler	BİLSEM için yetkin öğretmen bulmak zor.	Y6	1	
		BİLSEM’in alternatifi yok.	Y1	1	
		Öneriler	BİLSEM öğrencilerine mentorluk sistemi gelmelidir.	Y5	1
			ÖYE yönelik özel ve devlet bünyesinde daha fazla kurum açılmalı.	Y1	1
			Tanılama sistemi geliştirilmelidir.	Y5	1
Genel Politikalara	Olumlu Görüşler	BİLSEM örgün eğitimle paralel işlemesi yönünde politikalar geliştirilmeli.	Y2	1	
		ORGM güzel işler yapıyor.	Y7	1	
		Yeterli olmasa da güzel	Y8, Y4	2	
		1,2,3,4. Sınıfların hepsine aynı soruların sorulduğu ön değerlendirme yanlış bir uygulamadır.	Y5	1	
		Olumsuz Görüşler	Emekleyen bir çocuk gibidir.	Y6	1
	Özel yeteneklilere tanınması gereken ayrıcalıklara dair bir politika yok.		Y4	1	
	ÖYE politikaları yapılırken dışardan müdahale olduğunu düşünüyorum.		Y6	1	
	ÖYE politikalarının bilimsel temeli yok.		Y9	1	
	Yatırımlar amaca hizmet etmiyor.		Y9	1	
	En Etkili Politika	BİLSEM Konulu Politikalar	BİLSEM politikaları	Y3, Y9	Y8, 3
Tüm Türkiye’de aynı anda yapılan tabletle tanılama çalışması.			Y3	1	
BİLSEM’ lere ödenek aktarılması			Y5	1	
Eksikleri giderilirse BİLSEM			Y6	1	
BİLSEM sayısının artırılması			Y7	1	
Diğer Uygulanmış Politikalar		ARGEM çünkü okul sonrası verilen eğitim etkili değil.	Y4	1	
		Atatürk’ün gençlere yurtdışı eğitim imkânı sunduğu politika	Y1	1	

Tablo 22'de katılımcıların Türkiye'de ÖYE ile ilgili uygulanan BİLSEM politikaları Genel politikalar ve en etkili politikalar hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşler ile BİLSEM politikaları ile ilgili öneriler yer almaktadır. BİLSEM politikaları temasında yer alan olumlu görüşler alt temasında; Üniversitelerle iş birliği yapılması doğru bir karar. (n=1), Bu alanda tek sistemli politika. (n=1), ÖYE hakkında farkındalık yarattı. (n=1), MEB'in tüm eğitim politikaları BİLSEM üzerinden yürümektedir. (n=1) ve BİLSEM sayısının artırılması çok güzel. (n=1) şeklinde, olumsuz görüşler alt temasında BİLSEM için yetkin öğretmen bulmak zor. (n=1) ve BİLSEM'in alternatifi yok. (n=1) şeklinde görüşler bildirilmiştir. Öneriler alt temasında BİLSEM öğrencilerine mentorluk sistemi gelmelidir. (n=1), ÖYE yönelik özel ve devlet bünyesinde daha fazla kurum açılmalı. (n=1) ve Tanılama sistemi geliştirilmelidir. (n=1) şeklinde görüşlerini bildirmişler. Genel Politikalar temasını olumlu ve olumsuz olarak iki alt tema şeklinde değerlendirildiği, Olumlu Görüşler alt temasında, BİLSEM örgün eğitimle paralel işlemesi yönünde politikalar geliştirilmeli. (n=1), ORGM güzel işler yapıyor. (n=1), Yeterli olmasa da güzel (n=2), 1,2,3,4. Sınıfların hepsine aynı soruların sorulduğu ön değerlendirme yanlış bir uygulamadır. (n=1), Olumsuz Görüşler alt temasında ise Emekleyen bir çocuk gibidir. (n=1), Özel yeteneklilere tanınması gereken ayrıcalıklara dair bir politika yok. (n=1), ÖYE politikaları yapılırken dışardan müdahale olduğunu düşünüyorum. (n=1), ÖYE politikalarının bilimsel temeli yok. (n=1) ve Yatırımlar amaca hizmet etmiyor. (n=1) şeklinde olduğu, En Etkili Politikanın da BİLSEM Konulu Politikalar ve Diğer Uygulanmış Politikalar alt teması olarak iki şekilde değerlendirildiği, BİLSEM Konulu Politikalar alt temasının, BİLSEM politikaları (n=3), Tüm Türkiye'de aynı anda yapılan tabletle tanılama çalışması. (n=1), BİLSEM'lere ödenek aktarılması (n=1), Eksikleri giderilirse BİLSEM (n=1) ve BİLSEM sayısının artırılması (n=1), şeklinde, Diğer Uygulanmış Politikalar alt temasının ARGEM çünkü okul sonrası verilen eğitim etkili değil. (n=1) ve Atatürk'ün gençlere yurtdışı eğitim imkânı sunduğu politika (n=1) şeklinde değerlendirildiği görülmektedir. Tablo incelendiğinde en etkili politikanın BİLSEM politikaları olduğu görülmektedir.

*BİLSEM'lerin önemli bir aşama olduğunu düşünüyorum. Öğretmenleri gerçekten inanılmaz farklı. Her gelen bakana göre değişik politikalar var, uzun süreli olması gerekir. Milli Eğitim bakanımız BİLSEM'lerin üzerinde çok fazla duruyor. Her şehre, her ilçeye BİLSEM açılıyor. Bir taraftan da mesela yaz okulları açıldı. (Y1)*

*BİLSEM özel yeteneklerin eğitimini üstlenmiş olan tek devlet. ARGEM'de sonuçta BİLSEM uzantısı bir yer. Onun dışında da doğru dürüst bir eğitim sistemi yok. BİLSEM'in alternatifleri yok. Alternatif arayan veliler genelde hani çıkmaz sokakta buluyorlar kendilerini. Bu eğitim kurumları da aynı standartlara sahip değil farklılıklar var. Özel yeteneklilerin eğitimine yönelik politikalarımızı değiştirmek gerekiyor. Daha fazla eğitim imkânı sağlanması gerekiyor. (Y2)*

*En iyisi BİLSEM'in ortaya çıkması. Özel yetenekli çocuklarla ilgili çalışma yapılabilecek bir alanın oluşturulması ve eşit tanılama çok önemli. 2015 yılında tüm çocuklara ilk kez Türkiye'nin her yerinde aynı anda bir tablet uygulaması gerçekleştirilmişti. Çünkü aynı anda başlayan merkezi ölçme sistemi ile aynı anda değerlendirilen ve yani hani araya başka hiçbir şeyin ya da kişisel bir görüşün sızamayacağı bir tarama olduğu için son derece önemli idi. (Y3)*

*Yorum yapamam. Çünkü BİLSEM geçmişim yok. ARGEM önemli etkili. Bu çocuklar neden ikinci bir okula gitmek zorunda. Bence BİLSEM öğrencilerinde hakikaten yetenekli olanları var. O çocuklara özel okullar yapılmalı. (Y4)*

*Üstün yetenekli ve üstün zekalı öğrencilerin bir şekilde tespitini yaparak ve bunları kaliteli öğretmenlerle buluşturup onlara mentörlük danışmanlık yaparak o öğrencilerin gelişimini sağlamak belli alanlarda uzmanlaşmasını sağlamak proje hazırlamalarını sağlamak güzel uygulamalar. En önemli politika BİLSEM'lere atölyelere kazandırılması diyebilirim. BİLSEM içerisindeki donatım malzemelerinin sağlanması ödeneklerin aktarılması olumlu oluyor. Daha fazla öğrenciye ulaşmak da önemli. Geçen yıl onbin okul projesi yapıldı. Bu okul projesinde ilkökul ve ortaokulun öğrencilerine program yaparak BİLSEM içerisinde 2 haftaya etkinlik yapıldı. (Y5)*

*Genel olarak emeklemeye başlayan çocuğu yavaş yavaş kaldırıyoruz. Genel müdürlüğümüzün dışından müdahaleler, ya da sahayı bilmeyenlerin tam sahada olmayanların yaptıkları eklemelerle biraz işimiz zorlaşabiliyor. Çocuk BİLSEM koşarak geldi demek ki okuluyla arada bir fark var. Yani bu çocuklar buraya severek geliyor. Dolayısıyla buraları güçlendirmenin politika anlamında daha iyi olacağını düşünüyorum. (Y6)*

*Şöyle bilim sanat merkezleri bilim sanat merkezleri sonuçta olması gereken kurumlar. Şu anda son dönemde BİLSEM sayılarının artırılması belki yapılan en iyi işti tabii burada sayı artarken niteliğinde aynı oranda artırılması noktasında BİLSEM sayılarının artırılması doğrudur. Bugüne kadar uygulanan politikaların etkililiğini hani geçişi çok bilemediğim için şey bu konuda çok yorum yapamayacağım. (Y7)*  
*Yani geç kalınmış politikalar ama birden hızlandı. Alternatifler çoğaldı. Üniversitelerde veya sivil toplum kuruluşlarında bu alana bir şekilde yönelim oldu. Milli eğitim bünyesindeki yapılan yatırımları değerli buluyorum. Son birkaç yıldır kuruluşların iş birliği ile sunma fırsatlarla hak ettiği yere doğru ilerlediğini düşünüyorum. (Y8)*

*Politikaların bilimsellikten uzak olduğunu düşünüyorum. Bilsem önemseniyor. Ciddi yatırımlar yapılıyor. Ama bilsem seçim sürecinden programının uygulanmasına kadar ciddi. Emek kısmına değer verilmiyor. Bu noktada eksiklik olduğunu düşünüyorum (Y9)*

**Tablo 23.**

*Türkiye’de ÖYE’ye ait sorunlar çözüm önerilerine dair görüşler ve öneriler.*

<b>Tema</b>	<b>Alt tema</b>	<b>Kod</b>	<b>Katılımcı</b>	<b>n</b>		
Sorunlar	BİLSEM’e Sorunlar	Öğretmen seçme politikaları	Y2	1		
		Dair Bir okulun alt veya üst katının BİLSEM’e dönüştürülmesi.	Y2, Y5	2		
		Tanılama kriterleri.	Y2	1		
		Yeni başlayan öğretmenin sistemi anlayamaması.	Y5	1		
		Yöneticilerin yeterince hizmet içi eğitime katılamaması.	Y5	1		
		Resim müzik alanlarında tanılama süreci	Y6	1		
		8. ve 12. Sınıfların devamsızlık problemi	Y7	1		
		Mevcudu yüksek BİLSEM’de öğretmenlere ders programı düzenlemek çok zor.	Y7	1		
		Veliye sadece WhatsApp’tan ulaşmak çok zor.	Y7			
		Öğrenci mevcutları çok kalabalık	Y7	1		
		ÖYE bir program çerçevesine sıkıştırılmaktadır.	Y8	1		
		ÖYÖ Sorunlar	Dair	Çocuklar eşit imkânlara sahip değiller.	Y3	1
				ÖYÖ e hiçbir ayrıcalık tanınmamaktadır.	Y9	1
		Sürdürülebilirlik		Politikalar bakandan bakana değişmektedir.	Y1	1
Çözümler	BİLSEM’e Çözümler	Dair Öğretmen seçme kriterleri yenilenmeli.	Y2	1		
		BİLSEM binaları bağımsız olmalı.	Y2	1		
		Tanılamada kullanılan araçlar değiştirilmelidir.	Y2	1		
		Daha çok ödenek ayrılmalı.	Y5	1		
		Yeni başlayan öğretmenlere tecrübeli öğretmenlerin mentorluk etmesi.	Y5	1		
		Öğretmen ve öğrenci eğitimlerinde üniversitelerle iş birliği yapılması.	Y5, Y6	2		
		8. ve 12. Sınıf öğrencilerinin BİLSEM’i dondurma hakkı veya 11. sınıfta BİLSEM’den mezun olabilme.	Y7	1		
		BİLSEM eğitim programlarını öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak her BİLSEM kendi yapılandırmalıdır.	Y8	1		
		BİLSEM veli bilgilendirme sistemi oluşturulmalı.	Y7	1		
		Öğrenci alımlarında BİLSEM’in kapasitesine göre kontenjan konulmalı.	Y7	1		
		Üniversiteler ile iş birliği yapılmalıdır.	Y8	1		
		ÖYÖ en azından haftada 1 gün tam zamanlı BİLSEM’de olmalıdır.	Y9	1		

ÖYÖ'ye Çözümler	Dair	Örgün eğitim kurumlarında özel yeteneklilere daha iyi imkanlar sunularak eşitsizlik giderilebilir.	Y3	1
		Tıpkı özel gereksinimlilerde olduğu gibi ÖYÖ de ayrıcalıklar imkanlar tanınmalıdır.	Y9	1
	Sürdürülebilirlik	Politikalar uzun vadeli olmalı.	Y1	
		Gerekmedikçe değişmemeli.	Y2	
Yorumsuz	Tecrübe Eksikliği Nedeniyle	Hiçbir fikrim yok.	Y4	

Tablo 23'te katılımcıların sorunlar ve çözümler ana temasında BİLSEM'e Dair Sorunlar ve Çözümler, ÖYÖ Dair Sorunlar ve Çözümler ve Sürdürülebilirlik alt temaları şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir. BİLSEM'e Dair Sorunlar (n=1), Öğretmen seçme politikaları (n=1), Bir okulun alt veya üst katının BİLSEM'e dönüştürülmesi. (n=2), Tanılama kriterleri. (n=1), Yeni başlayan öğretmenin sistemi anlayamaması. (n=1), Yöneticilerin yeterince hizmet içi eğitime katılamaması. (n=1), Resim müzik alanlarında tanılama süreci. (n=1), 8. ve 12. Sınıfların devamsızlık problemi. (n=1), Mevcudu yüksek BİLSEM'de öğretmenlere ders programı düzenlemek çok zor. (n=1), Veliye sadece whatsApptan ulaşmak çok zor. (n=1), Öğrenci mevcutları çok kalabalık. (n=1) ve ÖYE bir program çerçevesine sıkıştırılmaktadır. (n=1) şeklinde, ÖYÖ Dair Sorunlar ise Çocuklar eşit imkanlara sahip değiller. (n=1), ÖYÖ e hiçbir ayrıcalık tanınmamaktadır. (n=1) şeklinde ve sorunlara dair Sürdürülebilirlik alt temasında ise Politikalar bakandan bakana değişmektedir. (n=1) şeklinde açıklanmıştır. BİLSEM'e Dair Çözümler alt temasında, Öğretmen seçme kriterleri yenilenmeli. (n=1), BİLSEM binaları bağımsız olmalı. (n=1), Tanılamada kullanılan araçlar değiştirilmelidir. (n=1), Daha çok ödenek ayrılmalı. (n=1), Yeni başlayan öğretmenlere tecrübeli öğretmenlerin mentorluk etmesi. (n=1), Öğretmen ve öğrenci eğitimlerinde üniversitelerle iş birliği yapılması. (n=2), 8. ve 12. Sınıf öğrencilerinin BİLSEM' i dondurma hakkı veya 11. Sınıfta BİLSEM'den mezun olabilme. (n=1), BİLSEM eğitim programlarını öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak her BİLSEM kendi yapılandırmalıdır. (n=1), BİLSEM veli bilgilendirme sistemi oluşturulmalı. (n=1), Öğrenci alımlarında BİLSEM'in kapasitesine göre kontenjan konulmalı. (n=1), Üniversiteler ile iş birliği yapılmalıdır. (n=1), ÖYÖ en azından haftada 1 gün tam zamanlı BİLSEM' de olmalıdır. (n=1)

şeklinde, ÖYÖ Dair Çözümler alt temasında, Örgün eğitim kurumlarında özel yeteneklilere daha iyi imkanlar sunularak eşitsizlik giderilebilir. (n=1), Tıpkı özel gereksinimlilerde olduğu gibi ÖYÖ de ayrıcalıklar imkanlar tanınmalıdır. (n=1) şeklinde, çözümlere dair Sürdürülebilirlik alt temasında Politikalar uzun vadeli olmalı. (n=1) ve Gereksinimler değişmemeli. (n=1) şeklinde yer almaktadır. Tecrübe eksikliği alt temasında ise Hiçbir fikrim yok (n=1) şeklinde yer almaktadır. Katılımcıların sorunlar ve çözümlere vermiş oldukları görüşlerin tamamının farklı olduğu bir bütünlük olmadığı görülmektedir.

*Politikaların uzun vadeli yapılması lazım ki bizlerde çalışanlar da velilerde öğrenciler de önlerini görebilsinler. Çünkü her gün yarın bir şey değişebiliyor. Ülkemizde yani yarın birisi çıkıp BİLSEM'ler kapanıyor demeyeceği garantisizdir. (Y1)*

*Öğretmen seçim politikasının değiştirilmesi gerekiyor. Bir binanın işte bir katına açılmak sureti ile fiziksel anlamda sıfır BİLSEM kurmak yerine uygun yerlerden faydalanma anlayışı sorundur. Onun dışında öğrenci tanılama konusu sorundur. (Y2)*

*Eğitim politikalarımızda genel olarak her çocuğa eşit şekilde yaklaşmamız noktasında ben ne yazık ki şu anda bir tikanıklık olduğunu düşünüyorum. Her çocuğa eşit şekilde yetişebilirsek zaten özel yetenekli çocuklara da dokunabiliriz. (Y3)*

*Vallahi bu konuda çok yorum yapabileceğimi düşünmüyorum. Çünkü çok daha yeniyim. (Y4)*

*Fiziki anlamda binanın yetersiz olması o paraların öğrenciler için gerçek manada tam istenilen seviyede harcanmaması diyebiliriz. Yeni kazanan öğretmenlerin bu işi işte alanda öğrenmeye çalışması bu biraz vakit kaybı olabiliyor. Daha deneyimli montörler, danışmanlar vasıtasıyla veya hizmet içi eğitimle yeni kazanan öğretmenlerin daha hızlı BİLSEM adaptasyonu sağlanabilir. BİLSEM'lerin önünü açacak önemli gelişmelerden bir tanesi yine bakanlığımızın veya genel müdürlüğümüzün üniversiteler, TÜBİTAK vb. kurumlara protokoller yapması ve buraların daha fazla BİLSEMLER tarafından tanıtılması veya kullanılmasının sağlanması öğrenciler açısından da veya öğretmenler açısından da ufuklarının açılması noktasında önemli olacaktır (Y5)*

*Benim gözlemem şu akademik anlamda çok şey yaptılar. Ekip davet ediliyor. Akademisyenler haddinden fazla olaya vakıf oluyor. Yani yapıldıktan sonra tek tarafa gönderiyorlar. İşte bunu uygulayın şu bölümü kaldırdık şunu yaptık mesela. 2 senedir müzik öğretmenimiz çıldırıyor. Bu şartlarda müzik öğrencisi alınamaz. Hiçbiri geçemez diyordu. Hakikaten neredeyse dediği gibi çıkıyor. (Y6)*

*Ya şöyle öncelikle iyi taraflarını söyleyelim, bilim sanat merkezleri çocuğun yeteneğinin ortaya çıkarılması çocuğun kendini keşfetmesi anlamında çok özel kurumlar. Yani burada çalışan öğretmenler zaten belli bir düzeyde olan sınavla burayı kazanmış olan insanlar, belli bir yeterliliği olan insanlar. Öğrenci sayısı fazla olması sıkıntı. Proje dönemlerinde dediğim gibi öğrencisinin işte takibi noktasında yani biz de mesela şeylerde üst gruplarda biraz daha devamsızlık artıyor. (Y7)*

*Destek odalarında özel yeteneklere sunulan imkânlar ne yazık ki istenilen bir düzeyde aktif kılınamadı. Yani okul düzeyinde destek kısmı daha güçlü olabiliyor. Öğretmen yaklaşım noktasında ciddi kararlar alınması gerektiğini düşünüyorum. Sadece sağlam olduğunu düşündüğüm yer bu çocuklara sunulan fırsatlar noktasında farkındalık var ama bu fırsatı kullanabilmek için de içinde güçlü kadrolara ihtiyaç var. Her alanda ister bilsem ister destek odaları ister üniversite olsun öğretmene odaklanmak zorunda. Program diye bir şey olmasına karşıyım. Yani özel yetenekli öğrencinin programı olmaz. İlgileri farklıdır, farklılaşır, sıçrayış gösterir. Merakına göre gelişir, sorgulamasına göre gelişir. Bir çevre genel program hedefler olabilir, ama içeriği çocuğun yaşadığı şehrin imkânları tarihi dokusu sanayisi kültürü ve bunun içerisinde çocukla beraber onun merakla ve sorgulamasıyla beraber ön planda tutarak oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. (Y8)*

*BİLSEM'ler tam gün. Ama çocuğun önünde bir sınav sorunu var. Tam gün olduğu zaman sınava dönük bir kurum olmaya başlayacak. Bu bakımdan bununla ilgili çok yarı zamanlı ya da yarı okul yarı bilsem daha farklı bir politika geliştirilebilir. Ya da BİLSEM öğrencilerini böyle daha farklı bir değerlendirme süreci içerisinde LGS veya bunlara özel bir kontenjan ayrılabilir. (Y9)*



**Tablo 24.***BİLSEM ÖYÖ için uygunluğu, iyi ve aksayan yanlarına dair görüşler.*

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcı	n
BİLSEM ÖYE için uygunluğu ve yeterliliği	Uygun mudur? İyi Yanları	Uygun	Hepsi	
		Yeterli bütçeye sahip olması.	Y4	1
	Öğrenci gelişimine katkı sunan eğitim programına sahip.	Y5	1	
	ÖYÖ'nun kendini anlayan akranlarıyla bir arada olabildiği yer.	Y6	1	
	ÖYÖ ile ilgili toplumsal farkındalığı arttırmıştır.	Y2	1	
	ÖYÖ'nun ve velilerinin kendilerini mutlu hissettikleri yer.	Y7	1	
	ÖYÖ nun yeteneklerini ortaya çıkaran kurumlar.	Y7	1	
	2. sınıftan 12. Sınıfa kadar öğrenciyi gözlemleme şansı sunar.	Y8	1	
	Öğretmen, öğrenci, veli ve fiziki ortam kaliteli.	Y9	1	
	Aksayan Yanları ve Çözümler	BİLSEM'de her yetenek alanının bir arada olması/ Sanat alanı için ayrı, Sayısal yetenek için ayrı, sözel yetenek alanından tanılananlar için ayrı BİLSEM'ler açılmalı.	Y1	1
	BİLSEM programı okuldaki ders içeriklerinden bağımsız gidince verim olmuyor. / BİLSEM etkinlik içerikleri ile okul program içeriği paralel olmalıdır.	Y1	1	
	Öğretmen seçimlerindeki kriterler değişmeli. / 1 haftalık kamp programında öğretmenlerin gözlemlenmesi öncelikli seçme şekli olmalı.	Y2	1	
	BİLSEM'lerin öğrenci mevcudu fazla. / Kontenjanı olmalıdır.	Y3	1	
	Öğrencilerin okul sonrası gelmeleri / Haftada 1 günün BİLSEM'e ayrılması	Y3, Y8,	Y6, 3	
	Bazı BİLSEM'lerin fiziksel şartları yetersiz. / BİLSEM binaları BİLSEM mantığına uygun olmalı.	Y4	1	
	Tanılamaya yönlendiren sınıf öğretmenleri ÖYÖ hakkında bilgi sahibi değiller. /Tüm 1. Sınıflar tanılamaya sokulmalı.	Y5	1	
	BİLSEM bünyesinde açılan ve yönetimin yükünü arttıran anaokulları. / Anaokulu olmamalıdır.	Y6	1	
	12.sınıfa kadar sürmesi. / BYF süresi 2 yıla indirilmelidir.	Y7	1	
	Aksayan çok yanı var.	Y9	1	

Tablo 24'de katılımcıların BİLSEM'in Özel Yetenekli Öğrenciler için yeterli olup olmadığı, iyi ve aksayan yanları ve çözüm önerileri hususunda görüş ve önerileri yer almaktadır. Katılımcıların tamamı BİLSEM'in Özel Yetenekli Öğrenciler için yeterli olduğu

belirtilmiştir. BİLSEM'in iyi yanları alt teması ile ilgili görüşlerin, Yeterli bütçeye sahip olması. (n=1), Öğrenci gelişimine katkı sunan eğitim programına sahip. (n=1), ÖYÖ' nun kendini anlayan akranlarıyla bir arada olabildiği yer. (n=1), ÖYÖ ile ilgili toplumsal farkındalığı arttırmıştır. (n=1), ÖYÖ nun ve velilerinin kendilerini mutlu hissettikleri yer. (n=1), ÖYÖ nun yeteneklerini ortaya çıkaran kurumlar. (n=1) ve 2. sınıftan 12. Sınıfa kadar öğrenciyi gözlemlene şansı sunar. (n=1) şeklinde, Aksayan Yanları Ve Çözümleri alt temasında ise BİLSEM'de her yetenek alanının bir arada olması/ Sanat alanı için ayrı, Sayısal yetenek için ayrı, sözel yetenek alanından tanılananlar için ayrı BİLSEM'ler açılmalı. (n=1), BİLSEM programı okuldaki ders içeriklerinden bağımsız gidince verim olmuyor. / BİLSEM etkinlik içerikleri ile okul program içeriği paralel olmalıdır. (n=1), Öğretmen seçimlerindeki kriterler değişmeli. / 1 haftalık kamp programında öğretmenlerin gözlemlenmesi öncelikli seçme şekli olmalı. (n=1), BİLSEM 'lerin öğrenci mevcudu fazla. / Kontenjanı olmalıdır. (n=1), Öğrencilerin okul sonrası gelmeleri / Haftada 1 günün BİLSEM'e ayrılması (n=1), Bazı BİLSEM 'lerin fiziksel şartları yetersiz. / BİLSEM binaları BİLSEM mantığına uygun olmalı. (n=1), Tanılamaya yönlendiren sınıf öğretmenleri ÖYÖ hakkında bilgi sahibi değiller. /Tüm 1. Sınıflar tanılamaya sokulmalı. (n=1), BİLSEM bünyesinde açılan ve yönetimin yükünü arttıran anaokulları. / Anaokulu olmamalıdır. (n=1), 12.sınıfa kadar sürmesi. / BYF süresi 2 yıla indirilmelidir. (n=1), Aksayan çok yanı var. (n=1) şeklinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların BİLSEM'in iyi yanları ile ilgili görüşlerinde ortak bir görüş olmadığı, çok çeşitli olduğu, aynı durumun Aksayan Yanları Ve Çözümler alt temasında da görüldüğü ancak, Öğrencilerin okul sonrasında gelmelerinin aksayan yönlerde en çok dile getirdiği görülmektedir. Söz konusu aksayan yan ile ilgili çözüm önerisi olarak da öğrencinin haftada bir gününü BİLSEM'e ayırması gerektiği belirtilmiştir.

*BİLSEM modelinin öncelikle öğrencilerin gerçekten iyi bir seçimle geldiğini düşünüyorum. Bilimle sanat çok önemli. Sözel ve sayısal için ayrı bir kurumun açılması gerektiğini düşünüyorum. Yani ayrı bir eğitim düzenine geçilmesi gerektiğini düşünüyorum. BİLSEM'lerin kendi eğitim sisteminde okuldan ayrıca bir kurum değil de, eğitimin entegre edilmesi gerektiğini düşünüyorum. BİLSEM'lerle ilgili önümüzün daha iyi olacağını düşünüyorum. Kılavuzlarımız çok iyi. Öğretmenler için eğitimler açılıyor. Öğretmenleri geliştirecek çok fazla proje imkânları açılıyor. Bunlar öğretmenlerin gelişimleri için çok çok iyi olan şeyler olduğundan öğrencilerde nasibini alıyor (Y1)*

Öğretmenler kampa alınıyorlar çalıştırılıyor projeler yapıyorlar bir şeyler ortaya koyuyorlar bir yandan da izleniyorlar. Ondan sonra eleme ile BİLSEM'e giriyorlar. Aslında ARGEM alım sürecinde böyle hatta kültürden arınıktır. Farklı dil bilen kişileri de toplarlar. Yani 15 dakikalık bir mülakat yerine böyle bir iki hafta sürecek bir kamp içerisinde a'dan z'ye bütün özellikleri ortaya çıkarırlarsa bence çok daha iyi olur diye düşünüyorum. (Y2)

BİLSEM'in sahip olduğu atölye sayısı derslik sayısı öğretmen sayısı ve öğrenci sayısına göre bunu her ne kadar standartmış gibi görünse de aslında burada bir standart yok. Şimdi BİLSEM sayıları fazlalaşırken BİLSEM'deki öğrenci sayılarına da bir standart konulmalı. Böylelikle çocuklara daha fazla ulaşılabilir erişebilir. Fakat bunun bir destek eğitimi olması ve çocuğun ve öğretmenin motivasyonuna kadar ilerlemesi ve birtakım aksaklıklara neden olabiliyor. Çünkü gelmek gitmek yol işte çocuk üzerinde birtakım yorgunluklara neden olabiliyor. (Y3)

Şöyle ki ben kendi okulum yani buradaki BİLSEM kurumu için konuşuyorum. Hayır yeterli görmüyorum. Normal bir sınıftan farklı olmalı. Burada akıllı tahtalar var. Birkaç masa, sandalye. Yani BİLSEM'leri çoğaltmak evet güzel ama mantıklı makul şekilde çoğaltmak doğru. Burada sınıflar ikiye bölünmüş. Görsel sanatlarda şövaleyle çalışıyorlar ama şövaleyi koyabilecek büyük bir alana sahip değil. Aydınlık olması gerekiyor. (Y4)

Farklı kurumlar bunların yarışmalarına dahil edilmesi bu öğrencilerin kendi öz güvenlerinin artması kendini gerçekleştirme noktasında BİLSEM olumlu bence. (Y5)

Vallahi hiçbir şey her zaman yeterli değildir. Mutlaka üstüne bir şey konmalı. Anaokulu en büyük problem. Burada o çocuğa anlaşıldığını kendisi seviyesinde çocukların da olduğunu burada gösterebiliyorsak bu BİLSEM öbür BİLSEM hiç fark etmez çocuklar onun için de sabah koşarak geliyor. Artık zaman. Gerçekten artık zaman. Akşam beşten sonra ve cumartesi o yüzden biz burada da bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. (Y6)

Bilsem modeline kesinlikle çok inanıyorum. Ne kadar aksasa da kendimi çok fazla adanmış olduğum bir sistem bu. Türkiye şartlarında tabii ki aynı şeyi düşünerek inandığım bir sistem. Düzeltmesi gereken yanları var ama kesinlikle var olması gereken bir sistem. Gelişerek var olması gereken bir sistem. (Y8)

Öğrenciler okullarında bulamadıkları imkanları rahatlıkla bulabiliyorlar. Fiziki imkanlar, teknik imkanlar olarak özel yeteneklerin eğitimine büyük katkı sunduğunu düşünüyorum. Öğretmen kalitesinin üst düzeyde olması bunu destekliyor. Akademi ile birlikte bu işlerin yürütülmesi BİLSEM modelini daha da geliştirilmiş şekliyle uygun bir yere taşıyacaktır. (Y9)

**Tablo 25.***BİLSEM Modelinin geliştirilmesi ve farklı ÖYE model önerilerine ilişkin görüşler.*

<b>Tema</b>	<b>Alt Tema</b>	<b>Kategoriler</b>	<b>Katılımcı</b>	<b>n</b>					
BİLSEM Modeli ve Diğer ÖYE İle İlgili Uygulamalar	BİLSEM modeli Geliştirilmeli	Geliştirilmeli	Hepsi	9					
		BİLSEM Fiziksel şartları iyileştirilmeli.	Y1	1					
	Yeni Model	Yeni bir model olsa bile BİLSEM 'in işlevini yerine getirmeli.	Eğitim içerikleri net olmalı. Öğretmen ne yapacağını bilmeli.	Y1	1				
			Öğretim programı sınav kaygısından uzak ve uygulamaya yönelik olmalı.	Y9	1				
			Öğretmen seçim sistemi değişmeli.	Y2	1				
			Öğrenci tanılama sistemi değişmeli.	Y2	1				
			Amaç çok öğrenci almak değil gerçek ÖYÖ'ye ulaşmak olmalı.	Y5	1				
			Derslerde ölçme değerlendirme daha belirgin olmalı.	Y2	1				
			Tüm okullar BİLSEM sistemine sahip olmalı.	Y3	1				
			BİLSEM'e bağlı anaokulları kaldırılmalı.	Y4	1				
			Mesai saatleri aynı şekilde kalmalı.	Y6	1				
			Öğrenciler BİLSEM 'de daha çok vakit geçirebilmeliler.	Y8, Y9	2				
			Öğrenci sayılarının her BİLSEM için bir kontenjanı olmalı	Y1	1				
			Destek Eğitim Odaları (DEO)	Destek Eğitim Odaları (DEO)	Öğrencilerin dersten alınıp DEO'ya alınması yanlış.	Y1, Y 5,	2		
					ÖYÖ'nün ihtiyaç duyduğu eğitim verecek yeterlilikte öğretmen yok.	Y2, Y5	2		
					Amacına hizmet etmiyor.	Y8	1		
					Faydalı	Y9	1		
					ARGEM	ARGEM	Kapalı bir kutu. Bilgi yok.	Y1, Y2, Y3, Y5, Y7	5
							İçeriğini bilmediğimizden yönlendirilen öğrencilere bilgi veremiyoruz.	Y2, Y3	2
			Kapanma Sürecine girdi.	Y2, Y3, Y5,			3		
	Güzel bir uygulama.	Y2, Y3, Y4, Y9	4						
Üniversitelerde ÖYÖ ile ilgili çalışmalar	Üniversitelerde ÖYÖ ile ilgili çalışmalar	Sistemsiz.	Y2	1					
		Her bölgede bir tane olmalı.	Y6	1					
		Veliler memnun.	Y7	1					
		Sayısı artarsa Fen Lisesine döner, bu şekilde devam etmeli.	Y8	1					
		Hocalar yoğun oldukları için buralara zaman ayıramıyorlar.	Y2	1					
		Faydalı	Y4, Y8	2					

Tablo 25'de katılımcıların BİLSEM Modeli Geliştirilmeli mi yeni bir model mi önerirsiniz? ÖYE ile ilgili diğer uygulamalarla ilgili fikirleriniz nedir hususlarında görüş ve önerileri yer almaktadır. Katılımcı yöneticiler tamamı bu modeli geliştirmek istediğini belirtmiştir. BİLSEM modeli Geliştirilmeli alt temasında Öğrenci sayılarının her BİLSEM için

bir kontenjanı olmalı (n=1), BİLSEM Fiziksel şartları iyileştirilmeli. (n=1), Eğitim içerikleri net olmalı. Öğretmen ne yapacağını bilmeli. (n=1), Öğretim programı sınav kaygısından uzak ve uygulamaya yönelik olmalı. (n=1), Öğretmen seçim sistemi değişmeli. (n=1), Öğrenci tanılama sistemi değişmeli. (n=1), Amaç çok öğrenci almak değil gerçek ÖYÖ' ye ulaşmak olmalı. (n=1), Derslerde ölçme değerlendirme daha belirgin olmalı. (n=1), Tüm okullar BİLSEM sistemine sahip olmalı. (n=1), BİLSEM'e bağlı anaokulları kaldırılmalı. (n=1), Mesai saatleri aynı şekilde kalmalı. (n=1), Öğrenciler BİLSEM'de daha çok vakit geçirebilmeliler. (n=2) şeklinde, Yeni Model alt temasında Yeni bir model olsa bile BİLSEM'in işlevini yerine getirmeli. (n=1) şeklinde, Destek Eğitim Odaları (DEO) alt temasında Öğrencilerin dersten alınıp DEO'ya alınması yanlış. (n=2), ÖYÖ'nün ihtiyaç duyduğu eğitim verecek yeterlilikte öğretmen yok. (n=2), Amacına hizmet etmiyor. (n=1), Faydalı (n=1) şeklinde, ARGEM alt temasında, Kapalı bir kutu. Bilgi yok. (n=5), İçeriğini bilmediğimizden yönlendirilen öğrencilere bilgi veremiyoruz. (n=2), Kapanma Sürecine girdi. (n=3), Güzel bir uygulama. (n=4), Sistemsiz. (n=1), Her bölgede bir tane olmalı. (n=1), Veliler memnun. (n=1), Sayısı artarsa Fen Lisesine döner, bu şekilde devam etmeli. (n=1) şeklinde, Üniversitelerde ÖYÖ ile ilgili çalışmalar alt temasında, Hocalar yoğun oldukları için buralara zaman ayıramıyorlar. (n=1), Faydalı (n=2) şeklinde görüş ve öneriler yer almaktadır. Tabloda katılımcıların ARGEM'in kapalı bir kutu olduğu, güzel bir uygulama olduğu ancak kapanma sürecine girdiği hususlarında görüş birliği olduğu görülmektedir.

*Bence geliştirilsin. Ama sil baştan bence daha büyük zarar veriyor. Müfredat ya da ya müfredat içeriğinin mutlaka değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani öğretmenlerimizin ne anlatması gerektiği ve dersin içeriği biraz daha değiştirilmeli. BİLSEM'in çalışma şekilleri, çalışma stilleri, öğrenci sayısı kesinlikle geliştirilmeli (Y1)*

*Geliştirelim. Bütünleştirebiliriz. Bu konu ile ilgili akademisyenlerle konuşmak lazım. Bir, tanılama sistemi ile ilgili değişikliklere gidelim. İki, en önemlisi evet öğretmen seçim ve seçildikten sonra öğretmenlerin geliştirilmesi ile ilgili politika değişikliklerine gidelim. Onun dışında uyguladığımız müfredat modellerinin verimliliğini sorgulayalım. Çeşitli ölçüm araçlarıyla ölçelim. (Y2)*

*ARGEM'de büyük sorunlar yaşandı. ARGEM'de öyle büyük sorunlar yaşandı ki bu yıl ARGEM için öğrenci listesi istenmedi. Belki de ARGEM kendi sürecini kendi tamamlayacak. Bizim hatamız çocuğa çocuk gibi yaklaşmıyoruz. Çocuğun ihtiyacı olan eğitimi okul olanaklarıyla sunmuyoruz. Tüm bu yokluk içerisinde, BİLSEM iyi ki var. Çünkü bizim her öğrencilerimiz aynı sosyo ekonomik düzeyden gelmiyor. Bir*

işportacının çocuğuna da bir profesörün çocuğuna da biz aynı eğitimi sunuyoruz ve biz bir devlet kurumuyuz. O yüzden çok özel en azından bunca yokluk bunca çökkünlük içerisinde, içerisinde farklı atölyelerin olduğu içerisinde neşeli öğretmenlerin olduğu içerisinde heyecanın olduğu bir yapı var. Ben isterim ki her yer BİLSEM gibi olsun. Bu yapının devam ettirilmesi gerekiyor. (Y3)

Geliştirilebilirliği biraz sorgulamak lazım hocam. Evet, 5 yıldır falan arttı ve üzerine düşüldü. Geliştirilse bu zamana kadar geliştirilebilirdi. Ama BİLSEM'in dışında da ne yapılabilir ki. Yapılan yine BİLSEM' gibi olacak bence farklı bir şey yapılamaz. BİLSEM'ler işte bildiğin boş eğitim vermiyorlar. Bu yüzden anasınıfları binalarına dönüştürülecek. Doğru mu? Ana sınıfı için lavabo lazım, tuvalet lazım. Çocuğun koridorlarda kaymaması lazım. Bunlar çok küçükler. Bu okul onların köşeli masa olmayacak. Sandalye olmayacak. Sabahçı olan öğrenci öğlen BİLSEM'e geliyor öğlenci olan öğrenci sabah BİLSEM'e geliyor tam gün olan akşam geliyor yani BİLSEM zaten 3'lü eğitim. Bir de hani geliştirilebilir derken diyorum ya hani boş gibi görünüyordur hiçbir iş yapmıyormuşuz gibi görünüyor. Bir de buna anasınıfları etkinliği. O zaman geliştirilebilir de biraz düşünmek lazım. (Y4)

Destek eğitim odalarının çok faydalı olduğunu düşünmüyorum. Öğretmenlerin bu noktada çok da fazla üstün yetenekleriyle ilgili bir çalışması olmadığı için tam da işlerlik kazanmıyor. Bir de o öğrenciyi sınıf ortamından koparıp bireysel destek eğitim odasına alınca bazen olumsuz da olabiliyor. ARGEM'i çok fazla bilmiyoruz yani çok kapalı bir kutu. Ben 5 yıldır BİLSEM içerisindeyim ARGEM'i isim olarak biliyoruz. (Y5)

Vallahi yeni bir model diyemem. Çünkü hakikaten bir emek var. Yani nasıl değiştireceksin işte şunu diyoruz. BİLSEM'lerde model değişikliğine gittik. Ne yaptık tam güne çevirdik. Sizce MAYA kolejine giden DOĞA kolejine giden bir çocuğa veri hakkı sunacağız. Artık normal okula döndük ya, ya oraya gideceksin ya bana geleceksin. Çünkü tüm dersleri biz vereceğiz. ARGEM'deki gibi doğru mu yani burada bir öğrenci düşümü olur mu. Adam Yok arkadaş ben BİLSEM'e gelmek istemiyorum artık tam güne geçtiniz siz. (Y6)

Açıkçası çocuk üniversiteleriyle destek odalarının verimliliğiyle ilgili çok fikrim yok. Sadece biz her yıl ARGEM'e öğrenci gönderiyoruz. Aldığımız geri dönütlerde ARGEM genel olarak veli memnuniyetinin olduğu kurum. ARGEM bir tane var dolayısıyla hani belki ARGEM kısmı üzerinde bir geliştirme yapılabilir. Bilim sanat merkezlerinin olması konusunda zaten herkes hem fikir. Sadece verimlilik noktasında Türkiye'de geliştirilmesi gereken alanlar var. Çocuk üniversiteleri destek odaları falan benim çok çok fikir sahibi olduğum şeyler de değil açık söyleyeyim. (Y7)

Bilsem modeli geliştirilmeli, destek odaları da özel yetenekli öğrenciler için gerçekten aktif alanlar oluşturulabilir. Ama bir türlü oluşmuyor. Yani tam anlamıyla tam performanslı. Sebep üzerine biraz oturup bir düşünmek gerekiyor. Belki hepimizin düşünmesi gerekiyor. Üniversitelerin veya işte şu an dene-yap atölyeleri var. Her biri kendi içinde birer değer. Ama Milli Eğitim bakanlığı bünyesinde örgün eğitim kurumlarından öğrenci tanılayan tek kurum var. Bilim sanat merkezi. ARGEM'i de önemsiyorum. ARGEM'in sayısının artırılması gerektiğini düşünüyorum. Ama ARGEM'in sayısının artması deha düzeyindeki çocuklar boyutunda artması gerektiğini düşünüyorum. Eğer BİLSEM'ler mesela ARGEM'e dönerse ARGEM sayıları da bu kadar artarsa FEN Lisesine dönecektir. (Y8)

*Bizdeki hasıl olan kanaat öğrencinin tam gün burada devam etmesi yönünde. Destek odalarının faydası olduğunu düşünüyorum. ARGERM güzel bir uygulama. (Y9)*

**Tablo 26.**

*BİLSEM yönetici seçimleri ve BİLSEM yöneticilerinin verimli çalışabilmelerine dair öneriler ve görüşler.*

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcı	n
BİLSEM Yönetici Seçimleri Uygun mu?	Uygun	Okul müdürlerinin BİLSEM Öğretmenliği yapmış olma şartı ile atanabilmeleri çok doğru bir uygulama.	Y2	1
	Uygun	Yöneticilerde de öğretmenlerde aranan niteliklerin aranmamakta	Y1	1
	Değil	Yöneticilikle ilgili niteliklere de bakılmamakta		1
		Müdür Yardımcılığı için de BİLSEM öğretmenliği yapmış olma şansı aranmamakta	Y1	1
BİLSEM Yönetici Seçimleri Nasıl Olmalı?	Yönetici Seçim Önerileri	Müdür yardımcısı olma şartlarından biri BİLSEM öğretmenliği yapmış olma şartı olmalıdır.	Y1, Y2, Y3, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9	8
		En az 1 yıl BİLSEM Öğretmenliği yapmış olmalı	Y4	1
		Öğretmenler kendi yöneticilerini seçebilmelidirler.	Y8	1
BİLSEM Yöneticilerinin Verimli Çalışmaları İçin Yapılacaklar	Maddi Destek	Maaşları arttırılmalıdır.	Y1	1
	Eğitimler	BİLSEM ödenekleri arttırılmalıdır.	Y8	1
		BİLSEM Modülü eğitimi verilmeli.	Y1, Y2, Y7,	3
		Proje eğitimleri verilmeli	Y2	1
		Yarışmalara dair eğitimler ve bilgilendirmeler yapılmalıdır.	Y2	1
		Tahakkuk İşleri (maaş, yolluk yevmiye, ek ders hazırlama) eğitimi verilmelidir.	Y2	1
		Bütçe yönetimi eğitimi verilmelidir.	Y5,	1
		BİLSEM İşleyişi ve ÖYÖ hakkında	Y9	1
	Yer Değişikliği	4 yılda bir yer değişimi zorunluluğu kalkmalı.	Y1	1
	Personel	Tahakkuk işleri için bir memur her BİLSEM'de olmalıdır.	Y3	1
		Müdür Yardımcısı sayısı arttırılması	Y3, Y4, Y5, Y6, Y7	5
	Mesai	Bazı öğretmenler sadece projelerle uğraşmalı	Y3	1
		Projeci öğretmenlere en az proje çalışması için 10 saat serbest ders saati verilmeli	Y3	1
		Çalışma saatleri vardiyalı olmalı	Y4, Y5,	2
		Mesai 16.00'dan sonra başlamalı	Y4	1
	Anaokulu	BİLSEM'e ekstra yüküdür, kaldırılmalı.	Y5	1
	Bilişim	BİLSEM Modülü iyileştirilmeli.	Y7	1
	Teknolojiler i Destek	İdari işleri kolaylaştıran yazılımlar geliştirilmeli.	Y7	1

Tablo 26'da katılımcıların BİLSEM Yönetici Seçimleri Uygun mu? Nasıl Olmalı? BİLSEM Yöneticilerinin verimli çalışabilmeleri için neler önerirsiniz? hususlarında görüş ve önerileri yer almaktadır. BİLSEM Yönetici Seçimleri Uygun mu? teması için, Uygun ve Uygun değil şeklinde iki alt tema olarak görüş bildirmişlerdir. BİLSEM Yönetici Seçimleri Uygun alt temasında Okul müdürlerinin BİLSEM Öğretmenliği yapmış olma şartı ile atanabilmeleri çok doğru bir uygulama. (n=1), ve BİLSEM Yönetici Seçimleri Uygun Değil alt temasında ise Yöneticilerde de öğretmenlerde aranan niteliklerin aranmamakta (n=1), Yöneticilikle ilgili niteliklere de bakılmamakta (n=1), Müdür Yardımcılığı için de BİLSEM öğretmenliği yapmış olma şansı aranmamakta (n=1) şeklinde, BİLSEM Yönetici Seçimleri Nasıl Olmalı? teması ile ilgili Yönetici Seçim Önerileri alt teması ilgili Müdür yardımcısı olma şartlarından biri BİLSEM öğretmenliği yapmış olma şartı olmalıdır. (n=8), En az 1 yıl BİLSEM Öğretmenliği yapmış olmalı (n=1) ve Öğretmenler kendi yöneticilerini seçebilmelidirler. (n=1) şeklinde, BİLSEM Yöneticilerinin Verimli Çalışmaları İçin Yapılacaklar teması olarak 7 farklı alt temada görüş verilmiştir. Maddi destek alt temasında Maaşları arttırılmalıdır. (n=1), BİLSEM ödenekleri arttırılmalıdır. (n=3) şeklinde, Eğitimler alt temasında BİLSEM Modülü eğitimi verilmeli.(n=3), Proje eğitimleri verilmeli (n=1), Yarışmalara dair eğitimler ve bilgilendirmeler yapılmalıdır. (n=1), Tahakkuk İşleri (maaş, yolluk yevmiye, ek ders hazırlama) eğitimi verilmelidir. (n=1), Bütçe yönetimi eğitimi verilmelidir. (n=1), BİLSEM İşleyişi ve ÖYÖ hakkında (n=1), Yer Değişikliği alt temasında ise 4 yılda bir yer değişimi zorunluluğu kalkmalı. (n=1), Personel alt temasında ise Tahakkuk işleri için bir memur her BİLSEM'de olmalıdır. (n=1), Müdür Yardımcısı sayısı arttırılması (n=5), Bazı öğretmenler sadece projelerle uğraşmalı (n=1) şeklinde Mesai alt temasında ise Projeci öğretmenlere en az proje çalışması için 10 saat serbest ders saati verilmeli (n=1), Çalışma saatleri vardiyalı olmalı (n=2), Mesai 16.00'dan sonra başlamalı (n=1), Anaokulu alt temasında ise BİLSEM'e ekstra yüküdür, kaldırılmalı.(n=1), Bilişim Teknolojileri Destek alt temasında ise BİLSEM Modülü iyileştirilmeli.(n=1), İdari işleri kolaylaştıran yazılımlar geliştirilmeli. (n=1) şeklinde görüş ve önerilerini bildirmiştir. Katılımcıların görüş ve önerilerinde en yüksek standardı



Müdür yardımcısı olma şartlarından biri BİLSEM öğretmenliği yapmış olma şartı olmalıdır kategorisinde sağlamışlardır. İkinci standardın ise Müdür Yardımcısı sayısı artırılması kategorisinde sağlamıştır. Eğitimlerle ilgili BİLSEM Modülü eğitimi verilmeli kategorisinde de görüş ve önerilerini bildirmişlerdir.

*Kesinlikle uygun olmadığını düşünüyorum. BİLSEM’de öğretmen seçim süreci var ve okul müdürü de deniyor ki okul müdürü de BİLSEM’ öğretmenliğini yapmış BİLSEM’deki bir müdür yardımcısı olmalı. BİLSEM’de müdür yardımcısı olanlar için böyle bir kriter yok. BİLSEM’de hiç çalışmamış müdür yardımcılarımız gelebiliyorlar. Müdür yardımcılarını BİLSEM öğretmenliği yapmış olmalı. BİLSEM yöneticilerinin daha verimli çalışması için maaşları değiştirebilirler. BİLSEM yöneticileri için sık sık eğitimler düzenlenebilir. Mesela bu şey insanı geriyor 4 yıl dan sonra değişebiliyorsunuz. 4 yıldan sonra gerçekten siz gidip yerinize hiç BİLSEM’i bilmeyen birinin gelme ihtimali olabiliyor bunun önüne geçilebilir. (Y1)*

*BİLSEM’i bilen, BİLSEM’de çalışmış, BİLSEM öğretmenliği yapmış, dolayısıyla bu çocukları, çocukların velilerini, burada çalışan öğretmenleri görmüş, gözlemlemiş onlarla beraber vakit geçirmiş tecrübesini edinmiş kişilerin BİLSEM’lerde idarecilik yapması daha uygun olur. Tahakkuk işleri zaten çok önemli herkes tahakkuk işini yapamaz. Siz Eğitim fakültesi mezunusunuz hayatta bunu size kimse öğretmemiştir. Dolayısıyla bununla ilgili kesinlikle eğitim verilmek zorunda diye düşünüyorum (Y2) Eskiden hem Müdür yardımcısı hem de müdürler bu şekilde seçiliyordu, şimdi sadece müdürler BİLSEM’ sistemi üzerinden seçiliyor. Bu bence iyi. Özellikle BİLSEM’ dışından gelen işte müdür yardımcılarını ataması yani süreci hiç tanımayan insanların bu sürecin içerisinde olması işleyen sürecin tıkanmasına neden olabilir. Başka sorunlara yol açabilir. Okulun memurunun olması müdür yardımcılarının sayısının fazlaşması bu öğretmenleri de rahatlatılan şey olur. ARGE birimi gibi çalışabilirsek mesela bazı öğretmenler proje koordinatörü, yurtdışı projelerinde donanımlı öğretmenler çoğu saatini proje ile ilgili değerlendirebilse o zaman biz daha çok şey üretebiliriz. (Y3)*

*Bence ciddi anlamda BİLSEM yöneticilik için ayrıca en az bir yıl BİLSEM öğretmenliği yapma şartı aranmalı. Evet, müdür yardımcılığında bile ben bu şartın olmadığını bilmiyordum. Bu geçen yıllarda kalkmış. BİLSEM’in sistemi cidden farklı. Benim 10 yıllık idarecilik tecrübem burada hiçbir şey yerine geçti. Emin olun ücret iyi olsa bile 12 saat burada çalışmaya kimsenin bünyesi yetmez. Haftada 6 gün. Burası biraz sıkıntılı. Hani sıkıntılı dediğim vardiyasından dolayı. Keşke bunu da yönerge içine alsalar. Çalışma saatlerimiz ile ilgili İdareci sayısı artırılmalı ya da çalışma saatlerimiz vardiyalı olmalı. (Y4)*

*BİLSEM’de bir yıl çalışmış olma şartı getirilebilirse daha uygun olacak diye düşünüyorum. Ödeneklerin gelmesi bu ödeneklerin harcanabilme yöntemleri bunların bilinmesi veya bunların eğitiminin alınması gerekti ve bu noktada kendini geliştirmiş idarecilere ihtiyaç var. BİLSEM’lerde öğrenci sayıları da gitgide artıyor iş yükü de artıyor yani bu noktada işi bilen idareciler BİLSEM’i rahatlatacaktır diye düşünüyorum. İkinci üçüncü müdür yardımcılarının verilmesi gerekiyor. Önümüzdeki sene birçok BİLSEM’e temel eğitimin bir kurumu olan anaokullarını da dahil ettiler. İş yükü daha da arttı. (Y5)*

*Değil uygun değil. Yani şöyle uygun değil. Biz de üç müdür yardımcımız istifa etti. Kesinlikle ve kesinlikle BİLSEM’de çalışmış olmalı. Burada BİLSEM’de çalışacak. Yani o havayı teneffüs edecek. Diyecek ki ben ÖYG’yi biliyorum, projeyi biliyorum.*

*İşte şunu biliyorum bunu biliyorum. En kötü ihtimal burada bir ödeme sisteminin olduğunu buraya para aktarıldığını ihale yapıldığını bunları bilecek. Buna göre tercih yapacak. Yoksa çok zor yani hakikaten çok zor. İyi bir müdür yardımcısı ekibinin ve sayının en az 4 olması, çünkü bunun müdür den işleri alamazsın ama iş dağılımını yaptığı zaman o rahatlar. (Y6)*

*Bunlara genel bir eğitim verilebilir bu süre tartışılabilir. 1 ay olabilir 2 hafta olabilir 2 ay olabilir bilemiyorum ama bu insanların bir oryantasyon eğitiminden geçmesi gerekiyor. Şu anda da mesela bize de arkadaş geldi başladı biz onu birife ediyoruz. Tabii ki yapılması gerekenleri söylüyoruz ama biraz yaparak yaşayarak oluyor burada süreç. Dolayısıyla biraz öğretmenlik yapmak hakikaten çok büyük avantaj sağlıyor. Burada belki şu anda o düşünülebilir yani şu an için o kaldırıldı ama en azından dediğim gibi o eğitim kısmı belki gündeme gelebilir. (Y7)*

*Yönetici seçimlerinin kurumda çok demokratik bir şekilde öğretmenlerin yani kurum personeli tarafından seçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Tabii bu çok ütöpik. Müdürlük için BİLSEM öğretmeni olma şartı çok güzel bir gelişme. Kesinlikle BİLSEM'i bilmeyen tanımayan idarecilerin BİLSEM'e gelip normal okul müfredatı anlayışında yönetim anlayışı projeden anlamayışı ders saatlerine takılı kalışı yaklaşımı sistemi kurumu yavaşlatan yıl kaybettiren bir durum. Müdür yardımcılığı dış kurumlara açılmaması gerekiyordu. (Y8)*

*Müdür ve müdür yardımcıları seçiminin BİLSEM öğretmenleri arasından yapılmasının doğru olduğunu düşünüyorum. (Y9)*

**Tablo 27.**

*BİLSEM Öğrenci Seçimlerine (Tanılama Çalışmaları) ve Öğrencilerin BİLSEM'den daha iyi faydalanmalarına dair öneri ve görüşler.*

Tema	Alt Tema	Kategori	Katılımcı	N
Öğrenci Tanılama İçin Öneriler	Ön Değerlendirme	Tabletle yapılmalı.	Y1, Y3, Y5, Y7	4
		Ön değerlendirmeye sınıfın %20'sinin yönlendirilmesi	Y5	1
		Kitapçıkla yazılı sınav yapmak soruların çalınması sorununu doğurur.	Y1, Y5	2
		Tanılama için alt yapı çalışmaları yapılmalıdır.	Y3	1
		Ön değerlendirmeyi sınıf öğretmenleri yapmamalı, tarafsız olamazlar.	Y4, Y7	2
		BİLSEM öğretmenleri tarafından uygulanmalı.	Y4; Y9	2
		RAM' a rehber öğretmenler öğrencileri yönlendirmeli.	Y8	1
	Genel Yetenek Bireysel Değerlendirme	Tanılanın sınav olmadığı velilere anlatılmalıdır.	Y3	1
		Soru sistemi ve kriterler değişmelidir.	Y6	1
		Yerli tanılama testlerinin geçerlilik ve güvenilirliği muallaktır.	Y2	1
		Öğrenciler 120 IQ'dan itibaren BİLSEM'e alınmalıdır.	Y6	
	Görsel sanatlar ve Müzik Bireysel Değerlendirme	Görsel sanat ve resim tanılama sistemimiz Güzel Sanatlar Liselerinden bir farkımız olmalıdır.	Y2	1
		Tanılama sistemi değişmeli.	Y6	1
		Uyum programı uzun olmalıdır.	Y2	1

ÖYÖ'nün	BİLSEM	1 yıl içinde öğrenci yetenek alanı belirlenmeli.	Y2	1
BİLSEM'den	Eğitim	Yetenek alanı belli olan çocuklar doğrudan	Y2	1
Verim	Programları	özel yeteneği geliştirme programına		
Alabilmeleri		geçebilmelidir.		
İçin Dikkat	BİLSEM'de	Haftanın 1 gününü öğrenciler BİLSEM'e	Y1, Y3, 5	
Edilecekler.	Geçirilen vakit	ayırmalı.	Y7, Y8,	
			Y9	
	Öğretmen	Öğretmen kadrosu işini aşkla yapabilmeli.	Y6	1
	Fiziki İmkânlar	Atölye ve malzemeler tam olmalı.	Y6	1
		BİLSEM sayısı artmalı	Y7	1

Tablo 27'de katılımcıların BİLSEM Öğrenci Seçimleri Uygun mu? Uygun değilse nasıl olmalıdır? Öğrencilerin BİLSEM'den verim almaları için neler yapılmalıdır? hususlarında görüş ve önerileri yer almaktadır. Katılımcılar Öğrenci Tanılama İçin Öneriler ve ÖYÖ'nün BİLSEM 'den Verim Alabilmeleri İçin Dikkat Edilecekler temaları ve alt temalarında görüş ve önerilerini sunmuşlardır. Ön Değerlendirme alt temasında Tabletle yapılmalı. (n=4), Ön değerlendirmeye sınıfın %20' sinin yönlendirilmesi (n=1), Kitapçıkla yazılı sınav yapmak soruların çalınması sorununu doğurur. (n=2), Tanılama için alt yapı çalışmaları yapılmalıdır. (n=1), Ön değerlendirmeyi sınıf öğretmenleri yapmamalı, tarafsız olamazlar. (n=2), BİLSEM öğretmenleri tarafından uygulanmalı. (n=2), RAM' a rehber öğretmenler öğrencileri yönlendirmeli. (n=1) şeklinde, Genel Yetenek Bireysel Değerlendirme alt temasında Tanılamanın sınav olmadığı velilere anlatılmalıdır. (n=1), Soru sistemi ve kriterler değişmelidir. (n=1), Yerli tanılama testlerinin geçerlilik ve güvenilirliği muallaktadır. (n=1), Öğrenciler 120 IQ'dan itibaren BİLSEM'e alınmalıdır. (n=1) şeklinde, Görsel sanatlar ve Müzik Bireysel Değerlendirme alt temasında Görsel sanat ve resim tanılama sistemimiz Güzel Sanatlar Liselerinden bir farkımız olmalıdır.(n=1), Tanılama sistemi değişmeli. (n=1) şeklinde, BİLSEM Eğitim Programları alt temasında Uyum programı uzun olmalıdır. (n=1), 1 yıl içinde öğrenci yetenek alanı belirlenmeli. (n=1), Yetenek alanı belli olan çocuklar doğrudan özel yeteneği geliştirme programına geçebilmelidir. (n=1) şeklinde, BİLSEM'de Geçirilen vakit alt temasında Haftanın 1 gününü öğrenciler BİLSEM' e ayırmalı.(n=1), Öğretmen alt temasında Öğretmen kadrosu işini aşkla yapabilmeli. (n=1), Fiziki İmkânlar alt temasında Atölye ve malzemeler tam olmalı. (n=1), BİLSEM sayısı artmalı (n=1) şeklinde görüş bildirmiştir. Tabloda katılımcıların ön

değerlendirmenin tabletle yapılması ve öğrencinin haftanın bir gününü BİLSEM'e ayırmalı kategorilerinde görüş birliği oluşturduğu görülmektedir.

Kesinlikle tablet olmalı. Tek bir kitap, kurşun kalemlerini silerek tekrar sınava alındı. İşaretliyorlar ne kadar işaretlemeyin deseniz de onlar işaretleniyor. Komisyondaki herkesin cep telefonu yanındaydı ve cep telefonu açıldı. O kitapçıkların fotoğraflarının çekilmeme ihtimali var mı? (Y1)

Bazı öğretmen arkadaşlar iyice kapatalım IQ seviyesi 140'ın altında almayalım der. Tanılamada daha önce de bahsetmiştim resim ve müzik konusunda bizim güzel sanatlardan farkımızı ortaya koyacak yeniden bir tanımlama modeli olması gerektiğine inanıyorum. Genel zihinsel yetenekle ilgili tanılamalarda da. Yani ben biraz daha aşağıya alma taraftarlarındayım. Biz 130 IQ diyoruz ya mesela işte kimse 140 alalım falan filan ben Dünya sağlık örgütüne göre 120 IQ'den itibaren alalım diye düşünenlerdenim. Uyum adı üstünde uyum değil. Yani uyumu sadece uyum sağlama babında düşündükleri için. Çocuklar doğuştan uyumlu zaten, değil orayı uzatalım yetenek alanında kısaltalım. Gereksiz bekleme yapmayalım diyorum. Doğrudan yetenek alanlarına yönlendirelim. (Y2)

Yapılan bir uygulama varken farklı bir uygulamaya geçiliyor. Onda birtakım sıkıntılar var. Onlar da bunu gördüler. Mesela bu yılki yapılan birinci zekâ ile ilgili birinci uygulamamız aslında güzel bir uygulamaydı ama çocukların işaretleme yapmaları ya da testörlerin bunu sisteme aktarmalarında birtakım sıkıntılar çıktı. Bunu gene tablete dönüşmesi olabilir. Bu konuyla ilgili alt yapının güçlendirilmesi gerekiyor. Evet, öğrencilerin kesinlikle hafta içi haftada bir gününü ya da yarım gününü BİLSEM'de geçirmeleri gerekiyor. Bununla ilgili yönetmelik çalışmalarının yapılması gerekiyor. Çocukların yorgun olduğu saatler bize denk geliyor. (Y3)

Yani bu tablet le olabilecek bir iş değil diye kendimce düşünmüştüm. Evet, şu an yazılıya döndü. Güzel bir şey mi? güzel bir şey ama burada gördüğüm bu süreçte kendi çalıştığım okulunda sınav merkeziydi. Biz sınıf öğretmenleri temel eğitimde çalışıyoruz. İlkokullarda o öğrencilerin ilk tanılama sınavlarını ön tanılamalarını biz yaptık. Bu doğru bir şey mi bence değil ben evet öğretmenlerimin vicdanına da güveniyorum ama herkes kendi öğrencisi BİLSEM'li olsun ister. O yüzden bunu da doğru bulmuyorum. İlk ön tanılamayı BİLSEM öğretmenleri yapmalıydı. Sınav merkezleri aslında BİLSEM'ler olmalıydı. (Y4)

Tek bir kitapçık basıldı farklı farklı sınıflara aynı sorular soruldu, aynı kitapçık kullanıldı. İşaretlemeler yapıldı. Silinmeye kalkındı. Üzerinde izler kaldı. Bunlar sıkıntılı. Bir önceki uygulama olan tablet uygulaması daha doğru bir uygulamaydı. En azından soruların güvenliği açısından da daha doğru bir uygulamaydı. İşte öğretmenlerin aday gösterme sıkıntısı var. Bazen bir sınıfta üstün yetenekli tanısı konulabilecek aday öğrenci sayısı fazla olabilir. Bence bu sınırlama olmaması gerekiyor % 20 olayı olmaması gerekiyor. (Y5)

Çok doğru çok doğru yani ne diyebiliriz Genel Müdürlüğümüz çalışıyor başkanlığımız çalışıyor bakanlığımız çalışıyor. Bir yerde bir hata olduğunu düşünüyorum. O hatanın sorular da olup olmadığı ya da başka bir yerde olup olmadığını bilmiyorum. Ama öğrenci sayısı çok fazla. Yani bu kadar öğrencinin gelmemesi lazım. Kriterler mi değiştirilmeli soru sistemimi değiştirilmeli, yani artık 20 yıl önce sorulan sorular şu anki sorularla aynı mı? Atıyorum yani aynı ise bu çocukların şeyi düşünce yapısı farklılaştı değiştirmemiz lazım. (Y6)

Daha önceki yıllarda yine tablet üzerindeydi. Burada tabii aksayan yönler oldu bu yıl için. Geçtiğimiz yılda biraz daha oturmuş bir sistem vardı sanki. Ama bu yıl bir tık daha bu şeyde sıkıntılar yaşandı. Belki bu sistem üzerinde düzeltilmesi gereken şeyler var ama en büyük sıkıntı şey oldu. Tek gözetmen girdi ve bu tek gözetmenler değerlendirme şeylerini kendileri girdiler. Dolayısıyla orada biraz daha sanki ya bu sistem insan hatasına açık bir hâle geldi gibi görüyorum ben. Belki orada yine insan hatasından arındırarak bir şeye gitmek gerekiyor, düzenlemeye gitmek gerekiyor. (Y7)

Kesinlikle doğru bulmuyorum. Bizim gerçekten sancılı yönlerimizden birisi. Doğru uygulama şudur; öğrenciler yıl içerisinde öğretmenleri tarafından kendi okullarındaki rehber öğretmeni sonradan da belki rehberin uygulayacak küçük bir testle. Rama yönlendirilmeli, direk RAM tarafından uygulama gerçekleştirilmeli RAM'dan kayıtlar yılda bir BİLSEM'e aktarılmalı genel müdürlük üzerinden başka yolu yok yani buna geçilmek zorunda. (Y8)

**Tablo 28.**

*BİLSEM için yapılan öğretmen seçimlerinin uygunluğu ve Öğretmenlerin faydalı olup özel yetenekli öğrencilere yetebilmeleri için bakanlık ve BİLSEM yönetiminin yapması gerekenlere dair görüş ve öneriler.*

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar	n	
Öğretmen Seçimi Nasıl Olmalı.	Öğretmen Atama Kılavuzu Ek2	Uygundur.	Y1	1	
		Akademik olarak yüksek tahsilli olmak iyi BİLSEM öğretmeni olmak demek değildir.	Y3	1	
		Ek 2 değişmeli	Y3	1	
	Mülakat		Değerlendiriciler BİLSEM 'in içinden adil, yetkin kişiler olmalı	Y1, Y7	2
			Mülakat olmamalı.	Y4, Y9	2
			Sendika, amca, dayı, tanıdık temelinde seçimler yapılıyor.	Y2	1
	Öneriler		Öğretmen adayları 1 haftalık kampta her açıdan gözlemlenmeli.	Y2, Y3, Y8	3
			Seçilen öğretmenlerin 6 ay staj süresi olmalı.	Y6	1
			İdareciler kendi çalışacakları öğrencileri seçebilmeliler.	Y3	1
			Yazılı sınav olmalı.	Y4	1
			Öğretmenler maddi, manevi ve psikolojik olarak desteklenmeli.	Y5	1
			Öğretmenlerin BİLSEM'i tercih edebilmeleri için şartlar iyileştirilmeli.	Y5	1

Öğretmenlerin Daha Faydalı Olabilmesi İçin Yapılabilecekler.	Bakanlığın Yapabilecekleri	Bakanlık yeterince imkân sunuyor.	Y3	1
		ÖYE ile ilgili Hizmetiçi eğitimler	Y7, Y2	2
		Proje yazma eğitimleri	Y7	1
		BİLSEM öğretmenlerine bazı seminer, kongre vb. çalışmalar zorunlu tutulmalı.	Y4	1
	BİLSEM Yönetiminin Yapabilecekleri	Proje yapan Öğretmene teşekkür belgesi verilmeli.	Y5	1
		30 saatlik dersin 10 saatini öğretmen mesleki gelişimine ayırabilmeli.	Y8	1
		Aynı şehirde bulunan BİLSEM öğretmenleri kahvaltılı gibi organizasyonlarda buluşup fikir alışverişi yapabilmeli	Y2	1

Tablo 28'de katılımcılar BİLSEM için yapılan öğretmen seçimlerinin uygunluğu, öğrenci seçimlerinin nasıl yapılması, öğretmenlerin faydalı olup özel yetenekli öğrencilere yetebilmeleri için bakanlığın ve BİLSEM yönetiminin neler yapması gerektiği hususunda görüş ve önerilerini sunmuştur. Bu tabloda Öğretmen Seçimi Nasıl Olmalı.ve Öğretmenlerin Daha Faydalı Olabilmesi İçin Yapılabilecekler. Şeklinde iki tema yer almaktadır. Öğretmen Atama Kılavuzu Ek2 alt temasında Uygundur. (n=1), Akademik olarak yüksek tahsilli olmak iyi BİLSEM öğretmeni olmak demek değildir. (n=1), Ek 2 değişmeli (n=1) şeklinde Mülakat alt temasında, Değerlendiriciler BİLSEM'in içinden adil, yetkin kişiler olmalı (n=2), Mülakat olmamalı. (n=1), Sendika, amca, dayı, tanıdık temelinde seçimler yapılıyor. (n=1) şeklinde, Öneriler alt temasında, Öğretmen adayları 1 haftalık kampta her açıdan gözlemlenmeli. (n=3), Seçilen öğretmenlerin 6 ay staj süresi olmalı. (n=1), İdareciler kendi çalışacakları öğrencileri seçebilmeliler. (n=1), Yazılı sınav olmalı. (n=1), Öğretmenler maddi, manevi ve psikolojik olarak desteklenmeli. (n=1), Öğretmenlerin BİLSEM'i tercih edebilmeleri için şartlar iyileştirilmeli. (n=1) Bakanlığın Yapabilecekleri alt temasında, Bakanlık yeterince imkân sunuyor. (n=1), ÖYE ile ilgili Hizmetiçi eğitimler (n=2), Proje yazma eğitimleri (n=1), BİLSEM öğretmenlerine bazı seminer, kongre vb. çalışmalar zorunlu tutulmalı. (n=1), Proje yapan Öğretmene teşekkür belgesi verilmeli. (n=1) şeklinde BİLSEM Yönetiminin Yapabilecekleri alt temasında, 30 saatlik dersin 10 saatini öğretmen mesleki gelişimine

ayırabilmeli (n=1), Aynı şehirde bulunan BİLSEM öğretmenleri kahvaltısı gibi organizasyonlarda buluşup fikir alışverişi yapabilmeli (n=1) şeklinde yer almaktadır. Tabloya bakıldığında Öğretmen seçiminde kamp düzenlenmesi ve bir haftalık kampta gözlenmeli kategorisi dışında bir standart oluşmadığı görülmektedir.

*BİLSEM için yapılabilecek öğretmen seçimleri en iyi yöntem, en uygun yöntem bence bu. (Y1)*

*)  
Öğretmen seçim politikası değiştirilmesi gerekiyor. Daha önce yazdığınız makale, kitap vb. faaliyetlerden üç katı kadar adaylar arasına girdiyse size bir sözlü mülakat yapılıyor. Sözlü mülakatta artık iki şeye göre değişiyor. Kimine kendi alanıyla ilgili teorik sorular sorulurken, kimine de yani en sevdiği renkle ilgili sorular da sorulabiliyor objektif değil torpil, torpil, torpil. İyice her geçen gün sendikanız amcanız dayınız oy attığınız partiniz vesaire gibi. (Y2)*

*Mülakat yoluyla öğretmenler seçiliyor. Aslında idareciler yani kendi çalışacakları öğretmenleri seçebilirlerse toparlayabilirlerse sanki daha iyi olacak. Araya torpil falan girmeyecek. Akademik kariyeri olan bir öğretmen çok iyi bir öğretmen demek değildir. (Y3)*

*Bu mülakat olayı bütün bildiğiniz gibi bütün alanlarımız da var. Hani KPS sinden tutunda öğretmen seçimi Yönetici seçimleri de aynı bu şekilde devam ediyor. Ben bu yöntemi iyi bulmuyorum, doğru bulmuyorum. Açık söylüyorum hatta evet mülakat kısmını doğru bulmuyorum. BİLSEM'e dair gerçekten o donanıma sahip mi? Üstün yetenekli çocuklara yeterli olabilecek mi? Bunu ölçen bir sınav olmalı. (Y4)*

*Mülakat uygulaması yapılıyor orada işte daire başkanımız ve il milli eğitim müdür yardımcılarımız var. O mülakatta da bence BİLSEM'lere en uygun öğretmenlerin seçildiğini düşünüyorum. Okul idareleri öğretmeni anlayıp hem maddi anlamda hem de psikolojik anlamda onları desteklemesi gerekmektedir. Yapmış olduğu projelerden dolayı öğretmenlere başarı belgesi ile ödüllendirilebilir. (Y5)*

*Yani böyle olmalı. Hani kural bu. Ama şu var kesinlikle proje okullarındaki gibi bir Altı ay çalıştırılmalı. O kuruma gelmeli altı ay bi denenmeli. Oluyor mu olmuyor mu, hani denenmeli derken bunu okul idaresi anlamında değil öğretmen bunlara yetmiyorum yetemiyorum olmuyor vb. (Y6)*

*Ya bence öğretmen seçimleri ilgili genel olarak mantıklı olur. Çünkü orada ek belgeler isteniyor ki ek belgelerin mantığı şudur. Öğretmenin alanında kendini ne kadar geliştirdiği ile ilgili belgeler isteniyor. Dolayısıyla orada hani öne geçme anlamında insanlar başkalarının önüne geçeceksin belgeleriyle yaptıkları çalışmalarıyla zaten öne geçebiliyor. Tabii işin bir de mülakat kısmı var. Mülakat kısmı da tabii ki de yani sonuçta mülakat kısmı olmalı yani insanların çok iyi etkin olabilir ancak bilim sanat merkezlerinde çalışmak için uygun olmayabilir. Yani bu konuda mülakat yapılmalıdır ama mülakatların şeyle ilgili konuşacak olursak o ayrı bir konu. o ayrı bir başlıktır. Oradaki değerlendirme kriterleri ya da objektiflik o aslında biz de aşan bir şey dolayısıyla orayla ilgili çok yorum yapamayacağım açıkçası (Y7)*

*Tarzı yanlış. Yani sadece bir ek form veya mülakatla öğretmen seçimi BİLSEM'lerde uygulayıcı yaratır. Biz BİLSEM öğretmenin uygulayıcı olmasına karşıyız, BİLSEM öğretmeni öğretir ama bu sistem de gelen hani şu tedbirler alınıyor. Ne tür tedbirler*

*alınıyor, başladığımız ilk noktaya geri dönüp yeni başlayan öğretmenlerin deneyimli öğretmenlerden eğitim alması noktasına dönüyor. Ama bu çok daha profesyonel ilerlemesi gereken bir süreç. BİLSEM öğretmenlerinde zaten kendi problemleri çok fazla hani tamam biz o programı uygulayalım ama BİLSEM öğretmenin belki günün dışında ayrı bir görev alanı olarak bunu yapabiliriz. (Y8)*

*Mülakat kesinlikle olmamalı kaldırılmalı. Yani objektif değil. Öğretmenliğin içinden gelmeyen kişiler orada sizi bir mülakata alıyor, size bir değer biçiyor çok yanlış. Herkesin bir akademik puanı bir amirlerinin değerlendirme puanı olacak sistem üzerinden herkes puanına göre başvurusunu yapıp yerleşmeli. (Y9)*

**Tablo 29.**

*BİLSEM fiziksel şartları ile ilgili görüş ve öneriler.*

Tema	Alt Tema	Kategori	Katılımcı	n
BİLSEM Fiziksel Şartları	Bina Özellikleri	Kullanılmayan okulların BİLSEM binasına dönüştürülmesi uygun değildir.	Y4, Y9	2
		Okulların üst katları BİLSEM olmamalı.	Y9	1
	Çevre Düzenlemesi	BİLSEM orman içinde bir kampüse kurulmalıdır.	Y8	1
		Gökyüzü Gözlem alanına sahip olmalı.	Y8	1
	Sınıflar	Bir sınıfta öğrenci sayısı 5'i geçmemeli	Y1	1
		Sınıflar büyük ve ihtiyaç duyulan donanımla dōşenebilecek özellikte olmalıdır.	Y4	1
	Atölyeler	Atölyelerin ihtiyaç duyduğu donanımlar tedarik edilmeli.	Y2	1
		Çocukların ortaya ürün koyabilecekleri şekilde atölyeler düzenlenmeli.	Y8	1
	Donanım	Yeterli donanıma sahip BİLSEM'ler	Y1, Y5, Y6	3
		Donanım açısından BİLSEM'ler arası eşitsizlik var.	Y2	1
İngilizce eğitim için donanım eksiklikleri giderilmeli.		Y2	1	
Öneriler	Fiziksel yapısı gelişmiş BİLSEM'ler yaygınlaşmalı.	Y3	1	

Tablo 29'da katılımcılar BİLSEM'in fiziksel şartları ile ilgili nasıl olmalı hususunda görüş ve önerilerini sunmuştur. Bu tabloda Bina Özellikleri alt temasında, Kullanılmayan okulların BİLSEM binasına dönüştürülmesi uygun değildir. (n=2), Okulların üst katları BİLSEM olmamalı. (n=1) şeklinde, Çevre Düzenlemesi alt temasında, BİLSEM orman içinde bir kampüse kurulmalıdır. (n=1), Gökyüzü Gözlem alanına sahip olmalı. (n=1) şeklinde, Sınıflar alt temasında, Bir sınıfta öğrenci sayısı 5'i geçmemeli (n=1), Sınıflar büyük ve ihtiyaç duyulan donanımla dōşenebilecek özellikte olmalıdır. (n=1) şeklinde, Atölyeler alt



temasında, Atölyelerin ihtiyaç duyduğu donanımlar tedarik edilmeli. (n=1), Çocukların ortaya ürün koyabilecekleri şekilde atölyeler düzenlenmeli. (n=1) şeklinde, Donanım alt temasında, Yeterli donanıma sahip BİLSEM'ler (n=1), Donanım açısından BİLSEM'ler arası eşitsizlik var. (n=3), İngilizce eğitim için donanım eksiklikleri giderilmeli. (n=1) şeklinde Öneriler alt temasında ise Fiziksel yapısı gelişmiş BİLSEM'ler yaygınlaşmalı.(n=1) şeklinde görüş ve öneriler yer almaktadır. Katılımcıların BİLSEM'lerin yeterince donanıma sahip olduğu ve Kullanılmayan okulların BİLSEM binasına dönüştürülmesi uygun olmadığı hususunda görüş birliği oluşturduğu görülmektedir.

*Kontenjan sınırı olmadığı için bizim BİLSEM'imiz iki katlı ve çok küçük bir BİLSEM. İnanılmaz fazla öğrencimiz var. Sınıf sayıları çok artacak BİLSEM'lerde. 10 çok fazla bi sayı o zaman BİLSEM'in bir anlamı kalmıyor. 5'i geçmemesi gerektiğini düşünüyorum. O yüzden daha fazla derslik olan yerler açılmalı ya da daha fazla yaygınlaştırılmalı. Ama onun dışında ekipman olarak teknolojik olarak yeterli olduğunu düşünüyorum. (Y1)*

*Türkiye'de birbirini tutmuyor. Son yıllarda destek azalmış durumda. Çünkü BİLSEM sayısı artmış durumda. Bilim merkezi olmuş çok fazla alanda çok fazla atölyeye sahip, donanıma sahip olan Başka bir BİLSEM'e gidiyoruz bomboş. Yani beyaz tahtalar var, bir de renkli masa sıra koymuşlar bu kadar başka hiçbir şey yok. Hemen hemen her malzemeye sahip bir BİLSEM olmalı. Bunun dışında hani ortak kullanım alanları konusunda da dolu dolu BİLSEM olmalı. Fen laboratuvarı eksiksiz olmalı. Onun dışında İngilizce eğitim vereceğiniz alan da İngilizce neye ihtiyaç duyuyorsa orada o olmalı. (Y2)*

*Öğrenci sayısı az BİLSEM'ler görüyorum. Bunlar muhteşem yapılar. Güzel planlara sahip BİLSEM'lerin yaygınlaştırılmasını istiyorum. (Y3)*

*Fiziksel şartları uygun olduğunu düşünmüyorum Şöyle ki BİLSEM'ler için tekrar bir bina inşa etmek yerine atıl durumda kullanılmayan okullar BİLSEM'e dönüştürülüyor bu bana göre yanlış. (Y4)*

*Fiziki anlamda okul, BİLSEM amaçlı yapılmış yeni bina. Gelen ödenekler sonrasında güzel atölyeler kazandırıldı. Fen laboratuvarlarının tamamı olmakla birlikte Vakıfbank'ın yaptığı mekatronik, yine Türkcell zeka sınıfı yine, bilişim sınıfı yine bakanlığımızın gönderdiği ödenekler sonrasında dijital tasarım atölyeleri kazandırıldı. (Y5)*

*Genel gözlemim son 2 yılda hatta 3 yılda büyük yatırımlar var. Yani fizik kimya biyoloji sınıfı olmayan BİLSEM yok. Çok da donanımlı yani bununlar olabildiğince. O yüzden bence iyi bir ilerlemedeyiz. Yani kütüphanesi olmayan yok. Ayrı dersliği olmayan yok. Bizde şu an neredeyse İngilizceden 2 dersliğimiz va. Matematikten 2 dersliğimiz var. Fizik, kimya, biyolojik, fen sınıfı ayrı. Hepsinin atölyeleri de donanımı da dolu. Dolayısıyla son iki üç yıldır BİLSEM'lerden birisi çıkıp da ya bizde yok diyorsa orada bir sıkıntı var diye düşünüyorum. (Y6)*

*Belli başlı belki eksikler olabilir ama bunlar bir şekilde öğretmen bize gelip idareye gelip hocam bizim böyle bir eksikimiz var dediği zaman biz bir şekilde iletişim sağladığımız zaman bunlar çözülüyor. (Y7)*

*Ya şu an genel müdür tarafından gerçekten ciddi yatırımlar yapılıyor. Yani işte belli kuruluşların HAVELSAN'ın veya işte Turkcell'in savunma sanayinin yaptığı atölyelerde var. Bu alandaki yatırımı değerli buluyorum büyütüyor mu tam istenilen boyutta mı değil daha güçlü adımlar var mı kesinlikle var. Her bir BİLSEM'in gökyüzü gözlem şeyi olmak zorunda. Biz rasathaneye gitmek için uğraşmamalıyız ama milli Eğitim Bakanlığı'nın son yıllardaki çabasını takdir ediyorum. (Y8)*

*Birinci aşama eski BİLSEM'ler dönüştürülen kurumlar boşalan kurumlar bakımından yani bir bilsem farkındalığı düşünülerek yapılmış değil o yüzden eksiklikleri var. (Y9)*

**Tablo 30.**

*BİLSEM Yönergesi hakkında düşünceler ve varsa sorunlara öneriler.*

Tema	Alt Tema	Kategori	Katılımcı	n
BİLSEM Yönergesine Dair Görüşler	Zorlukları	Yönergenin yetersiz kaldığı noktalarda bakılan yönetmeliklerde BİLSEM'e dair ibareler yok.	Y1,	1
		Kurallar net değil.	Y2, Y4	2
		Yenilenirken müdürlere soruluyor ancak yayınlandığında maddeler değişmiş oluyor.	Y2	1
		İhtiyaçlara cevap veremeyen bir öneri kitabı	Y3	1
		Çok sık değiştiği için son halini bir türlü bulamıyorum.	Y4	1
		Yetersiz, yönetmeliğimiz olmalı.	Y4, Y5, Y9	3
		Yetmediği için BİLSEM'ler arası farklı uygulamalar oluyor.	Y5	1
	İyi Yanları	Esnektir ve şartlara göre düzenlenebilir.	Y2	1
		BİLSEM Yönergesi iş görüyor.	Y1	1
		Yetmediğinde revize ediliyor zaten o nedenle gayet iyi.	Y8	1
Öneriler	Yönergeye Öğretmen Kurulu kararları öncelikli olmak üzere diye bir madde eklenmeli.	Y6	1	

Tablo 30'da katılımcıların BİLSEM Yönergesine Dair Görüş ve önerileri yer almaktadır. BİLSEM Yönergesine Dair Görüşler temasında yer alan Zorlukları alt temasında, Yönergenin yetersiz kaldığı noktalarda bakılan yönetmeliklerde BİLSEM'e dair ibareler yok. (n=1), Kurallar net değil. (n=2), Yenilenirken müdürlere soruluyor ancak yayınlandığında maddeler değişmiş oluyor. (n=1), İhtiyaçlara cevap veremeyen bir öneri kitabı (n=1), Çok sık değiştiği için son halini bir türlü bulamıyorum. (n=1), Yetersiz,

yönetmeliğimiz olmalı. (n=3), Yetmediği için BİLSEM'ler arası farklı uygulamalar oluyor. (n=1) şeklinde, İyi Yanları alt temasında, Esnektir ve şartlara göre düzenlenebilir. (n=1), BİLSEM Yönergesi iş görüyor. (n=1), Yetmediğinde revize ediliyor zaten o nedenle gayet iyi. (n=1) şeklinde, görüşlerin yer aldığı, Öneriler alt temasında, Yönergeye Öğretmen kurulu kararları öncelikli olmak üzere diye bir madde eklenmeli. (n=1) şeklinde olduğu görülmektedir. Tabloda katılımcıların yönergenin yetersiz olduğu hususlarında görüş birliği oluşturduğu görülmektedir

*BİLSEM yönergesinde bir sıkıntı var, İl Milli Eğitim'den bakanlıktan ilçe milli eğitim den gelen yazılar bizi kapsıyor mu kapsamıyor mu anlayamıyoruz. Bir yazı geliyor sadece okullar deniyor. BİLSEM'ler ilçe milli eğitim müdürlüklerinden alınıp direk bakanlığa bağlanmalı. Çünkü ilçe milli eğitim müdürlüklerine bağlı olunca bizim bakanlığa ulaşabilmemiz için ilçeyi, ili geçmemiz lazım. Bi sürü aşamamız var. Direk bakanlığa bağlı olursak ee işlerimiz daha kolay yürüyecektir., BİLSEM yönergesi bizim için yönetmelikten çok uygun. Ama diğer yönetmelikler kapsamında çok açık söylenmiyor. BİLSEM'ide kapsar. (Y1)*

*Şu anda yönergenin ne kadar kuvvetsiz bir şey olduğunu bilip bir yönetmeliğimiz bile yok deyip bir alternatif üretebiliyorsunuz. Ama bir yönetmeliğe sahip olup hiçbir işe yaramadığını gördüğünüzde ne yapacaksınız. Yani öyle de bir durum var. Yetersiz yönerge. Bazı şeyler açık değil. net olması gerekiyor. Herkesin istediği şey daha ayrıntılı bir de dediğimiz gibi kanun yönetmelik yönergeler falan bu sıralamada yönerge güçsüz bir şeydir. (Y2)*

*Yönerge pek çok kez revize edildi, değiştirildi. Gene şartlara göre değiştirilecek. Şu anda öğrencilerin alacağı dersler BİLSEM'den BİLSEM'e değişiyor. Dolayısıyla yönergede değişiyor. Bu yönerge bence tam özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilen bir yönerge değil sadece bir öneri kitapçığıdır. (Y3)*

*Yönergede açık uçlu o kadar konu var. Yönetmelik şart ve yönerge yok. Kalmadı. Esnek çok esnek olmaz kesin net kuralları olmalı. (Y4)*

*Yeterli değil maalesef. Bu yönergenin bir an önce kapsamlı bir çalışma yapıp yönetmeliğe döndürülmesi lazım. Başka yönetmeliklere başvurmak zorunda kalabiliyoruz veya farklı BİLSEM'lerde farklı uygulamalar yaşanabilmektedir. (Y5)*

*Yani yeterli ha eksik var mı var yani küçük dokunuşlar yapılabilir. Yönergede işte o dokunuş öğretmenler kurulu öncelikli olmak la gibi bir şey eklenebilir mi (Y6)*

*Ya BİLSEM yönergesi tabii ki de bizim kılavuzumuz. Yani ben idareci olarak kafama takılan birçok noktada BİLSEM yönergesine başvuruyorum ama BİLSEM yönergesi biraz böyle daha geliştirilmesi gerekiyor. BİLSEM yönergesinin daha detaylandırılması gerekiyor. Mesela bir tane örnek üzerinden gideyim ben size diyelim ki çocuk yurt dışına gidecek. Birlikte yönerge diyor ki zorunlu sebeplerle yurt dışına gidenlerin diyor mesela kaydını dondurabilirsiniz diyor şimdi burada zorunlu sebep nedir bunun altı açıklanmamış. (Y7)*

*Bilsem yönergesi şu ana kadar konuştuğumuz her şeyi yönergeye koyduğumuzda, yönerge değişmiş oluyor. Önergede yer alan öğrenci alım süreci değişmeli.*

*Öğretmen alım süreci değişmeli. Programlar değişmeli yani belirleyeceği bir alanın ortadan tamamen uçup kalkması gerektiğini düşünüyorum. Pek çok şey değişmeli. (Y8)*  
*Baştan sona eksik. Bir yönetmelik olması gerekiyor. (Y9)*

**Tablo 31.**

*Özel yetenekliler eğitimi ile ilgili herhangi bir kongre vb. çalışmalara katılım ve bu gibi çalışmaların yöneticiliğe katkıları hakkında görüşler.*

Tema	Alt Tema	Kategoriler	Katılımcı	n
ÖYE İle İlgili Akademik Çalışmalara Kongre, Konferans Vb. Çalışmalara Katılım	Katıldım ve Faydalı	Gelişime katkı sunar.	Y1	1
		Her kurumun değil her öğretmenin danışman akademisyeni olmalı.	Y8	1
		Bu sayede tüm projelerimiz akademisyenlerin gözetiminde sürmektedir.	Y8	1
		Oralarda gördüklerimizi öğretmen ve öğrenciye aktarıyoruz.	Y2	1
		Öğretmenlerimizi bu sayede ÖYE ile ilgili yüksek lisans programlarına yönlendirdim.	Y9	1
		Bu sayede öğrencilerin bile bildirimleri var.	Y2	1
		Aklınıza yeni fikirler gelir.	Y2	1
	Yemek yemeye vakit bulduğumuz gibi bunlara da vakit bulabilmeliyiz.	Y6	1	
	Katılamadım	İş yoğunluğundan fırsat bulamamak	Y7, Y4	Y5, 3
		Ancak bir günümüz diğeriyle aynı olmamalı.	Y7	1
	Ancak mutlaka olmalı.	Y7	1	

Tablo 31’de katılımcıların Üniversitenin düzenlediği özel yetenekliler eğitimi ile ilgili kongre vb. çalışmalara katılımın olup olmadığı ve faydalı olup olmadığına dair görüş ve önerileri yer almaktadır. Katıldım ve Faydalı alt temasında, Gelişime katkı sunar. (n=1), Her kurumun değil her öğretmenin danışman akademisyeni olmalı. (n=1), Bu sayede tüm projelerimiz akademisyenlerin gözetiminde sürmektedir. (n=1), Oralarda gördüklerimizi öğretmen ve öğrenciye aktarıyoruz. (n=1), Öğretmenlerimizi bu sayede ÖYE ile ilgili yüksek lisans programlarına yönlendirdim. (n=1), Bu sayede öğrencilerin bile bildirimleri var. (n=1), Aklınıza yeni fikirler gelir. (n=1), Yemek yemeye vakit bulduğumuz gibi bunlara da vakit

bulabilmeliyiz n=1) şeklinde, Katılmadım alt temasında, İş yoğunluğundan fırsat bulamamak (n=3), Ancak bir günümüz diğeriyle aynı olmamalı. (n=1), Ancak mutlaka olmalı. (n=1) şeklinde görüş ve öneriler yer almaktadır. Katılımcıların ÖYE ile ilgili akademik çalışmalara katılmama gerekçesi olarak en çok iş yoğunluğundan bahsedildiği görülmektedir.

*Özel yeteneklilerle ilgili bir eğitime katılmıştım. Benim için faydalı olmuştu. Bu senede bir AB projesinin içeriğinde birkaç eğitim stillerine yani, sınıf içi yönetimi ile ilgili bir direkt yönetim değil de sınıf içi yönetimdi benim için faydalı oldu. Eğer derse girecek olursak benim için güzel olacak (Y1)*

*ARGE kongresine katıldım. Yüksek lisans öğrencisiyken bizzat bildiri hazırlayıp sunma şerefine nail olduk. Büyük bir şeydi tecrübeydi. Alanımızla ilgili tüm dünyada en önemli insanlarla bir araya gelebilme, aynı zamanda bu alanla ilgili yapılmış bir sürü çalışmalar, öğretmenlerimizin akademisyenlerin çalışmalarını inceleyebildik. Gördük, dinledik, BİLSEM öğretmenlerinin kendilerinin hazırladığı bildirimleri var. Onlarla kendi arkadaşlarımızı burada sunmaları ve bizim en son yaptığımız öğrencileri açmaya başladık. Ortaokula kadar indik. Yani her öğrenci gelip bildiri sunabilir. (Y2)*

*Son derece önemli. Farklı paydaşları görmeyi, alanda farklı çalışmalar yapan akademisyenleri, öğretmenleri görmek ve takip etmek açısından son derece önemli. Bir yalnız olmadığınızı görüyorsunuz, iki çağı yakalyorsunuz, üç aklınıza yeni fikirler geliyor. (Y3)*

*Bunun için şöyle bazı seminerler veriliyor. Bizim öğretmenlerimizden bazıları MEBSİS den girip de o sayfaya başvuru yapmak biraz zulüm geliyor. Pandemiden dolayı da her şey online dönünce bizim seminerlerimiz azaldı. Sadece internetten izliyoruz ve bitiyor. Okuldaki öğretmenlerden bazıları çok çabalıyor. İşte çalıştay çalıştay geziyor kongre kongre geziyor. Ama bazıları da var hiç elini atmıyor. İşte orada zorunlu tutulmalı. Demelisin ki şu şu şu kongreye ya da şu çalıştaya bu seminerlere katılmak zorundasın. Zorunda tutulmalı. (Y4)*

*Muhakkak şart. Çünkü öğrencileri tanımak anlamak ve o tarz öğrenciler için daha iyi neler yapılabileceğini uzman kişilerin ağzından dinlemek önemli. Bu tarz konferanslara aslında katılmak gerekir. Ama okul idarelerinin iş yoğunluğunun, mesai kavramının çok yoğun olması sebebiyle sene içerisinde en azından yaz tatili dışındaki sene içerisinde bu yoğunluktan dolayı maalesef katılamıyoruz. (Y5)*

*Elimden geldiğince gitmeye çalışırım. O iş başkadır nasıl ki yemek yemeye vakit buluyorsak buna da vakit bulmamız lazım eğer işimiz buysa. (Y6)*

*Şöyle en kendimi sadece kendi özelimde belli şeyleri bireysel olarak araştırıp ilgilenen bir insanım. Ama böyle bir seminer tarzında kongre tarzında bir şey katılma fırsatım olmadı. Bunu da çok rahatlıkla söylüyorum. Buradaki iş yükünden maalesef bunlara hiçbir zaman fırsat bulamadım. Kongreler falan olması gerekiyor ama ben kendi şahsım adına katılabildim mi dersiniz ben katılmadım. (Y7)*

*Yani evet zamanında katıldım. Öğretmen gelişim alanını kendisi yaratmalı. Bizim zamanımız vardı. 30 saat bir ders yükümüz yoktu. Hocaların çalışmalarına katıldık. Kendi çalışmalarımızı paylaştık. Motivasyon, paylaşım bunları yararlanma yolunda*

*çok kıymetli buluyorum. Yöneticiliğime katkısına geldiğimizde çok fazla tekrara girdi her şey. Açıkçası doyuma ulaştırmıyor beni. İstatistiğe veriye dayalı bir şeye dönmüş durumda. Bunlardan ziyade BİLSEM'lerde uygulanan ciddi anlamda projeler, uygulamalar var. İyi örnekler kapsamında bunların paylaşılması Üniversiteler iş birliğine çok açıktır. Kültür bakanlığı TÜBİTAK'tan projeler yaptık. Akademisyenler yanımızda olmazsa bizim gelişim alanımızı gerçekten de zorlaştırır. BİLSEM'de her bir öğretmenin bir veya birkaç danışman akademisyeni olmalı. (Y8)*

*Evet katıldım. Öğretmen arkadaşlarımızı yönlendiriyoruz. Yüksek lisans yapmaları konusunda ciddi farkındalık oluşturuyor. (Y9)*

**Tablo 32.**

*ÖYÖ'lere Sağlanabilecek Ayrıcalıklara dair görüş ve öneriler.*

Tema	Alt Tema	Kategoriler	Katılımcı	n
ÖYÖ'lere Sağlanabilecek Ayrıcalıklar	Ayrıcalıkları Olmalı	Servis verilmeli.	Y2	
		Hızlandırmaya tabi olmalılar.	Y3	
		Anayasa düzeyinde güvence altına alınmalılar.	Y2	
		Milli değer olarak görülüp korunmalılar.	Y2	
		Bir ürünleri varsa ve büyük başarıları varsa ayrıcalık tanınabilir.	Y6, Y5	
		Velilerin en sık dile getirdikleri talep	Y6, Y7	
		Psikososyal özel destek sağlanmalı.	Y9	
	Ayrıcalıkları Olmamalı	Çalışmadan Üniversiteye giriş gibi ayrıcalıklar asla olmamalı.	Y8	
Fikrim Yok		Y4		

Tablo 32'de katılımcıların ÖYÖ'lere Sağlanabilecek Ayrıcalıklara dair görüş ve önerileri yer almaktadır. Ayrıcalıkları Olmalı alt temasında, Servis verilmeli. (n=1), Hızlandırmaya tabi olmalılar. (n=1), Anayasa düzeyinde güvence altına alınmalılar. (n=1), Milli değer olarak görülüp korunmalılar. (n=1), Bir ürünleri varsa ve büyük başarıları varsa ayrıcalık tanınabilir. (n=1), Velilerin en sık dile getirdikleri talep (n=1), Psikososyal özel destek sağlanmalı. (n=1) şeklinde, Ayrıcalıkları Olmamalı alt temasında Çalışmadan Üniversiteye giriş gibi ayrıcalıklar asla olmamalı. (n=1) şeklinde görüş ve öneriler yer almaktadır. Ayrıcalık tanınıp tanınmaması hususunda kesin bir görüş olmadığı ve bununla birlikte Fikrim Yok (n=1) şeklinde katılımın da sağlandığı görülmüştür.

*Ya sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Ama ülkemizde de farklı şeyler için içine girecek. Eğer bir hak tanırsak bu sefer öğrencilerin seçim sürecinin adil olmayacağını düşünüyorum. O yüzden bence sağlanmaması daha iyi. (Y1)*

*Servis vermiyorlar çocuklara yazık günah değil mi? BİLSEM'e servisler olmalı. Daha fazla normalde anayasal hak anayasal olarak bu çocukların bu ailelerin güvence altına alınması gerek. İsrail'de öyle. Yani bildiğimiz anayasal koruma alıyorlar. Bu*

benim ÷lkemin milli hazinesi diyor. Bu maddi manevi olarak devletten her türlü desteği almak zorundadır diyor. Devlet buna destek vermek zorundadır diyor. Çünkü bu benim devletimi her zaman bir adım önde kılacaktır benim devletimin bekasını sağlayacaktır diyor ve eğitim öğretimle ilgili maddi manevi her türlü hak veriliyor. Bizde de aynı şekilde verilmesi gerekiyor. Yani çok sağlam bir özel yetenek eğitimi sağlanan öğrenciye zaten kalkıp üniversite sınavıyla mı uğraştıracaksınız. (Y2)

Çocuklarla ilgili gereken hızlandırma yapılmalı. Yapı sağlanmalı. Bu da üniversitenin uhdesiyle olmalı. Belirli bir hızlandırma yapılacaksa da hani buna bir akademik bir kurul karar vermelidir. Hiç puansız üniversiteye geçsin mi geçmesin mi, ya da işte istediği fen lisesine gitsin mi ben bunu tehlikeli buluyorum. Önce çocuklar her şeyin bir emek karşılığı olduğunu öğrensin. (Y3)

12 sınıftan sonra biz öğrenciyi mezun ediyoruz. Projesini tamamlayan 12 sınıf öğrencisi öğretmenleri de yeterli gördüğü takdirde BİLSEM mezunu olarak çıkıyor. Ama sonrası üniversite de onlara bir ayrıcalık yok. Nasıl ki bir milli sporcu bir işte spor fakültelerini tercih ettiğinde onlara öncelik tanıyorsa, BİLSEM öğrencileri içinde akademik hangi yönde ilerlediyse o alanları seçim yaptıklarında üniversiteler onların bu şekilde gelişmelerine devam etmeleri gerekiyor. Bu BİLSEM'leri üniversiteye de taşımamız gerektiğini düşünüyorum. (Y4)

BİLSEM'de öğrencilerin yapmış olduğu çalışmaların değerli olduğunu göstermek adına onları motive etme adına LGS ye girişte gerekse üniversiteye girişte bu öğrencilere bir katkı sağlamak yani tamamına değil ama özellikle BİLSEM içerisinde çalışma yapmış proje üretmiş ulusal ve uluslararası ödüller almış öğrenciler için bir çalışma yapılabilir bir değerlendirme bir ayrıcalık sunulabilir (Y5)

Bunlar da Allah vergisi bir yetenek var. Daha da ne vereceğiz bunlara. Üniversite sınavında ek puan verilmeli mi? niye verilmeli? Verirsek niye verilmeli? Bence verilmemeli. Vereceksek ortada bir ürün olmalı. Ürün olanları yoksa es gaza hasbel kader bu sınavlarda ezberledi geçti BİLSEM sınavını, bu olmamalı ya da normal geldi üstün yetenekli olarak geldi ama hiçbir etkinlik yapmadı 12 yıl sonra aaa sen BİLSEM'liydin gel sana bir puan vereyim dememeli. (Y6)

Tabii ki de en büyük katkısı burada çocuğun yeteneklerinin keşfedilmesi kendinin farkına varmasını sağlamak. Bizim burada sağladığımız en büyük katkı bu aslında. Ama resmiyette çocuk buradan mezun olduğu zaman üniversite sınavına girdiği zaman bir ek puan olabilir belki. Yani burada özel yetenekliyse madem bu çocuk madem bir sınavla kazanmış buraya bunca yıl gelip emek vermiş ise bu devletin kurumuna buradan mezun olduğunda da resmiyette çocuğun belki sınavlarda ona avantaj sağlayacak onu bir tık daha öne çıkaracak uygulamalar yapılabilir. Şu an için bildiğim kadarıyla üniversite sınavları kısmında böyle bir şey yok ama genel müdürlüğümüzün bildiğim kadarıyla yapmış olduğu çalışmalar var. Mezun öğrencilerin staj imkânı olsun burs imkânı olsun onların birbiriyle kaynaşması iş bulma noktasında çeşitli yapılanmalar var. Mezun grupları var ve bunu bakanlık bizzat koordine ediyor. (Y7)

Kendi okullarında temel dersler dışında da pek çok dersten muafiyet alanların olması gerektiğini düşünüyorum. (Y8)

Bu öğrencilere ayrıcalık tanımamız lazım. Sosyal yönlerini ya da vicdani ahlaki yönlerini geliştirecek faaliyetler şart ve bunların da desteklenmesi gerekiyor diye düşünüyorum (Y9)

**Tablo 33.**

*Kadronuza ÖYE ile ilgili bilgilendirme faaliyetlerini ne sıklıkla yaparsınız?*

Tema	Alt tema	Kategoriler	Katılımcı	N
ÖYE Öğretmen Kadrosu Bilgilendirme Çalışmalar	Uzaktan Bilgilendirme	WhatsApp gruplarından	Y1, Y2, Y3, Y4, Y6, Y7, Y8, Y9	9
		Zoom toplantıları	Y2	1
		Resmi yazıların e-postayla duyurulması	Y7	1
		Konferans vb. çalışmalara katılımlarını kolaylaştırma	Y6, Y9	2
		ORGM'nin hazırlamış olduğu veli öğretmen kılavuzları kullanılır.	Y8	1
	Yüz Yüze Bilgilendirme	Öğretmenler kurulu	Y2	1
		Kahvaltı organizasyonları ile	Y1, Y3	2
		Yeni gelen öğretmenlerle özel uyum toplantıları	Y8	1
		Üniversitelerle iş birliği sağlayarak okulda eğitimler düzenleme	Y9	1

Tablo 33'de katılımcıların ÖYÖ'lere ile ilgili bilgilendirme faaliyetlerini ne sıklıkla yapıldığına dair görüş ve önerileri yer almaktadır. Uzaktan Bilgilendirme alt temasında, WhatsApp gruplarından (n=9), Zoom toplantıları. (n=1), Resmi yazıların e-postayla duyurulması. (n=1), Konferans vb. çalışmalara katılımlarını kolaylaştırma. (n=2), ORGM'nin hazırlamış olduğu veli öğretmen kılavuzları kullanılır. . (n=1), şeklinde, Yüz Yüze Bilgilendirme alt temasında, Öğretmenler kurulu (n=1), Kahvaltı organizasyonları ile (n=1), Yeni gelen öğretmenlerle özel uyum toplantıları (n=1), Üniversitelerle iş birliği sağlayarak okulda eğitimler düzenleme (n=1), şeklinde görüş ve öneriler yer almaktadır. Bilgilendirmenin yaygın bir şekilde oluşturulan WhatsApp gruplarından yapıldığı görülmektedir. Diğer bilgilendirme kategorilerinde aynı standart görülmemektedir.

*Yapıyoruz. Evet. Yani biz çok sık toplantılar yapıyoruz. Küçük bir kurumduk aslında. Öğretmen sayımız baya azdı. Ama bu sayı biraz daha arttı. Sık sık toplantılar zom toplantıları yüz yüze görüşmeler kahvaltılarda bilgilendirmelerimizi yapıyoruz (Y1)*

*Bizim öğretmenlerimiz tabii ki özel yetenek alanında ciddi çalışmaları olan öğretmenler. Belirli bir hazır bulunurlukla BİLSEM'e geliyorlar. Ama yine de tüm yenilikleri takip edebilmek biraz zor. Öğretmenlerin öğretmenlere verdiği bilgilerin ya da gösterdiği iyi örneklerin daha faydalı olduğunu düşünüyorum. Hani takım*



*çalışması yoluyla ve güzel küçük ekiplerle öğretmenlerin özel yetenekliler alanındaki yeni çalışmalara entegre olmasını sağlamaya çalışıyorum. Biz kurum olarak Mayıs ayının başında Finlandiya eğitim sistemini 10 kişilik bir ekiple inceledik. Farklı kademelerdeki okulları gezdik. (Y3)*

*WhatsApp grupları, e-posta ile bilgilendirme yapmaya çalışıyoruz. Yalnız ben şunu hep düşünüyorum. Biz idareciler evet bir şeylerin duyurularını öğretmenlere yapıyoruz. BİLSEM öğretmenleri için konuşuyorum hani biz hizmet içi eğitim faaliyetleri aldığımızı nasıl ki bakanlık MEBBİS ten bize duyuruları şu faaliyete katıldınız işte şurada görev aldınız. Bence özel eğitim bölümüne ait de böyle bir mesaj bölümü olmalı. Öğretmenlere bilgilendirme otomatik olarak gitmeli (Y4)*

*Daire başkanlığımızdan genel müdürlüğümüzden gelen yazıları öğretmenler kurulunda paylaşıyoruz. Gelişmeleri gerek gelen yazılar gerekse yönerge değişikliği madde değişikliği olursa öğretmenlerle paylaşıyoruz. Öğretmenler kurulu en önemli paylaşım dönemlerimiz. Onun dışında kendi gruplarımız var. WhatsApp grupları oralardan paylaşıyoruz. (Y5)*

*Valla yapamıyoruz hocam işin doğrusu bu. Bu değil işte eğitim. Ben bunu eğitim olarak görmüyorum. Aldığını göndereceksin aldığını göndereceksin. Ya hakikaten şimdi askerde bile bir acemi birliği var. Orada insanları bir eğitiyorlar. Stajı öğretmenler bir ara çocuklar özel yetenekli çocuklar. Biz öğretmenleri aldık alırken canlarını çıkartıp dosyalar oluşturduk biz il komisyundayız. Onların dosyalarını inceledik ha ne kadar iyi öğretmenler dedik bir mülakat komisyonu kuruldu alındı aldık. Öğretmen karşıma geçti hocam ben Eylül'ün ilk haftası ne yapacağım. Bilmiyor, bu öğretmeni ne yapacağız. (Y6)*

*Yani ARGE nin faaliyetleri içerisinde söylüyorum. Çocukların yönlendirilmesiyle ilgili mutlaka gereken toplantılar yapılıyor. Gereken bilgilendirmeler yapılıyor. Yani bize ulaşmış bir yazı varsa o yazı elbette tabii ki de genel duyurudan duyuruluyor. Ama özellikle tartışılması gereken bir konu varsa biz bunu mutlaka öğretmenler kurul toplantısında gündem maddesi olarak gündeme alıyoruz. Ki bizim öğretmenler kurulu toplantılarımız sadece rutin olan toplantılar değil de biz rutinin dışında da oldukça toplantı yapan bir kurumuz. (Y7)*

*Şimdi bizim deneyimli bir kadromuz var. Gelen öğretmenlere rehberlik desteği ile bir bilgilendirme yaparak başladık. Özel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün bu konuda birkaç çalışmayı gerçekleştirdi, kendi sayfasında da bu çalışmaların yayınları var. Hem veli hem öğretmene yönelik kılavuzlar yayınlandı. O kaynakları kullanıyoruz. (Y8)*  
*WhatsApp gruplarından. Farklı seminerlere gönderdik. Konferans vb. çalışmalara katılımlarını kolaylaştırıyorum ve sürekli destekliyorum.*

## **Görüşme Sorularına Akademisyenlerin Verdikleri Cevaplara Dair Bulgular ve Yorumlar**

**Tablo 34.**

ÖYE alanında çalışma sebepleri ve bu alanda çalışmanın avantaj ve dezavantajlarına dair görüşler.

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcı	n	
ÖYE Alanında Çalışma	Sebepleri	Danışman Yönlendirmesi	A1, A3, A9	3	
		Alanda yapılmış az çalışma olması	A2, A4	2	
		İlgi çekici merak uyandırıcı olması	A5, A7, A8	3	
		Ailede de ÖY kişilerin olması	A5	1	
		Alanda deneyiminin olması	A7, A8	2	
		Lisans Eğitimle bağlantılı oluşu	A8	1	
		ÖY ile çalışmanın keyifli oluşu	A6	1	
		Üretken çalışkan insanlarla muhatap olmak	A 2	1	
		Toplumsal fayda açısından önemli	A 3	1	
	Avantajları	Alanda az çalışma yapılmış	A3, A4, A6, A7	4	
		İlklere imza atılabilir önderlik yapılabilir	A 4	1	
		Motivasyonu yükselten bir alan	A 4, A5, A 8	3	
		Lisans alanımla ilişkili	A 8	1	
		Kendi gelişimime katkı sunuyor	A 9	1	
		Korunaklı alan bilgiye ulaşmak zor	A 2	1	
		Alanın altyapısı olmadığından çalışmak zor	A3, A4, A6	3	
		Dezavantajları	Zaman ve maddi destek az	A5, A7	2
			Alanda profesyonel kişi bulmak zor	A6	1
			ÖYÖ'ye yönetebilmek ihtiyaçlarını karşılamak zor	A9	1

Tablo 34'te katılımcıların ÖYE alanında çalışma sebepleri ve bu alanda çalışmanın avantaj ve dezavantajlarına dair görüş ve önerileri yer almaktadır. ÖYE Alanında Çalışma Sebepleri alt temasında, *Danışman Yönlendirmesi* (n=3), *Alanda yapılmış az çalışma olması* (n=2), *İlgi çekici merak uyandırıcı olması* (n=3), *Ailede de ÖY kişilerin olması* (n=1), *Alanda deneyiminin olması* (n=2), *Lisans Eğitimle bağlantılı oluşu* (n=1), *ÖY ile çalışmanın keyifli oluşu* (n=1) şeklinde kodlandığı, ÖYE Alanında Çalışmanın Avantajları alt temasında *Üretken çalışkan insanlarla muhatap olmak* (n=1), *Toplumsal fayda açısından önemli* (n=1), *Alanda az çalışma yapılmış* (n=4), *İlklere imza atılabilir önderlik yapılabilir* (n=1), *Motivasyonu yükselten bir alan* (n=3), *Lisans alanımla ilişkili* (n=1) ve *Kendi gelişimime katkı sunuyor* (n=1) şeklinde kodlandığı, ÖYE Alanında Çalışmanın Dezavantajları alt temasında *Korunaklı alan bilgiye ulaşmak zor* (n=1), *Alanın altyapısı*

olmadığından çalışmak zor (n=3), Zaman ve maddi destek az (n=2), Alanda profesyonel kişi bulmak zor (n=1) ve ÖYÖ'ye yönetebilmek ihtiyaçlarını karşılamak zor (n=1) şeklinde kodlandığı görülmektedir. Tablonun incelenmesinde, ÖYE alanında çalışma sebeplerinin başında bu alanda çalışılması için danışmanın yönlendirmesi ilgi çekici olması ve daha önce çalışma sayısının az olması ayrıca, alanda az çalışma yapılmasının bir avantaj olarak görüldüğü ancak altyapısı olmadığından bu alanda çalışmanın dezavantajlı olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

*“Çok fazla çalışma olmadığını da gözlemledim. Tanılama çalışmalarına ilişkin makaleler işte 1-2 kitap çıkardım. Bu konuyla ilgili sahada ihtiyaç olduğunu gözlemlediğim için ve zevk olarak çalıştığım için akademik anlamda bu anlamda ilerlemeyi düşündüm.” (A4)*

*“Özel yetenekliler alanında çalışmalara ilgi duyuyor olmam, eğitim programları ve öğretimi alanında yüksek lisans ve doktora düzeyinde yetkinliğimin olması, üst düzey düşünme becerilerinin öğretimi alanında uzman olmam, ÖY eğitimi alanında uygulama deneyimine sahip olmam, Ülkemizde ÖYE alanında yapılması gereken çok fazla araştırma ve uygulamaya ihtiyaç duyuluyor olması nedenleriyle bu alanı tercih ettim.” (A7)*

*“Hocamın yönlendirmesiyle alana başladım yoksa ben daha çok klinik de devam ederdim kuvvetli muhtemel. Ama sonra her ikisini birleştirdim. Yani klinik terapi çalışmalarını, özel yetenekli çocukların üzerinde çalışmaya devam ettim ve böyle oldu.” (A9)*

*“Biz aslında özel eğitimde farklı yetersizliklerle ilgili çalışılmaktaydı. Üstün zekâ ile ilgili çalışma pek yoktu hala yok. Üstün zekâ alanında çalışmaya başladığımda çok zorlandım. Çünkü bu alanda uzman sayısı çok azdı. Çok fazla okumam ve araştırmam gerekti. Bu alana geçmek ve alt yapıyı oluşturmak çok zordu. Yaklaşık 10 yıl alt yapıyı oluşturmak için uğraştım. Ancak toplumsal fayda açısından bakıldığında özel eğitimde en ihtiyaç duyulan, büyük bir kitleye hitap edebildiğiniz ve boş kalmış alanıdır. Belki başka alanlarda bu kadar ürün ortaya koyamazdım. Bu alanda çalışmanın dezavantajı üniversite olarak BİLSEM'lerle çalışmıyor olmamız. BİLSEM'lere staj öğrencisi götüremiyor olmamız. Araştırma yapmak için üstün yetenekli çocuklara ulaşmak, ailelerine ulaşmak çok zor. Zihin engellilerle ilgili çalışanlar için bunu yapmak çok kolayken üstünler için bu zor. Sanki engelleniyoruz.” (A3)*

*“Türkiye'nin ihtiyacını karşılayacak gerek tanılama gerek eğitim ihtiyaçlarını gerek öğretmen eğitimi anlamında gerekli politikalar anlamında daha böyle ses getiren daha güçlü bir akademik çevre olması gerekiyor bunun eksikliğini yaşayabiliyoruz çünkü bazen söylemek istediklerinizi yapmak istediklerinizi tam olarak ifade edemiyorsunuz bunu sadece alandan alan kişiler anlayabiliyor bu dezavantaj olarak dönebiliyor.” A4*

*“Sınıf öğretmenliği lisansı yaparken MEB'in yurtdışına bursiyer olarak yüksek lisans için öğrenci gönderme projesini duydum. Sınıf öğretmenliğini bir sürü farklı alandan gönderiyorlardı. O zaman özel eğitim ilgimi çekmişti. Üstün yetenekliler eğitimi ailede*

de rastladığım üstün yetenekli çocuklar nedeniyle ilgimi çekmişti. ÖY kuzenim vardı. Onu tanıdıkça ilgimi çekmeye başlamıştı. Fısta artı aile ile başladı. "(A5)

"Yani bu nerden baktığınıza bağlı avantaj anlamında bakacak olursanız Türkiye'de yeni bir alan yapılan çalışmalar. Bu bağlamda itibar görüyor önünüz açık. Dezavantajları da şimdi özellikle bazı alanlarda, yani özel yeteneklerin eğitimi alt alanlarında sorunlar yaşanabiliyor. Yani nedir bu, örneğin bir kaynak kitap öğrencilerime önereceğim, o konuda kaynak kitap yok. Ya da mesleki anlamda profesyonel insan sayısının az olması nedeniyle geriden takip ediyorum." (A6)

"ÖY alanında proje ve kurumsal girişimlerle uygulamalar yapmanın mümkün olmaması, (MEB'in farklı model/program vb. çalışmalara izin vermemesi), destek eğitimi modeli dışında hiçbir modelin olmaması, uygulama yapmak için yeterli alanın olmaması (BİLSEM 'lerin her ilde bir/birkaç tane olması ve tüm araştırmacıların bu alana sıkışması), TÜBİTAK / ERASMUS+ vb. proje destek birimlerinin ÖY alanındaki projelere öncelik vermemesi, yetişmiş öğretmen olmaması dezavantajlardır ancak alanın yeni olması ve yapılacak çok çalışma olması avantajıdır." (A7)

"Yani benim altyapıma uyduğu için de açıkçası direk matematiği bırakmak zorunda da değildim. İkisini birleştirebilirdim. Bunları avantaj olarak görebilirim. Yani bilinmeyen şeyleri araştırmaya çalışıyorsunuz, anlamaya çalışıyorsunuz. Bu hoşuma gidiyor. Bunlar avantaj olarak değerlendirebilirim. Dezavantaj olarak yani dezavantaj çok düşünmedim galiba öyle söyleyeyim" (A8)

**Tablo 35.**

*ÖYE ile ilgili uygulanan politikalar hakkında genel anlamda düşünülenler ve bugüne kadar Türkiye’de uygulanan en etkili politikaya dair görüşler.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcı	n
ÖYE Politikalarına dair Görüşler	Olumsuz Görüşler	ÖYÖ’ler yok sayılmaktadır.	A1	1
		Birileri ÖYE politikalarını yeterli düzeyde yürütmüyor çünkü yerlerini kaybetmekten korkuyorlar	A1	1
		Bu politikalar beyin göçüne sebep oluyor	A1	1
		Yetersiz çünkü üzerinde ayrıntılı düşünülmemiş	A2	1
		Politika belgesi ve kurumsallaşma var ancak nitelik yok.	A3, A4,	2
		Kişilere göre değişiyorlar. Sürdürülebilirlik yok.	A3	1
		Tanılamayı çocukları etiketleme yarışına döndüren yanlış politikalar	A3	1
		Kervan yolda düzülür mantığı hâkim, sistematığı yok	A2, A7	2
		BİLSEM modeline ÖYÖ mahkûm eden politikalar yanlış	A5	1
		Hızlandırma politikalarımız yanlış	A5	1
	Politikalar eyleme dönüşmüyor.	A3, A6, A7	3	
	Eyleme dönüşen politikalar takip edilmiyor.	A6	1	
	Umut verici ancak uygulamaların içi doldurulabilirse.	A8	1	
	Yabancı ülkelerle karşılaştırıldığında eksik çok olsa da her geçen gün daha iyi oluyor.		1	
	En Etkili Politika	1416 sayılı Kanun	A1	1
	BİLSEM politikaları çünkü yaygın ve oturmuş bir model	A2, A6, A8, A9	4	
	BİLSEM politikaları ile ÖYE farkındalık sağlanması	A4	1	
Kağıt üstünde çok ama gerçekte yok	A3, A7	2		
Destek Eğitim odaları uygulanmasına dair politikalar	A5	1		

Tablo 35’de katılımcıların ÖYE ile ilgili uygulanan politikalar hakkında genel anlamda düşünülenler ve bugüne kadar Türkiye’de uygulanan en etkili politikaya dair görüş ve önerileri yer almaktadır. Katılımcılar görüşlerini olumlu, olumsuz ve en etkili politika alt temalarında kodlamıştır. Olumsuz Görüşler alt teması, ÖYÖ’ler yok sayılmaktadır. (n=1), Birileri ÖYE politikalarını yeterli düzeyde yürütmüyor çünkü yerlerini kaybetmekten korkuyorlar (n=1), Bu politikalar beyin göçüne sebep oluyor (n=1), Yetersiz çünkü üzerinde ayrıntılı düşünülmemiş (n=1), Politika belgesi ve kurumsallaşma var ancak nitelik yok. (n=2), Kişilere göre değişiyorlar. Sürdürülebilirlik yok. (n=1), Tanılamayı çocukları etiketleme

yarışına döndüren yanlış politikalar (n=1), Kervan yolda düzülür mantığı hâkim, sistematığı yok (n=1), BİLSEM modeline ÖYÖ mahkûm eden politikalar yanlış (n=1), Hızlandırma politikalarımız yanlış (n=1), Politikalar eyleme dönüşmüyor. (n=3) Eyleme dönüşen politikalar takip edilmiyor. (n=1) şeklinde, En Etkili Politika alt temasında ise 1416 sayılı Kanun (n=1), BİLSEM politikaları çünkü yaygın ve oturmuş bir model (n=4), BİLSEM politikaları ile ÖYE farkındalık sağlanması (n=1), Kağıt üstünde çok ama gerçekte yok (n=2) ve Destek Eğitim odaları uygulanmasına dair politikalar (n=1) şeklinde kodlandığı görülmektedir. Tabloda BİLSEM politikalarının yaygın oturmuş bir model olarak en etkili politika olduğu, ÖYE politikalarının ise eyleme dönüşmediğine dair olumsuz görüş verildiği görülmektedir.

*“Yeterli değil. Çok şey yapılmamış, üzerine çok düşünülmemiş, hala üzerine çok önemli kurgular çerçeveler belirlenmemiş, hala kervan yolda dizilir stratejileri ile ilerleniyor. Bu üzücü. İşin içerisinde olan insanların politika belirleyicisi olması gerekiyor. Yıllarca da öyle olmuş aslında buna rağmen hala ben yeterli bulmuyorum. Hala üzerinde çok düşünülmediğini düşünüyorum.” (A2)*

*“Türkiye’de politika kişilere göre değişir. Kişiler tarafından engelleniyor. BİLSEM’ler için ise kapatmak yerine her yere yaymak ve mantar gibi çoğaltmak. 10bin, 15 bin olan öğrenci sayısını 60 bine çıkarmak, birkaç yıl sonra 100 bine ulaştırmak. 40-50 adet BİLSEM varken sayıyı 200’ün üstüne çıkarmak. Son katıldığım yeni kurulan BİLSEM müdürleri toplantısında ömürlerinde BİLSEM görmemiş, BİLSEM nedir bilmeyen, üstün zekâ nedir bilmeyen adamlara bina verilmiş. Bunlar öğretmen müdür olmuş. BİLSEM üstün yetenek eğitiminin bir boyutudur. Politika belgeleri çok ama altını dolduracak eylem yok. Örneğin politika belgesinde tanılama ile ilgili modern ve sürece dayalı bir şeye geçilecektir denilmiş ama ayrıntı yok. Bu konuda, politika süreçleri üzerine, iki yıl çalıştım. Tanılamada kullanılan araçlar standart değildi onları düzeltmeye çalıştım. BİLSEM de neden özel eğitim öğretmenleri çalışmıyor düzeltmeye çalıştım. BİLSEM ne? Üstün yetenek ne? bilmiyor. BİLSEM’İN adının sınav olması, BİLSEM’in bir etiketleme yerine dönüşmesi, halkın çocukları sınava sokarak yarışmaya girmesi bu konudaki politikaların yanlış anlaşıldığını göstermektedir.” (A3)*

*“İyi şeyler düşünmüyorum. Örneğin BİLSEM politikası yanlış bir politika bence. ÖYÖ’ler sadece hafta sonu veya okul sonrası üstün yetenekli değiller. Her zaman üstün yetenekliler. O nedenle sadece bu zaman dilimlerinde özel eğitim ve farklılaştırmaya gitmek bu çocukların ihtiyaçlarına cevap vermek olmuyor. Onları oyalamak oluyor aslında. O nedenle bu durumun okul içine entegrasyonu gerekmekte. Gündelik eğitim hayatları içinde bunları yapabilmeleri gerek. BİLSEM’lere öğrenci seçim kriterlerinde eleştirilecek çok şey var. Aslında özel yetenekli öğrencilerin seçim şekilleri tüm dünyada eleştiriliyor. Öğrencileri Öğretmen aday gösterimi de çok eleştiriliyor bizde ve dünyada. Dünyada öğrenciyi veli, öğretmen ayrı ayrı aday gösterir. Seçenekler vardır. Ancak bizde sadece öğretmen aday gösterebiliyor bu çocukları. Hızlandırma anlamında çok sıkıntılıyım. 18 farklı hızlandırma çeşidi var dünyada uygulanan. Ama biz Türkiye’de sadece ikisini yapıyoruz. Uluslararası Bakalorya Programını uyguluyoruz ama onu sadece özel okulların bazıları*

uyguluyor. Yönetmelikler vasıtasıyla uyguladığımız hepi topu iki tane hızlandırma var biri okula erken başlama, diğeri sınıf atlama. Yetersiz çünkü sınıf atlaması için çocuğun bütün alanlarda akranlarından üst düzeyde olması gerekiyor. Ama biz biliyoruz ki iki kere farklı çocuklar var. Biz biliyoruz ki bir alanda ilerde diğeri alanda akranlarıyla aynı olan çocuklar var. Bu mantıkla bu şekilde olan çocukları göz ardı ediyor olaya ya hep ya hiç mantığı ile bakıyoruz. Hızlandırma politikamızı sevmiyorum.” (A5)

“Son 20 yıl dahil sistematik bir politikadan bahsetmek mümkün değildir. Ortak akıl platformu raporları, strateji eylem planları, 2009-2019 yılları arasında yapılan üst düzey toplantılar vb. olmak üzere hiçbir politik belgedeki kararlar uygulamaya konulmamaktadır. Ülkemizin en büyük sorunu üretilen politikaların uygulamaya konulmamış olmasıdır. MEB daire başkanlığı düzeyinde temsil edilen idari yapılanma politikaların gerçekleştirilmesi için yeterli değildir. BİLSEM, Fen/Sosyal Bilimler Liseleri, Güzel sanatlar liseleri, vb. bir politika olarak düşünülüyor ise bunlar bir politika değil modeldir.” (A7)

“Kâğıt üstünde çok beğendiğim şeyler var. Bence ARGEM deneme olarak alternatif bir uygulama olarak iyi bir fikirdi. Akademik ve pratik olarak iyi hazırlanılmadan yapıldığı için o da çok başarılı olmadı. Ama ARGEM orijinal bir denemeydi. Konuyla ilgili MEB pek çok yayın çıkardı. Programa çalışmaları yapıldı. Ancak MEB de alan uzmanı çok az. Ben bakanlıkta çalıştığım süreçte tüm günümü ayırsam da yetemiyorum. Uzman sayımız çok azdı. Enteresan bir şekilde üstün yetenekliler alanının geliştirilmediğini görüyoruz. Öbür tarafta ABD’ye bakıyorsun Terman’dan sonra yılda üstün yetenekle ilgili 250 doktora tezi üreten üniversite var. (Kaliforniya üniversitesi gibi) Bizim Türk tarihinde toplamda 250 doktora tezi yok bu alanda. 100 ü bulmaz. Fenciyi, matematikçiyi de sayıyorum, başka alanda çalışıp konusu üstün yetenek olanları da sayıyorum toplamda 100’ü bulmuyor.” (A3)

“Ben 5-6 yıllık süreçle ilgili konuşabilirim. Eğer doğru uygulanıyorsa bana sorarsanız destek eğitim uygulaması iyi bir uygulama. Eğer planlandığı gibi uygulansaydı karşılık alabilirdik. ARGEM de yeni bir çalışma. Sonucunu bilmiyoruz ama doğru uygulansa güzel olabilir. Aslında kâğıt üzerinde dünyayla aynı seviyedeyiz. Dünyadaki her uygulama bizde de var. Dünyada alınan bir karar hızla bizde de alınıyor. Belki bir iki sene sonra bizde karar alınıyor. Ama uygulama noktasında sıkıntılıyız. Dünyada öğretmen aday göstermesi evet sorunlu belki. Âmâ bizdeki sorunların birçoğu onlarda yok. Mesela bir öğretmen bütün sınıfı aday göstermiyor onlarda ama bizde veli baskısından çekinildiği için tüm sınıf aday gösteriliyor örneğin.” (A5)

“Yani özellikle BİLSEM örneği bugüne kadar Türkiye’deki en etkili politikalardan bir tanesi. Yani tutarlı politikalardan bir tanesi. Hikâye malum 92’de başlıyor. İlk bilsem açılışı. Bugüne kadar tutarlı bir şekilde nicel artışı sonrasındaki niteliklerinin desteklenmesi, ondan sonra öğretmen seçimi ve öğrenci seçimindeki birtakım ölçütlerin geliştirilmiş olması, program rehberlerini yayınlanmış olması nedeniyle” (A6)

“BİLSEM bir model olarak başlangıçta olumlu etkilere sahip olmakla birlikte şu anda sadece BİLSEM ile yetiniliyor olması olumsuz bir etkiye sebep olmakta, yapılması gereken asıl uygulamaları perdelemektedir. Eğitimde asıl olan yaygın (destek) eğitimi değil, örgün eğitim ve bir öğrencinin tüm öğretim hayatını da içine alan eğitimin örgün/yaygın boyutlarının birleştiği bütüncül bir eğitim politikasının olmasıdır. Şu an bu mevcut değildir.” (A7)

**Tablo 36.**

*ÖYE alanıyla ilgili Türkiye’de var olan sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerilerine dair görüşler.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcı	n	
ÖYE alanında Sorunlar ve Çözümler	Tanılama İle İlgili Sorunlar	Tanılama ile ilgili: yönlendiren öğretmenler yetkin değil	A4, A5, A9	3	
		Tanılama BİLSEM’e öğrenci kazandırma yarışına döndü	A3, A4, A5	3	
		Tanılamam ve sınav kavramları karıştı	A4	1	
		Yabancı ölçekleri satın almak devlet bütçesine zarar	A3	1	
	BİLSEM’e Dair Sorunlar	BİLSEM veya Destek Odalarından tüm çocukların faydalanamaması	A8, A9	2	
		BİLSEM öğretmen seçme uygulamaları yanlış	A1	1	
		Örgün Eğitimdeki okul programıyla BİLSEM ’in kopukluğu	A1	1	
		Çalışmalarla ilgili ölçme değerlendirme yok	A4	1	
		ÖYÖ’lerin BİLSEM’ e mahkûm edilmesi	A7	1	
		Politikalara Dair Genel Sorunlar	Sistemsizlik	A2	1
			Sürdürülebilir olmayışları	A2, A6	2
	Kâğıt üstünde mükemmel politikaların uygulanamayışı		A3, A6, A7	3	
	Destek eğitim odaları amacına hizmet etmiyor		A4	1	
	Hızlandırma politikaları değişmeli		A5	1	
	Eyleme dönüşen politikalar takip edilmiyor.		A6	1	
	Tanılamaya Dair Çözümler	Yerinde tanılama.	A3, A4,	2	
		Aday gösterme aşamasında kota olmamalı.	A3	1	
		Her sene yeni zekâ testi uygulanarak zekâ testinin dışarı sızması engellenmeli	A3	1	
	BİLSEM’e Dair Çözümler	Okul sonrası eğitim yerine bütünleştirilmiş bir programla ÖYÖ’lerin farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş programlarla gerekirse hızlandırmadan yardım alarak yetiştirilmesi.	A1	1	
		ÖYE alanında en azından sertifikası olmayan BİLSEM öğretmenliğine aday olamamalı	A3	1	
BİLSEM ’in yanında Çeşitlendirilmiş modeller uygulanmalı.		A7	1		
Tüm çocuklar BİLSEM’den faydalanırsa tanılamada gözden kaçan ÖYÖ burada keşfedilir.		A8, A9	2		
Genel Sorunlara Yönelik Çözümler	Bir değil birden fazla model ile ÖYÖ’ye eğitim verilmelidir.	A4	1		
	Bakanlık ÖYE önem sırasında en öne almalıdır.	A4	1		
	Bakanlıkta konunun uzmanları görev yapmalıdır.	A4	1		



Dünyada ÖYE ile ilgili kanıt temelli uygulamalar yakından takip edilmelidir.	A4	1
ÖYÖ'nün istihdamı sağlanmalıdır.	A4	1
Seçmeli ders imkânı sunmak ve online derslerin de kredi olarak sayılması.	A5	1
Bütüncül politikalar üretilip uygulanmalı.	A7	1
ÖYÖ eğitimine yönelik bir yönetmelik olmalıdır	A9	1
Okullarda ÖYÖ için akademisyenlerin de dahil olduğu bir komisyon kurulmalıdır.	A9	1

Tablo 36'da katılımcıların ÖYE alanıyla ilgili Türkiye'de var olan sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerilerine dair görüşleri yer almaktadır. Katılımcılar sorunları ve çözümleri; tanılama, BİLSEM'e dair ve politikalara dair üç alt tema içerisinde cevapladıkları görülmektedir. ÖYE alanında Sorunlar teması altında Tanılama ile ilgili sorunlar alt temasında, Tanılama ile ilgili: yönlendiren öğretmenler yetkin değil (n=3), Tanılama BİLSEM'e öğrenci kazandırma yarışına döndü (n=3), Tanılamam ve sınav kavramları karıştı (n=1), Yabancı ölççekleri satın almak devlet bütçesine zarar (n=1), şeklinde, BİLSEM'e Dair Sorunlar alt temasında BİLSEM veya Destek Odalarından tüm çocukların faydalanamaması (n=2), BİLSEM öğretmen seçme uygulamaları yanlış (n=1), Örgün Eğitimdeki okul programıyla BİLSEM'in kopukluğu (n=1), Çalışmalarla ilgili ölçme değerlendirme yok (n=1), ÖYÖ'lerin BİLSEM'e mahkum edilmesi (n=1) şeklinde, Politikalara Dair Genel Sorunlar alt temasında ise, Sistemsizlik (n=1), Sürdürülebilir olmayışları (n=2), Kâğıt üstünde mükemmel politikaların uygulanamayışı (n=3), Destek eğitim odaları amacına hizmet etmiyor (n=1), Hızlandırma politikaları değişmeli (n=1) ve Eyleme dönüşen politikalar takip edilmiyor. (n=1) şeklinde yer aldığı, ÖYE alanında Çözümler teması altında Tanılamaya dair çözümler alt temasında Yerinde tanılama. (n=2), Aday gösterme aşamasında kota olmamalı. (n=1) ve her sene yeni zekâ testi uygulanarak zeka testinin dışarı sızması engellenmeli (n=1) şeklinde BİLSEM'e Dair Çözümler alt temasında Okul sonrası eğitim yerine bütünleştirilmiş bir programla ÖYÖ'lerin farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş programlarla gerekirse hızlandırmadan yardım alarak yetiştirilmesi. (n=1), ÖYE alanında en azından sertifikası olmayan BİLSEM öğretmenliğine aday olamamalı (n=1), BİLSEM'in

yanında Çeşitlendirilmiş modeller uygulanmalı. (n=1) ve Tüm çocuklar BİLSEM'den faydalanırsa tanılamada gözden kaçan ÖYÖ burada keşfedilir. (n=2) şeklinde BİLSEM'e Dair Çözümler alt temasında, Okul sonrası eğitim yerine bütünleştirilmiş bir programla ÖYÖ'lerin farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş programlarla gerekirse hızlandırmadan yardım alarak yetiştirilmesi. (n=1), ÖYE alanında en azından sertifikası olmayan BİLSEM öğretmenliğine aday olamamalı (n=1), BİLSEM 'in yanında Çeşitlendirilmiş modeller uygulanmalı. (n=1) ve Tüm çocuklar BİLSEM'den faydalanırsa tanılamada gözden kaçan ÖYÖ burada keşfedilir. (n=2) şeklinde, Genel Sorunlara Yönelik Çözümler alt temasında Bir değil birden fazla model ile ÖYÖ'ye eğitim verilmelidir. (n=1), Bakanlık ÖYE önem sırasında en öne almalıdır. (n=1), Bakanlıkta konunun uzmanları görev yapmalıdır. (n=1), Dünyada ÖYE ile ilgili kanıt temelli uygulamalar yakından takip edilmelidir. (n=1), ÖYÖ'nün istihdamı sağlanmalıdır. (n=1), Seçmeli ders imkânı sunmak ve online derslerin de kredi olarak sayılması. (n=1), Bütüncül politikalar üretilip uygulanmalı. (n=1), ÖYÖ eğitimine yönelik bir yönetmelik olmalıdır (n=1), Okullarda ÖYÖ için akademisyenlerin de dahil olduğu bir komisyon kurulmalıdır. (n=1) şeklinde görüş ve önerileri yer almaktadır. Tabloda yer alan sorunlar ve çözümler ile ilgili katılımcıların görüş ve önerilerinde bir standart olmadığı görülmektedir.

*“ASİS Uğur Sak hocanın ürettiği test. O test alındı ve kullanıldı. İtirazlar olsa da iyi bir şey. Eksiği olabilir. Yerlidir. Gelişir. Eleştirmek doğru değil. Dünyada kullanılan testlerden hiçbir eksikliği yok. 9 bin çocuk üzerinde deneyerek geliştirdik. 400 bin tl ye bu testi alıp devlet sınırsız ve sonsuz kullanabilir. Bu sene kullanacaklar bu testi ama bu test yetmez. Sorular sızabilir. Seneye farklı test üretim ve kullanalım. 2 sene sonra gerekirse tekrar kullan. Soru hazırlayan eski ekibe sordum siz zekayla ilgili ne biliyorsunuz da soru hazırlıyorsunuz? İnternete bakıyoruz. Forumlarda ne tartışılıyorsa tersini soruyoruz. Bu çocuk değerlendirme değil çocuk eleme.” (A3)*

*“Politikaların daha rahat işleyebilmesi için önce ÖYÖ'nün stratejik olarak ön plana alınması, bilimsel kaynaklı değerlendirmelerin yapılarak gerekli pilot çalışmalarının uygulanarak ardından sisteme uyarlanması ve sürekli de bunun denetlenmesi ve değerlendirilmesi gerekiyor.” (A4)*

*Öncelikle hızlandırma politikalarımız değişmelidir. En azından seçmeli dersleri öğrencilerin ilgileri doğrultusunda düzenlense, online derslerin de kredi olarak sayılabilmesi ile bu çocuklar ilgilerine yönelik pek çok derse ulaşabilirler, bu derslerden aldıkları notlar ilerisi için ders almış olarak sayılabilir. Öğrencilerin kendi ilgi alanları doğrultusunda uzmanlaşmalarının önü açılabilir. Aslında bakalorya programını işletebiliriz. Türkiye'deki en büyük sıkıntılardan bir tanesi doğru hızlandırma politikalarımızın olmaması. Bir ülkenin ÖY için tüm politikasını hafta içi*

2 gün veya hafta sonu 2 gün verilen bir destek eğitime (BİLSEM) bağlaması garip ve yetersizdir. (A5)

“BİLSEM’ler ile sadece destek eğitimi veriliyor ÖYÖ’ye. Örgün eğitimde ÖY eğitimi olmadan sadece destek eğitimi yapmak “ana yemek olmadan garnitürlerle (salata/cacık vb) beslenmek” gibidir. Eğitimde asıl olan yaygın (destek) eğitimi değil, örgün eğitim ve bir öğrencinin tüm öğretim hayatını da içine alan eğitimin örgün/yaygın boyutlarının birleştiği bütüncül bir eğitim politikasının olmasıdır. Şu an bu mevcut değildir.” (A7)

**Tablo 37.**

*Türkiye’de ÖYE için BİLSEM’lerin yeterli oluşu ve BİLSEM modelinin iyi ve aksayan yanlarına dair katılımcı görüşleri.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcı	n
Yeterli Değildir		Örgün eğitim ile iç içe olmalı. BİLSEM okul eğitim programından kopuk.	A1, A5	2
		Tüm öğrenciler BİLSEM’den faydalanmalı.	A1	1
		Ortamları üniversitelerle teknokentlerle iş birliği içerisinde olmalı.	A2	1
		Öğrenci seçme sistemi yenilenmeli.	A2	1
		Öğretmen seçme sistemi farklılaştırılmalı.	A2	1
		Yönetici seçimlerinde BİLSEMİ bilen insanlara fırsat sunulmalı.	A2	1
		Destek eğitim odaları ve mentorluk çalışmalarıyla desteklenmelidir.	A4	1
		BİLSEM’dense Destek Odaları aktifleşebilmeliler.	A5	1
		Öğretmenler ÖYÖ hakkında yeterli midir? Sorgulanmalıdır.	A4	1
		Her ÖYÖ BİLSEM’ e ulaşamamaktadır.	A5	1
İyi Yönleri		Türkiye için kurgusu tamamlanmış en yaygın sistem.	A2	1
		ÖYÖ maddi külfet yaratmadan özel eğitim veren bir kurum.	A9	1
		Meraklarına hitap eden bir eğitim programı onları mutlu edip geliştiriyor.	A8	1
		Kendileri gibi öğrencilerle ÖYÖ bir arada olmalarına imkân sunması.	A5, A8	2
		Sayısının artmasıyla birlikte herkese ulaşılmaya çalışılıyor.	A6	1
		BİLSEM ÖYE ile ilgili farkındalık oluşturmuş.	A7	1
		Araştırmalara vesile olmuştur.	A7	1
		Bu alanda öğretmen yetiştirilmesini sağlamıştır	A7	1
		.		
		Aksayan Yönleri		Kervan yolda düzülür mantığı ile yürütülüyor.
Tribünlere oynama mantığı hâkim.				
ÖYÖ ye doğrudan hiçbir faydası yoktur.	A7			1
Örgün eğitimde ÖYE olmadığı için BİLSEM eğitimi anlam ifade etmiyor.	A7			1
Çocuklar BİLSEM ’deki sınavsız sisteme mi uyum sağlamalı yoksa test mi çözmeli. Çocuklarda ikilem yaratabiliyor.	A8			1
BİLSEM tanılamanın sınav gibi görülmesi. Küçük çocukların sınava hazırlanması.	A9	1		

Tablo 37’de katılımcıların Türkiye’de ÖYE için BİLSEM’lerin yeterli oluşu ve BİLSEM modelinin iyi ve aksayan yanlarına dair görüş ve önerileri yer almaktadır. BİLSEM’ler yeterli değildir alt temasında katılımcılar, Örgün eğitim ile iç içe olmalı. BİLSEM okul eğitim

programından kopuk. (n=2), Tüm öğrenciler BİLSEM'den faydalanmalı. (n=1), Ortamları üniversitelerle teknokentlerle iş birliği içerisinde olmalı. (n=1), Öğrenci seçme sistemi yenilenmeli. (n=1), Öğretmen seçme sistemi farklılaştırılmalı. (n=1), Yönetici seçimlerinde BİLSEMİ bilen insanlara fırsat sunulmalı. (n=1), Destek eğitim odaları ve mentorluk çalışmalarıyla desteklenmelidir. (n=1), BİLSEM'dense Destek Odaları aktifleşebilmeliler. (n=1), Öğretmenler ÖYÖ hakkında yeterli midir? Sorgulanmalıdır. (n=1) ve Her ÖYÖ BİLSEM' e ulaşamamaktadır. (n=1),şeklinde, İyi Yönleri alt temasında Türkiye için kurgusu tamamlanmış en yaygın sistem. (n=1), ÖYÖ maddi külfet yaratmadan özel eğitim veren bir kurum. (n=1), Meraklarına hitap eden bir eğitim programı onları mutlu edip geliştiriyor. (n=1), Kendileri gibi öğrencilerle ÖYÖ bir arada olmalarına imkân sunması. (n=2), Sayısının artmasıyla birlikte herkese ulaşılmaya çalışılıyor. (n=1), BİLSEM ÖYE ile ilgili farkındalık oluşturmuş. (n=1), Araştırmalara vesile olmuştur. (n=1), *bu alanda öğretmen yetiştirilmesini sağlamıştır. (n=1), şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcılar arasında Türkiye'de ÖYE için BİLSEM'lerin yeterli oluşu ve BİLSEM modelinin iyi ve aksayan yanları temasında standart bir görüşün olmadığı görülmektedir.*

*“Aslında her çocuğu bir yüksek lisans öğrencisi gibi yetiştirmektir. Bilimsel açıdan araştırma yöntem ve teknikleri öğretilir çocuğa. Çocuk uyum sağladıktan sonra birkaç farklı etkinlik yapar. Renzulli modelinde de böyledir. 1 yıl istediği atölyelerde çalışır, gezer ve sonra test yapılır çocuklara. Çocuklar yatkın oldukları birkaç alandan birini seçip hemen proje üretimine başlasın. İlla bir ürün ortaya koymak zorunda değil. Çalışsın sadece. Araştırmayı ve bir şey üretmeyi öğrensin. BİLSEM'in 1500 öğrencisi olamaz. BİLSEM aç der devlet. Gelen öğrenci için para öder. Özel BİLSEM'ler olabilir. Çerçeve programı olan özel BİLSEM'ler denenebilir. Veya BİLSEM'ler 300er 400er kişilik küçük BİLSEM'lere çevrilebilir. İdarecileri ve öğretmenlerin sertifika programlarından geçmelerinin dışında köklü bir bilsem de en az 6 ay çalışmış olması şartı aranmalı. Staj görmeliler yani. Mevcut yapısı çocuklar için fazla basamaklı ve çetrefilli. Kısaltmak, yetenek testi uygulamak (testimiz yok satın almak gerek) Onu da geliştirmek gerekiyor. Akademisyenlerin işi bu. Çerçeve programlar hazırlamak yerine BİLSEM' leri açmadan önce akademik akreditasyon ve usta çırak ilişkisiyle hazırlayıp açmak. Bunu da bir plana bağlamak lazım. Plana bağlanmazsa BİLSEM artışının sonunda, okullardaki öğrencilerin hafta içi hafta sonu gidebilecekleri etkinlik atölyelerine dönüştürelim fikri doğabilir. Bu sonuç üstün yetenekliler için arzu ettiğimiz bir durum değildir.” (A3)*

*“2 saat 4 saatte etkili olur mu? Hiçbir şey yapmasanız bile bir araya geliyorlar ki olur ama bu hedeflenen bu değil. Bizim var olan potansiyeli ortaya koyabilmesi için gerçek anlamda çocukların kendilerini geliştirebilmesi ve ortaya koyabilmeleri için çok ciddi çalışmalar yapmamız gerekiyor. Yani daha önce söylediğim gibi mentorluk yaklaşımı, okul içerisindeki bir grup yetenek oluşturma çalışmaları, destek eğitim odalarının daha profesyonel hale getirmeleri, öğretmen eğitiminin niteliğinin*

arttırılması, farklı modellerin uygulanması, tanımlama sistemlerinin günden güne güncellenmesi gerekiyor.” (A4)

“Yeterli değil. Alan yazın der ki ÖY öğrenciler kendileri gibi olanlarla daha iyi anlaşılır, daha iyi öğrenirler dolayısıyla bu şekilde homojen bir grup onların daha iyi eğitim almalarının önünü açıyor. Burası bir gerçek. Bu iyi yanı. Beni üzen yanı bu çalışmanın okul içine entegre edilemiyor olması. Sadece hafta sonu kendini iyi hissediyor. Sadece hafta sonu kendi bilgisi ve yeteneği doğrultusunda eğitim alabiliyor. Bu çocuklar dersten çekilerek destek odalarında toplanabilir veya proje alanlarında bir araya gelebilirler okullarında. Bir okulda en az 2-3 özel yetenekli olduğunun düşünürsek. Öğrencinin her istediği an kendini geliştirebileceği ortamdan faydalanması gerekiyor. BİLSEM sayısı artması. Bazı illerde hala az sayıda BİLSEM var. BİLSEM in olduğu yerle bazı ilçeler arasında 100km fark var. Bu öğrencilerin BİLSEM’e ulaşması mümkün değil. Böyle olunca da sadece merkezlerdeki çocukların faydalandığı bir yer haline geliyor BİLSEMLER. BİLSEM’ de yaz okulu çok iyi oldu ancak ilçedeki çocuklar tekrar sorun yaşayacaklar.” (A5)

“Durum “deveye boynun eğri demişler. Nerem doğru demiş” noktasındadır. Tanılamadan öğretimsel uygulamalara, öğrenci devamsızlığından öğrencilerin okula fiziki ulaşımına, öğretmen seçiminden nitelikli öğretmen yetiştirilmesine kadar pek çok noktada aksamalar vardır. Bu dünyanın hiçbir yerinde uygulanan bir model değildir. Örgün eğitimde ÖY eğitimi olmadan sadece destek eğitimi yapmak “ana yemek olmadan garnitürlerle (salata/cacık vb) beslenmek” gibidir.”(A7)

**Tablo 38.**

*BİLSEM Model'inin geliştirilmesine dair ve ÖYE ile ilgili Türkiye'de var olan diğer uygulamalarla dair katılımcı görüşleri.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcı	n		
BİLSEM Modeli ve Diğer ÖYE ile ilgili Uygulamalar	Geliştirilmeli	Var olanı işlevsel kullanmak gerekir.	A1	1		
		Sadece genel yetenek tanısı alanlara yönelik olmalıdır.	A5	1		
		Farklı modellerle de uygulanarak ve bu modellerle etkileşim halinde kalması sağlanarak geliştirilmelidir.	A3, A9	A8, 3		
	Yeni Model	Sadece Matematik alanında özel yeteneklilere yeni bir model açılabilir.	Karma yöntemler kullanılmalıdır.	A3	1	
			Çocuk Üniversiteleri geliştirilmelidir.	A5	1	
			Destek odaları işlevsel hale getirilmelidir.	A5	1	
			Bir modelle olacak iş değildir. ÖYE için kapsamlı bir sistem kurulmalıdır.	A7	1	
			Destek Odaları	Faydalı ve gerekli.	A1, A3	2
				Gereksiz.	A2	1
				Amacına şu an hizmet etmiyor.	A4, A7, A9	3
	ARGEM	Buralarda BİLSEM öğretmenler görev yapmalı.	Çalışan öğretmenler yetkin değil	A6	1	
			Okul ile koordinasyonu sağlayamıyor.	A6	1	
			Sonu Fen Lisesi gibi olacaksa gerek yok.	A1	1	
			Güzel bir çalışma.	A3	1	
			Bilgimiz yok neler yapıldığına dair.	A4, A7	2	
			Kendini fes ediyor ve buraya alınan çocuklara yazık oldu	A6	1	
			BİLSEM ve okul programlarını yeterli görmeyen özel yetenekliler için güzel bir uygulamadır.	A8, A9	2	
	Üniversitelerde ÖYÖ İle İlgili Çalışmalar	Çocukların üniversite ile buluşması çok önemli.	Çok güzel ve geliştirilmeli.	A5	1	
			Çocuk üniversitelere bütçe ayrılmalı.	A5	1	
Çocuk üniversiteleri koca bir soru işareti			A6	1		

Tablo 38'de katılımcıların BİLSEM Modeli 'nin geliştirilmesine dair ve ÖYE ile ilgili Türkiye'de var olan diğer uygulamalarla dair görüş ve önerileri yer almaktadır. Tabloda BİLSEM Modeli 'nin geliştirilmesine dair BİLSEM Geliştirilmeli ve Yeni Model olmalı diye iki alt tema şeklinde, diğer modeller ile ilgili olarak da Destek odaları, ARGEM ve Üniversitelerde ÖYÖ ile İlgili Çalışmalar alt temaları şeklinde görüş ve önerilerini sunmuşlardır. BİLSEM Modeli Geliştirilmeli alt temasında, Var olanı işlevsel kullanmak gerekir. (n=1), Sadece genel yetenek tanısı alanlara yönelik olmalıdır. (n=1) ve Farklı modellerle de uygulanarak ve bu modellerle etkileşim halinde kalması sağlanarak geliştirilmelidir. (n=3) şeklinde, BİLSEM Modeli yerine Yeni Model alt temasında Sadece Matematik alanında özel yeteneklilere yeni bir model açılabilir. (n=1), Karma yöntemler kullanılmalıdır. (n=1), Çocuk Üniversiteleri geliştirilmelidir. (n=1), Destek odaları işlevsel hale getirilmelidir. (n=1) ve Bir modelle olacak iş değildir. ÖYE için kapsamlı bir sistem kurulmalıdır. (n=1) şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir. Diğer ÖYE ile ilgili Uygulamalar temasında Destek Eğitim Odaları alt temasında, Faydalı ve gerekli. (n=2), Gereksiz. (n=1), Amacına şu an hizmet etmiyor. (n=3), Buralarda BİLSEM öğretmenler görev yapmalı. (n=1), Çalışan öğretmenler yetkin değil(n=1) ve Okul ile koordinasyonu sağlayamıyor. (n=1) şeklinde, ARGEM alt temasında Sonu Fen Lisesi gibi olacaksa gerek yok. (n=1), Güzel bir çalışma. (n=1), Bilgimiz yok neler yapıldığına dair. (n=2), Kendini fes ediyor ve buraya alınan çocuklara yazık oldu(n=1) ve BİLSEM ve okul programlarını yeterli görmeyen özel yetenekliler için güzel bir uygulamadır. (n=2) şeklinde, Üniversitelerde ÖYÖ İle İlgili Çalışmalar temasında ise Çocukların üniversite ile buluşması çok önemli. (n=1), Çok güzel ve geliştirilmeli. (n=1), Çocuk üniversitelerine bütçe ayrılmalı. (n=1) ve Ç.Ü koca bir soru işareti (n=1) şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Tabloda katılımcıların BİLSEM'in Farklı modellerle de uygulanarak ve bu modellerle etkileşim halinde kalması sağlanarak geliştirilmelidir. Kategorisinde ve Diğer ÖYE ile ilgili Uygulamaların şu an amacına hizmet etmediği kategorinde standart sağladığı, diğer temalarda ise bir standart olmadığı görülmektedir.



“Dünyadaki uygulamalara baktığımızda özellikle Amerika ve Avrupa’da bir tane kurumun olmadığını aynı zamanda birçok modelin devreye girdiğini görürsünüz. İşte yetenek gruplamaları, hızlandırma sistemleri, onun dışında yönlendirilmiş çalışma grupları, mentorluk yaklaşımı dediğimiz birçok yöntem var. Bir kere şunu yapmakla büyük bir haksızlık; 18.000.000 öğrencinin olduğu bir ülkede üstün yetenekli çocukların eğitimini Bilim Sanat Merkezinin içerisine sıkıştırmak büyük bir hata.” (A4)

“Çocuk üniversiteleri desteklenir geliştirilirse BİLSEM’lere ciddi destek sunabilirler. Bana sorarsanız Her üniversitenin de bir tanılama birimi olmalı. Tanılanan çocuklar üniversitelerden ders alsın. Büyüdüklerinde bu dersleri saydırabilseler. Türkiye’de üniversitelerin özel yeteneklilerin eğitiminden bu denli bağımsız olmalarını kabul etmiyorum. BİLSEM ’dence üniversitelerin bütün çocuklar için BİLSEM türü uygulamalar yapması daha iyi olur. Destek eğitim odalarında da BİLSEM öğretmenlerinin görev yapması taraftarıyım. Ya bu çocuklar haftanın 5 günü BİLSEM’lerde eğitim alsınlar ya da bu model kalsın. Hep üstünlerle olurlarsa da bu da bir problem. Gerçek hayattan kopuk olmalarına sebebiyet verebilir. Bu sebeple en doğrusu BİLSEM’lere akıtılan kaynak örgün eğitim kurumlarına aktarılmalı. Dünya bütün çocuklar için yetenek eğitimine gitmektedir. Her çocuğun sahip olduğu bir yetenek var ve onu keşfedebilmek için bu kaynakların okullara aktarılması gerekmektedir. Çocuk üniversiteleri kesinlikle desteklenmeli. Çocuk Üniversitelerinin üniversiteden bağımsız bütçeleri olmalı. Çocuklarla deney yapmak vs. bütçe gerektiren işler. Bu sebeple MEB’in çocuk üniversitelerine ayrı bir finansal kaynak oluşturması gerekir. Bizim komik bir bütçemiz var. Mesela çocuklara zekâ oyunları yapıyoruz. Zekâ oyunları sınırlı ve alamıyoruz. Ancak yeni bir proje yazdığımız zaman alırız o da proje geçer geçmez onu bilmiyoruz. Fen laboratuvarında kullandığımız materyaller çok sınırlı. 5 çocuk için kullansak 6. çocukta sıkıntı yaşanıyor. Yeni materyal gerekiyor ve bunun için bütçemiz yok. Çocuk üniversiteleri için ayrı binalar oluşturulabilir. MEB’in çocuk üniversiteleri için ayırdığı ayrı bir finansal kaynak olmalı. Üniversitelerde çocuk üniversitelerine ayrı bir bina olmalı.” (A5)

“Lokal düzeyde bakın merkezi düzeyde de mutlaka vardır ama lokal düzeylerde önlemler alarak daha etkili hale getirmek daha iyidir diye düşünüyorum ama diyorsanız ben yeni bir model ya tabii ki yeni bir modelde bir taraftan açılabilir o problem değil varsayalım sadece matematik alanında üstünlere yönelik varsayalım sadece yazma alanındaki üstünlere yönelik yeni modellerde ortaya konulabilir” (A6)

“ÜZ’de uygulanan gruplama, hızlandırma, zenginleştirme modellerinin hepsini barındıran bir sistem olabilir. BİLSEM sadece bir modeldir. Yetersizdir. Yanlış bir modeli canlandırmak yerine ülkemizde ÖY alanında politika üretip doğru ve çeşitlendirilmiş modelleri hayata geçirmektir. Hiçbir şey yapılamazsa destek eğitiminin doğası gereği bu uygulamalar okul içi destek eğitimine taşınmalıdır.” (A7)

“Destek Eğitim Odalarında sadece çocukla beraber baş başa çalışılırken ileri düzeydeki soru cevap tarzındaki testlerinin verilerek çocukların çalıştırıldığını görüyoruz. Yani bu üstün yetenek eğitimi falan değil. Çocuk üniversitelerin çoğundan yararlanmak isteyen tüm çocuklar katılabiliyor. Evet bu noktada uygun araçların zengin halde verilmesinin bir zararı yok. Diğer çocuklar da katılıyorlar. Bence çok iyi yani daha artması gerekiyor” (A4)

“Çocuk üniversiteleri desteklenir geliştirilirse BİLSEM’lere ciddi destek sunabilirler. Bana sorarsanız Her üniversitenin de bir tanılama birimi olmalı. Tanılanan çocuklar üniversitelerden ders alsın. Büyüdüklerinde bu dersleri saydırabilseler. Türkiye’de üniversitelerin özel yeteneklilerin eğitiminden bu denli bağımsız olmalarını kabul etmiyorum. BİLSEM ’dence üniversitelerin bütün çocuklar için BİLSEM türü uygulamalar yapması daha iyi olur. Destek eğitim odalarında da BİLSEM öğretmenlerinin görev yapması taraftarıyım. Ya bu çocuklar haftanın 5 günü BİLSEM’lerde eğitim alsınlar ya da bu model kalsın. Hep üstünlerle olurlarsa da bu

da bir problem. Gerçek hayattan kopuk olmalarına sebebiyet verebilir. Bu sebeple en doğrusu BİLSEM'lere akıtılan kaynak örgün eğitim kurumlarına aktarılmalı. Dünya bütün çocuklar için yetenek eğitime gitmektedir. Her çocuğun sahip olduğu bir yetenek var ve onu keşfedebilmek için bu kaynakların okullara aktarılması gerekmektedir. Çocuk üniversiteleri kesinlikle desteklenmeli. Çocuk Üniversitelerinin üniversiteden bağımsız bütçeleri olmalı. Çocuklarla deney yapmak vs. bütçe gerektiren işler. Bu sebeple MEB'in çocuk üniversitelerine ayrı bir finansal kaynak oluşturması gerekir. Bizim komik bir bütçemiz var. Mesela çocuklara zekâ oyunları yapıyoruz. Zekâ oyunları sınırlı ve alamıyoruz. Ancak yeni bir proje yazdığımız zaman alırız o da proje geçer geçmez onu bilmiyoruz. Fen laboratuvarında kullandığımız materyaller çok sınırlı. 5 çocuk için kullansak 6. çocukta sıkıntı yaşıyor. Yeni materyal gerekiyor ve bunun için bütçemiz yok. Çocuk üniversiteleri için ayrı binalar oluşturulabilir. MEB'in çocuk üniversiteleri için ayırdığı ayrı bir finansal kaynak olmalı. Üniversitelerde çocuk üniversitelerine ayrı bir bina olmalı.” (A5)

“Çocuk üniversitesi koordinatörlüğü yaptım. Dolayısıyla çocuk üniversiteleri koca bir soru işareti. ARGEM kendi kendini zaten malum feshetmeye başladı. Ahmet Emre Bilgili 'nin döneminde başlayarak. Yani orda da başka bürokratik sorunlar var idi, çözülemedi ve alınan 4-5 kuşak çocuğa yazık oldu tek kelimeyle. Destek eğitim odaları da daha işlevsel kullanılabilir ama destek eğitim odalarının işlevsel kullanılabilmesi için okul genelinde bir organizasyon ve okul genelindeki öğretmenlerin ne yapacağını bilmesi konusunda hizmet içi vermesi lazım.” (A6)

**Tablo 39.**

*BİLSEM yönetici seçim usullerine ve BİLSEM yöneticilerinin daha verimli çalışmaları için yapılabileceklere dair katılımcı görüşleri.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar	n	
BİLSEM Yönetici seçimi	Uygun Değildir. Öneriler.	Mutlaka BİLSEM 'de öğretmenlik yapmış olmalı.	A2, A3, A4, A5, A6, A9	6	
		Liderlik vasıfları olmalıdır.	A3, A4	2	
		ÖYE hakkında alt yapısı bilgi brikimi olmalı.	A3, A4	2	
		Kurucu müdürlerin ilçeden keyfi değiştirilmeleri yanlış.	A6	1	
		Yöneticiyi seçtikten sonra yetiştirmek yanlıştır.	A7	1	
		Önce yetiştir bu alanda sonra aralarından seçilmelidir.			
		Verim İçin	Mesleki gelişim programlarına tabi olsunlar.	A2	1
			Üniversitelerde BİLSEM'le ilgili çalışmalardan haberdar olsun.	A2, A9	2
			3Yılda bir yöneticilerin performansları değerlendirilmelidir.	A2	1
			TÜBİTAK'la bakanlığın bir protokol imzalayarak tüm öğretmenlerinin ve yöneticilerinin bu alandaki çalışan akademisyenler tarafından uzun vadeli bir eğitimden geçirilmesi ve bu eğitimde başarılı olması durumunda oradaki görevini daha devam edebiliriz	A4	1
	BİLSEM maddi kaynakları artmalı		A5	1	
	Yöneticilerle akademisyenler ortak çalışabilmeliler.		A5	1	
	BİLSEM'i sahiplenen idareci verimli de olmuştusa desteklenmeli.		A6	1	
	Bütçe kontrolünde özerk olmalıdırlar.		A6	1	
	İnsan kaynakları konusunda proje okullarında olduğu gibi serbest olabilmelidirler.		A6	1	
	Liyakatli kişiler buralara alınmalı.		A7	1	
	Özel yeteneklileri ve öğretmenleri uzmanlarla buluşturabilmeli.	A9	1		

Tablo 39'da katılımcıların BİLSEM yönetici seçim usullerine ve BİLSEM yöneticilerinin daha verimli çalışmaları için yapılabileceklere dair görüş ve önerileri yer almaktadır. BİLSEM Yönetici seçiminde Uydun Değildir alt temasında Mutlaka BİLSEM 'de öğretmenlik yapmış olmalı. (n=6), Liderlik vasıfları olmalıdır. (n=2), ÖYE hakkında alt yapısı bilgi brikimi olmalı. (n=1), Kurucu müdürlerin ilçeden keyfi değiştirilmeleri yanlış. (n=1) ve

Yöneticiyi seçtikten sonra yetiştirmek yanlıştır. (n=1), şeklinde Önce yetiştir bu alanda sonra aralarından seçilmelidir. BİLSEM Yönetici Verimi İçin alt temasında Mesleki gelişim programlarına tabi olsunlar. (n=1), Üniversitelerde BİLSEM'le ilgili çalışmalardan haberdar olsun. (n=1), (n=1), 3Yılda bir yöneticilerin performansları değerlendirilmelidir. TÜBİTAK'la bakanlığın bir protokol imzalayarak tüm öğretmenlerinin ve yöneticilerinin bu alandaki çalışan akademisyenler tarafından uzun vadeli bir eğitimden geçirilmesi ve bu eğitimde başarılı olması durumunda oradaki görevini daha devam edebiliriz(n=1), BİLSEM maddi kaynakları artmalı(n=1), Yöneticilerle akademisyenler ortak çalışabilmeliler. (n=1), BİLSEM'i sahiplenen idareci verimli de olmuştusa desteklenmeli. (n=1), Bütçe kontrolünde özerk olmalıdırlar. (n=1), İnsan kaynakları konusunda proje okullarında olduğu gibi serbest olabilmelidirler. (n=1), Liyakatli kişiler buralara alınmalı. (n=1) ve *Özel yeteneklileri ve öğretmenleri uzmanlarla buluşturabilmeli. (n=1) şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Tabloda katılımcıların sadece BİLSEM yöneticisinin mutlaka BİLSEM'de öğretmenlik yapmış olması gerektiği hususunda standart sağladığı görülmektedir.*

*“Yeterliliklerine bakıyorsunuz, herhangi bir doğru dürüst yöneticilik deneyimi bile yok. BİLSEM'lere yönetici seçme noktasında sistemin geliştirilmesi gerekiyor gerçekten. BİLSEM 'de vakit geçirmiş olmalı, o ekosistemi, öğrenciyi, öğretmeni anlayabilmesi lazım yöneticinin. Bu noktada daha geliştirmeye açık bir alan diyebilirim.” (A2)*

*“İdareci seçimi genel olarak okula gelen yöneticinin sadece yönetim bilmesi yetmez, insani bilimler ve pedagojiye hâkim olması gerekir. MEB de temel meslek öğretmenliktir. Öğretmenlerin içinden yöneticiliğe yatkın olanların seçilmesi gerekiyor. Bu yöneticilerin de üstün yetenekliler konusunda sağlam bir alt yapısının olması gerekir. BİLSEM idarecisi BİLSEM de uzun yıllar çalışmış olması gerekir. Yıllarca ilkokul müdürlüğü, şube müdürlüğü yapmış bir adamı BİLSEM' in başına koydun mu şaşırır. BİLSEM interaktif bir yer. Çalışma saatleri farklı. Yaratıcılık gerektiriyor. BİLSEM'i tanımayan biri burada yer almamalı. BİLSEM müdürleri kendi içinde yer değiştirmeli.” (A3)*

*“İdareciler BİLSEM'i anlayabilecek düzeyde olmalı ve özel yeteneklilerin eğitimi konusunda bilgi sahibi olmalılar. Okullar sonuçta bir işletme olduğu için yönetici bakış açısına da ihtiyaç var. Bu bakış açısı ve yeterlilikteki insanlar olmalı. “Birincisi ÖY çocuklara nasıl bir eğitim yaklaşımıyla dokunması gerektiğini bilen insanlar olmalılar. BİLSEM lere ek maddi kaynak ayrılmalı. Öğrenci projeleri fonlanmıyor. Bu doğru değil. Fonlanmalılar. Örneğin BİLSEM de öğrencilerin ürettikleri çalışmalarını üretilip satıp okul bütçesine ekleyebilmeliler. Yöneticilerin özel yetenekle ilgili kongrelere gitmesine destek verilmeli, akademisyenlerle ortak çalışmalarını sağlanmalı. Evet protokoller var ama kâğıt üzerinde kalmaktalar.” (A5)*

“TÜBİTAK’la bakanlığın bir protokol imzalayarak tüm öğretmenlerinin ve yöneticilerinin bu alandaki çalışan akademisyenler tarafından uzun vadeli bir eğitimden geçirilmesi ve bu eğitimde başarılı olması durumunda oradaki görevini devam ettirmeli durumunda verim elde edilebilir.” (A6)

“Yöneticilerin ve öğretmenlerin seçimi tamamen yanlıştır. Bir yere seçim yapılırken önce adaylara yetkinlikler kazandırılır ardından bu kişiler arasından görevlendirme yapılır. Ülkemizde ise önce görev verilmekte sonra yetkinlik kazanması beklenmektedir. “İdamına. Bilahare yargılanmasına!” (A7)

**Tablo 40.**

*BİLSEM’e öğretmen seçim usullerine ve BİLSEM öğretmenlerinin daha verimli çalışmaları için yapılabilecekler dair katılımcı görüşleri.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcı	n	
BİLSEM Öğretmen Seçimleri	Uygundur.	Kriterler güzel ancak ÖYE hakkında en azından bir sertifikası olmayan aday olamamalı.	A3	1	
		Fikrim yok.	A8	1	
	Uygun Değildir.	ÖYE alanında yüksek lisans yapmış olmalılar.	A1	1	
		Seçmeler yüz yüze yapılması devlete maddi külfettir.	A3	1	
		TÜBİTAK’la bakanlığın bir protokol imzalayarak tüm bir s öğretmenlerinin ve yöneticilerinin bu alandaki çalışan akademisyenler tarafından uzun vadeli bir eğitimden geçirilmesi.	A4	1	
		Mülakat sistemi ülkemizde çok yanlış işlemektedir.	A5	1	
		Mülakat sistemi şeffaf olmalı.	A9	1	
		Seçim kriterlerinden başarı belgesi gibi kriterler çıkarılmalıdır.	A6	1	
		Nesnel ölçütler kullanılmalıdır.	A6	1	
		Önce ÖYE ile ilgili eğitime tabi tutulup sonra seçilmelidirler.	A7	1	
		Verimli çalışabilmeleri için.	Öğretmen özlük hakları düzenlenmeli	A1	1
			Başlamadan staj döneminden geçmelidir.	A3	1
			Doktora yapmakta olanlar alınırsa verimli akademik çalışmalar yürütebilir.	A5	1
			Liyakatli kişiler buralara alınmalı.	A7	1
			Hizmet içi eğitimler verilmelidir.	A1, A3, A4, A5, A6	5
			Üretebilecekleri, düşünebilecekleri esnek zaman bırakılmalıdır.	A2	1
			Öğretmenler ve öğrenciler kurumun içine hapsedilmemelidir. Üniversitelerde veya bilim ve sanatla ilgili olan her yerde yapılanları yerinde görüp inceleyebilmeliler.	A2	1
		ÖYE ile ilgili yüksek lisans doktora programlarına katılımları sağlanır.	A3, A4	2	
		BİLSEM öğretmenlerinin yabancı dil bilmeleri gerektiğini düşünüyorum	A9	1	

Tablo 40'ta katılımcıların BİLSEM'e öğretmen seçim usullerine ve BİLSEM öğretmenlerinin daha verimli çalışmaları için yapılabilecekler için görüş ve önerileri yer almaktadır. BİLSEM Öğretmen Seçimleri Uygundur alt temasında Kriterler güzel ancak ÖYE hakkında en azından bir sertifikası olmayan aday olamamalı. (n=1) şeklinde, Fikrim yok alt temasında Ayrıntılarına vakıf değilim. (n=1) şeklinde Uygun Değildir. Alt temasında, ÖYE alanında yüksek lisans yapmış olmalı. (n=1), Seçmeler yüz yüze yapılması devlete maddi külfettir. (n=1), TÜBİTAK'la bakanlığın bir protokol imzalayarak tüm bir s öğretmenlerinin ve yöneticilerinin bu alandaki çalışan akademisyenler tarafından uzun vadeli bir eğitimden geçirilmesi. (n=1), Mülakat sistemi ülkemizde çok yanlış işlemektedir. (n=1), Mülakat sistemi şeffaf olmalı. (n=1), Seçim kriterlerinden başarı belgesi gibi kriterler çıkarılmalıdır. (n=1), Nesnel ölçütler kullanılmalıdır. (n=1) ve Önce ÖYE ile ilgili eğitime tabi tutulup sonra seçilmelidirler. (n=1) şeklinde, Verimli çalışabilmeleri için. Alt temasında Öğretmen özlük hakları düzenlenmeli (n=1), Başlamadan staj döneminden geçmelidir. (n=1), Doktora yapmakta olanlar alınırsa verimli akademik çalışmalar yürütebilir. (n=1), Liyakatli kişiler buralara alınmalı. (n=1), Hizmet içi eğitimler verilmelidir. (n=5), Üretebilecekleri, düşünebilecekleri esnek zaman bırakılmalıdır. (n=1), Öğretmenler ve öğrenciler kurumun içine hapsedilmemelidir. Üniversitelerde veya bilim ve sanatla ilgili olan her yerde yapılanları yerinde görüp inceleyebilmeliler. (n=1), ÖYE ile ilgili yüksek lisans doktora programlarına katılımları sağlanır. (n=1) ve BİLSEM öğretmenlerinin yabancı dil bilmeleri gerektiğini düşünüyorum (n=1) şeklinde görüş ve önerilerini bildirmişlerdi. Tabloda katılımcıların sadece Öğretmenlerin verimli çalışabilmeleri için hizmet içi eğitim almaları gerektiği hususunda bir standart sağladığı görülmektedir.

*“En az bu alanda yüksek lisans yapmış olmak gerekir. Çalışan öğretmenlerin özlük haklarının düzenlenmesi vb. konular dikkate alınmalı, liyakat öncelikli olmalı.” (A1)*  
*“Mevcut seçim ölçütleri yeterli ama hırsızlıktan ceza almış öğretmene başarı belgesi verildiğini duymuştum. Daha nesnel objektif ölçütleri yönelmek iyi olur. Yani bu tür başarı belgeler, bunlar şaibeli. Öğretmenlere sorduğunuz zaman şaibeli. Bunlar ölçütlerden çıkartılabilir. Akademik içerikli yayınlar, işte projedir, bildiridir, makaledir, eğitim düzeyidir, yüksek lisans doktora yapmış olmasıdır, bunlar kullanılabilir.” (A6)*  
*“Kurumun içerisine kapatmak yerine öğretmenleri, öğrencileri burada bu işleyişi sürdürmek yerine BİLSEM'ler daha hayatla entegre olan sistemler olmalı. İşte yine*

*söylüyorum üniversitede bir yerde yeni bir şey mi yapılmış, gidip görmeli. Yani gidip incelemeli. Gidip bakabilmeli. Bunlara kafayı yorabilmeli. O kuluçka dönemini yaşamak istediği zaman BİLSEM 'de değil de üniversitede kuluçkalamayı yaşayabilmeli. Bu esnekliğin sağlanması lazım bence öğretmen ve öğrencilere.” (A2)*

*“BİLSEM ‘in bütçesi olmalı. İlgili ihtiyaç duyulan alanlarda, kendileri de görevlendirme yapabilir. İlla Bakanlık, Milli Eğitim Müdürlüğünü, İlçe Milli Eğitimi beklemek zorunda değil. Varsayalım e yani şey açılacak robotik kodlama açılacak. O konuda bir öğretmen yetiştirilmesi gerekiyor. Bu konuda hizmet içi eğitim satın alabilir. Bu konularda biraz daha esneklik tanınabilir.” (A6)*

**Tablo 41.**

*BİLSEM'e öğrenci tanılama sistemine ve BİLSEM tanılamayı geçerek BİLSEM öğrencisi olanların bu kurumlardan daha iyi faydalanmaları için yapılabilecekler dair katılımcı görüşleri.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcı	n	
BİLSEM Öğrencileri	BİLSEM Öğrenci tanılama Sistemi	Adaylık aşamasından itibaren çoklu değerlendirme yöntemlerinden faydalanılmalıdır.	A1, A4, A5, A7, A9	5	
		Yerinde ve ihtiyaca göre tanılama şeklinde bir tanılama modeli gerekiyor.	A3	1	
		Tanılama için aday gösteren sınıf öğretmenleri ÖYÖ yü tanımıyorlar.	A7	1	
		Ülke genelinde aynı anda tanılama yapmak bu işi bir yarışa ve etiketleme sürecine döndürüyor.	A3, A4, A9	3	
		Daha etkili tanılama araçları kullanılarak köylerdeki ÖYÖ'lere de ulaşılabilir.	A4	1	
		Müzik, Görsel Sanatlar alanından aday öğrencilerden genel zihinsel zekayı ölçen bir ön değerlendirmeyi geçmelerin istemek yanlıştır.	A6	1	
		Tanılama için her sınıf mevcudun %20'sinin aday gösterilmesi esnetilmelidir.	A6, A8	2	
		BİLSEM 'den Öğrencilerin faydalanabilmeleri için öneriler	Seçilen öğrenciler 1 yıl sonra zaman kaybetmeden yetenek alanlarına yönlendirilmelidirler.	A3	1
		Üniversitelerle iş birliği içinde mentörler eşliğinde projelerin hazırlayabilirler.	A8	1	
		Bilişsel gelişimleri kadar sosyal duyuşsal gelişimlerine de önem verilmelidir.	A9	1	
Özel yetenekli de olsalar bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak eğitime tabi tutulmalıdırlar.	A9	1			

Tablo 41'de katılımcıların BİLSEM'e BİLSEM'e öğrenci tanılama sistemine ve BİLSEM tanılamayı geçerek BİLSEM öğrencisi olanların bu kurumlardan daha iyi faydalanmaları için yapılabileceklere dair görüş ve önerileri yer almaktadır. BİLSEM Öğrenci tanılama Sistemi alt temasında, Çoklu değerlendirme yöntemlerinden faydalanılmalıdır. (n=5), Yerinde ve ihtiyaca göre tanılama şeklinde bir tanılama modeli gerekiyor. (n=1), Tanılama için aday gösteren sınıf öğretmenleri ÖYÖ yü tanımıyorlar. (n=1), Ülke genelinde aynı anda tanılama yapmak bu işi bir yarışa ve etiketleme sürecine döndürüyor. (n=3), Daha etkili tanılama araçları kullanılarak köylerdeki ÖYÖ'lere de ulaşılabilir. (n=1), Müzik, Görsel Sanatlar alanından aday öğrencilerden genel zihinsel zekayı ölçen bir ön değerlendirmeyi geçmelerin istemek yanlıştır. (n=1), Tanılama için her sınıf mevcudun %20 sinin aday gösterilmesi esnetilmelidir. (n=2) şeklinde BİLSEM 'den Öğrencilerin faydalanabilmeleri için öneriler alt temasında, Seçilen öğrenciler 1 yıl sonra zaman kaybetmeden yetenek alanlarına yönlendirilmelidirler. (n=1), Üniversitelerle iş birliği içinde mentörler eşliğinde projelerin hazırlayabilirler. (n=1), bilişsel gelişimleri kadar sosyal duyuşsal gelişimlerine de önem verilmelidir. (n=1), Özel yetenekli de olsalar bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak eğitime tabi tutulmalıdırlar. (n=1) şeklinde görüş ve önerilerini bildirmişlerdi. Tabloda katılımcıların Çoklu değerlendirme yöntemlerinden faydalanılmalıdır ve Ülke genelinde aynı anda tanılama yapmak bu işi bir yarışa ve etiketleme sürecine döndürüyor. Kategorilerinde standart sağladığı görülmektedir.

*Okul dışında belli araştırma ve düşünme becerilerini geliştirme fırsatı buluyor. Bir çocuk neden özel bir eğitim almalı, neden BİLSEM'e gitmeli? Bir çocuk okulda aldığı eğitimle yeterince ihtiyaçlarını karşılayamıyorsa ve daha farklı ilgi, beceri ve performansa sahipse BİLSEM'e gitmeli. Örneğin bazı çocuklar var. Test yapılmazsa sınıfta ortalama öğrenci sanılır ve geçer gider. Bazı çocukları görüyorum. BİLSEM'e git dedikleri için gitmekte. Gerçekten ihtiyacı olanların seçildiği bir yer BİLSEM: Çünkü burası destek eğitim merkezi. O nedenle tanılamada sınıf içerisinde yüksek performans sergileyen çocuklara okulun analiziyle, uzmanların gelip belirlediği, çocuğun ve ailenin isteği ve oluruyla gidebileceği, yerinde ve ihtiyaca göre tanılama şeklinde bir tanılama modeli gerekiyor. Eğer BİLSEM sınavı diye lanse edilirse herkes şansını dener.” (A3)*

*“Bizim hep kullandığımız bir kavram var çoklu değerlendirme çoklu değerlendirme veri kaynaklarını hem formal hem de informal ölçme araçlarından çeşitlendirerek oluşturmayı içeriyor. Şimdi tek boyutlu değerlendirme yaptığımızda bu belki de doğru ama çocukları yakalıyoruz ya da yakalayamıyoruz. Türkiye'nin kaderini değiştirecek bir çözümü kaçırıyor olabiliriz. Adaylık, tanılama, seçme ve yerleştirme*



aşaması. Adaylık aşamasında bile bizim çoklu değerlendirmeye devreye sokmamız gerekiyor. Aile görüşmeleri, öğretmen görüşmeleri, çocuğun portföy dosyasının değerlendirilmesi, çocuğun akademik başarısının değerlendirilmesi, öğrenme stillerinin değerlendirilmesi, okuduğu kitapların değerlendirilmesi, yıl boyunca yapılan gözlemin değerlendirilmesi, performansını değerlendirmesi. Bunların ışığında aday olup olmayacağına karar vermemiz gerekiyor. Tanılama sonuçlarına baktığınızda daha çok özel okul öğrencisi olduğunu görürsünüz orada. Ben şunu sorarım o zaman, köyde hiç üstün yetenekli yok mu? Ara mahallelerde hiç üstün yeteneğiniz yok mu? Acaba bu tanılanan çocuklar zengin bir uyarıcıya maruz kaldığı için mi tanılmadan geçiyorlar yoksa gerçekten üstünler mi bilmiyoruz. Gelelim adaylığa. Adaylık sisteminden itibaren bu sürecin okul içerisinde yapılması gerekiyor. Türkiye çapında bir tanımlamaya döndürdüğünüz de bir sektör haline geliyor. Kurslar şunlar bunlar kitaplar. Yani böyle bir şey olabilir mi? BİLSEM'e hazırlık kitapları var. Komedi bu! Çocuk ya üstündür ya da değildir. Buna hazırlık olur mu?" (A4)

"Doğru ve yanlış yanları var. Biz aşamalı değerlendirme yapmaktayız. Dünyada bu testler eş zamanlı uygulanıp (çoklu değerlendirme) örneğin 5 farklı test kullanılıyor ve çocuk ikisinde özel çıkıyorsa özel yetenekli olarak kabul edilebilir. Bizde öğretmenin aday göstermediği çocuk yola bile çıkamıyor. Belki çocuğun anasınıfı öğretmeni, sınıf öğretmeni ve ebeveyninden alınan formlar kullanılabilir aday gösterme için. Tanılamada IQ bazlı testler sınırlılıkları olan testler, performans bazlı testlerin de sınırlılıkları var öyleyse ne yapmalı. Öğrencinin durumuyla ilgili bir havuz oluşturulmalı. Uzun gözleme dayalı farklı öğretmen görüşlerini barındıran verileri içeren bir bilgi havuzu olmalı. Bu bilgilerden de faydalanılarak tanılama gerçekleştirilmeli." (A5)

"Bilsem e ÜZ/ÖY öğrenci değil, sadece zekâ puanından yüksek puan alan öğrenciler seçilmektedir. BİLSEM 'in tanılamada bir modeli, tanılamayı niçin yaptığına ilişkin bir kararı yok. ÜZ/ÖY öğrenci tanımı yok. Öğrenci seçimi bir kampanya gibi olamaz. Aday gösteren öğretmenler bu konuda yeterli bilgiye sahip değil. Kapsayıcı değil (tüm çocuklara ulaşamıyor) Adil değil (her öğrenci eşit seçilme imkanına sahip değil) Erken çağda tanılama yok. BİLSEM öğrencilerinin bu kurumlardan daha çok verim alabilmeleri için neler yapılmalıdır. Destek eğitim modeli doğru şekilde yapılandırılmalıdır." (A7)

"Bunu değerlendirmemiz çok önemli. Dolayısıyla seçim sürecine zekâ testlerinin yanında, farklı değerlendirmeler de veya bir port folyo gibi çocuğun o güne kadar yaptığı çalışmalar farklı çalışmalar gibi uygulamaların da katılması gerekir. Hatta bu noktada ben sosyal sorumluluk projelerinin bile çocuğun bu projelerde ne kadar yer aldığı ne yaptığı bunların bile çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü bir sosyal sorma projesi geliştirmek onu devam ettirmek bir sürü beceriyi içinde taşır. Motivasyon vardır. Problem çözme vardır. Planlama vardır ve bunların hepsi Zeki abi bileşenlerindedir Dolayısıyla sadece zekâ testi değil daha bu port folyo olabilir farklı ölçekler olabilir ama daha genel ve bütünsel ve değerlendirme yapılması gerektiğini düşünüyorum." (A9)

**Tablo 42.**

*BİLSEM 'in mevcut fiziksel şartları ve fiziksel şartların nasıl olabileceğine dair katılımcı görüşleri.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcı	n
BİLSEM 'in fiziksel şartları	Yetersizdir.	Öğrencilerin vizyonunu geliştiren bir ortam olmalı	A2	1
		BİLSEM arasında eşitsizlikler var	A3	1
		BİLSEM üniversite kampüsü içinde olmalılar	A3	1
		Buralardan istedikleri zaman tüm çocuklar faydalanabilmeliler	A3	1
		Buraların eğitimine uygun olarak fiziksel şartları düzenlenmeli	A4	1
		BİLSEM ler arası eşitsizlik var. Bazı binalar uzay üssü gibi bazılarının ise sınıfı yok	A6, A9	2
		Öğrenci sayıları düşünülerek inşa edilmeliler	A6	1
	Gün geçtikçe iyileşiyor	A7	1	

Tablo 42’de katılımcıların BİLSEM 'in mevcut fiziksel şartları ve fiziksel şartların nasıl olabileceğine dair görüş ve önerileri yer almaktadır. BİLSEM 'in fiziksel şartları Yetersizdir alt temasında, Öğrencilerin vizyonunu geliştiren bir ortam olmalı ( $n=1$ ), BİLSEM arasında eşitsizlikler var ( $n=1$ ), BİLSEM üniversite kampüsü içinde olmalılar ( $n=1$ ), Buralardan istedikleri zaman tüm çocuklar faydalanabilmeliler ( $n=1$ ), Buraların eğitimine uygun olarak fiziksel şartları düzenlenmeli ( $n=1$ ), BİLSEM ler arası eşitsizlik var. Bazı binalar uzay üssü gibi bazılarının ise sınıfı yok ( $n=2$ ), Öğrenci sayıları düşünülerek inşa edilmeliler ( $n=1$ ), Gün geçtikçe iyileşiyor ( $n=1$ ) şeklinde görüş ve önerilerini bildirmişlerdi. Tabloda katılımcıların BİLSEM'in fiziksel şartları yetersizliği ile ilgili bir standart oluşturmadığı görülmektedir.

*“Bu çocukların daha böyle vizyonunu geliştirecek ortamlarının olması gerekiyor. Daha farklı ortamların olması gerekiyor. Bunu devlet finans etme noktasında sınırlı olabilir ama devletin üniversiteleri var. En azından buralara bu çocukları bu kurumları yönlendirmesi lazım. Böyle git gel değil de orada bir katkı vermesi lazım BİLSEM' lere.” (A2)*

*“Görev dönemimde çok BİLSEM gördüm. Anadolu’da güzel BİLSEM’ler var. Ödenek pek gelmiyor. Şimdi güzel ödenek var. Fiziksel koşullar da düzen ve denge yok o sağlanmalı. Çok iyi BİLSEM’ler var ama hepsi bir değil. BİLSEM merkezi bir yerde olmalı. Her saat çocukların faydalanabileceği bir fiziksel yapıya kavuşturulabilir. BİLSEM’ler üniversite kampüslerinde veya yanında olmalı.” (A3)*

*“Bazı BİLSEM’ler yeterli bazıları değil. Bazı materyaller eksik, yetersizdir. Örneğin 3 boyutlu yazıcıyı herkes kullanamayabiliyor ve öğrencinin bu alanda hevesi kırılabilir.” (A5)*

“Yani bazı BİLSEM’ler var Uzay üssü gibi. Bazı BİLSEM’ler var binası yok. Dolayısıyla burada BİLSEM’in büyüklüğü, öğrenci sayısı, öğretmen sayısı ve öğretmen yeterliliklerine bağlı olarak açılacak atölyeye ve kursları destekleyecek fiziksel nitelikte olması gerekir diyerek ortama yuvarlak bir ifadeyle bulunayım. Çünkü dediğim gibi yani şimdi İzmir BİLSEM’de 1500 öğrenci var. Oranın atölye yapısıyla oradaki öğretmen profili ile ya da Yenimahalle bilesem öğretmen profili ile yani şimdi Elbistan’da ya da Şırnak’taki 35 tane öğrenci olan BİLSEM’in öğrenci profili, öğretmen profili bir değil.” (A6)

“Gün geçtikçe iyileşmektedir. Ancak sorun fiziksel şartlarla ilgili değildir.” (A7)

**Tablo 43.**

*BİLSEM’e yönergelerinin BİLSEM’leri yönetmek için yeterli oluşuna dair katılımcıların görüş ve önerileri.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcı	n
BİLSEM Yönergesi	Yetersizdir.	Netlik ve açıklamalar yok	A2	1
		Yönerge maddelerindeki alt basamaklar genişletilip açıklamalar arttırılmalı	A2	1
		Çok sık değiştirilmesi kullanışsız olduğunun göstergesidir.	A3	1
		ÖYE bakanlığın önceliği ise bir yönetmelikle tüm konular ayrıntılı ele alınıp bir standarda oturtulmalıdır.	A4	1
		Yönergede işlevsiz kalan maddeler kaldırılmalı.	A6	1
	Eskiden yönerge az BİLSEM varken yeterliydi. Şuan yeterli değil.	A7, A8	2	
	Bilgim yok.	İçeriğine vakıf değilim.	A9	1

Tablo 43’de katılımcıların BİLSEM yönergelerinin BİLSEM’leri yönetmek için yeterli oluşuna dair görüş ve önerileri yer almaktadır. BİLSEM Yönergesi temasında yönerge yetersizdir alt temasında Netlik ve açıklamalar yok (n=1), Yönerge maddelerindeki alt basamaklar genişletilip açıklamalar arttırılmalı (n=1), Çok sık değiştirilmesi kullanışsız olduğunun göstergesidir. (n=1), ÖYE bakanlığın önceliği ise bir yönetmelikle tüm konular ayrıntılı ele alınıp bir standarda oturtulmalıdır. (n=1), Yönergede işlevsiz kalan maddeler kaldırılmalı. (n=1), Eskiden yönerge az BİLSEM varken yeterliydi. Şu an yeterli değil. (n=1) şeklinde Bilgim Yok. Alt temasında İçeriğine vakıf değilim. (n=1) şeklinde görüş ve

önerilerini bildirmişlerdi. Tabloda katılımcıların BİLSEM yönergesinin ile ilgili bir standart oluşturmadığı görülmektedir.

*“Yönerge yetmiyor. Mevcut özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin ve özel eğitim kanunun üstün yetenekliyi açıklamadığını biliyoruz. Üstün yetenekliler kanunu çalışıldı. Ama en azından ben 6 ayımı gece gündüz özel yeteneklilerin eğitimi yönetmeliğine ayırdım. Bilsem in nasıl işleyeceğine dair böyle hızlandırma, zenginleştirme, gruplama, tanılama, öğretmen seçimini de kapsayan muhteşem bir ütopyik bir yönetmelik hazırladım. Sonra onun pratiğini de hazırladım. Elimde 7-8 farklı versiyon var. Özel yeteneklilerin eğitimi yönerge ile olmaz, kanun ve yönetmelikle olur. Bilsem yönergesinin kötü olduğunu ne kadar değiştirildiğine bakarak anlayabilirsiniz. 2010’da ilk çıktı. BİLSEM müdürlerinin seçimine il karar veriyor oysa bilsem öğretmenleri arasından bakanlık seçmeli müdürleri mesela.” (A3)*

*BİLSEM ‘lerin sadece yönergesinin olması üvey evlat olduğunu gösterir. Oysaki öncelikli olmalıdır. Yönetmelik standartlaşmak ve doğru uygulamalar yapabilmek için şart.” (A4)*

*“Yani bunu (Yönergeyi) İstanbul’da uygulayıp da atıyorum Kars’ta uygulamıyorsan sonuçta bu yönerge Kars için de geçerli İstanbul içinde geçerli. Yani uygulanmayan işlevsel olmayan maddeler değişebilir.” (A6)*

*“Hiçbir öğretim uygulaması yasal bir metinle yürütülmez. Bir sistem üretilmeli, yasal yapı bu sisteme göre düzenlenmeli, yasal metin kanun vb. güçlü bir metin olmalı, öğretim etkinlikleri yasal metin ile değil, öğretim programı ile uygulanmalı.” (A7)*

**Tablo 44.**

*Üniversitelerle MEB bir arada ÖYE için ne yapabilecekleri çalışmalara ve ÖYÖ'ye sağlanabilecek ayrıcalıklara dair görüşler.*

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcı	n	
ÖYE Ve ÖYÖ İçin Yapılabilecekler	ÖYE İçin Üniversitelerle MEB İş Birliği	Öğretmen eğitimleri konusunda iş birliği yapılmalı	A7, A8	2	
		Üniversitede öğretmenlik bölümleri programına özel eğitim dersleri konularak.	A1, A3	2	
		Tüm branştan öğretmenlerin özel eğitim konusunda sertifika almaları sağlanarak.	A1	1	
		BİLSEM'i bitirip üniversiteye geçen öğrenciler MEB BİLSEM iş birliği ile izlenebilir.	A2	1	
		ÖYE ile ilgili yüksek lisans ve doktora programları açarak.	A3, A7, A8	3	
	ÖYÖ İçin Ayrıcalık Sağlanmalı	İçin	Öğretmenlere yönelik seminerler ve çalıştaylar devam etmeli.	A9	1
			Mezun izleme ve destekleme sistemi olmalı.	A2, A4	2
			Ayrıcalık sağlarsak usulsüzlükler olacaktır. Takip edilmeliler.	A4	1
			Hakkaniyetli bir tanılama sistemi olursa ayrıcalık tanınabilir.	A3	1
			İlkokuldan itibaren yeteneği doğrultusunda özel eğitime tabi olmalılar.	A3	1
			BİLSEM'e ulaşım konusu veliye bırakılmamalıdır.	A6	1
			ÖYE ile ilgili bir sistem olursa bunlar düşünülebilir.	A7	1
			Öğrenciler çok üst düzey olduğu alanlarda üniversiteden ders alabilmeli. Ders aldıysa bu ders kredi olarak eklenmeli.	A8	1
			Başarılı ve ortaya ürün koymuş BİLSEM'ler üniversiteye girerken ayrıcalıklı olabilirler. Ek haklar tanınabilir	A9	1
ÖYÖ İçin Ayrıcalık Sağlanmamalı	Fırsat eşitliğine aykırı.	A5	1		

Tablo 44'de katılımcıların Üniversitelerle MEB bir arada ÖYE için ne yapabilecekleri çalışmalara ve ÖYÖ'ya sağlanabilecek ayrıcalıklara dair görüş ve önerileri yer almaktadır. ÖYE Ve ÖYÖ İçin Yapılabilecekler temasında ÖYE İçin Üniversitelerle MEB İş Birliği alt temasında Öğretmen eğitimleri konusunda iş birliği yapılmalı (n=2), Üniversitede öğretmenlik bölümleri programına özel eğitim dersleri konularak. (n=2), Tüm branştan

öğretmenlerin özel eğitim konusunda sertifika almaları sağlanarak. (n=1), BİLSEM'i bitirip üniversiteye geçen öğrenciler MEB BİLSEM iş birliği ile izlenebilir. (n=1), ÖYE ile ilgili yüksek lisans ve doktora programları açarak. (n=1) ve Öğretmenlere yönelik seminerler ve çalıştaylar devam etmeli. (n=1) şeklinde ÖYÖ İçin Ayrıcalık Sağlanmalı alt temasında Mezun izleme ve destekleme sistemi olmalı. (n=2), Ayrıcalık sağlarsak usulsüzlükler olacaktır. Takip edilmeliler. (n=1), Hakkaniyetli bir tanılama sistemi olursa ayrıcalık tanınabilir. (n=1), İlkokuldan itibaren yeteneği doğrultusunda özel eğitime tabi olmalılar. (n=1), BİLSEM'e ulaşım konusu veliye bırakılmamalıdır. (n=1), ÖYE ile ilgili bir sistem olursa bunlar düşünülebilir. (n=1), Öğrenciler çok üst düzey olduğu alanlarda üniversiteden ders alabilmeli. (n=1), Ders aldıysa bu ders kredi olarak eklenmeli. (n=1) ve Başarılı ve ortaya ürün koymuş BİLSEM'ler üniversiteye girerken ayrıcalıklı olabilirler. Ek haklar tanınabilir (n=1) şeklinde görüş ve önerilerini bildirmişlerdi. ÖYÖ İçin Ayrıcalık Sağlanmamalı alt temasında ise Fırsat eşitliğine aykırı (n=1) şeklinde görüş bildirmiştir.

*“Öncelikle tüm öğretmen yetiştirme programlarının içine özel eğitime dair dersler konulmalıdır. Çünkü Özel yetenekli çocuklar her öğretmeni ilgilendirirler. Öğretmenler özel yetenekli öğrenciler konusunda yüz yüze veya uzaktan eğitim alarak sertifikalanabilirler.” (A1)*

*“Üniversitelerin bünyesinde madalyon okulları ya da üniversiteler bünyesinde milli eğitimle beraber iş birliği içerisinde okullar üniversite kampüsü içerisinde açılacak okullar olabilir.” (A6)*

*“Tüm öğretmenler ÜZ/ÖY öğrencilerin eğitimi alanında temel düzeyde lisans dersi almalı, Mentör destekli öğretmen eğitimleri yapılmalı, MEB'in öğretmen eğitimleri uygulamadan gelen akademisyenlerce atölye tabanlı yapılmalı, Üniversiteler uygulamada fiili destek vermeli, teorik kurs/seminer vb olmamalı, Lisansüstü eğitim uygulamaları yaygınlaştırılmalı, ÖY öğrencilerle çalışacak öğretmenler için Öğretmen eğitim modeli oluşturulmalı.” (A7)*

*“Mevcut tanılama sistemiyle mümkün değil. Çok güçlü hakkaniyetli bir tanılama sistemi olursa bu öğrencilere ayrıcalıklar tanınmalıdır. Ben Türkiye sosyolojisi ile ilgili olarak cevabını bulamadığım sorulardan biri bu. İlk sınıf denemeleri yapıldı ve kapandı neden biliyor musunuz? Bu sınıflar çok başarılı olmuş ama milletvekilleri yeğenlerini aldırma için MEB'e baskı yapmış. Sebepsiz kapatılmış. Bir okul denemesinde de öğretmenler, veliler normal aileleri ezmişler. Sosyolojimiz buna uygun değil. Bence üstün yetenekli çocuk ilkokuldan itibaren yeteneği doğrultusunda eğitim almalı sınav kaygısı olmamalı. Eğitsel açıdan anne baba ve çocuğun istekleri karşılanmalı maddi açıdan. Okulların içinde BİLSEM tarzı bir çalışma yapılamaz. Çünkü 25 milyon öğrencisi olan bir sistemde elit eğitim seçimi ayırmak şeklinde eğitim yapmak zorundasınız.”*

*“Güney Kore'de de bir üniversite sınavı var ama bu 100 çocuk üniversite sınavına girmiyor. Direkt başlayabiliyorlar. Biz bu 100 çocuğu belirlemeye kalkarsak araya*

kimler girer! İşte yani kültürel yapımızda bir ciddi sorun. Bunu söylemem ve tehlikeli. Bunlara bir ekstra avantaj verilsin sınavda falan dediğim an işler daha da geriye gider.” (A4)

“30 tane öğrenci özel yetenekli var ilçede dedi. Peki, Özel zihinsel engel dedim. Bu En az 10 katı değil mi hocam dedim. Nereden biliyorsun dedi daha fazla dedim. Niye çünkü velilerin devletten bir maaş alıyor, çocuklarının bakımları sağlanıyor, okula transportları sağlanıyor. Okulda yemekleri veriliyor. Dolayısıyla aileler gelip bakın engelli çocukların aileleri gelip psikologlara, hastanelerde psikiyatristlere baskı yapıyor. Bizim çocuğa engel tanısı koymuyorsun diye. Ama özel yetenek konusunda bir masraf çıkacak. Aile tanı alsın istemiyor. Yani tanı alırsa çocuk diyecek baba beni götür, anne beni götür. E yol parası oraya gidecek, bekleyecek, çocuğun öğlen yemeği, akşam yemeği. Öğrenci Teknofest kendi cebinden ödeyerek gidiyor, patent başvurusunu cebinden yapıyor. Maddi olarak desteklenmelidir.” (A6)  
 “Beklenen uygulamalar ise mezun takip sisteminin oluşturulması, rehberlik faaliyetlerine daha fazla önem verilmesi, öğrencilerin akademik gelişimlerine ağırlık verilirken sanat yönünün ihmal edilmemesidir.” (A7)

“Mevcut tanılama sistemiyle mümkün değil. Çok güçlü hakkaniyetli bir tanılama sistemi olursa bu öğrencilere ayrıcalıklar tanınmalıdır. Ben Türkiye sosyolojisi ile ilgili olarak cevabını bulamadığım sorulardan biri bu. İlk sınıf denemeleri yapıldı ve kapandı neden biliyor musunuz? Bu sınıflar çok başarılı olmuş ama milletvekilleri yeğenlerini aldırma için MEB’e baskı yapmış. Sebepsiz kapatılmış. Bir okul denemesinde de öğretmenler, veliler normal aileleri ezmişler. Sosyolojimiz buna uygun değil. Bence üstün yetenekli çocuk ilkokuldan itibaren yeteneği doğrultusunda eğitim almalı sınav kaygısı olmamalı. Eğitsel açıdan anne baba ve çocuğun istekleri karşılanmalı maddi açıdan. Okulların içinde BİLSEM tarzı bir çalışma yapılamaz. Çünkü 25 milyon öğrencisi olan bir sistemde elit eğitim seçimi ayırmak şeklinde eğitim yapmak zorundasınız.”

“Güney Kore’de de bir üniversite sınavı var ama bu 100 çocuk üniversite sınavına girmiyor. Direkt başlayabiliyorlar. Biz bu 100 çocuğu belirlemeye kalkarsak araya kimler girer! İşte yani kültürel yapımızda bir ciddi sorun. Bunu söylemem ve tehlikeli. Bunlara bir ekstra avantaj verilsin sınavda falan dediğim an işler daha da geriye gider.” (A4)

“30 tane öğrenci özel yetenekli var ilçede dedi. Peki Özel zihinsel engel dedim. Bu En az 10 katı değil mi hocam dedim. Nereden biliyorsun dedi daha fazla dedim. Niye çünkü velilerin devletten bir maaş alıyor, çocuklarının bakımları sağlanıyor, okula transportları sağlanıyor. Okulda yemekleri veriliyor. Dolayısıyla aileler gelip bakın engelli çocukların aileleri gelip psikologlara, hastanelerde psikiyatristlere baskı yapıyor. Bizim çocuğa engel tanısı koymuyorsun diye. Ama özel yetenek konusunda bir masraf çıkacak. Aile tanı alsın istemiyor. Yani tanı alırsa çocuk diyecek baba beni götür, anne beni götür. E yol parası oraya gidecek, bekleyecek, çocuğun öğlen yemeği, akşam yemeği. Öğrenci Teknofest kendi cebinden ödeyerek gidiyor, patent başvurusunu cebinden yapıyor. Maddi olarak desteklenmelidir.” (A6)  
 “Beklenen uygulamalar ise mezun takip sisteminin oluşturulması, rehberlik faaliyetlerine daha fazla önem verilmesi, öğrencilerin akademik gelişimlerine ağırlık verilirken sanat yönünün ihmal edilmemesidir.” (A7)

## Bölüm 5

### Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, alt problemlere yönelik elde edilen bulgular alinyazın bağlamında değerlendirilerek tartışılmıştır. Sonuçlardan yola çıkarak da araştırmacılara ve uygulayıcılara öneriler sunulmuştur.

### **Türkiye’de ÖYE Alanında Çalışmanın Nedenleri, Avantaj ve Dezavantajlarına İlişkin Görüşlere Dair Sonuç ve Tartışma**

Öğretmenlerin BİLSEM’e bakış açıları ve BİLSEM öğretmeni olup ÖYE alanında çalışma sebeplerine dair sonuçlarına göre; idealizm alt temasıyla bu alanda öğretmenlik yapmayı tercih eden katılımcıların çoğunlukta olduğu, bu alanda çalışmanın onları mesleki gelişim noktasında beslediğini ve mesleki tatmin noktasında onları doyuma ulaştırdığını belirttikleri görülmüştür. Ayrıca katılımcılar; öğretmenliği zevkli hale getiren ÖYÖ’lerle çalışmaktan, esnek müfredatın onlara sağladığı özgürlükten, bilinçli velilerle çalışmanın sağladığı rahatlıktan ve eğitim camiasında BİLSEM öğretmenlerine daha saygıyla bakılıyor olmasından da bahsederek, BİLSEM’de çalışmanın avantajlarını dile getirmişlerdir. Bu olumlu görüşlerin yanı sıra; BİLSEM’lerde ÖYÖ’lerle çalışan öğretmenlerin çalışma saatlerinden şikâyetçi oldukları ve çoğunluğunun bu çalışma saatlerine bağlı olarak özel hayatlarının kalmadığını belirttiği görülmüştür. Bu önemli başlıkların yanı sıra, sürekli eve iş getirmek zorunda kalmak, yüksek veli beklentileri ile baş etmek gibi yine çalışma şartlarına bağlı sorunlar dile getirilmiştir. Katılımcılar, BİLSEM’e devam eden ÖYÖ’lerin okul sonrası farklı atölye ve kurslara katıldıklarını, bu nedenle BİLSEM’ de aldıkları eğitimi bir türlü yeterli bulmayıp, BİLSEM ders içeriklerinde yer alan etkinlikleri daha önce gördüklerini belirterek mutsuzluklarını ifade ettiklerini ve bu tavrın öğretmenlerde motivasyon eksikliği yarattığını belirtmişlerdir. Bu durumun, öğretmeni sürekli araştırma yaparak özgün etkinlikler üreterek ekstra çalışmak zorunda bıraktığı ancak tüm bu fazladan çalışmaların herhangi bir maddi karşılığının olmadığı belirtilmiştir. ÖYÖ’lerin bir kısmında davranış bozukluğu olduğu,



sınıftaki öğrenci bilgi düzeylerinin farklılıkları nedeniyle ders içeriklerini kişilere özel yenilemenin ayrı bir efor gerektirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca okul sonrası BİLSEM'e yorgun gelen öğrencileri motive etmenin zor olduğu dile getirilmiştir. Yönetim noktasında ise, en büyük sıkıntının, BİLSEM mantığını kavrayamayan yöneticiler olduğu vurgulanmıştır. Vizyonu ve eğitim düzeyi gelişmiş bir öğretmenin yaptığı çalışmalarını anlamayan idarecilerle, çalışmanın motivasyon düşürücü etkisine değinilmiştir. Ayrıca resmî tatil günleri açıklanırken cumartesi çalışan BİLSEM'lere yönelik bir açıklamanın olmayışından bahseden öğretmenler, bu önemli ayrıntılara resmî belgelerde yer verilmesi gerektiğini vurgulamışlar ve yöneticilerin inisiyatifine kalan uygulamaların bu şekilde önüne geçilebileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin BİLSEM'de çalışmakla ilgili belirttikleri avantaj ve dezavantajlarla alakalı görüşlerine dair ulaşılan sonuçlarla benzer sonuçlara, Akhan ve Altaş (Akhan & Altaş, 2022) ile Kır ve Akbaşlı (Kır & Akbaşlı, 2021)'nin çalışmalarında da varıldığı görülmüştür. Bu çalışmalarda da mesai saatlerinin uzunluğuna, öğrencilerin okul sonrası yorgun derse gelişlerinin dezavantajlarına, yönerge ile yönetilmenin sebep olduğu zorluklara, öğretmenlerin maddi olarak çalışmalarının karşılığını alamadıklarına değinilmişken ÖYÖ'lerle çalışmalarının onlara verdiği doyum ve mesleki gelişimlerine sunduğu olumlu katkıları ifade etmişlerdir (Topçu, 2022). BİLSEM'de Öğretmen Olmanın Anlamına İlişkin Fenomenolojik Bir Çalışma adlı yüksek lisans tezinde, BİLSEM öğretmeni olmanın mentor olmayı ve sürekli mesleki gelişim içinde olmayı gerektirdiğine, araştırma sonuçlarında değinmiştir.

BİLSEM öğretmeni olmak zeka düzeyi yüksek, eğitilmiş ailelerden gelen öğrencilerle donanımlı sınıflarda rahat çalışmak gibi görünse de, araştırma sonuçlarından da anlaşıldığı gibi sürekli gelişim içinde olmayı, ders içeriklerini özel yetenekli bireylerin ilgi ve yeteneklerini geliştirecek şekilde düzenleyebilme becerisini, projelerle ve yarışmalarla öğrencilerin üretkenlik yönlerini geliştirebilecekleri fırsatları onlara sunabilmeyi ve sürekli yenilikleri takip ederek öğrencilerine iyi bir mentor ve bu öğrencilerin ailelerine iyi bir rehber olmayı gerektirmektedir. Tüm bu sorumluluklar, uzun vadeli çalışmayı ve emek vermeyi

gerektirmektedir. Normal mesai saatleri dışında çalışma özverisini gösteren BİLSEM öğretmenleri, maddi ve manevi anlamda desteklenmelidirler.

ÖYE ile ilgili politikaların uygulayıcıları içinde önemli bir rol üstlenmiş olan yöneticilerin BİLSEM yöneticisi olmakla ilgili görüşlerine bakıldığında, çoğunlukla BİLSEM öğretmeniye şahit oldukları problemlere çözüm üretmeyi hedefledikleri görülmektedir. Kişisel faydaları doğrultusunda BİLSEM yöneticiliğine yöneldiğini belirten katılımcılar ise; kendi çocuğunun ÖYÖ olmasını, evine yakın bir okula ancak yönetici olursa geçebileceği için bu tercihi yaptığını belirtmiştir. Bir katılımcı ise, BİLSEM yöneticisi olmasını engelleyenlere inat yönetici olduğunu ifade etmiştir. Yöneticiliği kendini her alanda daha çok geliştirme fırsatı olarak görenler ile yüksek lisans eğitiminin eğitim yönetimi üzerine oluşunu sebep gösteren katılımcılar da bulunmaktadır. Genel olarak incelendiğinde; katılımcıların BİLSEM'e katkı sunma ve mesleki gelişimini arttırmak maksadıyla yöneticiliği seçtikleri sonucuna varılabilir. Katılımcılar, BİLSEM yöneticisi olmanın avantaj ve dezavantajlarından bahsederken aslında, BİLSEM'lerin aksayan yönleri ve iyi yönlerine de vurgu yapmışlardır. Bu alt temada alınan cevaplar, öğretmen katılımcılardan gelen cevaplarla örtüşmektedir. BİLSEM'de yönetici olmanın avantajları alt temasında verilen cevaplar incelendiğinde; nitelikli öğretmen ve zeki, sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerden gelen öğrencilerle nitelikli çalışma ortamı bulabildiklerini ve kendi gelişimlerine bu durumun katkı sunduğunu vurgulamışlardır. Katılımcıların, veliyle sorun yaşanmamasını (N.1) ve öğrencilere dair disiplin probleminin olmayışını da avantaj olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Katılımcı yöneticiler, BİLSEM'lerin üniversite benzeri işleyişini, bütçesinin oluşunu, ilkokuldan lise bitimine kadar geçen bir süreçte öğrencileri gözlemlene fırsatı doğduğunu ve bu durumun verilen emeklerin sonuçlarını görebilme imkânı sunduğunu, avantajlar arasında sıralamışlardır. BİLSEM'de yönetici olmanın dezavantajları sıralanırken en çok üzerinde durulan sorunun, BİLSEM çalışma saatlerinin uzunluğu, düzensizliği ve cumartesi çalışmak zorunda kalmak (N.9) olduğu sonucuna varılmıştır. Yöneticiler, bu uzun ve düzensiz çalışma saatlerine rağmen fazladan mesailerinin maddi bir karşılığı olmayışını da

dezavantaj olarak nitelemektedirler. Farklı okullardan müsait oldukları zamanlarda BİLSEM'e gelen öğrencilere uyan bir ders programı hazırlamanın zorluğu ve bu zor işlere bakacak az sayıda müdür yardımcısının oluşu ise, bir diğer dezavantaj olarak dile getirilmiştir. Bu bağlamda, çözüm sunabilecek önemli bir araç olan e-BİLSEM Modülünün ise yetersizliği vurgulanmıştır.

Çelikten (2017)'in Üstün Yetenekli Çocuklar ve BİLSEM adlı makalesinde; BİLSEM'lerde öğretmenlik yapmadan bu merkezlere atanan yöneticilerin, merkezlerde yaşanan problemleri çözmede ve buraya uyum sağlamakta büyük problem yaşadıklarına vurgu yapmıştır. Çelikten, makalesinde; BİLSEM yöneticisi olmanın zorluklarından bahsederken, yönerge ile yönetilen bu kurumlarda her gün çok farklı problemlerle yüz yüze gelen yöneticilerin kendi inisiyatiflerini kullanarak çözümler üretmek zorunda kaldıklarından bahsetmiştir. Çelikten'in çalışmasında, bu araştırmada ulaşılan sonuçlara benzer bir diğer tespit ise; öğretmen seçiminde aranan kriterlerin, yönetici seçimlerinde aranmadığı yönündedir. BİLSEM müdür yardımcılığına BİLSEM öğretmeni olmadığı hâlde atanabilen kişiler, bu kurumlarda derslere de girmektedirler. Çelikten, bu durumun sakıncalarına değinmiştir. Bu araştırmada ulaşılan sonuçlardan farklı olarak özel yetenekli öğrencilere hitap eden çeşitli eğitsel faaliyetleri gerçekleştirebilmek için; özel, tüzel ve resmi pek çok kurumla bir araya gelmek zorunda olan, farklı öğretim kademelerindeki öğrencilerle çalışmak zorunda kalan ve buldukları bölgede kurumlarına benzer bir kurum çoğunlukla bulamayan BİLSEM yöneticileri için belirtilen bu durumlar da dezavantajlar olarak belirtilmiştir (Çelikten, 2017).

Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda BİLSEM yöneticileri için, BİLSEM öğretmen seçiminde aranan kriterlere bakılmadığı görülmektedir. Oysaki belli seviyedeki öğretmen, öğrenci ve velilere liderlik etmesi beklenen bu bireylerin; en az, hitap ettiği zümre kadar donanımlı ve iyi yetişmiş bir yönetici olması, bu kurumlardaki çalışmaların verimli olabilmesi için gereklidir.

Çalışmaya katılan akademisyenler ise; ÖYE alanında çalışma sebeplerini açıklarken, ilgilerini çeken, merak uyandıran ve çalışırken kişisel gelişime de katkı sunan bir alan olarak nitelendirdikleri ÖYE alanına, çoğunlukla danışmanlarının yönlendirmeleri sonucu merak saldıklarını belirtmişlerdir. Bu alanı seçmelerinin en önemli nedeni olarak, Türkiye’de bu alanla ilgili az çalışma oluşunu ve böylece yapılacak akademik çalışmalarla topluma daha çok fayda sağlayabilecek olmalarını göstermişlerdir. Akademisyenler, öğretmen ve yönetici katılımcılarla paralel olarak bu alanda çalışmanın, kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sunduğunu, motivasyon artırıcı bir etkisinin olduğunu ve bu motivasyonda üretken çalışkan insanlarla muhatap olmanın avantajını vurgulamışlardır. Çalışmaya katılan akademisyenler, bu alanda çalışmanın dezavantajlarını sıralanırken, en çok alanda çalışma yapabilecekleri profesyonel kişiler ve yeterli kaynağın olmayışını vurgulamışlardır. Bu alanda çalışırken ÖYÖ’lerle ilgili bilgilere ve yapılan çalışmalarla ilgili bilgilere ulaşmanın zor olduğu ile bu konudaki bilgilerin korunaklı olduğu belirtilirken maddi desteğin sunulmaması da bir diğer dezavantaj olarak dile getirilmiştir. Bu ortak noktada, akademisyenlerle yöneticilerin bulunduğu görülmektedir. Akademisyenler, kendi alanlarında uzman ve bu alanda yapılmış çok fazla kaynak bulamazken, çoğu BİLSEM yöneticisi de yaşadıkları şehirde bir başka BİLSEM olmayışı nedeniyle zorluk yaşadığını belirtmiştir.

### **Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Politikaların Uygulama Boyutuna İlişkin Genel Görüşlere Dair Sonuç ve Tartışma**

Bu bölümde; ÖYÖ’ye yönelik politikalarla ilgili katılımcı öğretmen, yönetici ve akademisyenlerin görüşlerinden elde edilen sonuçlar ve tartışmalar belirtilmiştir. Bu bağlamda belirsiz, sürdürülebilirliği olmayan ve sistemsiz politikalar; öğretmen, yönetici ve ÖYE alanında çalışan akademisyenler arasında memnuniyetsizliğe sebep olmaktadır. Bu plansızlık ve sistemsizlik neticesinde; politikalarla hedeflenen amaçlara ulaşamadığı, maddi manevi kayıpların meydana geldiği belirtilmiştir. BİLSEM’lerde çalışan öğretmen ve yöneticiler, her gelen bakanın sil baştan politikalar ortaya koymasının sıkıntılarını yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu noktada Yakut Özek (2021)’in araştırmasında; politika

yapıcıların sahadan kendi kademelerine kadar her kademedan bir temsilci belirleyip bir üst ekip meydana getirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu üst ekibin, politikaların oluşturulmasından uygulanmasına kadar her aşamada sahayla etkileşim içinde olarak ve iletişim kurabileceğini, sahadaki problemleri anlayıp çözümlerin tek yolunun bu olduğunu vurgulamıştır.

Araştırma sonucunda BİLSEM dışında ÖYE alanında var olan DEO ve ARGEM gibi uygulamaların, genellikle içlerinin doldurulmadığı ve amacına uygun bir şekilde yürütülmediği sonucuna varılmıştır. BİLSEM'lerin Türkiye'de yaşayan ÖYÖ için büyük önem arz ettiği ifade edilirken, BİLSEM sayısını arttırmaya yönelik uygulamaların, tüm ÖYÖ'lere ulaşabilmek açısından anlamlı olduğu ancak niteliksiz bir sayı artışının faydalı olmayacağı, ulaşılan sonuçlardan biridir.

Ayrıca öğretmen ve yöneticiler, ortaya konulan politikalara dair görüş ve öneri bildirmelerine rağmen bu dönütlerin dikkate alınmadığını belirtmişlerdir. Bu ifadelerden anlaşılmaktadır ki; politika yapıcılar, sahayı da işin içine kattıklarını gösteren toplantılar düzenlemekte ancak gerçekte politika yapıcıların sahadan gelen sesi dikkate aldıklarına dair somut verilere rastlanmamaktadır. Bu noktada, politikalar hazırlanırken üniversitelerin ilgili birimlerindeki uzmanlarla ve Sivil Toplum Kuruluşlarıyla (STK) iletişim halinde olunmasının önemini vurgulamak gerekmektedir.

ÖYE ile ilgili politikalarda ve uygulamalarında yaşanan problemlere sunulan çözüm önerileri ise şöyledir. ÖYE politikaları sürdürülebilir politikalar olmalıdır. Politika üretimi ve uygulanması noktalarında yabancı ülkelerdeki etkili çalışmalar incelenmelidir. Akademisyenlerin politikaların yapılışı ve uygulanışı süreçlerinde etkili olmalıdırlar.

BİLSEM için yetkin öğretmen bulmak, mesai saatleri gibi olumsuzluklar nedeniyle zorlaşmaktadır. Bunun önüne geçebilmek için, BİLSEM öğretmenlerinin özlük hakları korunmalıdır. BİLSEM devam etmeli, ancak BİLSEM'leri destekleyen alternatif modeller mutlaka olmalıdır. BİLSEM'ler, üniversitelerle iş birliği içinde çalışmalıdır. Ayrıca öğrenci ön tanımlama çalışmalarında; 1, 2, 3, 4. sınıf öğrencilerin tamamının aynı sorulara tabi tutulması

uygulanmasından vazgeçilmelidir. Bu durum öğrenciler arasında adaletsizliğe sebep olmaktadır.

Altunel ve Günel (2022) yaptıkları araştırmada; STK, MEB, TÜBİTAK-Bilim Merkezlerinde çalışan katılımcılara, ÖYE ile ilgili tanılama, eğitim öğretim ve personele yönelik politikalarla ilgili sorular sorulmuştur. Bu araştırmanın sonucuna benzer olarak, politika yapımcıların sahada çalışan bireylerin görüş ve önerilerine önem vermeleri gerektiği belirtilmiş, kurumlar arası iş birliği ile ders içeriklerinin oluşturulabileceğine, öğretmen eğitimlerinin verilebileceğine dikkat çekilmiş, MEB'in bir öğretim programı hazırlayarak hem DEO'larda hem de BİLSEM'lerde çalışan öğretmenlere kolaylık sağlamanın doğru olacağını belirtmiştir.

Türkiye'de uygulanmış olan en etkili politikalarla ilgili sonuçlar şu şekilde sıralanabilir. Türkiye'de uygulanan en etkili politikaların, BİLSEM'lere yönelik olan politikalar olduğu sonucuna varılmıştır. BİLSEM modeli; uzun süredir uygulanmakta, son dönemlerde üniversitelerle iş birliği içinde çalışmalar yürüterek ÖYÖ'lere faydalı çalışmalar ortaya koymakta, sayıları arttırılarak ülkenin en ücra köşelerindeki ÖYÖ'lere bile ulaşılmasını sağlamaktadır. BİLSEM politikaları içinde belli kriterler ortaya koyarak ve ardından mülakat sınavı gerektiren BİLSEM öğretmen seçme konulu olan politikalar dikkat çekmektedir. Bu politika uygulamaları sayesinde, ÖYÖ'lere hitap edebilecek yeterlilikte öğretmen seçmek amaçlanmıştır.

Etkili politikalarından bir diğeri olarak DEO'lar gösterilmiştir. DEO'ların da BİLSEM'lere ulaşmakta güçlük çeken, şehir merkezinden uzakta yaşayan özel yetenekli öğrenciler için bir fırsat olabileceği sonucuna varılmıştır. Altunel ve Göksal (2022) bu araştırma sonuçlarına benzer olarak; DEO'ların BİLSEM'e ulaşamayan öğrenciler için büyük bir fırsat olduğunu ancak buralarda ÖYE alanında yeterlilikleri olmayan öğretmenlerin çalıştığını, DEO'ların bu çocuklara fayda sağlayamama sorununu çözmek için ise MEB'in özel yeteneklilerin eğitimiyle alakalı bu öğretmenlere yönelik bir eğitim modülü açarak uzaktan veya yüz yüze eğitim verebileceğini belirtmişlerdir.

Diğer bir etkili politika, ÖYE ile ilgili yüksek lisans ve doktora programlarının açılması ile ilgili yürütülen politikalar. Katılımcıların etkili ÖYE politikası olarak dile getirdikleri bir diğer etkili politika ise, köy çocuklarına sağladığı imkânlar ve verdiği eğitimin niteliği nedeniyle geçmişte uygulanmış olan Türkiye'ye özgün bir sistem olan Köy Enstitüleri'dir. En çok dile getirilen etkili politika ürünü ise BİLSEM'lerdir. BİLSEM'lerin, ÖYE hakkında farkındalık yaratan ve sistemi olan tek uygulama oluşunu vurgulamışlar ve MEB'in tüm eğitim politikalarını BİLSEM üzerinden yürütecek kadar özel yeteneklilere dair politikaları ve BİLSEM'leri önemseydiğine dikkat çekmişlerdir.

BİLSEM'e dair öneriler alt temasında ise, ÖYÖ'lere yönelik özel ve devlet bünyesinde daha fazla kurum açılması gerektiği vurgulanmış, BİLSEM'lerin örgün eğitimle paralel işlemesi yönünde politikalar geliştirilmesi gerektiği belirtilmiş, BİLSEM öğrencilerinin mentorluk sistemi ile desteklenmeleri gerektiği belirtilmiş ve tanılama sistemi geliştirilmesi gerektiği şeklinde görüşler bildirilmiştir. Genel politikalar ana temasına bakıldığında; yine olumlu ve olumsuz görüşler alt temalarının oluştuğunu görmekteyiz. Katılımcı yöneticiler, ÖYÖ politikalarına dair genel görüşler temasında; olumlu olarak ORGM'nin güzel işler yaptığını belirtmiş ancak bu çalışmaların yeterli olmadığını vurgulamışlardır. Olumsuz görüşler alt temasında ise; Türkiye'de uygulanan ÖYE ile ilgili politikalar, emekleyen bir çocuğa benzetilmiştir. Özel yeteneklilere tanınması gereken ayrıcalıklara dair bir politikanın olmayışı, olanların ise bilimsel temelden yoksun oluşu belirtilirken, ÖYE politikaları yapılırken dışardan müdahale olduğunu düşünen bir katılımcı da bulunmaktadır. Katılımcı yöneticiler en etkili politika temasındaki BİLSEM ile ilgili politikalar alt temasında; aynı anda tüm ülkede uygulanan tanılama sistemini, BİLSEM sayısının artmasına yönelik uygulamaları ve BİLSEM'lere ödenek ayrılmasına dair kararları en etkili politikalar olarak belirlemişlerdir. Uygulanmış diğer politikalara dair görüşler alt temasında ise; ARGEM'in etkili olduğu, çünkü BİLSEM gibi okul sonrası eğitim alınan ve çocuğu yoran bir sistemi olmadığı, tüm gün eğitim verdiği belirtilmiştir.

Katılımcı akademisyenler ise; Türkiye’de uygulanan ÖYE politikalarının eyleme dönüşmemesine, eyleme dönüşenlerin ise takip edilmeyişine vurgu yapmış ve ÖYE’nin BİLSEM modeline mahkûm edilmesini eleştirmişlerdir. ÖYE politikalarına dair çok fazla belge olmasına rağmen çalışmaların niteliksiz olduğu kervan yolda düzülür mantığı ile yapılan çalışmaların, sistemsiz oldukları için kötü sonuçlar doğurduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Tanılama sistemi ile ilgili yürütülen politikaların, yanlışlığı nedeniyle öğrencilerin sınav kaygısı içine girdikleri ve etiketlendiği belirtilmiştir. Sürdürülebilirliği olmayan politikaların, zaman, para ve emek israfına yol açtığı belirtilmiştir. Bu bağlamda en çarpıcı cevaplardan bir tanesi A1’den gelmiştir. A1, özel yetenekli bireylerin yetişip elit bir zümre oluşmasından korkan insanlar olduğunu belirtmiştir. Bu kişilerin işgal ettikleri yerleri kaybetme korkusuyla, ÖYÖ’ye dair politikaları uygulamaya sokmadıklarını belirten A1, bunun sonucu olarak ülkede kendilerini geliştirme fırsatı bulamayan ÖYÖ’lerin beyin göçü vesilesiyle ülkeyi terk etmek zorunda kaldıklarını belirtmiştir.

“1963 yılında üst sınıf uygulamaları ve türdeş yetenek grupları uygulamaları politik nedenlerle sonlandırılmıştır. Toplumun %68 ortalama çevresinde olduğu için bakanlık bu çocuklara üstün zekâlı demeyip hiçbir şey yapmadan normalleştirmeye çalışmaktadır. Çünkü bu çocuklara özel eğitim verilirse yönetimdeki yerlerini kaybedeceklerini biliyorlar. Başlarına bela almamak bir elit sınıf oluşturmamak için bu çocuklara eğitimi ötelemektedirler. Atatürk’ün vizyonuna sahip yöneticiler olmadıkça ülkenin sahip olduğu bu üstün beyin gücünü sürekli olarak kaybetmekteyiz. Amaç üstün zekâlı çocukları eğitmek ve çağdaş uygarlık, buluş ve teknolojide ülkeyi ileriye götürmek olmalıdır.” (A1)

Sak ve ark. (2015) “*Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitiminin Eleştirel Bir Değerlendirmesi*” adlı çalışmalarında; bu araştırmada elde edilen sonuçlara benzer olarak, politikadaki sistemsizlik ve bu politikaların sürdürülebilir olmayışı dile getirilmiş değişen bakanlarla beraber eğitim politikalarının da farklılaştığı dile getirilmiştir. Türkiye’de özel yeteneklilerin eğitimine dair politikalar üretildiğini, ancak bu politikaların ve alınan kararların uygulamaya konulmadığını belirtmişlerdir. Belli politika belgelerinin yayınlandığını, ancak sahada etkilerinin görülmediğini ifade etmişlerdir.

Akademisyenler en etkili politika alt temasında; BİLSEM politikalarını ÖYE hakkında farkındalık oluşturdukları ve bu alanda uygulanan yaygın bir modelin oluşumunu



sağladıkları için etkili bulduklarını belirtmişlerdir. Bir katılımcı; “1416 sayılı *Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun*” isimli Cumhuriyetin ilk yıllarından beri geçerli olan Kanun’u şimdiye kadar uygulanmış en etkili politika ürünlerinden biri olduğunu belirtmiştir. İki katılımcı ise, ortada olumlu veya olumsuz fikir beyan edilebilecek somut bir politikanın olmadığına vurgu yapmıştır.

BİLSEM öğretmenleri, yöneticileri ve ÖYE alanında çalışan akademisyenlerin buldukları ortak nokta; bugüne kadar Türkiye’de ÖYE alanında uygulanan en etkili ve sürdürülebilir politikaların BİLSEM’e dair politikalar olduğu yönündedir. Her üç grup katılımcı da; ÖYE alanının ülke için hayati önem taşıdığını vurgulamakta, BİLSEM dışında etkili, sürdürülebilir, uygulanıp sonuçları üzerinde konuşulabilecek net bir model ve politika uygulaması göremediklerini belirtmektedirler. Ancak BİLSEM Modelinin de, hemen her aşamasında aksaklıklar olduğu ve düzeltilmesi gerektiği vurgusu yapılmıştır. Katılımcıların hem fikir oldukları bir diğer husus ise, ÖYE alanındaki politikaların alt yapısı hazırlanmadan uygulandığı yönündedir. Bu durumun, devlete ve emek veren insanlara maddi ve manevi zarar verdiği belirtilmektedir.

Altunel ve Göksal (2022) araştırmalarında; en etkili politikaların BİLSEM’lerin gelişimine etki eden ve DEO’larının kurulmasına vesile olan politikalar olabileceğini belirtmişlerdir.

### **Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitime Yönelik Politikalarla İlgili Sorunlar ve Çözümlere Dair Sonuç ve Tartışma**

ÖYE alanında yaşanan sorunlara dair öğretmenler, önceliği yine BİLSEM politikalarına vermişlerdir. BİLSEM öğrenci tanılamaya dair politikaları, BİLSEM’lerin işleyişi, yönerge ile yönetilişindeki aksaklıkları, yönetici seçme uygulamalarını, öğretmen seçme, öğrenci tanılama politikalarını, öğretmen özlük haklarının eksiklerini, e-Bilsem Modülünün aktif çalışmayışını ve BİLSEM ÖYÖ çalışmalarının üniversitelerden bağlantısız oluşunu sorun olarak nitelmişlerdir. BİLSEM modelinin, hemen her aşamasında sorun olduğu belirtmiştir. Çözüm olarak; üniversitelerle iş birliğinin önemine vurgu yapılmakta,

BİLSEM’de yapılacak proje çalışmalarına yeterince ödenek ayrılması gerektiği vurgulanmış ve öğretmen seçimlerinde akademik çalışmalar ve diğer belgeler kadar öğretmenlerin niteliği ve alana ilgilerine dikkat edilmesi gerektiği, bunun yanında öğretmen özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Öğrenci tanılama da kullanılan testlerin güvenilirliğini sorgulayan katılımcı öğretmenler; öğrencilerin, tanılamanın sınav gibi lanse edilmesi sebebiyle yarıştırdıklarını ve ÖYÖ olarak tanılanamazlarsa “Ben zeki değil miyim?” düşüncesine kapılarak kendilerini etiketleme durumlarının ortaya çıkabileceğini belirtmişlerdir. BİLSEM’e dair sorunlara çözüm olarak; BİLSEM’de bir denetleme sisteminin olması gerektiğine dikkat çekilmiş, liyakatli yöneticiler ve bu yöneticilerin ikileme düşmeden uygulayabilecekleri BİLSEM’e dair bir yönetmeliğin oluşturulması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca BİLSEM öğrencilerinin, BİLSEM’den mezun olduktan sonra da maddi ve manevi olarak desteklenebilmesi için bir mezun izleme sistemi kurulabileceği ifade edilmiştir. Bazı öğrencilerin BİLSEM’e ailelerinin zoruyla geldikleri, farklı kurs vb. aktiviteleri BİLSEM’e tercih ettikleri ve BİLSEM ortamına uyum sağlayamayan öğrencilerin de olduğu belirtilerek, bu tip öğrencilerin performanslarına göre BİLSEM’den kendi rızaları da alınarak kayıtlarının silinebilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

BİLSEM dışında sorun olarak katılımcı öğretmenler; politikalarda netlik ve istikrar olmadığını, bakan değişimi doğrultusunda politikaların değiştiğini ve bu sebeple uzun vadeli politikalar üretilmediğini belirtmişlerdir. Özek (2021) bu noktada; kurumların geçmişten günümüze kadar değişen tüm politika ve çalışmalara dair bir hafıza sistemi oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır. Bu sistem sayesinde, politik değişimler ve idareci değişimleri hâlinde yapılanlar tekrar yapılmayacak, gereksiz tekrarlara düşürmeyecektir.

Öğretmenler, ayrıca ÖYE alanına bakışı net olan politikalar üretilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. ARGEM’e değinen bir katılımcı, ARGEM öğretim programının kolejlerin öğretim programına benzediğini belirtmiş, ÖYÖ’lere uygun bir farklılığının olmadığını ifade etmiştir. Başka bir katılımcıda, ÖYÖ’lere bazı haklar ve ayrıcalıklar verilmesi gerektiğinden bahsetmiştir.

Katılımcı yöneticilerin sorunlar ve çözümler temalarına; BİLSEM'e dair sorunlar ve çözümler, ÖYÖ'ye dair sorunlar ve çözümler ile sürdürülebilirlik alt temaları olarak fikir beyan ettikleri görülmüştür. BİLSEM'e dair sorunlarda; BİLSEM'e öğrenci seçim süreci, ayrıca resim, müzik alanlarında tanılama süreci ve öğretmen seçme politikalarının yanlışlığı vurgulanırken, yeni başlayan öğretmenin sistemi anlayamaması sorunu dile getirilmiştir. Öğretmenlerden farklı olarak fiziksel ortama dair bir okulun alt veya üst katının, BİLSEM'e dönüştürülmesi sorun olarak dile getirilmiştir. Katılımcı yöneticiler BİLSEM yönetimine dair sorunları ise; yöneticilerin yeterince hizmet içi eğitime katılamaması, 8. ve 12. sınıfların devamsızlık problemi, mevcudu yüksek BİLSEM'lerde öğretmenlere ders programı düzenlemenin zorluğu, veliye sadece WhatsApp'tan ulaşmanın yöneticileri içine düşürdüğü zor durumları, öğrenci mevcutlarının çok kalabalık oluşunu ve sınıf mevcutları arttıkça özel eğitim verme imkânının kalmayışını dile getirmişlerdir. ÖYÖ'lere dair sorunlar alt temasında ise; ÖYÖ'lerin eşit imkânlarla sahip olmayışlarından, ÖYÖ'lerin eğitimlerinin BİLSEM modeline sıkıştırıldığından ve ÖYÖ'lerin hiçbir ayrıcalıktan faydalanamadıklarından bahsedilmiştir. Yöneticilikle alakalı olanlar, dışında çoğunlukla öğretmenlerin belirttiği sorunlarla yöneticilerin belirttiği sorunların ortak olduğu görülmektedir.

BİLSEM'e dair çözümler alt temasında; öğretmen seçme kriterleri yenilenmeli, BİLSEM binaları bağımsız olmalı, tanılamada kullanılan araçlar değiştirilmeli, daha çok ödenek ayrılmalı, yeni başlayan öğretmenlere tecrübeli öğretmenler mentorluk etmeli, öğretmen ve öğrenci eğitimlerinde üniversitelerle iş birliği yapılmalı, 8. ve 12. sınıf öğrencilerinin BİLSEM'i dondurma hakkı veya 11. sınıfta BİLSEM'den mezun olabilme, BİLSEM eğitim programlarını öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak her BİLSEM kendi yapılandırılmalı şeklinde önerilere yer verilmiştir. Ayrıca BİLSEM veli bilgilendirme sistemi oluşturulmalı, öğrenci alımlarında BİLSEM 'in kapasitesine göre kontenjan konulmalıdır şeklinde fikir beyan etmişlerdir. BİLSEM'lerin üniversiteler ile iş birliği yapılmaları gerektiği, öğretmenler gibi yönetici katılımcılar tarafından da vurgulanmıştır. Katılımcı yöneticiler, ÖYÖ'nün en azından haftada 1 gün tam zamanlı BİLSEM'de olması gerektiği, örgün eğitim

kurumlarında özel yeteneklilere daha iyi imkânlar sunularak eşitsizlik giderilebileceği, tıpkı özel gereksinimlilerde olduğu gibi ÖYÖ'lere de ayrıcalıklı imkânlar tanınması gerektiği vurgulanmıştır. Çözümlere dair sürdürülebilirlik alt temasında, politikaların uzun vadeli olması gerektiği belirtilmiştir. Tecrübe eksikliği alt temasında ise, bir katılımcı hiçbir fikri olmadığını belirtmiştir.

Görüşme yapılan akademisyenlerin büyük bölümü, BİLSEM öğrenci tanılama sisteminin sıkıntılarını dile getirmişlerdir. Tanılamaya öğrenci yönlendiren öğretmenlerin yetersizliğinin yanında, tanılama ve sınav kavramlarının birbirine karıştırılması nedeniyle tanılama evresinin artık BİLSEM'e öğrenci kazandırma sürecine dönüştüğünü belirtmişlerdir. Katılımcılardan A3, tüm bu sorunların yanında yabancı tanılama testlerine verilen abartılı ücretlerin devlet bütçesine zarar verdiğini belirtmiş, devletin yerli tanılama testlerinin geliştirilmesine destek olmasının gerekli olduğunu belirtmiştir. Tanılamaya dair sorunlara çözüm olarak bir katılımcı, aday gösterme aşamasında kotanın kaldırılması gerektiğini vurgulamış, iki katılımcı ise yerinde tanılamanın tanılama evresinin bir yarışa dönüşmesinin önüne geçebileceğini belirtmişlerdir.

BİLSEM'e dair sorunlar alt temasında ise; BİLSEM veya Destek Odalarından tüm çocukların faydalanamaması, örgün eğitimdeki okul programıyla BİLSEM'in kopukluğu, yapılan etkinlikler sonrası sağlam ölçme değerlendirme olmaması ve BİLSEM öğretmen seçme uygulamalarındaki yanlışlıklara değinilmiştir. ÖYÖ'lerin BİLSEM dışında bir modelden faydalanamamaları ise, ÖYÖ'lerin BİLSEM'e mahkûm edilmesi olarak nitelendirilmiştir. Katılımcı akademisyenlerden A1; bu sorunlara çözüm önerisi olarak okul sonrası eğitim yerine bütünleştirilmiş bir programla ÖYÖ'lerin farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş programlarla, gerekirse hızlandırmadan yardım alarak yetiştirilmesi önerisini sunmuştur. A3; BİLSEM öğretmenliği başvurusu yapabilmek için ön şartın, ÖYE alanında en azından bir sertifikaya sahip olmak kriterinin yer alması gerektiğini vurgularken, diğer bir katılımcı; BİLSEM'e geldikten sonra değil, gelmeden alanda eğitilmiş öğretmenlerin buralarda yer almaları gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca tanılama testlerinin sorularının

dışarı sızması ihtimaline karşı, her yıl yenilenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bir başka katılımcı akademisyen; farklı modellerin uygulanması gerektiğini, böylece BİLSEM 'in ulaşamadığı ÖYÖ'lere de ulaşılabilirliğini belirtmiş, bir diğer katılımcı ise; tüm çocuklar BİLSEM'den faydalanırsa tanılama gözden kaçan ÖYÖ'nün burada keşfedilebileceğini dile getirmiştir.

Son yıllarda BİLSEM'lerde yaz okulları açılmaktadır. Bu yaz okullarına BİLSEM öğrencisi olmayan öğrenciler de katılabilmektedir. Bakanlık, bu uygulamayla zenginleştirilmiş etkinliklerden oluşan ve BİLSEM öğretim programıyla örtüşen atölyelerden tüm öğrencilerin faydalanabilmesini sağlamaktadır. Böylece bu öğrencilerin; düşünme becerilerini, üretkenliklerini, yaratıcılıklarını, problem çözme becerilerini geliştirmek ve kendi yeteneklerini keşfederek geliştirme fırsatı bulmalarını sağlamak hedeflenmiştir. Bu atölye programları MEB sayfasında yayınlanmış, herkesin erişimine açılmıştır (MEB , 2022). Bu atölyelere kayıt için gereken evraklar ve yapılması gerekenler, BİLSEM'lerin web sayfalarından duyurulmaktadır. BİLSEM yaz okulu uygulaması, güzel bir amaca sahip olsa da burada yeteneklerini fark ettirmeye çalışılan öğrencilere herhangi bir geri dönüş verilmemektedir. Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) Yaz Okulu Destekleme ve Yetiştirme Kursları E-Kılavuzu (MEB, 2023) incelendiğinde, yetenek alanları belirgin bir şekilde fark edilen çocuklar için yönlendirme yapma veya yeteneğini geliştirebilecekleri çalışma önerilerinde bulunma gibi bir uygulamayı, bu kursların içinde barındırmadığı görülmüştür. Sonuç olarak BİLSEM'e gelemeyen çocuklara da BİLSEM atölyelerinin açılması; katılımcıların belirttiği gibi fırsat eşitliği açısından ve tanılama gözden kaçırılan özel yetenekli bireylerin tespiti için etkili ve doğru bir uygulama olabilir. Ancak uygulamanın tasarımı ve içeriğinde bu yönde bir çaba ve amaca rastlanmamıştır.

Katılımcı akademisyenler ÖYE politikalarında gözlemledikleri genel sorunları ise; sistemsizlik, politikaların sürdürülebilir olmayışları, kâğıt üstünde mükemmel olan politikaların uygulanamayışı, eyleme dönüşen politikalar takip edilmiyor oluşu, DEO'ların amacına hizmet etmiyor oluşu, hızlandırma politikalarının değişmesi gerektiği gibi görüşler ortaya konmuştur. Akademisyenlerden A4, sorunlara çözüm olarak; bakanlığın ÖYE

politikalarına dair çalışmaları daha fazla önemseyerek ön plana almasının önemini, bakanlıkta ÖYE birimlerinde çalışacak ve karar verecek noktadaki kişilerin bu konuda uzman olmalarının gerektiğini belirtmiştir. Yine A4'e göre; öncelikle Dünyada ÖYE alanında yapılan kanıt temelli çalışmalar çok iyi takip edilmeli, bunun akabinde bir değil birden fazla model ile ÖYÖ'lere eğitim verilmeli ve BİLSEM gibi kurumlardan mezun olan öğrencilerin istihdamlarının sağlanması üzerinde durulmuştur. Katılımcılardan A9; okullarda ÖYÖ için akademisyenlerin de dâhil olduğu bir komisyon kurulmasını önermiş, ÖYÖ eğitime yönelik bir yönetmeliğin ortaya konulması ihtiyacına dikkat çekmiştir. Bir diğer katılımcı ise, bu alanda bütüncül politikalar üretilip uygulanması gerektiğini belirtmiştir.

Türkiye'de özel yeteneklilerin eğitime yönelik politikalarla ilgili sorunlar ve çözümlerle ilgili olarak; katılımcı öğretmen, yönetici ve akademisyenlerin çoğunluğu, ÖYE alanındaki yanlış ve eksik politikalar nedeniyle, BİLSEM modelinin hemen her alanında sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir. BİLSEM modeli içinde ise; tanılama sürecinin, uygulanan yanlış politikalar sonucu, öğrenciler, öğretmenler ve veliler üzerinde baskı ve sorunlar oluşturduğu, aday gösterme aşamasından itibaren sorunların başladığı ve devam ettiği belirtilmiştir. BİLSEM konulu politikalar dahil olmak üzere ÖYE alanındaki politikaların; sistemsiz, plansız, devamlılığı sağlanmamış, uygulamaya konulsa bile takip edilip devam ettirilememiş oldukları sonucuna ulaşılmıştır. BİLSEM dışında ÖYÖ'ye yönelik oturmuş bir uygulamanın olmadığı ve DEO'ları ve ARGEM'lerin uygulamada alt yapı sorunları nedeniyle etkili olamadıkları belirtilmiştir. Çözüm olarak öğretmen, akademisyen ve yöneticilerden gelen ortak yorumlara göre; BİLSEM'ler üniversitelerle ortak çalışmalar yapmalı, tanılama süreci yerinde tanılama şeklinde olmalı, sınav algısı yok edilmelidir sonuçlarına varılmıştır. Öğretmenlerin ve yöneticilerin ÖYE alanında seminerler, hizmet içi eğitimler veya yüksek lisans ve doktora programlarına katılarak eğitim almaları gerektiği sonucu da belirgin bir ortak görüş olarak gündeme gelmiştir.

Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi adlı araştırmasında Çitil (2018), benzeri sonuçlara ulaşarak; ÖYE alanında bugüne kadar

yapılan politikalar incelendiğinde karşılaşılan en belirgin sorunun, bu alanda sistemli ve planlı politikaların ortaya koyulmaması olduğunu belirtmiştir. Özellikle, üretilen politikalarla uygulanan çalışmalar arasında uyum olmadığını ifade etmiştir. Ancak 2010 yılı sonrasında, politikaların planlamasında tutarlı ve sistemli çalışıldığını belirtmiştir. Çitil, ülke için hayati önem taşıyan ÖYÖ'lere yönelik sistemli bir politika olmamasının sorumluluğunun, akademiden çok yürütmeye ait olduğunu vurgulamıştır.

Türkiye'de Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitime İlişkin Politika ve Uygulamalar adlı araştırmalarının sonucunda Özmen ve Kömürlü (2013); Türkiye'de daha çok genele hitap eden ortalama programlar üretildiğini ve bu anlayıştan en çok özel yetenekli bireylerin zarar gördüğünü belirtilmişlerdir. Bu olumsuz durumu değiştirebilecek şeyin, eğitim politikaları olduğu ancak Türkiye'de bugüne kadar ÖYE'ye yönelik pek çok kanun ve politika belgesi yayınlanmasına rağmen uygulamada başarıya ulaşamadığı vurgulanmıştır. Uygulamada yaşanan problemlerin en önemli nedeni olarak da, politikalarda görünen tutarsızlık ve bu politikaları hayata geçirebilecek yeterlilikte fiziki ortamların ve insan gücünün olmayışı, şeklinde ifade edilmiştir.

Benzeri araştırmasında ÖYE alanındaki politikalarla ilgili sorunlara çözüm önerileri sunan Bilgiç ve Ataman (2019); ÖYE alanında ÖYÖ için hizmet veren kurumların ve modellerin azlığına, öğretmen eğitimi sorunlarına, test ile tanılamamanın yeterli bir tanılama şekli olmayışına değinmiş ve çözüm olarak ÖYE alanında yapılan çalışmaların mali yükünü azaltabilmek için bu alanda, özel sektör çalışmalarının olabileceği, tek modelle değil farklı bir çok model uygulanarak ÖYE alanında ilerleme kaydedilebileceği, tanılamada çoklu değerlendirme yöntemlerinden faydalanılabileceğini belirtmiştir.

Swanson (2007); devlet politikalarının yeni bir alan olan ÖYE alanıyla ilgili akademik yeni bulgulara bağlı olarak değişebileceğini belirtirken, güçlü politikalar oluşturup, uygulayabilmenin yolunun etkili bir stratejik planlama ve tutarlı çabalardan geçtiğini ifade etmektedir.

Çitil ve Bildiren, özellikle tanılama sistemindeki sorunlara değindikleri araştırmalarında; çoklu tanılama sisteminin daha sağlıklı tanılama sonuçlarına ulaşmak için gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca bu problemin çözümü için, ÖYE alanında öğretmen eğitimlerine ağırlık verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Tanılama sürecinde çoklu tanılama araçları kullanılabileceğinden de bahsedilmiştir (Öğretmen ve veli gözlemleri, çocuğun ürünleri, portfolyo dosyaları vb.).

Altunel (2023)'in Türkiye'de Özel Yetenekli Bireylere Yönelik Uygulanan Politikaların Paydaşlar Açısından Değerlendirilmesi adlı doktora tezinde; MEB'in politikaları belirleme, uygulama, değerlendirme gibi pek çok görevi olduğu ve bu görev ve sorumlulukları yerine getirmekte zorlandığı sonucuna varılmıştır. Altunel'in araştırmasında; TBMM'nin yakın zamanda ÖYE ile 17 ay süren çalışmalar sonucu bir rapor hazırlamakta olduğunu ancak bu raporun tamamlanmadığı ve raporla ilgili sürecin başlatılmadığı ifade edilmiştir. Yetkili kişilerin sürekli değişimi, bu gecikmenin sebebi olarak gösterilmiştir. Ayrıca MEB'in alınan kararları uygulamadaki yetersizliğine sebep olarak, MEB'de alan dışında çalışan personel gösterilmiştir. MEB bünyesinde ÖYE alanında yurtdışı eğitimleri olan uzman personel olmasına rağmen yönetici kadroların, alanda etkin olmayışlarının yüksek potansiyele sahip olan personeli doğru yönlendirememeleri şeklinde sonuçlandığı belirtilmiştir.

MEB'in politika ürettiği, ancak bu politikaları hayata geçirme veya hayata geçirilen ve faydalı bulunan politikaları geliştirme noktasında problemler yaşadığı sonucunu destekleyen örnek durumlardan bir tanesi de 2019 yılında MEB tarafından Eğitim 2023 Vizyon Belgesi'ndeki özel yetenekli bireylere yönelik belirlenmiş olan hedeflere ulaşmak amacıyla düzenlenmiş olan akademisyen, STK temsilcileri, öğretmen ve yöneticilerin katılımıyla gerçekleştirilmiş olan MEB Özel Yetenekli Çocukların Eğitimi Çalıştayı (2019)'dır. Bu çalıştay iki gün sürmüş, özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik mevcut durum, sorunlar ve çözümleri ele alınmış, elde edilen sonuçlar bir rapora dönüştürölüp yayınlanmıştır. Ancak burada ortaya konulan tüm hedefler göz ardı edilmiş, bu çalışmalarda alınan kararlar uygulamaya konmamıştır. Bu çalışmaların askıya alınma sebebi net olarak



bilinmezken, 2021 yılında gerçekleşen Milli Eğitim Bakanı değişikliğinin etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada pek çok paydaşın ortak bir dille belirttiği üzere; Türkiye’de bakan değişikliği demek, çoğunlukla diğer dönemde yapılan pek çok çalışmanın askıya alınması anlamına gelmektedir. Geçen yıllarda yaşanan bu değişiklikler sonucunda, etkisi görülmeye başlayan olumlu politikaların durdurulduğu veya ortak akılla tüm paydaşların bir araya gelerek oluşturdukları karar belgelerinin yok sayıldığı ve bu çalışmaların yerine daha etkili çalışmaların yapılamadığı gözlenmiştir.

Oysa özel yeteneklilerin eğitimi konusu, bu şekilde göz ardı edilebilecek kadar basit bir konu değildir. Ülkenin gelişimini ve ekonomik büyümesini doğrudan etkileyecek nitelikli bilim insanı kaynağı olabilecek bu bireylerin eğitiminin ihmal edilmesi, Türkiye’nin sahip olduğu en büyük güçlerden biri olan nitelikli genç insan potansiyelinin değerlendirememesi anlamına gelmektedir ve ülke gelişimini dolaylı olarak sekteye uğratmak demektir. ÖYE alanında üretilen içeriği, etkili politikaların ve bu konuda alınan kararların bir türlü uygulamaya geçirilememesinin üzücü sonuçlarından bir tanesi de beyin göçüdür. Çavuşoğlu ve Semerci (2015) araştırmalarında; artık dünyada bilgiye dayalı bir yarışın olduğuna ve bu yarışta ülkelerin ellerindeki en önemli gücün özel yetenekli bireyler olduğuna dikkat çekmiş, beyin göçünü engellemek için en önemli icraatın onlara eğitim ve istihdam şansı tanımak olduğunu, MEB’in BİLSEM’leri açmaktaki amacının beyin göçünü engellemek ve ÖYÖ’lere destek vermek olduğunu belirtmiştir.

Türkiye’de özel yeteneklilerin eğitimine dair hazırlanmış en kapsamlı raporlardan biri olan ve 2012’de TBMM Meclis Araştırma Komisyonu tarafından hazırlanan Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu’dur. Bu raporun istihdamla ilgili bölümünde; özel yetenekli bireylerin istihdamına yönelik çalışmaların yapılması gerektiği belirtilmiş, bu şekilde beyin göçünü

önlenmesinin hedeflendiği ifade edilmiştir. Ancak bu rapor da, diğer rapor ve belgeler gibi daha önce alınan karar ve hedeflere benzer maddelerden oluşmaktadır (Çitil,2018).

### **BİLSEM Modeline ve Bu Modelin İyi ve Aksayan Yanlarına Dair Sonuç ve Tartışma**

Bu kısımda öğretmen, yönetici ve akademisyenlere; BİLSEM'in ÖYE için uygun olup olmadığı ile iyi ve aksayan yanları sorulmuştur. Katılımcı öğretmen ve yöneticilerin tamamı, yeni bir modele gerek olmadığını ve BİLSEM modelinin ÖYE için uygun bir model olduğunu belirtmişlerdir. Ancak katılımcı akademisyenlerin tamamı, BİLSEM modelinin tek başına yetersiz olduğu sonucuna varmışlardır. Katılımcı öğretmenler; BİLSEM 'in iyi yanları olarak özel yeteneklilerin tanınmasını sağladığı, eğitim kalitesi yüksek bir ortamda kendileri gibi ÖYK'lerle bir araya gelme şansını öğrencilere verdiği, öğretmenlerin öğrencilerle birebir ilgilenme şansı buldukları ve bu sayede öğrenciye özel etkinlik tasarlayabildikleri gibi noktalara değinmişlerdir. Verilen cevaplardan; öğretmenlerin esnek müfredat sayesinde proje tabanlı çalışabildikleri, öğrenci ilgilerine yönelik atölyeler açabildikleri ve bu sayede kendi bilgi ve becerilerini de kullanarak ÖYÖ' nün yetenek gelişimlerine katkı sundukları sonucuna varılmıştır. Öğretmen görüşlerinden yola çıkılarak denilebilir ki BİLSEM'ler; öğrencilerin kendilerini geliştirme fırsatı buldukları, bilgiyi ürüne dönüştürebildikleri ve BYF gibi eğitim programları sayesinde tüm bilimsel disiplinleri tanıyabildikleri bir eğitim ortamıdır. Yöneticiler, çoğunlukla öğretmenlerle aynı fikirdedirler. Farklı olarak BİLSEM'lerin yeterli bütçeye sahip oluşlarını ve öğrencileri 2. sınıftan 12. sınıfa kadar izleme imkânı bulabilmelerinin, büyük bir avantaj olduğunu ifade etmişlerdir. Akademisyenler, öğretmen ve yöneticilerin ifade ettikleri iyi özelliklere ek olarak, BİLSEM'lerin ÖYE alanında öğretmen yetiştirilmesine katkı sunduğu yönüne vurgu yapılmışlardır.

BİLSEM'lerin aksayan özellikleriyle ilgili öğretmen yönetici ve akademisyenlerin verdikleri cevaplara göre; BİLSEM'lerin bir kısmının donananım olarak yetersiz oldukları, BİLSEM'ler arası hem fiziksel şartlar açısından hem de uygulamalar açısından farklılıklar olduğu, BİLSEM'lerde genel olarak bir sistemsizliğin hâkim olduğu ve bunun denetimsizlikle

alakalı olabileceği sonuçlarına varılmıştır. BİLSEM sistemini bilmeyen yöneticilerin çok problemlere sebeple olduğu, disiplinler arası çalışabilme imkanının sunulmadığı, rehberlik biriminin yetersiz çalıştığı, ölçme değerlendirme sisteminin sorunlu olduğu ve velilerin öğretmenlerden beklentilerinin yüksek olduğu belirtilmiştir. Öğretmen seçim sistemindeki sorunlar dile getirilmiş, seçilen öğretmenlerin kırk ve üzeri öğrenciye danışmanlık yapmak zorunda kaldıkları ve danışmanlık görevini hakkıyla yerine getirmenin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Mesai saatlerinin normal mesai saatleri dışında oluşunun, öğretmenlerin hayatını zorlaştırdığı, okul sonrası BİLSEM'e gelen öğrencilerin ise yorgun olduğu vurgusu yapılmıştır. BİLSEM'lerin mevcut fiziki şartlarının her şehirde aynı olmadığı, öğrenci mevcudu fazlalığının verimi düşürmesi nedeniyle bir kontenjan konulması gerektiği, aksi takdirde fazla mevcutla etkili özel eğitim vermenin mümkün olmayacağı, katılımcı yöneticilerce belirtilmiştir. Mevcut fazlalığına bir başka çözüm olarak bir katılımcı; sanat alanı için ayrı, sayısal yetenek için ayrı, sözel yetenek alanından tanılananlar için ayrı BİLSEM'ler açılabilceğini belirtmiştir. Levent ve Kansu Çelik (2019) de araştırmalarında bu sonuçları destekler şekilde; sanat ve bilim alanlarını ayrılmasının özellikle sanat alanındaki öğrencilerin gelişimi için iyi olacağını, bu sayede sanat alanındaki çalışmaların merkeze alınıp önemsenerek yapılabileceğini belirtmişlerdir.

Ancak tüm bu araştırma sonuçlarına rağmen, MEB'in yayınlamış olduğu 2022 İcraatlarından 2023 Hedeflerine Eğitimde Türkiye Yüzyılı adlı belgede; özel yeteneklilerle ilgili olan 26.hedefte yer alan "Özel Eğitim Uygulamalarının Güçlendirilmesi" başlığı altında, 2022 yılında açılması hedeflenen BİLSEM sayısının ve tanılanması planlanan öğrenci sayısının çok üstünde rakamlara ulaşıldığı belirtilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2023). Bu belgede, nicel verilere bolca yer verildiği, niteliğe dair hiçbir veri ve açıklamaya rastlamadığı görülmüştür. Oysaki araştırmaya katılan BİLSEM öğretmen ve yöneticilerin ağız birliği ederek şikâyet ettikleri en önemli noktalar; BİLSEM sayısı arttıkça bina niteliğinin düştüğü, BİLSEM'lerin liselerin üst katlarına sıkıştırıldığı, BİLSEM öğretmeni bulunamadığından

çoğunlukla görevlendirme yapılan öğretmenlerin çalıştırıldığı ve tanılanan öğrencilerin bilişsel becerilerin 5-6 yıl öncesine göre daha az gelişmiş olduğu şeklindedir.

Son dönemde BİLSEM bünyesinde açılan anaokullarının, yöneticilerin yüküne yük kattığını belirten katılımcılar, eğer bu uygulama devam edecekse mutlaka müdür yardımcısı kadrosunun genişletilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bir katılımcı yönetici; BİLSEM programının okuldaki ders içeriklerinden bağımsız ilerlemesi halinde verimli olmadığını, bu sorunun çözümü için BİLSEM etkinlik içerikleri ile okul program içeriklerinin paralel olması gerektiğini belirtmiştir.

Bir katılımcı akademisyenler; yönetici ve öğretmenlerin belirttikleri aksayan yönlere ek olarak, BİLSEM'lerin kervan yolda düzülür mantığı ile yürütüldüklerini ve yapılan pek çok çalışmanın amacının gösteriş yapmak olduğunu vurgulamıştır. Bir başka katılımcı; BİLSEM'in pek çok faydası olduğunu, ancak doğrudan ÖYÖ'ye hiçbir faydası olmadığını belirtmiştir. Buna sebep olarak, örgün eğitimde hiçbir şekilde ÖYÖ'ye dair bir çalışma yapılmıyor olmasını göstermiştir. Katılımcı akademisyenlerin çoğunluğu, BİLSEM modelinin tek başına ÖYÖ'lerin tanılanıp eğitilebilmeleri için yeterli olmadıklarını belirtmişlerdir.

İleri (2023), BİLSEM'lerin farklı paydaşlar gözünden irdelediği araştırmasında; benzeri sonuçlara ulaşarak, öğrenci tanılama sürecinden başlayarak pek çok konuda BİLSEM modelindeki işleyişte düzenlemelere ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır. Özellikle öğretmen yeterliliklerinin artırılması, okul sonrası gelen öğrencilerde oluşan motivasyon düşüklüğü, eğitim içeriklerinin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu araştırmadaki sonuçlara ek olarak, BİLSEM rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin etkililiği eleştirilmiş ve bu kurumlara daha fazla psikolojik danışman görevlendirilebileceği vurgulanmıştır.

### **BİLSEM Modeli Geliştirilmesi ve ÖYE ile İlgili Diğer Uygulamalarla İlgili Fikirlerle Dair Sonuç ve Tartışma**

BİLSEM modelinin devamı konusunda, BİLSEM öğretmen ve yöneticileri; bu modelin artık oturmaya başlayan ÖYE için Türkiye'de uygulanmış en yaygın ve en etkili

uygulama olduğunu, bu sebeple bazı iyileştirmeler yapılarak modelin devam etmesini doğru bulduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçla benzer olarak Kurnaz(2014)'ın Yirminci Yılında Bilim ve Sanat Merkezlerinin Raporlar ve Yönetici Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi adlı çalışmasında; Türkiye'ye özgü bir model olan BİLSEM'lerin, öncelikle özel yetenekli öğrencileri gündemde tuttuğunu, fark edilmelerini sağladığını, ÖYE alanında öğretmenlerin yetiştirilmesine aracılık ettiğini, ailelerin bilgilenebilmesine katkı sunduğunu ve özel yetenekliler alanında çeşitli bilimsel çalışmalara imza attıklarını belirterek bu kurumların imkânlarının artırılıp geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Katılımcı öğretmenler; eğer BİLSEM'lerin niteliği artırılırsa, ders içerikleri, öğretmen ve öğrenci tanımlama kriterleri düzenlenirse, öğrencilerin bir gününü BİLSEM'e ayırmaları sağlanarak okul sonrası yorgun bir şekilde bu kurumlara gelmelerinin önüne geçilirse, özetle nitelik artırılırsa, BİLSEM'lerin ÖYE alanına daha anlamlı katkılar sunacağını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin bu tespitlerine ek olarak yöneticiler; BİLSEM'lerin fiziksel şartları iyileştirilmesi, derslerde ölçme değerlendirilmenin daha belirgin olması, BİLSEM'e bağlı anaokulları kaldırılması, kalabalık BİLSEM'lerin sorunlarını çözebilmek için öğrenci alım kontenjanının her BİLSEM'e konulması gerektiği önerilerini sunmuşlardır. Katılımcı akademisyenlerin tamamı; BİLSEM'lerin ÖYE için yetersiz olduğunu ve geliştirilmesi gerektiğini belirtmişler, bunun yanında BİLSEM modeline destek olacak farklı modellerin de uygulanması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Katılımcı A7; sorunun modellerle ilgili olmadığını, sistemsizlik nedeniyle çalışmaların amacına ulaşamadığını belirterek ÖYE için kapsamlı bir sistem oluşturulması gerektiğini belirtmiştir. Bir başka katılımcı; sadece matematik alanında özel yeteneklilere yeni bir model açılacağı önerisini sunarken çocuk üniversitelerinin geliştirilerek tüm çocukların hizmetine sunulmasının ÖYE için faydalı olacağı vurgusunu yapmıştır. Verilerden elde edilen bir diğer sonuç ise; BİLSEM'de ÖYÖ'lere sağlanan şartların aslında okullarda tüm öğrencilere sağlanması gerektiği yönündedir. Bu şekilde, gerçek anlamda özel yeteneklilerin keşfedilip toplumdan

ayrıştırılmadan yeteneklerini geliştirebilecekleri, sadece özel yeteneklilerin değil tüm öğrencilerin bu ortam vesilesiyle kendi yeteneğini keşfedip geliştirme imkânı bulabileceği düşünülmektedir.

Bu sonuçlarla benzer olarak Kemahlı (2017) tarafından yapılan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Özel Yetenekliler Eğitim Politikasının BİLSEM Müdürleri ve İlgili Öğretim Üyelerinin Bakış Açılılarıyla Değerlendirilmesi adlı araştırmada; BİLSEM'lerin daha iyi hizmet verebilmeleri için tanılamanın iyileştirilmesi gerektiğine, öğretmen seçimlerinde özel yetenek alanından mezun olanlara öncelik verilmesi gerektiğine, fiziksel imkan olarak BİLSEM'ler arası eşitsizliklerin giderilmesi gerektiğine ve öğretmen eğitimlerinin önemine değinilmiştir.

BİLSEM uygulamasını, Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Bilim ve Sanat Merkezlerinin Yapısı ve Yeniden Yapılanması: İstanbul Bilsem Örneği adlı yüksek lisans tezinde öğretmenler ve yöneticilerin bakış açısıyla değerlendiren Yağlı (2011) tarafından; BİLSEM'lere öğretmenlerin seçilerek alınması gerektiği, üniversitelerle iş birliği yapılması gerektiği, eğitim programının geliştirilmesi gerektiği ve tanılama testlerinin yenilenmesinin doğru olacağı belirtilmiştir.

Çitil ve Bildiren (2022) araştırmalarında; grublama, hızlandırma ve zenginleştirme gibi stratejilerin, BİLSEM'lerde ve ÖYE'ye yönelik eğitim veren her modelde uygulanması gerektiğini, öğretmenlerin bu stratejileri uygulayabilecek yeterliliğe kavuşabilmeleri için BİLSEM'lerin üniversitelerle iş birliği yaparak öğretmen eğitimleri düzenlemeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca araştırmada, öğretmenlerin bu stratejileri uygulamalarının ve uygulama sonuçlarının izlenmesi gerektiği, BİLSEM'in okul sonrası özel yeteneklilerin faydalandığı bir kurum olduğu ve yeterli olmadığı, bu sebeple ÖYE konusunda genel eğitim sistemi içinde çözümler üretilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Katılımcı öğretmen, yönetici ve akademisyenlerin ifadelerinden anlaşılmaktadır ki DEO'larda; şu an özel yeteneklilere eğitim verebilecek yeterlilikte öğretmen bulunamayışından ve etüt merkezi tarzında test çözdürülen bir sınıfa dönüşmüş

olmalarından dolayı, uygulamanın amacına hizmet etmediği görüşünde birleşmişlerdir. Katılımcı bir yönetici; DEO'ların yanlış bir uygulama olduğunu ve öğrencinin kendi sınıfından alınıp başka bir sınıfa götürülmesinin öğrencinin kötü hissetmesine sebep olduğunu belirtirken, diğer bir katılımcı akademisyen gereksiz bir uygulama olduğunu belirtmiştir.

ARGEM uygulaması için genel olarak, kapalı kutu benzetmesi kullanılmış ve ARGEM ile ilgili gizlilik politikası güdüldüğü belirtilmiştir. Ancak bir katılımcı akademisyen; fen liseleri gibi sayısı arttıkça niteliği düşebileceğini belirtmiş ve öyle olacaksa emek ve bütçe ayrılmasının doğru olmayacağını ifade etmiştir. Alınan cevaplar doğrultusunda; BİLSEM ve okul programlarını yeterli görmeyen özel yetenekliler için güzel bir uygulama olduğu, ancak son ARGEM uygulamasının da ÖYE'yi temel almayan ve ülkedeki sınav odaklı liselere dönüşmesine sebep olabilecek bir program ile amacının dışına çıkarılmasının önüne geçmek gerektiği sonucuna varılabilir. Kulaksızoğlu (2020) araştırmasında; ARGEM'in bu alanda açılmış örnek bir uygulama olduğunu, ARGEM benzeri kurumların Ankara, İzmir, Adana, Diyarbakır, Erzurum ve Trabzon gibi bölge merkezlerinde açılabileceğini, bu kurumlarda kredili sistem uygulamasının kullanılarak öğrencilerin performanslarına göre okullarını daha hızlı bitirerek yetenek alanlarıyla ilgili uzmanlaşma imkânına daha çabuk kavuşabileceklerini belirtmiştir.

ARGEM benzeri okullar dünyanın pek çok ülkesinde bulunmaktadır. Örneğin İsrail'deki OFEK Okulları, uzun yıllardır dahi çocuklara hizmet vermektedir. Okulda derslere, ülkenin tanınmış profesörleri girmektedir. ABD'de ise aynı görevi, Dalton Okulları üstlenmiştir. Ağır kural ve formalitelerin olmadığı bu okullarda, profesörler ders vermektedirler. Rusya'daki Dâhiler Okuluna girmek için pek çok aşamadan geçmek gerekmektedir. Öncelikle pek çok farklı zekâ testinden yeterli puanı almak, bilim olimpiyatlarında başarı göstermek gibi aşamalardan geçen öğrenciler, okula kabul edildikten sonra üniversite hocalarından eğitim almaktadırlar. İsrail, Çin, Rusya ve ABD gibi ülkeler, bu okullara önem vermekte ve özel yetenekli çocukların eğitiminde üniversitelerle iş birliği içinde çalışmaktadırlar (Sönmez, 2011).

Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere; gelişmiş ülkelerin birçoğu, belli zekâ düzeyinin üzerindeki çocukları öncelikle güvenilir testlerden geçirerek test etmekte, performanslarını gözlemlemekte ve ardından bu okullara kabul etmektedir. Okullara kabul edilen öğrencilere, üniversite hocalarının ders vermesi ile ortamlarının özgür ve bilimle haşır neşir olabilecekleri bir ortam olması gibi ayrıntıların, ARGEM uygulamasına ilham verebileceği değerlendirilmektedir. ARGEM modeli ile aslında, Türkiye'nin ihtiyacı olan bir çalışma ortaya koyulmak istenmiştir ancak eğitim programlarının içeriğinden, görev yapacak öğretmenlere kadar kaliteli eğitim veren kolejden farklı bir görüntü vermeyen ARGEM'ler, yine katılımcıların sıkça belirttikleri plansızca ortaya koyulmuş diğer uygulamaların uğradığı akıbeta uğrayabilir gibi gözükmektedir.

Türkiye'de; özel yetenek alanlarında düzenlediği atölye gibi çalışmalarla, bilime merak duyan tüm çocuklara imkân sunan farklı bir uygulama olan Çocuk Üniversiteleri ile ilgili olumlu görüş bildiren katılımcıların yanında bir katılımcı akademisyen, buralarda görev aldığını ve bu uygulamada da sistemsizliğin hâkim olduğunu belirtmiştir. Çocuk Üniversitelerinde yapılan atölye çalışmalarıyla pek çok çocuk, bilimin eğlenceli yüzüyle tanışmaktadır. Özel yetenekli çocuklar için ise, bu atölye çalışmalarının en dikkat çekici yanı testlerle tanılanamamış ÖYÖ'lerin buralardaki çalışmalarda gösterdikleri performansla ortaya çıkabileceği gerçeğidir.

### **BİLSEM Öğretmen Seçim Politikaları ve BİLSEM Öğretmenlerinin Verimli Çalışabilmeleri İçin Gereken Şartlara Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma**

BİLSEM öğretmen seçim politikalarına dair katılımcılardan alınan cevaplar; şu an uygulanan seçim şekli ve kriterlerinin yeterli olduğunu, sadece mülakat konusunda ülkemizdeki uygulama biçiminin sağlıklı olmadığını ortaya koymaktadır. Mülakatın aslında uygun bir seçme şekli olduğu, ancak suistimal edilme olasılığı nedeniyle hakkaniyetli bir seçim olmasını engelleyebileceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmen seçim kriterleri içinde olan bazı belgelerin, sertifikaların gerçekliği olmayabileceğinden, nasıl verildiği belli



olmayan Başarı Belgesi gibi kriterlerin seçim için yeterli olmaması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca seçilen öğretmenin; sonradan ÖYE alanında eğitilmesindense, bu seçmelere başvurabilmenin ön şartı, ÖYE alanında bir eğitim veya sertifika sahibi olmak şeklinde belirlenmelidir. Böylece seçilen her öğretmen, zaten ÖYE hakkında bilgi sahibi olacak ve bu özel çocuklarla çalışma sürecinde zaman kaybetmeyecektir. Öğretmen seçmelerinin, yüz yüze yapılmasının devlete maddi külfet getirdiği, bunu engellemek için öğretmen seçimlerinin uzaktan çevrimiçi olarak yapılabileceği önerisi sunulmuştur. Ayrıca öğretmen seçimleri için yazılı bir sınavın da olabileceği, yazılı sınavı geçen ve kriterleri karşılayan öğretmenlerin bir haftalık bir kamp sürecinde gözlemlenerek iletişim becerileri, üretkenliği, işbirlikçi çalışabilme becerileri açısından gözlemlendikten sonra seçilebilecekleri önerileri sunulmuştur.

BİLSEM'lerin özellikle; çalışma saatlerinin yoğun ve normal mesai saatlerinin dışında oluşu ve fazladan hiçbir maddi getirisi olmayışı nedeniyle, artık BİLSEM öğretmenliği tercih edilen bir alan olmadığı, bu nedenle BİLSEM öğretmenlerinin özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sebepler öğretmenlerin BİLSEM'lerde daha verimli çalışabilmeleri için; yeni başlayan öğretmenler için staj süreci olmalı ve yeni başlayan öğretmenler en az bir yıl tecrübeli bir BİLSEM öğretmenin yanında sistemin işleyişini, derslerin işlenişini inceleme fırsatı bulmalıdır. Buna ilave olarak; BİLSEM öğretmenlerinin öncelikle ÖYE alanında eğitim alıp kendilerini geliştirmeleri gerektiği, bu amaçla üniversitelerle ortak çalışmalar yapılabileceği, uzmanlarca düzenlenen seminerler, sertifika programları ve yüksek lisans/doktora programlarına öğretmenlerin yönlendirilebileceği değerlendirilmektedir.

Kır ve Özdemir (2022), Türkiye'de Üstün/Özel Yetenekliler Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Politikalarının Değerlendirilmesi: Bir Doküman İncelemesi Çalışması isimli çalışmalarında; BİLSEM sayısı arttıkça öğretmen sayısının da arttığını ve bu doğrultuda öğretmen niteliğinin de artmasının bir zorunluluk olduğunu belirtmişlerdir. BİLSEM öğretmeni niteliğini arttırabilmek için, aday öğretmenlik sürecinden başlayarak bu kişilere

özel yeteneklilerin eğitimiyle alakalı hizmet içi eğitim programı sunulabileceği belirtilmiştir. Ayrıca BİLSEM öğretmenlerinin bu alanda kendilerini yetiştirilmeleri için, yüksek lisans veya doktora yapabilmelerinin önü açılmasına yönelik MEB'in politika belgelerinde aldığı kararı uygulamaya koyduğu ifade edilmiştir.

Her geçen gün BİLSEM'lerin sayısı artmakta, buna bağlı olarak da BİLSEM öğretmenlerinin sayısı artmasına karşın nicel artışa paralel olarak, öğretmen niteliğinin ne ölçüde arttığı bilinmemektedir. Öğretmen yetiştirme alanındaki iyileştirmeler, üstün/özel yetenekliler öğretmeni yetiştirmeyi, çoğunlukla BİLSEM öğretmenleriyle sınırlandırmaktadır. MEBBİS hizmet içi eğitim modülünde, birkaç tane sınırlı katılımcı sayısı bulunan eğitim yer almaktadır. Bir başka ifadeyle, üstün/özel yetenekli çocukların öğretmenlerinin niteliklerinin iyileştirmesi bütün öğretmenleri kapsamamaktadır. Uygulamaya geçirilemeyen hedeflerden biri de bu alanda sertifikası olan öğretmenlerin BİLSEM ve DEO'larda çalışmalarının sağlanmasıdır. Bir diğeri ise, bütün ilkökul öğretmenlerinin üstün/özel yetenekliler eğitimi alanında, 180 saatlik hizmet içi eğitim almasıdır. 30 saatlik sertifika eğitimleri de henüz uygulanamamıştır. Kısmen hayata geçirilen uygulamalardan biri ise üniversite iş birliğidir.

BİLSEM öğretmenlerinin ÖYÖ'lere yetebilmeleri için sürekli mesleki ve kişisel anlamda gelişmeleri gerekmektedir. Bu amaçla okul yönetimi; Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ve üniversitelerle iş birliği kurarak öğretmenlere yönelik ihtiyaçlara hitap eden, hizmet içi eğitimler düzenlemelidir. Bu eğitimler, BİLSEM ortamında yüz yüze olabileceği gibi uzaktan eğitim şeklinde de düzenlenebilir. Bu tür eğitimlerin olduğu günler, tatil günlerine denk getirilebilir veya bu zaman zarfında öğretmen derse girmek zorunda kalmamalıdır. Öğretmenlerin, bakanlığın sunduğu eğitim fırsatlarını da değerlendirebilmesi beklenmektedir.

Öğretmenlerin yaptıkları projeler ve özel çalışmalar için ödüllendirilmeleri, verimli çalışmalarına olumlu etki edecektir. Ayrıca farklı gruplarla proje çalışması yapan öğretmenlerin, proje için araştırma ve geliştirme çalışmaları yapabilmesi için en az 10 saat serbest çalışma süresi olarak verilmeli, bu saatlerde okulda olması zorunlu olmamalıdır.

Öğretmenler ve öğrenciler, kurumun içine hapsedilmemelidir. Üniversitelerde veya bilim ve sanatla ilgili olan her yerde, yapılanları yerinde görüp inceleyebilmeliler. Bunların yanında, daha rahat araştırma yaparak öğrencilerine hitap edebilmeleri için öğretmenlerin yabancı dil öğrenme konusunda teşvik edilip desteklenmeleri gerekmektedir.

Sak (2014), öğretmen standartlarını belirlerken öncelikle; bu öğretmenlerin ÖYÖ'lerle ilgili akademik araştırmaları takip etmelerini, ilgili yasa ve politikaları bilmeleri, alan hakkındaki güncel konulardan haberdar olmaları, öğrenci özellikleri ve gelişimleri, bireysel öğrenme farklılıkları, ÖYE eğitimde gerekli öğretim stratejileri, ÖYÖ'lere uygun öğretimin planlanması ve onlara uygun ölçme değerlendirme yapabilme gibi pek çok konuya hâkim olmaları gerektiğini belirtmiştir.

Öğrenci ve veli beklentisi yüksek olan BİLSEM'lerde, verimli çalışmalar ortaya koyarak öğrencilerine yardımcı olmaya çalışan öğretmenlere maddi, manevi ve psikolojik destek sunulmalıdır. Akın (2019) araştırmasında velilere, BİLSEM öğretmenlerinde bulunması gereken özellikleri sormuş ve BİLSEM velileri; okuyan, üreten, belli akademik yeterliliğe sahip, enerjik, özel yetenekliler alanına hâkim olan gibi özellikler sıralamışlardır. Bu araştırma sonuçlarından anlaşıldığı üzere, BİLSEM öğretmeninden her öğretmenden beklenen güzel özelliklerin üstünde farklı beceriler ve özellikler beklenmektedir. Araştırma sonucunda öğretmenlerden sahip olmaları beklenen özellikler, Ayvalı ve Koşar (2021)'in Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğretmen Liderliği: Fenomenolojik Bir Çalışma adlı araştırma sonuçlarında, tarif ettikleri lider öğretmen tanımıyla örtüşmektedir. Ayvalı ve Koşar (2021), lider öğretmeni; güvenilir, yeniliğe ve dönüşüme açık, diğerlerini etkileme gücüne sahip, risk alabilen, paylaşım ve iş birliği yapabilen öğretmen olarak tanımlamışlardır.

Sak (2014); BİLSEM öğretmenlerinin ÖYÖ'lerle yaptıkları tüm çalışmalarını ve ders içeriklerini sürekli eleştirel bir gözle değerlendirmeleri gerektiğini, öz değerlendirmeyi gelişmiş güzel bir şekilde değil Cropley ve Urban'ın yaratıcılığı ve teşvik düzeylerini değerlendirmek için belirlediği öz değerlendirme sorularından faydalanarak yapabileceklerini ifade etmiştir.

## **BİLSEM Yönetici Seçimlerine Dair Katılımcıların Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma**

BİLSEM yönetici seçimleri ile ilgili öğretmen, yönetici ve akademisyen görüşlerinden çıkan sonuçlar şöyledir; lider öğretmenlerden oluşan bir kadroyu yönetebilmeleri için okul yöneticilerinin liderlik becerilerine sahip ve BİLSEM sistemine hâkim insanlar olmaları gerekmektedir. BİLSEM yöneticileri; yetenek yönetimini bilmeli, öğretmen, öğrenci ve velileri doğru şekilde yönlendirebilmeli, okul kadrolarında bulunan öğretmenleri iyi tanıyarak onların verimli çalışabilecekleri ortamı sağlayabilmelidir. Bunun için yapılması gerekenler, Aydın Gülbahar ve Koşar (2020)'in çalışmalarında şu şekilde açıklanmıştır; yöneticiler öğretmenleri ve yeteneklerini iyi tanıyarak onları doğru şekilde yönlendirerek çalışanların gelişimleri için gerekli eğitime dahil edebilmelidir.

Mevcut sistem içinde 3 ay kadar BİLSEM öğretmenliği yapan kişilerin, idareci olabildiği vurgulanarak bu durumun değişmesi gerektiği dile getirilmiş ve BİLSEM müdürü veya müdür yardımcısı olabilme şartı olarak, en az 1 yıl BİLSEM öğretmenliği yapmış olma şartı getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Katılımcıların tamamı, yönetici niteliğinin BİLSEM'in etkililiğine etki ettiği görüşündedirler. Bu sebeple öncelikle bu kişilerin; BİLSEM öğretmenleri arasından seçilmesi gerektiği, BİLSEM modülü ve tahakkuk işleri konularında iş başlamadan eğitim almaları gerektiği ve ÖYE hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yöneticilerin sorumlulukları ve mesai saatleri normalin çok üstünde olduğu için, BİLSEM'lere daha fazla müdür yardımcısı kadrosu açılması gerektiği vurgulanmıştır. Bazı katılımcılar, öğretmenlerin kendi yöneticilerini seçebilmesi gerektiğini vurgularken, bazı katılımcılar ise, yöneticilerin kendi kadrolarını oluşturmalarının doğru olacağını vurgulamışlardır.

Araştırma sonucunda, yöneticilerin kurumla ilgili işler daha sağlıklı ve ÖYE uygun yürütebilmeleri için BİLSEM bütçelerinin arttırılması gerektiği görüşüne varılmıştır. Bir katılımcı, yöneticilerin 4 yılda bir yer değişimi zorunluluğu kalkması gerektiğine ve personel

tahakkuk işleri için her BİLSEM'de bir memur olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Öğretmen ve yönetici katılımcıların çoğunluğu; BİLSEM'lere bağlı anaokullarının, idareciler üzerinde büyük bir yük olduğunu belirtmişlerdir. Bir katılımcı, kaldırılması gerektiğini vurgularken diğer bir katılımcı, bu anasınıfları için özel müdür yardımcısı kadrosu açılması gerektiğini vurgulamıştır. BİLSEM yöneticilerinin idari işleri yaparken yaşadıkları en büyük zorluk, e-BİLSEM modülü ve yönerge başlıkları altında toplanmıştır. Yöneticiler, yönergenin esnek oluşunu avantaj olarak nitelemişler ancak bu haliyle basit bir el kitabından başka işlevi olmadığına da değinmişlerdir.

### **BİLSEM Tanılama Sistemi ve Seçilen Öğrencilerin BİLSEM'den Daha Çok Faydalanabilmesi İçin Yapılacaklara Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma**

BİLSEM tanılama sistemi ile ilgili öğretmen, yönetici ve akademisyen görüşlerinden çıkan sonuçlara göre; öncelikle aday gösterme aşamasında iki önemli sorunla karşılaşılmaktadır. Bunlardan ilki; her sınıfın %20 oranında öğrencinin aday gösterilebilmesi, gerçekten özel yetenekli olan ancak kendisini akademik olarak ispatlayamamış öğrencilerin tespit edilmesini engellemektedir. Bu sınırlama kaldırılmalıdır. Ayrıca aday gösteren sınıf öğretmenlerinin birçoğu, özel yetenekli öğrencilerin özellikleri konusunda bilgisiz olduklarından, yönlendirmeyi yapamaya bilmektedir. Bu nedenle, temel eğitimdeki öğretmenler öncelikli olmak üzere tüm öğretmenlerin, özel eğitimle ilgili iyi bir eğitim almaları gerekmektedir. Kır ve Özdemir (2022) araştırmalarında, MEB'in uygulamayı planladığı ilkökul öğretmenlerine yönelik 180 saatlik özel yetenekliler eğitimi sertifikası çalışmasının, plan aşamasında kaldığını ve uygulamaya geçirilemediğini belirtmişlerdir.

Ön Değerlendirme aşamasında; zaman ve kâğıt israfını engellemek, 1. sınıf ve 2. sınıf öğrencilerinin yazma becerilerinin henüz gelişmemiş olması nedeniyle testin tablet ile uygulanması pratik bir çözümdür. Kalem kâğıt ile yapılan ön testte, pek çok problemle karşılaşılmıştır. Tablet uygulaması, pratik bir yöntem olsa da tanılmaya katılana kadar

eline hiç tablet almamış öğrenciler için tabletle soruları cevaplamak, problem teşkil edebilir. Bu dezavantajı ortadan kaldıracak önlemler düşünülmelidir.

Ön değerlendirme aşamasının sınav gibi duyurulması; özellikle veliler arasında üniversite sınavı gibi bir akademik bilgi ölçme sınavı algısı yaratmış, ailelerin kaygıları öğretmenlere sirayet etmiş ve zaman içinde tanılama süreci, kazanılması gereken hayati bir sınav gibi ilkökul çocuklarının önüne konulmuştur. Veliler benim çocuğum BİLSEM’li diyebilmek için, öğretmenler ise benim sınıfımdan pek çok kişi BİLSEM’i kazandı diyebilmek için, 1.sınıftan başlayarak öğrencileri sınav stresi ve sınav kaygısıyla tanıştırmaya başlamışlardır. BİLSEM sınavı adı altında kurslar, online dersler ve kitaplar hazırlanmaya başlamış ve bu yanlış algılamalar BİLSEM Sınavına Hazırlık sektörünün doğmasına sebep olmuştur. Bu yarış ortamı, öğrencilerin etiketlenmesine ve sınav kaygısı yaşamalarına sebep olmaktadır. Bu tespitlere ilişkin katılımcı akademisyen A4, fikirlerini aşağıdaki gibi beyan etmiştir:

“Gelelim adaylığa. Adaylık sisteminden itibaren bu sürecin okul içerisinde yapılması gerekiyor. Türkiye çapında bir tanılamaya döndürdüğünüzde bir sektör haline geliyor. Kurslar şunlar bunlar kitaplar. Yani böyle bir şey olabilir mi? BİLSEM’e hazırlık kitapları var. Komedi bu! Çocuk ya üstündür ya da değildir. Buna hazırlık olur mu?”

Bu olumsuz sonuçlar nedeniyle BİLSEM Tanılama süreci, tüm ülkede aynı anda uygulanan değerlendirmeler şeklinde değil, yerinde ve çoklu tanılama şeklinde yapılmalıdır. Sağlıklı bir tanılama süreci yürütebilmek için, alt yapı çalışmalarının dikkatli bir şekilde yapılması ve alt yapı çalışmaları tamamlanan bir tanılama sistemi oluşturulduktan sonra uygulamaya geçilmesi gerekmektedir. Çoklu değerlendirme için kullanılacak veri kaynaklarını katılımcılardan A4, şu şekilde sıralamıştır.

“Şimdi tek boyutlu değerlendirme yaptığımızda bu belki de doğru ama çocukları yakalıyoruz ya da yakalayamıyoruz. Türkiye’nin kaderini değiştirecek bir çözümü kaçırmaya olabiliyoruz. Adaylık, tanılama, seçme ve yerleştirme aşaması. Adaylık aşamasında bile bizim çoklu değerlendirmeye devreye sokmamız gerekiyor. Aile görüşmeleri, öğretmen görüşmeleri, çocuğun portföy dosyasının değerlendirilmesi, çocuğun akademik başarısının değerlendirilmesi, öğrenme stillerinin değerlendirilmesi, okuduğu kitapların değerlendirilmesi, yıl boyunca yapılan gözlemin değerlendirilmesi, performansını değerlendirilmesi. Bunların ışığında aday olup olmayacağına karar vermemiz gerekiyor.”

Tanılamada kullanılan testler, köylerdeki özel yetenekli çocuklar için uygun olmayabilmektedir. Kültürel ve sosyal farklılıkları tolere edebilecek uygulamalar denenerek, köylerde ve sosyoekonomik düzeyi düşük bölgelerde yaşanan özel yetenekliler de tespit edilip, özel eğitim haklarına kavuşmaları sağlanmalıdır. Bu konuda katılımcı akademisyen A4, fikirlerini “Ara mahallelerde hiç üstün yeteneğiniz yok mu? Acaba bu tanılanan çocuklar zengin bir uyarıcıya maruz kaldığı için mi tanılamadan geçiyorlar yoksa gerçekten üstünler mi bilmiyoruz.” şeklinde beyan etmiştir.

Müzik ve görsel sanatlar alanlarında ön değerlendirmeler; okullarda, MEB’in açtığı özel bir sistem üzerinden, sınıf öğretmenleri eşliğinde, tablet değerlendirmesi şeklinde yapılmaktadır. Yetenek alanından tanılanacak bu öğrencilerin, genel zihinsel yeteneğinin öncelikle ölçülmesi tartışma yaratmaktadır. Bu alanda çok yetenekli olan çocukların; bazen genel zihinsel alanda üstün olacak puan alamayabilecekleri, bu sebeple müzik ve görsel sanatlar alanında yapılan tanılamada pek çok üstün yetenekli öğrencinin gözden kaçabildiği, araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve akademisyenlerce belirtilmiştir. Bu konuda katılımcı öğretmen Ö9, aşağıdaki şekilde görüş belirtmiştir.

“Görsel ve müzik alanında büyük hatalar var. Neşet Ertaş ya da Pablo Picasso bir BİLSEM öğrencisi olamazdı, ya da Van Gogh. Niye çünkü önce bizde seviye tespit testi yapılmakta. Neşet Ertaş’ı biz öğrenci olarak eğitemezdik. Eğitime ihtiyacı var mıydı? Kesinlikle vardı. Çünkü aynı türküyü her farklı konserinde farklı şekilde çalan bir Neşet Ertaş’tan bahsediyoruz. Bir gönül adamıydı evet bu doğru ama bir sanat eğitimi olmadığı için sadece biz Türkler arasında meşhur. Neden bir Bach ya da bir Chopin olmadığını işte BİLSEM’e giremeyecek olduğundan da zaten görüyoruz.”

Bu bağlamda, görsel sanatlar ve müzik özel yetenek ön tanılama sistemi değişmelidir. Araştırmada elde edilen bu sonuçlar, Levent ve Kansu Çelik (2019)’in araştırma sonucu ile örtüşmektedir. Bu araştırmada da görsel sanatlar alanında kullanılan tanılama aracının tekrar değerlendirilip geliştirilmesi gerektiği belirtilmiş ve kullanılan testin yetenek belirlemede etkili olmadığı ortaya konulmuştur.

Bireysel değerlendirme aşamasında özellikle öğretmen katılımcılar; önceki yıllarda gelen öğrencilerin zihinsel kapasitelerinin, yaratıcılık, muhakeme, üretkenlik, özel yeteneğin belirginliği noktasında çok daha üst düzey olduğu ve yerli testlerle tanılanan öğrencilerde

özellikle özel yetenek alanına yönlendirme vakti geldiğinde sıkıntılar yaşandığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak; yerli testlere ihtiyacımız olduğu, bu testlerin hem devleti yabancı testlere büyük miktarda ücretler ödemekten kurtardığı, hem de Türkiye şartları düşünülerek hazırlandığı için öğrencilere daha çok hitap ettiği söylenebilir. Ancak bu testlerin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının daha dikkatli yapılması gerektiği, son yıllarda yapılan tanılamalarla BİLSEM'e daha çok parlak zekâlı ve çalışkan çocukların geldiği vurgulanmıştır. Özel yeteneklileri (üstün zekalı) seçen bir teste ihtiyaç vardır. Benzeri sonuçlara sahip araştırmalar incelendiğinde, BİLSEM uygulamasını Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Bilim ve Sanat Merkezlerinin Yapısı ve Yeniden Yapılanması: İstanbul Bilsem Örneği adlı yüksek lisans tezinde, Yağlı (2011) tarafından; öğrenci tanılamada kullanılan TKT 7-11 Testinin güvenilirliği sorgulanmış ve WISC-R Testinin son uygulanan test olarak düzenlenmesi gerektiğin vurgulanmıştır. Bu araştırma sonucuna bakıldığında; artık yerli bir test üretildiği ve günümüzde de öğretmen ve yöneticilerin bu yerli testin geçerlilik ve güvenilirliğini sorguladığı görülmektedir. Bu görüşler, Yakut Özek (2021)'in Eğitim Reformunun Başarısında Etkili Olan Etmenler: Bilsem Modelinin Politika Nitelikleri Kuramı Bağlamında Analizi adlı çalışmasında belirttiği; daha önce kullanılan ve onaylanan Wechsler Sözel Olmayan Yetenek Testinden (WNV) faydalanılarak, ASIS Zeka Testi uygulamasının iyileştirilebileceği yönündeki görüşleriyle örtüşmektedir. Sonuç olarak, özellikle tanılama ile ilgili problemlerin çözümlenmediğini, ancak bu alanda çalışmaların olduğu görülmektedir.

Özel yetenekli öğrencilerin, tanılandıktan sonra BİLSEM'den daha çok faydalanabilmeleri için yapılacaklara ilişkin; öğrenciler, BİLSEM'e geldikten sonra özellikle BYF programında çok uzun zaman geçirdiği ve zaman kaybettikleri görülmektedir. Bu noktada, yetenek belireme testleri kullanılarak 1 yıl içinde yetenek alanlarına yönlendirilerek özel yeteneği geliştirme programına geçirilmelidirler. Öğrencilerin, okul sonrası BİLSEM'e geliyor olmaları performanslarını düşürmektedir. Bu öğrenciler için özel bir imkân yaratılarak haftanın bir gününü BİLSEM'e ayırmaları sağlanabilmelidir. Öğrencilere hitap eden



atölyelerin sayıları arttırılmalı, BİLSEM'ler malzeme ve donanım açısından öğrenci ihtiyaçlarına cevap verebilmelidir. Öğretmenler, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik ders içerikleri hazırlayarak onlara ihtiyaç duydukları öğrenme ortamlarını sunabilmelidirler.

### **BİLSEM Yönergesine Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu bölümde; BİLSEM'lerin işleyişine dair kuralları ve tanımları içinde barındıran önemli bir belge olan BİLSEM Yönergesi'ne dair katılımcı öğretmen, yönetici ve akademisyenlere ait görüşlerden çıkarılan sonuç ve öneriler belirtilmiştir. Bu bağlamda, BİLSEM Yönergesi artık sayısı artan ve mevcutları fazlalaşan BİLSEM'lere yetmemektedir. Bu belge, ihtiyaçlara tam olarak cevap veremeyen bir öneri kitabı gibidir. Bu sebeple yenilenmelidir. Yapılan düzenleme çalışmaları öncesinde, BİLSEM öğretmen ve yöneticilerinin fikirleri alınsa da belgenin son haline bakıldığında bu öneri ve görüşlerin dikkate alınmadığı görülmektedir.

Yönerge'nin maddelerinin tam olarak ihtiyaç duyulan çözümleri sağlamaması nedeniyle, BİLSEM'ler arası farklı uygulamalar görülmektedir. Bazen yöneticiler, bu açığı kullanarak haksız uygulamalar yapabilmektedirler. BİLSEM Yönergesi; yetmediğinde ilgili yönetmeliklere başvurulmaktadır ancak bu yönetmeliklerin BİLSEM'in işleyişi ile alakası olmayan temel eğitim kurumları veya ortaöğretim kurumlarının şartları göz önüne alınarak düzenlendikleri düşünülürse, BİLSEM personelinin ihtiyacını karşılamadıkları sonucuna varılmaktadır.

Tüm bu dezavantajlar yanında Yönerge maddelerinde netlik olmayışı, yönergeyi esnek hale getirmektedir. Bazen bu özelliği, sorunların çözümüne de vesile olmaktadır. Ancak eğer yönetmeliğe "Öğretmen kurulu kararları öncelikli olmak üzere" şeklinde bir madde eklenirse, eksikler öğretmen kurul kararlarıyla giderilebileceği gibi, her BİLSEM kendi şartlarına uygun esnek kararlar alabilir.

## **BİLSEM' lerin Fiziksel Özelliklerine Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma**

BİLSEM'ler arası fiziksel şartların yeterliliği noktasında büyük farklılıklar vardır. Bazı BİLSEM'ler dünya standartlarında donanıma ve yeterliliğe sahipken, bazı BİLSEM'lerde depolar sınıfa dönüştürülmektedir. Bu farklılıklar, eğitimde eşitlik ilkesi doğrultusunda giderilmek zorundadır. Bu sonuç, Sarıtaş ve arkd. (2019)'ının araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bu araştırmada, veli ve öğrenciler; BİLSEM binalarının yetersiz olduğunu ve BİLSEM'de aldıkları eğitime uygun bir ortam bulamadıklarını belirtmişlerdir. Atlı ve Balay (2016); öğrencilerin BİLSEM binalarının, BİLSEM'e özel inşa edilmesi gerektiği yönünde fikir bildirdiklerini belirtmiştir. Kurnaz (2014)'in araştırma sonuçları da bu görüşleri desteklemektedir.

Ayrıca son yıllarda, ilköğretim okullarının veya liselerin bir ya da iki katı BİLSEM'lere verilerek BİLSEM'lerin imkânlarının iyice daraltıldığı görülmektedir. Eski binaların BİLSEM'e dönüştürülmesi de benzeri yanlış bir uygulamadır. Bu görüşlere paralel olarak Akın (2019) araştırmasında; öğrenci ve velilerin BİLSEM binalarını yeterli bulmadıklarını ve okul sonrası okullarından daha farklı bir ortama gelme beklentisi olan çocukların BİLSEM'de hayal ettikleri gelişmiş ortamı bulamadıklarını belirtmiştir.

Oysaki ÖYE alanında hizmet veren bu kurumların fiziksel donanımı da ÖYÖ'lerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek standartlarda olmalıdır. Yanlış uygulamaların önüne geçebilmek için bakanlığın BİLSEM binalarına, bazı standartlar getirmesi çözüm olabilir. Bu standartlara ilişkin sorunlar; kampüsünün olması, orman içinde olması, üniversite kampüsü içinde olması, gökyüzü gözlem alanına sahip olması, tarım alanına sahip olması vb. şeklinde sıralanabilir. BİLSEM açılma şartı belli standartlara bağlanabilirse, BİLSEM'ler arası donanım ve fiziksel şartlar boyutundaki eşitsizliğin önüne geçilebilir. Bu olumsuz durumların dışında BİLSEM'lerin, istedikleri zaman gerekli atölye malzemelerine ulaşabildikleri, katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Ayrıca atölye ve sınıfların öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanıp donatılması gerektiği önerisi sunulmuştur.

## **BİLSEM’de Ders İçerikleri ve Etkinliklere Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma**

BİLSEM’lerde, bakanlıkça yapılan çalıştaylarda öğretmen ve akademisyenlerin oluşturduğu ekiplerce hazırlanan etkinlik kitapları bulunmaktadır. Bu kitaplar, yine aynı ekiplerin oluşturduğu öğretim programındaki kazanımları göz önünde bulundurarak oluşturulmaktadır. Etkinlik kitaplarıyla ilgili olarak öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinden ulaşılan sonuç ve öneriler incelendiğinde etkinlik kitaplarının; özellikle yeni başlayan öğretmenlere yol göstermekte ve faydalı olduğu, içerikleri itibariyle hazırlanmış olan öğretim programlarının kazanımlarına yönelik örnek etkinliklerden oluştuğu ve öğretmenlerin bu etkinliklerden yola çıkarak öğrencilerinin ihtiyaçlarına yönelik yeni etkinlikler üretebildikleri görülmektedir.

Etkinlik kitapları, bu nedenle sürekli yenilenmek zorundadır. Yapılan etkinlikler, öğrenciler tarafından BİLSEM dışında, sınıflarında paylaşıldığı için eskimekte dirler. Ayrıca bu etkinlikler, seviye farklılığı olan sınıflarda uygulanamamaktadırlar. Bu olumsuz durumların ortadan kaldırılabilmesi için; öğretmenlerin oluşturduğu ve uygulayarak faydalı bulunduğu etkinlikler bir havuzda toplanabilir, deneyimli BİLSEM öğretmenleri etkinlik kitabı hazırlama çalıştaylarına katkı sunabilir, online veya yüz yüze buluşma ortamları sağlanarak öğretmenlerin tecrübelerini birbirleriyle paylaşmaları sağlanabilir. Bu noktada elde edilen sonuçlar, (Soygür, 2021)’ün araştırmasında da dile getirilerek BİLSEM öğretmenlerinin kendi etkinliklerini oluşturabilmeleri ve programlarını kurgulayabilmeleri için özel yeteneklilerle ilgili program geliştirme eğitimi alabilecekleri önerisini sunulmuştur. Şahin (2020), Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimi: Politika Belgeleri ve Yasalar Bağlamında bir Tartışma adlı çalışmasında; BİLSEM’de uygulanan programların, Türkiye’de var olan standart eğitim programı amaçlarını içerisinde barındırmadığını, ayrıca bu merkezlerde alınan derslerin normal eğitim hayatlarında öğrencilere herhangi bir puan veya kredi kazandırmadığını belirtmiş ve bu durumun öğrencilerin BİLSEM’e devam etme motivasyonlarını düşürdüğünü ifade etmiştir. Yılmaz ve Yılmaz (2020) araştırmalarında BİLSEM’de var olan eğitimin öğrencilerin eleştirel düşünme ve yaratıcılık becerilerini

geliştirdiği ancak burada uygulanan eğitim programının teorik yönünün zayıf olduğu sonuçlarına varılmıştır. Bu görüşlerin yanında Akın (2019), araştırmasında; BİLSEM veli ve öğrencilerinin eğitim programı ve yapılan etkinliklerle ilgili görüşlerini alarak öğrencilerin BİLSEM’de işledikleri derslerden zevk aldıklarını ve okul derslerindense BİLSEM derslerinde öğrendiklerini daha rahat hayata entegre edebildiklerini belirtmişlerdir.

Sonuçlardan anlaşıldığı üzere; BİLSEM eğitim programları, özellikle BİLSEM öğretmenleri tarafında geliştirilmeye çalışılmaktadır. Ders içeriklerini farklılaştırmaya ve zenginleştirmeye çalışan öğretmenler, aslında büyük bir sorumluluğun altına girmişlerdir. Bu eğitim içeriklerinin ÖYÖ’ler için faydalı olabilmeleri için, öğretmenlerin etkinlik hazırlama ve eğitim programları gibi alanlarda eğitim almaları gerekmektedir. Bu hususta da, üniversitelerle iş birliği önem kazanmaktadır. Ayrıca BİLSEM’de alınan derslerin, yapılan etkinliklerin içerikleri dolu olsa da öğrenciye somut bir katkı sunmaması tartışılması gereken bir durumdur. Bu sonuçlarla paralel olarak Şenol (2011), araştırması sonucunda; bu etkinliklerin geliştirilebilmesi için üniversitelerle iş birliğinin gerekliliğini vurgulamış ve ÖYÖ’lerin gereksinimleri düşünülerek tasarlanması gerektiği hususuna dikkat çekmiştir.

### **MEB ve Üniversitelerin Bir Araya Gelerek ÖYE İçin Yapabilecekleri ve ÖYÖ'lere Tanınabilecek Ayrıcalıklara Dair Görüşlere İlişkin Sonuç ve Tartışma**

MEB ve üniversiteler, öğretmen eğitimleri konusunda iş birliği yapılmalı ve üniversitede öğretmenlik bölümleri programına özel eğitim dersleri konulmalıdır sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin her sınıfta var olduğu düşünüldüğünde, tüm branştan öğretmenlerin özel eğitim konusunda sertifika almalarının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. BİLSEM’i bitirip üniversiteye geçen öğrenciler, üniversiteler ve BİLSEM iş birliği ile izlenmelidir.

Özel yetenekli öğrencilere tanınabilecek hak ve ayrıcalıklar konusunda öğretmen, yönetici ve akademisyenlere ait görüşlerden çıkarılan sonuç ve önerilere göre akademisyen katılımcılardan bir tanesi; ÖYÖ'lere ayrıcalık tanınmasının fırsat eşitliği açısından yanlış bir

uygulama olacağını belirtirken, diğer bir katılımcı, akademisyen ÖYÖ'lerin eğitimi ile ilgili alt yapısı tamamlanmış bir sistem olmadığı sürece bu tür ayrıcalıkların sağlanamayacağını belirtmiştir. Öncelikle, bu öğrencilerin BİLSEM' e geliş gidişleri büyük bir problem olmaktadır. Devlet özel gereksinimli öğrencilere, servis ve maddi destek sağladığı gibi özel yetenekli öğrencelerin de bu tür ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Özel gereksinimli öğrencilerin, psikososyal desteğe ihtiyacı olduğu gibi özel yetenekli öğrencilerin de vardır. Bu görüşlere paralel olarak Çam Tosun ve Tan (2021), araştırmalarında; ÖYB'nin velilerinin bu bireysel ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk yaşadıklarını, okul şartlarının ÖYB'nin yeteneklerini fark edip geliştirme noktasında yeterli imkânı sunmadığını ve rehberlik materyal ve kaynak açısından gelişmiş ortamlara gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir.

Ayrıca dahi düzeyinde özel yeteneğe sahip olan öğrencilerin, yetenek alanlarıyla ilgili üniversitedeki bölümlere geçişi kolaylaştırılmalı, lisedeyken üniversiteden ders alma gibi imkânlar tanınmalıdır. Yabancı ülkelerde çok erken yaşlarda üniversiteden mezun olan öğrencilere rastlandığı gibi, Türkiye'de de bu tür öğrenciler mevcuttur. Ancak Türkiye'deki hızlandırma politikaları buna uygun değildir. Eğer bu öğrencilerin; ülke çapındaki özel yetenekle alakalı yarışmalarda dereceleri, ortaya koyduğu patentli ürünleri veya dikkat çekici projeleri varsa, bu çalışmalarını üniversiteye girişte kolaylık sağlamalıdır. Özel yetenekli öğrencilerin birçoğu, portfolyolarında biriktirdikleri tüm çalışmalarını yurtdışındaki üniversitelere girebilmek için kullanmakta ve yurtdışında bulunan üniversitelerden kabul almaktadırlar. Beyin göçünün önüne geçebilmek için ÖYÖ'lerden çalışan ve yetenek alanında ürün çıkaran öğrencilere, üniversitelerin ilgili bölümlerine geçiş hakkı sağlanmalıdır. Özel yetenekli öğrencilerde var olan potansiyel, ülke kalkınmasına ve insanlığın gelişimine katkı sunacağı düşünülürse, bu çocukların anayasa düzeyinde korunmaları ve haklarının güvence altına alınması önerilebilir.

Çitil (2018) araştırmasında; devletin özel yetenekli bireylerin eğitimi, gelişimi ve istihdamı konusunda geliştirilen politikaların uygulama noktasında yetersiz kaldığını, bu konudaki

Çalışmaların sistemli bir şekilde takip edilip düzenlenerek, geliştirilmesini sağlayacak güçlü bir yapının olmadığını belirtmektedir.

## **Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Politikalara İlişkin Öneriler**

1. Özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili Türkiye’de pek çok politika belgesi bulunmasına rağmen, alınan kararlar uygulanmamakta ve bu politika belgelerinde hedeflenen amaçlara ulaşılamamaktadır. Bu tutarsızlığın giderilebilmesi için öncelikle, ÖYE ile ilgili karar verecek üst düzey yönetici pozisyonlarına bu konuda deneyimli ve uzman kişilerin getirilmesi sürecin daha sağlıklı yürümesini sağlayabilir.
2. Türkiye’nin, uzun vadeli hedefleri olan ve zaruri aksaklıklar olmadığı sürece değiştirilmeyen, uzmanlarca hazırlanmış, ÖYE politikaları olmalıdır. MEB, artık ÖYE konusuna öncelik vererek bu konuyu milli ve hassas konular başlığı altında ele almalıdır.
3. MEB’de ÖYE alanında üst düzey eğitimler almış uzman personeller olmasına rağmen, yönetici kadroların alanda yetkin olmamaları, yüksek potansiyele sahip personeli doğru yönlendirememeleri şeklinde sonuçlanmaktadır. Bu durumun önüne geçilebilmesi için yönetici kadrolar belirlenirken liyakate önem verilmelidir. ORGM kadrolarına atama yapılırken, ÖYE alanında uzmanlık şartı konulmalıdır. BİLSEM öğretmeni seçimlerinde aranan kriterlerin çok daha fazlası, ÖYE alanında politika yapıcı konumuna getirilen kişilerde aranmalıdır.
4. Bir politika oluşturulup uygulanmaya başlanmadan önce, politikanın etkileyeceği tüm paydaşların fikirlerine danışılmalı, mevcut imkânlar ve durum analiz edildikten sonra uygulamaya geçilmelidir.
5. Politikaların uygulama aşamasında, uygulayıcıların politikanın amaçları ve olası sonuçları hakkında sahayı bilgilendirmeleri uygulamanın daha sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacaktır.
6. Politika belgelerini oluşturmak uzun zaman, emek ve maddi harcamalar gerektirmektedir. Ortaya konulduğu halde bir politika belgesinde alınan kararlar uygulanmayacaksa, bunun gerekçeli sebepleri ilgililere duyurulmalıdır.

7. Yapılan tüm çalışmalara ait bir arşiv sistemi oluşturulmalıdır. Böylece, yeni çalışmalar yapılırken önceden yapılan çalışmalar ve alınan kararlar gözden geçirilebilecek ve tekrara düşülmeyecektir.
8. Devlete maddi yük olmamak adına, politika belgesi oluşturmak amacıyla yapılan toplantıların bir kısmı internet üzerinden yapılabilir.
9. Politikalar hazırlanırken; üniversitelerin ilgili birimlerindeki uzmanlarla, STK'lerle, öğretmenlerle, velilerle ve hatta öğrencilerle iletişim halinde olunması, politikaların uygulanabilirliğine olumlu etki edecektir.
10. Politika üretimi ve uygulanması konularında, yabancı ülkelerdeki etkili çalışmalar incelenmelidir.
11. BİLSEM, ARGEM ve DEO'ların işyerilerindeki eksikleri gidermek için gerekli önlemler alınmalıdır.
12. Özel yetenekli bireyler, sadece okul sonrası hizmet veren BİLSEM kurumlarına muhtaç edilmemelidir. Yaşamın her alanında var olan özel yetenekliler, ulaşabildikleri her noktada özel eğitim alma ve yeteneklerini geliştirme imkân bulabilmelidirler. Bu sebeple MEB, özel yeteneklilere hitap eden farklı ve nitelikli uygulamalar geliştirmelidir.
13. DEO'lar için öğretim programları oluşturulmalı ve bu programlar ihtiyaç duyuldukça yenilenebilmelidir. Buralarda görev alacak öğretmenlere, farklılaştırma ve zenginleştirme gibi ÖYE için gerekli strateji ve yöntemler konusunda eğitimler verilmelidir. DEO'larda, ÖYE alanında en az sertifika düzeyinde eğitim almış öğretmenlerin görevlendirilmesi gerekmektedir. DEO'lar, okullarda aktif olmalı fiziksel şartları ve donanımları ÖYÖ'lerin ihtiyaçlarına uygun şekilde düzenlenmelidir.
14. ARGEM uygulamasında, öncelikle öğrenci seçimi çok aşamalı olmalı ve bu noktada dahi çocukların eğitimine önem veren ülkelerdeki örnekler yakından incelenmelidir. Öğrenci tanılama süreci, hakkaniyetli bir şekilde tamamlandıktan sonra öğretim programı öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmelidir.



15. ARGEM öğretim programı, örgün eğitimde kullanılan öğretim programlarının hızlandırılmış hali olmamalı ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre şekillenebilen, esnek ve yenilikçi özelliklere sahip olmalıdır.

16. ARGEM'de görev yapacak öğretmenler, öğrenci ihtiyaçlarına göre değişebilmeli ve bu tür kurumlarda yabancı örneklerinde olduğu gibi alanının en etkili akademisyenler ve uzmanlar çalışabilmelidir.

17. ARGEM'ler, yurtdışındaki benzer uygulamalardan ilhamla geliştirilmelidirler.

18. ÖYÖ'nün eğitimin her kademesinde var olduğu düşünülerek, bütün branşlardaki öğretmenlere yönelik özel yeteneklilerin eğitimi üzerine sertifika programları düzenlenmelidir. Üniversitelerin öğretmen eğitimi programları içerisine, özel yeteneklilerin eğitimi dersleri konulmalıdır. Böylece eğitim hayatının her kademesinde ÖYÖ'leri tespit etmek ve onların ihtiyaçlarına uygun eğitim vermek imkânı yakalanacaktır.

19. Özel yetenek alanında uzman öğretmen sayısını arttırabilmek için bu alanda yüksek lisans ve doktora programlarında eğitim almak özendirilmelidir.

### **BİLSEM Modeline İlişkin Öneriler**

1. BİLSEM Modeli, Türkiye'de bugüne kadar özel yetenekli öğrencilere yönelik kurgulanmış en sürdürülebilir ve yaygın çalışmadır. Bu sebeple değerlidir. BİLSEM'ler geliştirilip nitelikli ve ihtiyaca uygun bir şekilde yaygınlaştırılmalıdır.

2. BİLSEM modelinin, tüm öğrencilere hizmet veren atölyelere dönüştürülmesi fikri yanlıştır. Eğer BİLSEM'ler, tüm öğrencilere hizmet veren atölyelere dönüştürülürse özel yetenekli bireylerin bir araya gelerek kendileri gibi öğrencilerle eğitim alabildikleri ülkedeki yegâne ortam da ortadan kaldırılmış olacaktır. Bu sebeptendir ki BİLSEM'ler, var olan aksaklıkları düzeltilerek eğitim vermeye devam etmelidir.

3. Ancak ÖYÖ eğitimi için tek başına BİLSEM'ler yeterli olmayacaktır. Bu maksatla, mutlaka farklı modellerde devreye sokulmalıdır. Örneğin DEO'lar ve ARGEM gibi çalışmalar mutlaka geliştirilmelidir. Bunun yanında uygun hızlandırma politikaları geliştirilmelidir.

4. BİLSEM eğitim programları tasarlanırken, örgün eğitimle paralel olması göz önünde bulundurulmalıdır.
5. BİLSEM etkinlikleriyle ilgili daha etkili ölçme değerlendirme çalışmaları yapılmalıdır ve bu noktada uzman akademisyenlerden yardım alınmalıdır.
6. BİLSEM'lerin bütçeleri, ihtiyaçları oranında arttırılabilmelidir.
7. Öğrenci projelerine ve patent çalışmalarına maddi destek sunulmalıdır.
8. BİLSEM'lerde çok sayıda görevlendirme yoluyla öğretmen çalışmaktadır. Bu öğretmenlerin genellikle, ÖYÖ ile çalışacak yeterlilikleri yoktur. Görevlendirilen öğretmenlerin, ÖYÖ eğitimine zarar verdikleri görülmektedir. Bunun önüne geçilebilmesi için görevlendirme öğretmenler, mutlaka göreve başlamadan önce ÖYE ve BİLSEM sistemi hakkında eğitime tabi tutulmalıdırlar

### **BİLSEM Öğretmenlerine İlişkin Öneriler**

1. Öğretmen seçimleri için yazılı bir sınavın yanında, yazılı sınavı geçen ve kriterleri karşılayan öğretmenler, bir haftalık bir kamp sürecinde iletişim becerileri, üretkenliği, işbirlikçi çalışabilme becerileri açısından gözlemlendikten sonra seçilebilmelidirler.
2. BİLSEM öğretmen seçmelerine başvuracak öğretmenlere, ÖYE alanında bir eğitim almış olmaları şartı konmalıdır veya seçilen öğretmenlere göreve başlamadan önce mutlaka ÖYE alanında uzmanlardan eğitim alma imkânı sunulmalı, ardından en az 1yıl süreyle tecrübeli bir BİLSEM öğretmenin yanında staj yapması sağlanmalıdır.
3. BİLSEM öğretmen seçmelerinde, kâğıt üzerinde görünen başarılar kadar kişisel özellikler ve iletişim becerilerinin de test edilmesi gerekmektedir.
4. BİLSEM mesai saatleri, öğrenci, öğretmen ve toplum sağlığı göz önünde bulundurularak normalleştirilmelidir. Gerekirse öğrenciler haftanın bir gününü BİLSEM'e ayırmalıdırlar.
5. BİLSEM'in özellikle çalışma saatlerinin yoğun ve normal mesai saatlerinin dışında oluşu ve BİLSEM öğretmenlerinin var olan pek çok ekstra sorumluluklarına rağmen örgün eğitimde çalışan bir öğretmenden farklı maaş almayışi nedeniyle, artık BİLSEM öğretmenliği tercih edilen bir alan değildir. BİLSEM öğretmen seçme kılavuzunda bulunan

kriterlere uyan ve atanan pek çok öğretmen, özellikle mesai saatlerini öğrendikten sonra BİLSEM’de çalışmaktan vazgeçmektedir. Bu durumun önüne geçebilmek için BİLSEM öğretmenlerine bazı hak ve ayrıcalıklar tanınmalıdır. BİLSEM öğretmenlerinin ek ders ücretlendirmesi daha yüksek olmalı, özlük hakları iyileştirilmelidir.

6. BİLSEM öğretmenleri, haftalık ders saatinin en az 10 saatini proje ve araştırma çalışmalarına ayırabilecek şekilde serbest olabilmelidir. Ancak öğretmenin öğrencilerle birlikte yaptığı çalışmalar görünür olmalı, öğretmen bu saatlerdeki çalışmalarıyla ilgili hesap verebilecek şekilde çalışmalarını belgeleyebilmelidir.

7. BİLSEM öğretmenleri, ihtiyaç duydukları alanda hizmet içi öğretmen eğitimlerini BİLSEM içinde alabilmeli, gerekirse bu konuya ayrılan bir bütçe olmalı ve uzmanlar BİLSEM’lere davet edilmelidir.

8. BİLSEM öğretmenleri, ÖYÖ’lerin ilgi alanlarına hitap edebilmek için bu alanlarda gerekirse ücretli eğitimler alabilmeli ve bu konuda desteklenmelidir.

9. BİLSEM öğretmenleri, ders içeriği tasarlama konusunda eğitim almalıdırlar.

10. Öğretmenler, ölçme değerlendirme konusunda eğitim almalı ve yapmakta oldukları tüm çalışmalarla ilgili sıkı bir şekilde denetlenmelidirler.

11. Gruplama, hızlandırma ve zenginleştirme gibi stratejiler, BİLSEM’lerde ve ÖYE’ye yönelik eğitim veren her modelde uygulanması gerekmektedir. Öğretmenlerin bu stratejileri uygulayabilecek yeterliliğe kavuşabilmeleri için öğretmen eğitimleri düzenlenmelidir. Ayrıca araştırmada öğretmenlerin bu stratejileri uygulamaları ve uygulama sonuçlarının izlenmeli ve denetlenmelidir.

### **BİLSEM Tanılama Sistemi ve Seçilen Öğrencilerin BİLSEM’den Daha Çok Faydalanabilmesine Dair Öneriler**

1. Ön değerlendirmede kullanılan tablet uygulaması pratik bir yöntem olsa da, tanılmaya katılana kadar eline hiç tablet almamış öğrenciler için dezavantaja dönüşmektedir. Bu dezavantajı ortadan kaldıracak önlemler düşünülmeli ve alınmalıdır.

2. BİLSEM Tanılama Süreci, tüm ülkede aynı anda uygulanan değerlendirmeler şeklinde değil yerinde ve çoklu tanılama şeklinde yapılmalıdır. Sağlıklı bir tanılama süreci yürütebilmek için, alt yapı çalışmalarının dikkatli bir şekilde yapılması, alt yapı çalışmaları tamamlanan bir tanılama sistemi oluşturulduktan sonra uygulamaya geçilmesi gerekmektedir.

3. Görsel sanatlar ve müzik tanılama ön değerlendirmeleri, içerik olarak ve uygulama biçimi bakımından bu alanda özel yetenekli öğrencilerin tespitini zorlaştırmaktadır. Görsel sanatlar ve müzik tanılamada ön değerlendirme kaldırılmalı, öğrenciler doğrudan yetenek değerlendirmesine alınmalıdır.

4. Tanılamada yerli zekâ testleri kullanılmalı, ancak bu testler daha fazla kişi üzerinde denendikten ve geçerlilik güvenilirlik sorunu olmadan kullanılmaya başlanmalıdır. Tanılama testlerine dair, sahadan gelen şikâyet ve öneriler dikkate alınarak test geliştirilmelidir. Ayrıca zekâ testlerinin dışarıya sızdırılması ihtimaline karşı bu testlerdeki sorular her yıl yenilenmelidir.

5. Tanılamada, köylerde yaşayan veya ekonomik durumu iyi olmayan, eğitim düzeyi düşük ailelerin çocuklarını da onlara uygun bir şekilde test edebilecek yeterliliğe sahip testler kullanılmalı ve bu çocuklar sadece test sonuçlarına bakılarak değil, çoklu değerlendirme yöntemlerine başvurularak değerlendirilmelidirler.

6. Öğrenciler, BİLSEM'e geldikten sonra yetenek belireme testleri kullanılarak 1 yıl içinde yetenek alanlarına yönlendirilerek özel yeteneği geliştirme programına geçirilmelidirler. Öğretmenler, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik ders içerikleri hazırlayarak onlara ihtiyaç duydukları öğrenme ortamlarını sunabilmelidirler.

7. Tanılamada gözden kaçan öğrencileri keşfedebilmek için, BİLSEM yaz kamplarındaki atölyeler, çocuk üniversitelerindeki atölyeler veya DEO'ların zaman zaman tüm öğrencilere yönelik gerçekleştirdiği atölyeler fırsat yaratmalıdır. Bu gibi ortamlarda öğrencilerin keşfedilip yönlendirilmesinin önü açılmalıdır.

## **BİLSEM Yönergesi ve BİLSEM Yöneticilerine Yönelik Öneriler**

1. BİLSEM yöneticisi olarak seçilecek kişilerin, en az BİLSEM öğretmenleri kadar yeterliklerinin olması gerekmektedir. Bu nedenle BİLSEM yöneticileri, BİLSEM öğretmenleri arasından seçilmelidir. Eğer şartlar böyle bir seçim için uygun değilse, en azından yüksek lisansını tamamlamış ve olumlu yöneticilik kariyeri olan bireyler arasından seçim yapılmalıdır.
2. BİLSEM geçmişi olmadan seçilen yöneticiler, öncelikle BİLSEM sistemi, ÖYÖ ve ÖYÖ velilerinin özellikleri ve BİLSEM Modülü ile ÖYE alanlarında sıkı bir eğitime tabi tutulmalılardır.
3. BİLSEM yöneticileri, cumartesi dâhil olmak üzere çok uzun mesai saatleri boyunca çalışmaktadırlar. Bu bağlamda vardiyalı çalışma sistemi uygulanmalı ve BİLSEM'lere öğrenci sayısına oranla müdür yardımcısı kadrosu açılarak müdür yardımcısı sayıları arttırılmalıdır.
4. BİLSEM yöneticileri, fazla mesailerinin karşılığını maddi olarak alabilmelilerdir.
5. e-BİLSEM Modülü geliştirilmelidir. Yöneticilerle yapılacak online ve yüz yüze çalıştaylarla, e-BİLSEM Modülünün eksikleri tespit edilmeli ve aksayan yönleri düzeltilmelidir.
6. BİLSEM'ler yönerge ile yönetildiklerinden, her gün pek çok farklı problemle yüz yüze gelen BİLSEM yöneticileri, sorunlarına yönerge ile çözüm bulamamaktadırlar. Bu tür sorunlarda her an başvurabilecekleri bir Yönetici Destek Hattı kurulabilir. Bunun yanı sıra ORGM yöneticilerine özel bir web sayfası açarak, sık karşılaşılan sorunların çözümlerine dair bilgilerin paylaşarak güncel tutulması sağlanabilir. Ayrıca bu web sayfasında, deneyim paylaşım bölümleri açılarak yöneticilerin sorun çözümlerine dair tecrübelerini paylaşmaları sağlanabilir.
7. Öğrenci yoğunluğu olan BİLSEM'lere kayıt konusunda kontenjan koyulmalıdır.
8. BİLSEM'ler için bir yönetmelik hazırlanmalıdır. Bu yönetmelik hazırlanana kadar, yönergenin eksik kaldığı noktalarda keyfi uygulamalar olmaması için yönergeye, öğretmen kurul kararlarının geçerli olabileceğine dair bir ibare eklenebilir.

9. BİLSEM Yönergesi yenilenirken, mutlaka yönetici ve öğretmenlerin görüşleri alınmalıdır. Yönerge yenilenirken yapılan çalıştaylarda, tüm paydaşlardan alınan görüşlerle oluşturulan kararlar, yönerge yayınlandığında eğer değiştirilmişse, değiştirilme sebebi paydaşlara şeffaf bir şekilde açıklanmalıdır.

10. BİLSEM yöneticilerine tahakkuk işleri (maaş, yolluk yevmiye, ek ders hazırlama vb.) eğitimi ve bütçe yönetimi eğitimi verilmelidir.

11. BİLSEM'lere bağlı anaokulları açılmaktadır. Bu anaokulların idaresi için ayrıca müdür yardımcısı kadrosu açılmalı veya BİLSEM'e bağlı çalışmamalıdır.

### **BİLSEM'lerin Fiziksel Özelliklerine Dair Öneriler**

1. BİLSEM'lerin fiziksel ortamları, ÖYÖ'lerin bilimsel meraklarını arttıracak ve bilimsel çalışmalar yapmalarına olanak sağlayacak ortamlar olmalıdır. Bu sebeple BİLSEM'ler, üniversite kampüslerinin içinde olmalı ve mutlaka kendi özel bahçesine ve çalışma alanına sahip olmalıdır.

2. BİLSEM atölyeleri, öğrenci ihtiyaçlarına yönelik olarak açılmalı, atölyelerin donanımları tam olmalıdır.

3. BİLSEM sayısını sadece rakamlar bazında arttırmak doğru bir politika değildir. Eğer yeni BİLSEM'ler açılacaksa, mutlaka müstakil binalarda açılmalı ve ilköğretim okullarının veya liselerin üst katlarına sıkıştırılmamalıdır.

4. BİLSEM binalarının, sınıf, atölye ve kampüslerinin standartları belirlenmeli, bu standartlara uymayan alanlarda ve binalarda BİLSEM açılmamalıdır.

5. BİLSEM'lerin alabileceği maksimum öğrenci kapasitesi düşünülerek BİLSEM öğrenci alımına bir kota konulmalıdır. Aksi takdirde, bir sınıfta 15-20 öğrenciyle verilen derse özel eğitim denmesi mümkün değildir.

6. BİLSEM'lerdeki sanat alanının görünür olmaması sorununun önüne geçebilmek için bilim alanında ve sanat alanında ayrı ayrı okullar açılarak BİLSEM modeline uygun şekilde hizmet vermeleri sağlanabilir.

7. BİLSEM'lerdeki eğitimin verimliliğini arttırmak için daha fazla rehber öğretmen görevlendirilmelidir.

### **ÖYÖ'lere Tanınacak Haklar ve Ayrıcalıklara Yönelik Öneriler**

1. ÖYÖ'ler, tıpkı özel gereksinimli öğrenciler gibi maddi ve manevi olarak desteklenmelidirler. ÖYÖ'lerin, BİLSEM'e ulaşmaları ve psikolojik destek ihtiyaçları devlet tarafından sağlanmalıdır.

2. ÖYÖ'lerin bilimsel yarışmalarda gösterdikleri başarılar, katıldıkları projeler, patentli ürünleri vb. üretimlerinin tamamı, bu öğrencilerin üniversitede istedikleri bölüme girebilmeleri için onlara kolaylık sağlayabilmelidir. Yabancı üniversitelere girişte etken olan tüm başarıları ve çalışmaları, Türkiye'deki üniversitelere girişlerinde de kolaylık sağlayabilmelidir.

3. Bu öğrenciler eğer yetenek alanlarında olağan üstü başarı gösteriyorsa, ortaokuldayken veya lisedeyken, üniversiteden ders alabilmeli ve bu dersler gelecekteki üniversite hayatlarında alacakları ders kredilerinden düşülmelidir. Bu bağlamda Türkiye'deki hızlandırma politikalarının düzenlenmesi gerekmektedir.

4. BİLSEM öğrencilerinin, BİLSEM'den mezun olduktan sonra da maddi ve manevi olarak desteklenebilmesi için bir mezun izleme sistemi kurulabilir.

5. BİLSEM gibi kurumlardan mezun olan öğrencilerin, istihdamlarının sağlanması gerekmektedir. Bu öğrenciler, iyi bir şekilde takip edilip yetenek alanlarında istihdamları sağlanırsa, beyin göçünün önüne geçilebilir ve bu öğrencilerden ülke yararına faydalanılabilir.

6. BİLSEM'e giriş hakkı kazandığı halde uyum sağlayamayan ve gerekli performansı gösteremeyen öğrencilerin, performanslarına göre BİLSEM'den kendi rızaları da alınarak kayıtları silinebilmelidir.

7. ÖYÖ'lerin ailelerine düzenli olarak, ÖYÖ'leri tanıma ve anlama gibi konularda eğitim verilmelidir.

### **ÖYE için Üniversite ve MEB İş Birliğine Dair Öneriler**

1. Akademisyenler, ÖYE alanında çalışırken BİLSEM, ARGEM ve DEO'lar ile ilgili araştırma yapabilmeleri için onlara kolaylıklar sağlanmalıdır.
2. Akademisyenlerin ÖYE alanında öğretmen yetiştirme, yöneticilerin eğitimi, aile eğitimi gibi konularda sertifikalı eğitimler düzenleyebilmeleri için önleri açılmalıdır.
3. BİLSEM programlarının hazırlanması görevi, uzman akademisyenlere verilmelidir.
4. BİLSEM ders etkinlikleri, öncelikle uzman akademisyenlerce tasarlanmalıdır. Örnek etkinlikler öğretmenlere iletilmeden önce öğretmenler içerik geliştirme eğitimlerine tabi tutulmalıdırlar. Bu eğitimler üniversitelerle MEB iş birliği ile yapılabilir.



## Kaynaklar

- Armstrong Melser, N. (1998, February). Gifted students and cooperative learning: A study of grouping strategies. *Roeper Review*, s. 21(4) , 315.
- MEB Stratej Geliştirme Başkanlığı. (2019). *2019-2023 MEB Stratejik Planı*. Milli Eğitim Bakanlığı: [https://www.meb.gov.tr/stratejik\\_plan/](https://www.meb.gov.tr/stratejik_plan/) adresinden alındı
- Abdullayeva, L. (2018). *Üstün Zekalı Çocukların Normal Gelişim Gösteren Çocuklara Göre Sosyal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar Aileleri ve Sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Akarsu, F. (2004). Enderun: Üstün Yetenekliler İçin Saray Okulu. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, & A. E. Bilgili içinde, *Üstün yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı* (s. s.97-103). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akhan, O., & Altaş, S. (2022). BİLSEM Tarih Öğretmenlerinin BİLSEM Çalışma Koşulları Hakkındaki Görüşleri. *Manisa Celal Bayar University Journal of The Faculty of Education*, s. 9(1),133-147.
- Akkanat, H. (2004). Üstün veya Özel Yetenekliler. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, & A. E. Bilgili içinde, *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı* (s. 169-195). Ankara: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akkaş, E., & Tortop, H. S. (2015, Aralık). Üstün Yetenekliler Eğitiminde Farklılaştırma: Temel Kavramlar, Modellerin Karşılaştırılması ve Öneriler. *Üstün Zekâlılar Eğitimi veYaratıcılık Dergisi*, , s. 2(2), 31-44. DOI: 10.18200/JGEDC.2015214250.
- Altunel, M., & Göksal, K. (2022). Özel Yetenekli Bireyler İçin Uygulanan Eğitim Politikalarının Paydaş Görüşleri Bağlamında Değerlendirilmesi. *Evaluation of Current Educational Policies Applied for Gifted Individuals in Views*, s. 13(26), 354-385.
- American Psychological Association. (2022). *Giftedness*. APA Dictionary of Psychology: <https://dictionary.apa.org/giftedness> adresinden alındı

- Anadolu Üniversitesi. (2019). *Hakkımızda*. ÜYEP: <https://uyep.anadolu.edu.tr/hakkimizda> adresinden alındı
- Ankara Üniversitesi. (2023). *Tarihçe*. Ankara Üniversitesi Çocuk Bilim Merkezi Koordinatörlüğü: <http://cocukuniversitesi.ankara.edu.tr/tr/tarihce/> adresinden alındı
- Arap, İ., & Erat, V. (2016, 11 29). Türkiye'nin Bilim Politikası: TÜBİTAK Üzerinden Bir Çözümleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, s. 32(1),323-339.
- Aslan, O., & Yılmaz, M. (2021, Mayıs 31). Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Planları Kapsamında Eğitim Yapılarının Analizi. *Türkiye Bilimsel Araştırma Dergisi*, s. 6(1). 115-132.
- Ataman, A. (2023, 02 17). *Üstün Zekalılar ve Üstün Yetenekliler*. Fencebilim.com: <https://www.fencebilim.com/ustunyetenek/ustunyetenekliler.pdf> adresinden alındı
- Ataman, A. G. (1976). *Üstün Zekalı Öğrencilerin Eğitsel Sorunları-Ankara Fen Lisesi'nde Bir Araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Doktora Tezi.
- Ateş, H. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Üstün yetenekli çocuklar İçin Zenginleştirilmiş Program Önerisi*[Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: Yıldız teknik üniversitesi.
- Atılğan, H. (2005). Türkçeye Uyarlanmış Temel Kabiliyetler Testi(TKT) 7-11'in Yapı Geçerliği. *Türk Psikolojik Dali/sma i'e Rehberlik Dergisi*, s. 3(24), 52-72. .
- Atlı, H., & Balay , R. (2016, 03 28). Bilim ve Sanat Merkezindeki Üstün Yetenekliler Eğitiminin Sürdürülebilirliğine İlişkin Öğrenci Düşünceleri. *hi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 191-205 .
- Atmaca, F., & Tan , S. (2022, 01 11). IQ: Nedir? Ne Değildir? *Atatürk Üniversitesi Yayınları*, s. 46,99-105. doi: 10.5152/AUJKKEF.2022.997454.
- Ayaydın, A. (2011). Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Öğretmen Görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 8(16), 435-453.

- Bal, R. (2020, Aralık 25). Türkiye’de İlk Fen Lisesinin Açılış Süreci, Bilimsel Gelişmeler Ve Değerlendirmeler. *Kesit Akademi Dergisi*, s. 6 (25): 481-496.  
<http://dx.doi.org/10.29228/kesit.47335>.
- Başaran, I. (2004). Etkili Öğrenme Ve Çoklu Zekâ Kuramı: Bir İnceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, s. 7-15.
- Baykoç, N. (2004). Bilim Sanat MERkezlerinin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gerekenler. A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgil, & M. R. Şirin içinde, *Üstün yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı* (s. 69-75). Ankara: Çocuk vakfı Yayınları.
- Beaujean, A. A., & Benson, N. (2019, Jun 17). The One and the Many: Enduring Legacies of Spearman and Thurstone on Intelligence Test Score Interpretation. *Applied Measurement in Education*, s. 198-215  
<https://doi.org/10.1080/08957347.2019.1619560>.
- Bildiren, A. (2018). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. Ankara: pegem Akademi s.10,11,12.
- Bildiren, A., & Uzun, M. (2007). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesine Yönelik Bir Tanılama Yönteminin Kullanılabilirliğinin İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 2(22), 31-39.
- Bilgiç, N., & Ataman, A. (2020). Millî Eğitim Şûra Kararlarında Üstün Zekâlı ve Yetenekli (Özel Yetenekli) Bireylerin Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Talent*, s. 10(1), 62-78.
- Bilgili, A. E. (2000). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Sorunu . *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, s. 12, 59-74. .
- Bilim Şenliği. (2023). *İnönü Üniversitesi Çocuk Üniversitesi*. Bilim Şenliği: <https://www.bilimsenligi.com/inonu-universitesi-cocuk-universitesi.html/> adresinden alındı
- Bloom, R. M. (2010). *Implementation Practices Of Differentiated Instruction In The Upper Elementary And Middle School Math Classroom: A Discovery Through Grounded Theory*. Cambridge College ProQuest Dissertations Publishing.

- Boybeyi, S., & Boybeyi, M. (2007, Mart). Sosyal Bilimler Lisesi Örneğinde. *Aile ve Toplum*, s. 9(3), 51-55.
- Brigandi, C. B., Siegle, D., Weiner, J., Gubbin, E., & A. Little, C. (2016, December). Gifted Secondary School Students: The Perceived Relationship Between Enrichment and Goal Valuation. *Journal for the Education of the Gifted*, s. 39(4), 263-287. <https://doi.org/10.1177/0162353216671837>.
- Bulmer, M. (2003). *Francis Galton: Pioneer Of Heredity and Biometri*. London: The Johns Hopkins Univertisity Press .
- Bulut, S., & Taylı, A. (2006). Cumhuriyet Dönemi Üstün Yetenekliler Politikası. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 1(12), 34-40.
- Casey, K. M., & Shore, B. (1997, Jan 1). Mentors' contributions to gifted adolescents' affective, social, and vocational development. *Motivation and achievement*, s. 227-230. <https://doi.org/10.1080/02783190009554043>.
- Casey, R., & Koshy, V. (2013, March). Gifted and Talented Education: The English Policy Highway at a Crossroads? *Journal For The Education Of Gifted*, s. 44-65 <https://doi.org/10.1177/0162353212469745>.
- Cohen, D. K., & Spillane, J. (1992). Policy and Practice: The Relations Between Governance and Instruction. *American Educational Research Association*, s. 3-49 <https://doi.org/10.2307/1167296>.
- Çakır, C. (2017). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sistemindeki Gelişmeler: Bir Kamu Politikası Aktörü Olarak Milli Eğitim Şuraları Özelinde Bir Değerlendirme. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, s. 9(2), 31-48.
- Çelik, C., Yiğit, İ., & Erden, G. (2015, Haziran). Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği Geliştirilmiş Formunun Doğrulayıcı Faktör Analizi: Normal Zihinsel Gelişim Gösteren Çocukların Oluşturduğu Bir Örneklem. *Türk Psikoloji Yazılar*, s. 18 (35), 21-29.
- Çelikten, Y. (2017). Üstün Yetenekli Çocuklar ve BİLSEM. *Turkish Journal of Educational Studies*, s. 4(3),87-104.

- Çetinkaya, Ç., & Döner, İ. (2012, Aralık). Türkiye'de Üstün Yeteneklilere Tanınan Hakların İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, s. 2(3), 7-20.
- Çitil, M. (2017). *Türkiye'de Özel Eğitim: Tarihsel, Politik ve Yasal Gelişmeler*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Çitil, M. (2018). Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, s. 142-172.
- Çitil, M., & Sak, U. (2020). Türkiye'de Özel Yetenekli Bireylere Yönelik Özel Eğitim Hizmetleri. U. Sak(Ed.), & S. Toraman(Ed.) içinde, *Türkiye'de Özel Eğitim Hizmetleri* (s. 117-129.). Ankara: MEB.
- Çitil, M., Ersoy , S., Özdemir Kılıç, M., & Ağaya, A. (2020, Şubat). Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Ayrı Okullar: Amerika'dak Üstün Yetenekliler Okullarının Karşılaştırılması Olarak İncelenmesi. *Çocuk ve Medeniyet*, s. 257-280.
- Çömlek, S. (2016). *Matematik kbiliyeti Yüksek Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Olimpiyatları Doğrultusunda Hazırlanmaları Üzerine Bir Çalışma*[Yayınlanmamış Yüksek Lsans tezij]. Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Dağhan, G., Kalaycı, E., & Seferoğlu, S. (2011, Şubat 4). Milli Eğitim Şuralarındaki Teknoloji Politikalarının İncelenmesi. *Akademik Bilişim*, s. 1-7.
- Dağlıoğlu, E. (2023, 02 18). *Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitiminin Durumu*. Academia: [https://www.academia.edu/22187526/T%C3%9CRK%C4%B0YE\\_DE\\_%C3%9CS T%C3%9CN\\_YETENEKL%C4%B0LER\\_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0N%C4%B0N\\_DURUMU](https://www.academia.edu/22187526/T%C3%9CRK%C4%B0YE_DE_%C3%9CS T%C3%9CN_YETENEKL%C4%B0LER_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0N%C4%B0N_DURUMU) adresinden alındı
- Darling-Hammond, L. (1990, Autumn). Instructional Policy into Practice: "The Power of the Bottom over the Top". *American Educational Research Association*, s. 339-347.
- David, H. (2014, January). Diagnosis of the gifted in Israel. *Gifted Education International*, s. 30(1), 87-90. <https://doi.org/10.1177/0261429413485393>.
- Davis, K., Christodoulou, J., & Seider, S. (2011, January). The Theory of Multiple Intelligences. *Cambridge University Press*, s. 485-503.

- Demirel, Ş., & Sak, U. (2011). Yetenek Hiyerarşisi: Üstün Yetenek Türlerinin Toplumsal Değerleri Üzerine Bir Araştırma. *Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi*, s. 1(1). 61-76.
- Deniz, M. (2001). *Milli eğitim şuralarının tarihçesi ve eğitim politikalarına etkileri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Doğan, M., Tekcan, N., & Cürebal, F. (2004). Üstün ve Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Bir Okul Modeli: TEVİTÖL. *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı* (s. (101-106).). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Doğan, S. (2015). *Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Bazı Değişkenlere göre Değerlendirilmesi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Dönmez, N. B. (2005). Üstün yeteneklilerin Eğitimleri ve Bilim Sanat Merkezleri. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(2), s. 84-89.
- DPT. (1963). *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. T.C.Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Kalkinma\\_Plani\\_Birinci\\_Bes\\_Yillik\\_1963-1967.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Kalkinma_Plani_Birinci_Bes_Yillik_1963-1967.pdf) adresinden erişilmiştir. adresinden alındı
- DPT. (1968). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı: [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/ikinci\\_Bes\\_Kalkinma\\_Plani-1968-1972.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/ikinci_Bes_Kalkinma_Plani-1968-1972.pdf). adresinden erişilmiştir. adresinden alındı
- DPT. (1979). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı*. T.C.Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Dorduncu-Bes-Yillik-Kalkinma-Plani\\_1979\\_1983.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Dorduncu-Bes-Yillik-Kalkinma-Plani_1979_1983.pdf) adresinden alındı
- DPT. (1985). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: s.105. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Besinci-Bes-Yillik-Kalkinma-Plani-1985-1989.pdf>. adresinden erişilmiştir. adresinden alındı
- DPT. (1990). *Altıncı Beş yıllık Kalkınma Planı*. T.C.Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: s.294. <https://www.sbb.gov.tr/wp->

content/uploads/2022/07/Altinci\_Bes\_Yillik\_Kalkinma\_Plani-1990-1994.adresinden erişilmiştir.pdf adresinden alındı

DPT. (1996). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. T.C.Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Yedinci\\_Bes\\_Yillik\\_Kalkinma\\_Plani-1996-2000.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Yedinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Plani-1996-2000.pdf) adresinden alındı

DPT. (2001). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. T.C.Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı : [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Uzun\\_Vadeli\\_Strateji\\_ve\\_Sekizinci\\_Bes\\_Yillik\\_Kalkinma\\_Plani-2001-2005.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Uzun_Vadeli_Strateji_ve_Sekizinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Plani-2001-2005.pdf) adresinden alındı

DPT. (2007). *Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı* . T.C.Strateji ve Bütçe Başkanlığı: [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Dokuzuncu\\_Kalkinma\\_Plani-2007-2013.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Dokuzuncu_Kalkinma_Plani-2007-2013.pdf) adresinden alındı

DPT. (2014). *Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı* . T.C.Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu\\_Kalkinma\\_Plani-2014-2018.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu_Kalkinma_Plani-2014-2018.pdf) adresinden alındı

DPT. (2023). *Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Yeni-Strateji-ve-Kalkinma-Plani\\_Ucuncu-Bes-Yil\\_1973\\_1977.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Yeni-Strateji-ve-Kalkinma-Plani_Ucuncu-Bes-Yil_1973_1977.pdf). adresinden erişilmiştir. adresinden alındı

Elboim-Dror, R. (1970, Summer). Some Characteristics of the Education Policy Formation System. *Policy Sciences*, s. 231-253 .

Enç, M. (1979). *Üstün Beyin Gücü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Enç, M. (2004). Enderun. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, & A. E. Bilgili içinde, *Üstün yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı* (s. 37-38-39). İstanbul: Çocuk vakfı yayınları.

Enç, M. (2019). Eğitimde Önder Yetiştirme Sorunu. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, s. 75-83 . DOI: 10.1501/Egifak\_0000000316.

- Erdoğan, S. C. (2017). Koşut Paralel Öğretim Programı Modeli. S. Emir içinde, *Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Program Tasarımı* (s. 117-118). Ankara: Pegem Akademi.
- Etienne, J. S. (2011). *A Grounded Theory Approach to Use of Differentiated Instruction to Improve Students' Outcomes in Mathematics*. Walden Dissertations and Doctoral Studies. <https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations/922>.
- EURODICE. (2007). *Specific educational measures to promote all forms of giftedness at school in Europe. Report, The Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA)*. Belgium, Brussels Available at: <http://bookshop.europa.eu/en/specific-educational-measures-to-promote-all-forms-of-giftedness-at-school-in-europe-pbEC3212332/> (accessed 25 April 2013).: European Union.
- Gallagher, J. J. (2015, March 1). Political Issues in Gifted Education. *Journal for the Education of the Gifted*, s. 77-89 . <https://doi.org/10.1177/0162353214565546>.
- Gökdere, M., & Çepni , S. (2005). Üstün yeteneklilerin Fen Bilimleri Öğretmenlerine Yönelik Bir Hizmetiçi Eğitim Uygulama Değerlendirme Çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* , s. 3(3), 271-296. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26123/275184>.
- Grigorenko, E. L. (2017, September 12 ). Gifted Education in Russia: Developing, Threshold, or Developed. *Cogent Education*, s. 1-12/ , DOI: 10.1080/2331186X.2017.1364898.
- Güçyeter, Ş. (2017). DISCOVER Değerlendirme ve Program Modeli. S. Emir içinde, *Özel yeteneklilerin Eğitiminde Program Tasarımı* (s. 90-91). Ankara: Pegem Akademi.
- Güler, A., Halıcioğlu, B. M., & Taşgın, S. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güler, E., & Tat, M. (2010). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, s. 336-356.
- Güneşdoğdu-Sarıtaş, S. B. (2020). *Osmanlı Enderun Mektebi Ve Alman Oryantalistler Joseph Von Hammer, Johann Wilhelm Zinkeisen Ve Josef Matuz'Un Enderun Mektebi hakkındaki görüşleri*[Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Konya: Necmettin erbakan Üniversitesi.



- Hastorf, A. H. (1997). Lewis Terman's Longitudinal Study of the Intellectually Gifted: Early Research, Recent Investigations and the Future. *Gifted and Talented International*, s. 3-7 DOI: 10.1080/15332276.1997.11672858.
- Heimans, S. (2011, March 14). Education Policy, Practice, and Power. *Educational Policy*, s. 369-393 <https://doi.org/10.1177/0895904810397338>.
- Heuser, B. L., Wang, K., & Shahid, S. (2017). Global Dimensions of Gifted and Talented Education: The Influence of National Perceptions on Policies and Practices. *Global Education Review*, s. 4-21.
- Hindes, Y., Schoenberg, M., & Saklofske, D. (2011). Intelligence. *Encyclopedia of Clinical Neuropsychology*, s. 1329–1335.
- İlyas, A. (2017). Cumhuriyet'in ideal toplum yetiştirme yolu: 5245 sayılı harika çocuk yasası. *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, s. 12 (23), ss. 165-180.
- İnci, G. (2021, 11 13). Galton'dan Günümüze Zekâ ve Zekâ Kuramları. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, s. 1053-1068 Doi: 10.48146/odusobiat.996062.
- İstanbul Üniversitesi. (2023). *Kurumsal Stratejik Plan*. İstanbul Üniversitesi Çocuk Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi: <https://cocukuniversitesi.istanbul.edu.tr/tr/content/hakkimizda/2015--2018-stratejik-plan> adresinden alındı
- İyison, G. (2020). *İlkokul Öğrencilerinin Yaptıkları Resimlerde İlkokul Öğretmeni Algısı*[Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi.
- J.Sternberg, R. (1999, November 1). Successful intelligence: finding a balance. *Trends In Cognitive Science*, s. 3(11), 436-442. [https://doi.org/10.1016/S1364-6613\(99\)01391-1](https://doi.org/10.1016/S1364-6613(99)01391-1).
- J.Sternberg, R. (1999, November 1). Successful intelligence: finding a balance. *Trends In Cognitive Science*, s. 3(11),436-441.[https://doi.org/10.1016/S1364-6613\(99\)01391-1](https://doi.org/10.1016/S1364-6613(99)01391-1).
- Jolly, J. L. (2009, April). The National Defense Education Act, Current STEM Initiative, and the Gifted. *Gifted Child Today*, s. 50-53 / DOI:10.4219/gct-2009-873.

- Jolly, J. L., & Robins, J. (2016). After the Marland Report: Four Decades of Progress? *Journal for the education of the gifted*, s. 132-150 DOI:10.1177/0162353216640937.
- Jones, T. (2013). *Understanding Education Policy*. Armidale NSW: Springer DOI 10.1007/978-94-007-6265-7.
- Kanlı, E. (2017). Bütünleşik Öğretim Modeli. S. Emir içinde, *Özel yeteneklilerin Eğitiminde Program Tasarımı* (s. 61-62). Ankara: Pegem Akademi.
- Karabey, B., & Yürümezoğlu, K. (2015). Yaratıcılık ve Üstün yetenekliliğin Zeka Kuramları Açısından Değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 85-106.
- Karabük Üniversitesi. (2023). *Çocuk Üniversitesi-Hakkımızda*. Karabük Üniversitesi Çocuk Üniversitesi:  
<https://cocukuni.karabuk.edu.tr/icerikGoster.aspx?K=S&id=1&BA=index.aspx>  
 adresinden alındı
- Kaymak, M. (2011). "Sanayi Devrimi Neden İngiltere'de Gerçekleşti? Karşılaştırmalı Bir Makro Tarih Denemesi". H. Mihci içinde, *İktisada Dokunmak* (s. 163-185). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Kemahlı, Ş. B. (2017). *Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Özel Yetenekliler Eğitim Politikasının BİLSEM Müdürleri ve İlgili Öğretim Üyelerinin Bakış Açılıyla Değerlendirilmesi*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Kılıç, E. (2016). Platon'un Devlet Diyalogu Bağlamında Eğitim Anlayışı. *Felsefe Arşivi*, s. 67-84.
- Kılıç, F., & Memişoğlu, S. P. (2017, Aralık 01). Bilim ve Sanat Merkezlerindeki (BİLSEM) öğretmenlerin yöneticilerinin liderlik yeterlilikleri, kurum etkililiği ve kurum kültürüne yönelik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, s. : 4(1), 111-137.
- Kır, S., & Akbaşlı, S. (2021, February 26). Being a Teacher in BİLSEM: A Sample from Ankara. *HAYEF: Journal of Education*, s. 18(2), 193-219. DOI: 10.5152/hayef.2021.20030.

- Kirişçi, N., & Sak, U. (2021). Özel Yetenek Tanımı Sınıflamaları ve Kuramları. M. A. Melekoğlu, & U. Sak içinde, *Özel Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek* (s. 136-158). Ankara: Pegem Akademi.
- Koshy, V., Portman Smith, C., & Casey, R. (2018, Şubat 26). England Policy In Gifted Education. *Gifted Child Today*, s. 75-80  
<https://doi.org/10.1177/1076217517750700>.
- Kulaksızoğlu, A. (2020). Üstün Zekâlıların Eğitiminde Hızlandırma Yönetiminin Kullanılması. *Çocuk ve Medeniyet*, 473-481,5(10). doi:  
<https://doi.org/10.47646/CMD.2020.218>.
- Kuo, C. (2021, December 17). Expanding the Conception of Giftedness to Talent Development. *Gifted Education International*, s. 38(3), 438-444.  
<https://doi.org/10.1177/02614294211062298>.
- Kurnaz, A. (2014). Yirminci Yılında Bilim ve Sanat Merkezlerinin Raporlar ve Yönetici . *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, s. 2(1), 1-22.
- Levent, F. (2011). *Üstün Yetenekli Çocukların Hakları El Kitabı* s.91. İstanbul : Çocuk Vakfı Yayınları.
- Levent, F. (2011). *Üstün yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Görüş ve Politikaların İncelenmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Lovie, S. (2012). Charles Edward Spearman. *Encyclopedia of the History of Psychological Theories*, s. 1010-1011.
- Martinson, R. A. (1974, June). The Identification of the Gifted and Talented. *National/State Leadership Training Inst. on the Gifted and Talented*.
- MEB . (2022, 02 20). ARGEM. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü:  
<https://orgm.meb.gov.tr/www/arastirma-gelistirme-egitim-ve-uygulama-merkezi-argem-ve-okulu/icerik/1936> adresinden alındı
- MEB. (1929). *Ecnebi mekteplerine gönderilecek talebe hakkında kanun*.  
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1416-20140301.pdf>: MEB.

- MEB. (1953). 5. *Milli Eğitim Şurası*. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı: [https://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/dokumanlar/5\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/dokumanlar/5_sura.pdf) adresinden alındı
- MEB. (1973, 6 14). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Mevzuat.gov.tr: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf> adresinden alındı
- MEB. (1988). 12. *Milli Eğitim Şurası*. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı: [https://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/dokumanlar/12\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/dokumanlar/12_sura.pdf) adresinden alındı
- MEB. (1997, 6 6). *Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi*. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü: [https://orgm.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2016\\_10/07031350\\_bilsem\\_yonergesi.pdf](https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf) adresinden alındı
- MEB. (1997, 6 6). *Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.573.pdf> adresinden alındı
- MEB. (2003, Eylül). *İlköğretim Yönelme Yönergesi*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi: <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/285.pdf> adresinden alındı
- MEB. (2006). 17. *Milli Eğitim Şurası*. MEB talim Terbiye Kurulu Başkanlığı: [https://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/dokumanlar/17\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/dokumanlar/17_sura.pdf) adresinden alındı
- MEB. (2010). *İç denetim faaliyet Raporu*. Ankara: T.C.Millî Eğitim Bakanlığı İç Denetim Birimi Başkanlığı.
- MEB. (2013, Şubat). *MEB Özel Eğitim Ve Rehberlik Genel Müdürlüğü Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı(2013-2017)*. MEB Avrupa ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü: <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/005.pdf> adresinden alındı
- MEB. (2013). *Özel yetenekli bireylerin eğitimi strateji ve uygulama klavuzu*. Ankara: MEB Özel Eğitim ve Rehberlik hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2018, Ekim 23). *2023 Eğitim Vizyon Belgesi*. Güney Marmara Kalkınma Ajansı: [https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023\\_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf](https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf) adresinden alındı

- MEB. (2018, 07 07). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm> adresinden alındı
- MEB. (2019). *MEB Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi.
- MEB. (2020). *2019-2020 Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu*. MEB.
- MEB. (2021, Aralık 1-3). *20. Milli Eğitim Şurası*. MEB Talim Terbye Kurulu Başkanlığı: [https://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/surular/dokumanlar/20\\_Sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/surular/dokumanlar/20_Sura.pdf) adresinden alındı
- MEB. (2022). *BİLSEM Öğretmen Seçme ve Atama Kılavuzun*. Ankara: MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2022, Aralık 26). *Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan Eğitimde Dönüşümü Anlattı*. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü: <http://orgm.meb.gov.tr/www/cumhurbaskanimiz-sayin-recep-tayyip-erdogan-egitimde-gerceklesen-donusumu-anlatti/icerik/2176> adresinden alındı
- MEB. (2023). *Bilim VE Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu*. Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü: [https://orgm.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2022\\_12/06120245\\_2022-2023\\_BIYLIYM\\_VE\\_SANAT\\_MERKEZLERIY\\_OYGYRENCIY\\_TANILAMA\\_VE\\_YERLESYTIYRME\\_KILAVUZU.pdf](https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/06120245_2022-2023_BIYLIYM_VE_SANAT_MERKEZLERIY_OYGYRENCIY_TANILAMA_VE_YERLESYTIYRME_KILAVUZU.pdf) adresinden alındı
- MEB Beyazıt Ford Otosan İlkokulu. (2020, 12 17). *Okulumuzun Tarihçesi*. İSTANBUL / FATİH - Beyazıt Ford Otosan İlkokulu: [https://beyazitfordotosanilkokulu.meb.k12.tr/icerikler/okulumuzun-tarihcesi\\_10481822.html](https://beyazitfordotosanilkokulu.meb.k12.tr/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_10481822.html) adresinden alındı
- MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. (2022, 11 01). *Okul Türleri*. MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü: [https://ogm.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2022\\_12/06121413\\_okul\\_turleri.pdf](https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/06121413_okul_turleri.pdf) adresinden alındı

MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2015). *Milli Eğitim Bakanlığı* . MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı:

[https://sgb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2015\\_09/10052958\\_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf](https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf) adresinden alındı

MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2021). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020-2021*. MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı: s.23.

[http://sgb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2022\\_09/15142558\\_meb\\_istatistikleri\\_orgun\\_egitim\\_2021\\_2022.pdf](http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2021_2022.pdf) adresinden alındı

Mevzuat Bilgi Sistemi. (2009, 05 24). *İnönü Üniversitesi Üstün Yetenekliler Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliğine* . T.C.Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilg Sistemi:

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=13067&MevzuatTur=8&MevzuatTertip=5> adresinden alındı

Olsen, M., Codd, J., & O'Neill, M. (2004). *Education Policy : Globalization, Citizenship and Democracy*. London: SAGE Publications.

Oruç, Ş., Ateş, H., & Çağır, S. (2019). Türk Eğitim Sisteminde Geçmişten Günümüze Üstün Yetenekliler İçin Yapılan Uygulamalar. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Metaeryalleri Dergisi*, ss.254-273.

Öpengin, E. (2020). Türkiye'de Özel Yetenekliler için Eğitim Modelleri. U. Sak içinde, *Üstün yeteneklilerin Eğitiminde Modeller ve Stratejiler* (s. 183-196). Pegem Akademi.

Özek, B. Y. (2021). *Eğitim Reformunun Başarısında Etkili olan Etmenler: BİLSEM Modelinin Politika Nitelikleri Kuramı bağlamında Analizi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Özgan, H. (2018). Politika Nedir? F. Rızvı, & B. Lingard içinde, *Küreselleşen Eğitim Politikası* (s. 10-13). Ankara: Pegem Akademi.

Özkan, D. (2009). *Yönetici, Öğretmen, Veli Ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim Ve Sanat Merkezlerinin Örgütsel Etkililiği*. Ankara: (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Özoğlu, S. Ç. (1977). Eğitim Sistemimizde Ankara Fen Lisesi Uygulamasının Değerlendirmesine İlişkin Bir Araştırma. *Eğitim ve Bilim*, s. 2(7), 7-18.
- Öztopalan, R., & İşgörür , Ü. (2010). Güzel Sanatlar Ve Spor Liselerinde Viyolonsel Öğretiminin İlk Yılında Önerilen Yay Teknikler Ve Bu Tekniklerin Program Taslağına Yansıması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, s. 1(1), 54-66.
- Pal, H., Pal, A., & Tourani, P. (2004, September). Theories Of Intelligence. *Everyman's Science* , s. 181-192.
- Patanella, D., & Ebanks, C. (2011). Gardner's Theory of Multiple. , *Encyclopedia of Child Behavior and Development*, s. 681-717 DOI 10.1007/978-0-387-79061-9.
- Persson, R. S. (2012, Ağustos 17). The Needs of the Highly Able and the Needs of Society: A Multidisciplinary Analysis of Talent Differentiation and Its Significance to Gifted Education and Issues of Societal Inequality. *Roeper Review* , s. 43-59.
- Polikoff, M. S. (2012, 09 1). The Association of State Policy Attributes With Teachers' Instructional Alignment. *American Educational Research Association*, s. 278-294 <https://doi.org/10.3102/0162373711431302>.
- Pomortseva, N. P. (2014). Teaching Gifted Children in Regular Classroom in the USA . *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, s. 147-151. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.07.377.
- Powell, A. (2007, October 11). *How Sputnik Changed U.S. Education*. The Harvard Gazette: <https://news.harvard.edu/gazette/story/2007/10/how-sputnik-changed-u-s-education/> adresinden alındı
- Rachmel, S., & Zorman, R. (2016, June 1). Gifted Students as Path-Breakers: The Israeli Experience. *Gifted and Talented International*, s. 18(1), 36-43, <https://doi.org/10.1080/15332276.2003.11673006>.
- Reid, E. (2015, September). Development Of Gifted Education And An Overview Of Gifted Education In The Usa, Canada, Equator And Mexico. *Slavonic Pedagogical Studies Journal* , s. 4(2), 243-244. doi: 10.18355/PG.2015.4.2.241-247.

- Renzulli, J. S., & Reis, S. (2018). The Three-Ring Conception of GiftednessIts Implications for Understanding the Nature of Innovation. *APA Handbook of Giftedness and Talent*, s. 185-199 DOI:10.1016/B978-008044198-6/50007-3.
- Renzulli, J., Reis, S., & Shaughnessy, M. (2014, January ). A reflective conversation with Joe Renzulli and Sally Reis: About the Renzulli learning system. *Gifted Education International*, s. 30(1), 24-32. <https://doi.org/10.1177/0261429413480419>.
- Rindermann, H., & Ackermann, A. (2021). Piagetian Tasks and Psychometric Intelligence: Different or Similar Constructs. *Psychological Reports*, s. 2795-2821 DOI: 10.1177/0033294120965876.
- Rostow, W. W. (1970, Haziran 11). Sanayi Devrimi Nasıl Başladı? *İ.Ü. İktisat fakültesi Mecmuası*.
- Sak, U. (2011). Üstün yetenekliler eğitim programları modeli (ÜYEP) ve sosyal geçerliği. *Eğitim ve Bilim*, s. 36(161), 213-229. .
- Sak, U. (2014). *Üstün Zekâlılar Özellikleri Tanılanmaları Eğitimleri*. Ankara: Vize Yayınları.
- Salman, U., Şimşek , A., Turfanda, M., & Salman, A. B. (2017, Şubat 22). Türkiye’de kullanılan zeka ölçekleri. *FNG & Bilim Tıp Dergisi* , s. 3(2-3):87-89. doi: 10.5606/fng.btd.2017.018.
- Salman, U., Şimşek, A., Turfanda, M., & Salman, A. B. (2017, Şubat 22). Türkiye’de Kullanılan Zeka Ölçekleri. *FNG & Bilim Tıp Dergisi*, s. 3(2-3):87-89. doi: 10.5606/fng.btd.2017.018.
- Salovey, P., & Mayer, J. (1990, March ). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, s. 9(3), 185-211. <https://doi.org/10.2190/DUGG-P24E-52WK-6CDG>.
- Şekowski, A. E., & Łubianka, B. (2015, January). Education of gifted students in Europe. *Gifted Education International*, s. 31(1), 73-90. <https://doi.org/10.1177/0261429413486579>.
- Sezginsoy, B., & Güven, E. (2010). Piyano ve Keman Alanında iki Harika Çocuk:İdil Biret Suna Kan(Görüş ve Önerileri). *İlköğretim Online*, s. 9(1),128-135.



- Soygür, E. (2021). *BİLSEM'e Giden Özel Yetenekli çocukların Ailelerin BİLSEM'de verilen Eğitime İlişkin Görüş ve Önerileri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.
- Sönmez, H. (2011, Kasım). Üstün Yeteneklilerin Eğitimi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, s. 43-45.
- Sternberg, R. J. (2017, July 19). ACCEL: Üstün Yeteneklileri Tanımlamak İçin Yeni Bir Model. *Roeper Review*, s. 152-169 DOI: <https://doi.org/10.1080/02783193.2017.1318658>.
- Sternberg, R. J. (2019 , October 1). A Theory of Adaptive Intelligence and Its Relation to General Intelligence. *Journal Of Intelligence*, s. <https://doi.org/10.3390/jintelligence7040023>.
- Sternberg, R. J. (2023, 01 28). *Human Intelligence*. Britannica: <https://www.britannica.com/science/human-intelligence-psychology/Cognitive-theories> adresinden alındı
- Sternberg, R. J., & Zhang, L.-F. (1995). What do you mean by giftednes? A pentagonal implicit theory. *Gifted Child Quarterly*, s. 39(2), 88-94. <https://doi.org/10.1177/001698629503900>.
- Stevens, R. E. (2016, November 29). Growing up gifted in the Soviet Union. *Gifted Child Today*, s. 10(4), 12-15. <https://doi.org/10.1177/107621758701000407>.
- Subotnik, R. F., Olszewski Kubilius, P., & Worrell, F. (2011). Rethinking Giftedness and Gifted Education:A Proposed Direction Forward Based on Psychological Science. *Psychological Science in the Public Interest*, s. 3-54 DOI: [10.1177/1529100611418056](https://doi.org/10.1177/1529100611418056).
- Şahin, F. (2015). Üstün Zekalı ve üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik stratejiler. F. Şahin içinde, *Üstün Zekalı ve yetenekli öğrencilerin Eğitiminin* (s. 7). Ankara: Pegem Akademi.

- Şahin, F. (2015). Üstün Zekalı Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Stratejiler. F. Şahin içinde, *Üstün Zekalı ve Üstün yetenekli Öğrencilerin Eğitimi* (s. 3-14). Ankara: Pegem Akademi.
- Şeker, M. (2023, 02 18). *TÜBA (Türkiye Bilimler Akademisi)*. TÜBİTAK Bilim ve Toplum Başkanlığı popüler Bilim Kitaplığı: [https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/tuba\\_turkiye\\_bilimler\\_akademisi](https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/tuba_turkiye_bilimler_akademisi) adresinden alındı
- Tan, H. (1973). *Ülkemizde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Çalışmalarında Gelişmeler ve Sorunlar*. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi.
- Taşcılar, M. Z. (2014, Haziran 3). Üstün Zekalı Çocuklarda Mükemmelliğin Geliştirilmesi İçin Üstünlüğün Aktiyotop Modeli'nin Türkiye'ye Uyarlanması için Öneriler. *Genç Bilim İnsanı Eğitimi ve Üstün Zeka Dergisi*, s. 2(1), 18-32.
- TBMM. (2012). *Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Kurulu Raporu*. Ankara: TBMM.
- TEVİTÖL. (2023). *Türkiye'nin ilk özel yetenekli lisesi TEVİTÖL Tarihçe*. TEVİTÖL: <https://tevitok.k12.tr/kurumsal-tarihce> adresinden alındı
- Tok, E., & Sevinç, M. (2010). Başarılı Zeka Kuramına Dayalı Eğitim Uygulamaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 9(32), 63-74 .
- Topçu, S. (2022). *Özel Yetenekli Öğrencilere Eğitim Veren Öğretmenlerin Mesleki Deneyimlerinin İncelenmesi: Bilsem'de Öğretmen Olmanın Anlamına İlişkin Fenomenolojik Bir Çalışma (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Tortop, H. S., & Dinçer, S. (2016). Destek Eğitim Odalarında Üstün/Özel Yetenekli Öğrencilerle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Uygulama Hakkındaki Görüşleri. *Journal of Gifted Education Research*, s. 4(2), 11-28 .

- Tosun, F., & Tan, S. (2021). Investigation of the Gifted Students' Education Based on Its Cost. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, s. 22(3), 677-698.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2010, temmuz 21). *Trakya Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi Trakya Çocuk Üniversitesi*. Trakya Kalkınma Ajansı: <https://www.trakyaka.org.tr/tr/34397/Turkiye-nin-ilk-Cocuk-Universitesi> adresinden alındı
- Tural, N., & Karakütük, K. (1991, 10 1). Eğitim Politikası. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*.
- TÜBİTAK. (2023, Ocak 9). *TÜBİTAK Tarihçesi*. TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU: <https://www.tubitak.gov.tr/tr/icerik-hakkimizda> adresinden alındı
- Türkmen, U. (2006, Nisan 28). Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Verilmekte Olan Keman Eğitimi Eser Dağarcığı Üzerine Düşünceler Ve Öneriler. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, s. 713-718.
- Ulu, C. (2014). 1416 Sayılı“Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun” Ve Cumhuriyetin İlk Yıllarındaki Uygulamaları. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, ss. 495-525.
- Üstün Zekalılar Enstitüsü. (2016, Ocak 23). *Beyazıt Ford Otosan İlkokulu*. ÜZE Üstün Zekalılar Enstitüsü: <https://ustunzekalilar.org/tr/Makaleler/Icerik/60-Beyazit-Ford-Otosan-Ilkogretim-Okulu> adresinden alındı
- VanTassel-Baska, J. (2013, January 11). The World of Cross-Cultural Research: Insights for Gifted Education. *The Association For The Gifted*, s. 6-18 <https://doi.org/10.1177/0162353212471451>.
- VanTassel-Baska, J., EdD, & College of William & Mary. (2018, Şubat 26). American Policy in Gifted Education. *Sage Journals*, s. 98-103.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık .

- Yılmaz, G. (2018). *Eşik Hipotezinin Asis Zekâ Ölçeği Puanları Ve Yaratıcı Hayal Gücü Kartları İle İncelenme*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi).
- Yumuş, A. (2011). *Bilim ve Sanat Merkezlerinin Amacına Uygun İşleyişinin Merkez Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) . Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.
- Zabun, B. (2007). *Ankara Fen Lisesi Monografisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Zorman, R., Rachmel, S., & Bashan, Z. (2016, May). The national mentoring program in Israel – Challenges and achievements. *Gifted Education International*, s. 32(2), 173-184. <https://doi.org/10.1177/0261429414560667>.
- Zorman, R., Rachmel, S., & Bashan, Z. (2016, May). The national mentoring program in Israel – Challenges and achievements. *Gifted Education International*, s. 32(2), 173-184. <https://doi.org/10.1177/0261429414560667>.

**EK-A: Araştırma Etik Komisyon İzin Muafiyeti Formu/ Araştırma Etik Komisyonu  
Onay Bildirimi**



T.C.  
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ  
Rektörlük



Sayı : E-35853172-300-00002018617  
Konu : Bahar ÇEBİ Hk. (Etik Komisyon İzni)

5.02.2022

**EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

İlgi : 13.01.2022 tarihli ve E-51944218-300-00001973265 sayılı yazınız.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi yüksek lisans programı öğrencisi **Bahar ÇEBİ**'nin Doç. Dr. Didem KOŞAR sorumluluğunda yürüttüğü "**Özel Yeteneklilerin Eğitimine İlişkin Politikaların BİLSEM Modeli Bağlamında Değerlendirilmesi**" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **25 Ocak 2022** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN  
Rektör Yardımcısı

*Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.*

Belge Doğrulama Kodu: ED633210-A186-4BC8-ASCF-FK2NFK35448B

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ta-dhyt>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Düşük Döken İLERİ

E-posta: [yuzmed@hacettepe.edu.tr](mailto:yuzmed@hacettepe.edu.tr) İnternet Adresi: [www.hacettepe.edu.tr](http://www.hacettepe.edu.tr) Elektronik

Ağı: [www.hacettepe.edu.tr](http://www.hacettepe.edu.tr)

Menü

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992

Telefon:

Kayıt: [hacettepeuniv@h001.ksp.tr](mailto:hacettepeuniv@h001.ksp.tr)



**EK-B: Etik Beyanı**

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- \* tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- \* görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- \* başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- \* atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- \* kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- \* bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

.../...../...../.....

(İmza)  
Bahar ÇEBİ  
Ad SOY

**EK-C: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu**

01/ 08/ 2023

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ  
Eğitim Bilimleri Enstitüsü  
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı : Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Politikaların ve BİLSEM Modelinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
21/07/2023	284	544.484	13/07/2023	%3	2134447883

Uygulanan filtreler:

- Kaynaklar hariç
- Alıntılar dâhil
- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarını inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

**Ad Soyadı:**

**Bahar ÇEBİ**

**Öğrenci No.:**

**N19137787**

**Ana Bilim Dalı:**

**Eğitim Bilimleri**

**Programı:**

**Eğitim Yönetimi**

**Statüs**  Y.Lisans  Doktora  Bütünleşik Dr.

İmza

**DANIŞMAN ONAYI**

UYGUNDUR.  
Doç. Dr. Didem KOŞAR  
(Unvan, Ad Soyadı, İmza)

**EK-Ç: Thesis/Dissertation Originality Report**

01/ 08/ 2023

Graduate School of Educational Sciences  
To The Department of Educational Sciences

Thesis Title: Exploring Of Gifted And Talented Education Policies And The Bilsem Model In Turkey

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
21/07/2023	284	544.484	13/07/2023	%3	2134447883

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

**Name Last name:**

**Bahar ÇEBİ**

**Student No.:**

**N19137787**

**Department:**

**Eğitim Bilimleri**

**Program:**

**Eğitim Yönetimi**

**Status**  Master  Ph.D.  Integrated Ph.D..

İmza

**ADVISOR APPROVAL**

APPROVED

Assoc. Prof. Didem KOŞAR

(Title, Name Lastname, Signature)



## EK-D: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezim kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. <sup>(1)</sup>
- Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren ... ay ertelenmiştir. <sup>(2)</sup>
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. <sup>(3)</sup>

..... / ..... / .....

(imza)

Bahar ÇEBİ

---

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

(1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3 şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

(3) Madde 7.1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir\*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezler

*ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.*

*Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir*

\*Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

